

Általános iskolások pályaválasztása 2018

*Elemzés a
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
számára*

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet

Budapest, 2018. augusztus

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan non-profit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI – Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

Általános iskolások pályaválasztása 2018. Elemzés a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara számára

Az elemzést írták:

Horváth Ágoston (elemző, MKIK GVI)
e-mail: agoston.horvath@gvi.hu

Nábelek Fruzsina (elemző, MKIK GVI)
e-mail: fruzsina.nabelek@gvi.hu

Szell Krisztián, PhD (elemző, MKIK GVI)
e-mail: krisztian.szell@gvi.hu

Kutatásvezető:

Makó Ágnes, PhD
ügyvezető igazgató, MKIK GVI
e-mail: agnes.mako@gvi.hu

Kézirat lezárva: 2018. augusztus 1.

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Cím: 1054 Budapest, Szabadság tér 7.
Tel: 235-0584
e-mail: gvi@gvi.hu
internet: <http://www.gvi.hu>

Tartalom

Összefoglaló	5
Bevezetés.....	10
1. Továbbtanulás és pályaválasztás a tanulók körében	12
1.1. Továbbtanulásról való tájékozódás.....	23
1.2. Továbbtanulási tervek és megvalósulásuk	43
1.3. Érdeklődési kör, tehetség	54
1.4. Munkával kapcsolatos tervek	63
1.5. Pszichológiai jellemzők, társas kapcsolatok	81
1.6. Kollégiumi elhelyezés	84
1.7. Az életkörülmények hatása a továbbtanulási tervekre.....	87
2. A tanulói profilok elemzése	91
2.1. Az Önállóság-index.....	97
2.2. A Szabadidő-index	102
2.3. A Gépipar/fémipar-index	109
2.4. A Kreativitás-index.....	115
2.5. A Diploma-index	121
2.6. Tanulói profilok az iskolai jellemzők tükrében.....	129
3. Területi különbségek	132
3.1. Közép-Magyarország.....	145
3.2. Közép-Dunántúl	146
3.3. Nyugat-Dunántúl	146

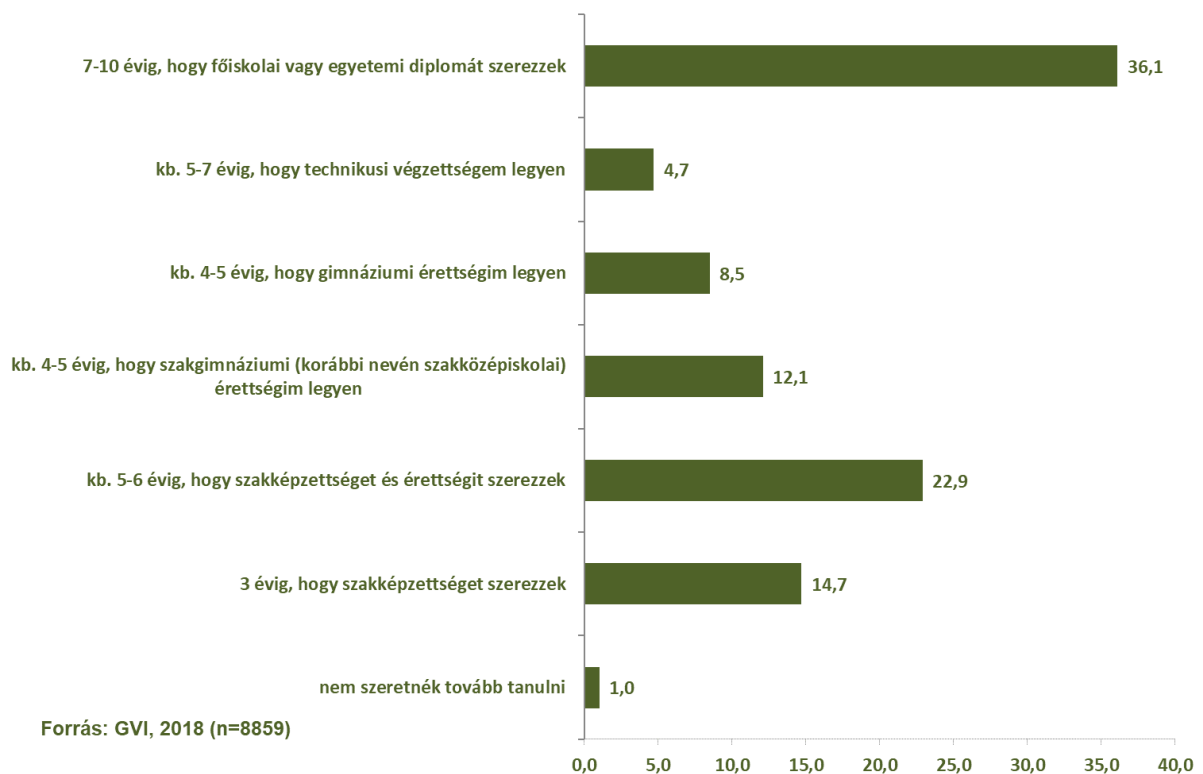
3.4. Dél-Dunántúl.....	147
3.5. Dél-Alföld	148
3.6. Észak-Alföld	148
3.7. Észak-Magyarország	149
4. Következtetések.....	151
Ábrajegyzék.....	154
Melléklet 1: Mintavétel és súlyozás	161
Melléklet 2: A minta évenkénti megoszlása nemek szerint	163
Melléklet 3: Az adatfelvétel kérdőíve	164

Összefoglaló

- Az alábbi tanulmány a pályaválasztás előtt álló, hetedik osztályos általános iskolás tanulók továbbtanulás és szakmaválasztás iránti érdeklődését vizsgálja. Az eredmények a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) 2018-as országos pályaaorientációs vizsgálatának eredményein alapulnak.
- A pályaaorientációs vizsgálat adatfelvételének keretében 9228 hetedik osztályos tanulót kerestek fel a területi kamarák szakértői. A mintába az egyes megyékből olyan arányban kerültek a tanulók, amilyen arányt az adott megye képviselt a végzett nyolcadikos tanulók között 2017-ben. A mintát utólag súlyoztuk, figyelembe véve az iskola elhelyezkedését nagyrégiós bontásban; az iskolának a 2017. évi kompetenciamérésen elért átlagos eredményét; valamint az iskolában tanuló hetedikes tanulók létszámát. A rendelkezésre álló adatok 9071 tanuló esetében tették lehetővé a súlyozást, így eredményeink 9071 fő adatain alapulnak.
- A tanulók közül már majdnem mindenki (92%) foglalkozott a továbbtanulás kérdéseivel. Közülük a legtöbben (85%) a szülőkkel való beszélgetést választották a tájékozódásra, 70%-uk osztályfőnöki órán, 34%-uk iskolai pályaválasztási rendezvényen, 24%-uk pedig idősebb barátoktól szerezte az információit.
- A megszerzendő végzettséggel kapcsolatban a legtöbb tanulónak azt tanácsolták a szülei, hogy szerezzenek szakmát és érettségit (25%). Hasonló arányban adták azt a tanácsot is, hogy diplomás emberek legyenek (24%). A tanulók 22%-ára a szülők rábízzák a választást, 13%-nak érettségit, 10%-nak szakma szerzését tanácsolják, 5% pedig még nem beszélgetett szüleivel a továbbtanulásról.

- A legtöbb tanulónak (80%) azt a tanácsot adták a szülei, hogy szerezzen olyan szakmát, amivel szívesen foglalkozna. A tanulók körülbelül 55%-ának azt javasolták szülei, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel jól tud majd keresni.
- A továbbtanulási terveket tekintve a legtöbb diák főiskolai vagy egyetemi diplomát szeretne szerezni (36%), őket követik azok, akik szakmát és érettségit szeretnének (23%), 15%-uk szakképzettséget szeretne, 12%-uk szakgimnáziumi érettségit. A tanulók 9%-a gimnáziumi érettségit kíván szerezni, 5%-uk pedig technikus végzettséget. A tanulók mindössze 1%-a jelezte, hogy az általános iskola után nem szeretne tovább tanulni.

1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2018

- A jövőbeli foglalkozások tekintetében a sportolás, a számítógépes munka és a szakácsmesterség a legnépszerűbb a diákok körében.

- A munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, nemek szerinti eltéréseket mutatnak, illetve az apa iskolai végzettsége is fontos befolyásoló tényező. A szellemi foglalkozásokat általában a magasabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják vonzónak. A tanulók általában olyan foglalkozásokat szeretnének űzni, amelyhez olyan szintű iskolai végzettség szükséges, amilyen apjuknak is van.
- A jövőbeli foglalkozási tervek régióként nem különböznek jelentősen, de a közép-magyarországi régióban magasabb a szellemi foglalkozást tervező gyerekek aránya.
- A diákoknak tág elképzelésük van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, egymáshoz hasonló 2-4 szakmát tartanak vonzónak.
- A legtöbb tanuló jövőbeli munkájával kapcsolatban azt tartja a legfontosabbnak, hogy biztos munkahelye legyen (98%-uk szerint fontos ez), valamint, hogy sok pénzt keressen (95%).
- A hetedik osztályos diákok továbbtanulási terveire jelentős mértékben hatnak életkörülményeik: a szegény környezetben felnövő gyerekek tanulási, pályaválasztási ambíciói sokkal alacsonyabb szintűek, mint a jobb módú családból származóké. Így a rossz körülmények között élő fiatalok jellemzően érettségit nem adó szakközépiskolába készülnek, és közülük sokkal kevesebben terveznek felsőfokú tanulmányokat végezni, mint jobb módú családból származó társaik közül.
- A munkában és véleményformálásban való önállóságot, valamint a szülőktől való függetlenedési igényt a GVI által kifejlesztett „Önállóság-index” segítségével ragadtuk meg. Összességében elmondható, hogy minél magasabb a szülő (apa, anya) iskolai végzettsége, átlagosan annál magasabb

a gyermek önállósága is. Azok a tanulók, akik magasabb fokú önállóságról adtak tanúbizonyságot, általában több évig terveznek tanulni és nagyobb gyakorisággal választanak magasabb iskolai végzettséghez köthető, szellemi foglalkozásokat. A legönállóbbak tudományos kutatásokat végeznének, segítő foglalkozást úznének, a médiában helyezkednének el, orvosi hivatást választanának, pénzügyekkel, művészettel foglalkoznának, valamint mérnöki és ápolói munkát vállalnának.

- A szabadidő-centrikusság közelítésére fejlesztettük ki az ún. „Szabadidő-indexet”. Ennek azon tanulók körében a legmagasabb az értéke, akiknek szülei gimnáziumi érettségivel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, illetve, akik diplomára vagy gimnáziumi érettségire vágnak, valamint a szépségiparban vagy a médiában dolgoznának, vagy segítő munkát végeznének. A lányokra jellemzőbb, hogy középpontba helyezik a szabadidős tevékenységeket, mint a fiúkra.
- A gépipari, illetve fémipari foglalkozások iránti fogékonyság közelítésére hoztuk létre az ún. „Gépipar/fémipar-indexet”. A fiúk körében jóval magasabb a gépipari, illetve fémipari foglalkozások iránti érdeklődést közelítő Gépipar/fémipar-index értéke, mint a lányok között. A gépipari vagy fémipari irányultságú fiatalok között valószínűleg sokan nehéz anyagi körülmények között nőnek fel, szüleik általában alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező fizikai munkások (például szakmunkások, alkalmi munkások, segédmunkások vagy betanított munkások), illetve munkanélküliek. A magas fokú gépipari vagy fémipari érdeklődéssel jellemezhető tanulók általában technikus, illetve hároméves szakközépiskolai képzésben szeretnének részt venni az általános iskola után, de sokan közülük egyáltalán nem szeretnének továbbtanulni. Szüleik általában azt szeretnék, hogy valamilyen szakmát tanuljanak, illetve a szakma mellé érettségit is szerezzenek, továbbá azt is, hogy gyermekük az

édesapjuk foglalkozását kövesse, illetve, hogy a családjuk vállalkozásában dolgozzon. Tehát elmondható, hogy a szakképzettséggel rendelkező szülők közül sokan szeretnék gyermekükre örökíteni szakmájukat.

- A kreativitás és a művészeti, kreatív tevékenységek iránti fogékonyság megragadására hoztuk létre az ún. „Kreativitás-indexet”. Ennek értéke lényegesen magasabb a lányok, mint a fiúk körében. A magasabb iskolai végzettségű szülők gyermekei, valamint a hosszabb ideig tartó továbbtanulást (elsősorban diplomát) tervező, illetve a kreativitást (is) igénylő szakmák (például művész, pszichológus, cukrász, pék, kutató, pedagógus, médiával kapcsolatos munkák) iránt érdeklődő diákok körében a legmagasabb az index értéke.
- A felsőfokú tanulmányok, illetve a szellemi munka iránti fogékonyságot a „Diploma-index” segítségével közelítettük. A lányok közül többen szeretnének felsőfokú tanulmányokat végezni, mint a fiúk közül. Az adatok azt mutatják, hogy a felsőfokú végzettségű szülők jelentős mértékben továbbörökítik ambícióikat gyermekeikre. Azon tanulók közül, akik önállóbbak és iskolai munkájukban szorgalmasabbak, többen készülnek diplomát szerezni, mint a többi diák közül. A Diploma-index értéke kiemelkedően magas azon általános iskolások körében, akik rejtvényfejtésben és logikai feladatokban, számolásban, szervezésben, illetve idegen nyelvek tanulásában tartják ügyesnek magukat.
- Az adatok alapján összességében megállapítható, hogy a szülők tanácsai jelentősen befolyásolhatják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit.

Bevezetés

Jelen tanulmány célja feltérképezni a pályaválasztás előtt álló, hetedik osztályos általános iskolás tanulók továbbtanulás és szakmaválasztás iránti érdeklődését, valamint szüleik pályairányítási szándékát.

A 2018-as országos pályaaorientációs vizsgálat a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) szervezésében valósult meg. A kutatás közvetlen előzménye a 2014-es, a 2015-ös, 2016-os és 2017-es országos pályaaorientációs vizsgálat, amelyek koncepcióját a jelen tanulmány is szorosán követi. Az MKIK területi hálózata segítségével az adatfelvétel az egész ország területén 2018. március 26. és június 20. között zajlott le. Összesen 9228 hetedik osztályos tanuló válaszolt a kérdésekre. A mintát úgy alakítottuk ki, hogy országosan reprezentatívnak legyen tekinthető¹. A mintát utólag súlyoztuk, figyelembe véve az iskola elhelyezkedését nagyrégiós bontásban; az iskolának a 2017. évi kompetenciamérésen elért átlagos eredményét; valamint az iskolában tanuló hetedikes tanulók létszámát. A rendelkezésre álló adatok 9071 tanuló esetében tették lehetővé a súlyozást, így eredményeink 9071 fő adatain alapulnak.

A tanulmány első részében a továbbtanulás, valamint a szakma- és pályaválasztás témaköreit vizsgáljuk meg. A fejezet körüljárja az általános iskolások érdeklődési területeit, a különböző feladatok elvégzésével kapcsolatos általános attitűdjüket, továbbtanulási terveiket és a munka világról alkotott elképzeléseiket.

A második részben az ún. „tanulói profilok” segítségével mélyebben is megvizsgáljuk, hogy a különböző pszichológiai tényezők, tulajdonságok, illetve a családi háttér milyen módon befolyásolja a hetedik osztályos tanulók pályaválasztási döntéseit.

¹ A mintavétel alapelveit az MKIK és az MKIK GVI közösen határozta meg. A mintavételt az adott megyében 2017-ben a 8. évfolyamot eredményesen befejezők száma alapján alakítottuk ki.

A harmadik fejezetben a főbb eredmények területi különbségeit tárjuk fel általában regionális, egyes esetekben megyei szinten.

A tanulmányt a főbb következtetések levonásával és az esetleges további, jövőbeli kutatási irányok felvázolásával zárjuk.

1. Továbbtanulás és pályaválasztás a tanulók körében

Főbb eredmények

- Az adatok szerint a diákok leginkább az internetről tájékozódnak: 85%-uk innen szerzi az információkat.
- A tanulók közül már majdnem mindenki (92%) foglalkozott a továbbtanulás kérdéseivel. Közülük a legtöbben (85%) a szülőkkel való beszélgetést választották a tájékozódásra, 70%-uk osztályfőnöki órán, 34%-uk iskolai pályaválasztási rendezvényen, 24%-uk idősebb barátoktól szerezte az információit.
- A megszerzendő végzettséggel kapcsolatban a legtöbb tanulónak azt tanácsolták a szülei, hogy szerezzenek szakmát és érettségit (25%). Hasonló arányban adták azt a tanácsot is, hogy diplomás emberek legyenek (24%). A tanulók 22%-ára a szülők rábízzák a választást, 13%-nak érettségit, 10%-nak szakma szerzését tanácsolják, 5% pedig még nem beszélgetett szüleivel a továbbtanulásról.
- A tanácsok összefüggésben vannak a szülők iskolai végzettségével, a szülők hasonló végzettséget javasolnak a gyermekeiknek, mint amilyen nekik van.
- A legtöbb tanulónak (80%) azt a tanácsot adták a szülei, hogy szerezzen olyan szakmát, amivel szívesen foglalkozna. A tanulók körülbelül 55%-ának azt javasolták szülei, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel jól tud majd keresni.
- A továbbtanulási terveket tekintve a legtöbb diák főiskolai vagy egyetemi diplomát szeretne szerezni (36%), őket követik azok, akik szakmát és érettségit szeretnének (23%), 15%-uk szakképzettséget szeretne, 12%-uk szakgimnáziumi érettségit. A tanulók 9%-a gimnáziumi érettségit kíván

szerezni, 5%-uk pedig technikus végzettséget. A tanulók mindössze 1%-a jelezte, hogy az általános iskola után nem szeretne tovább tanulni.

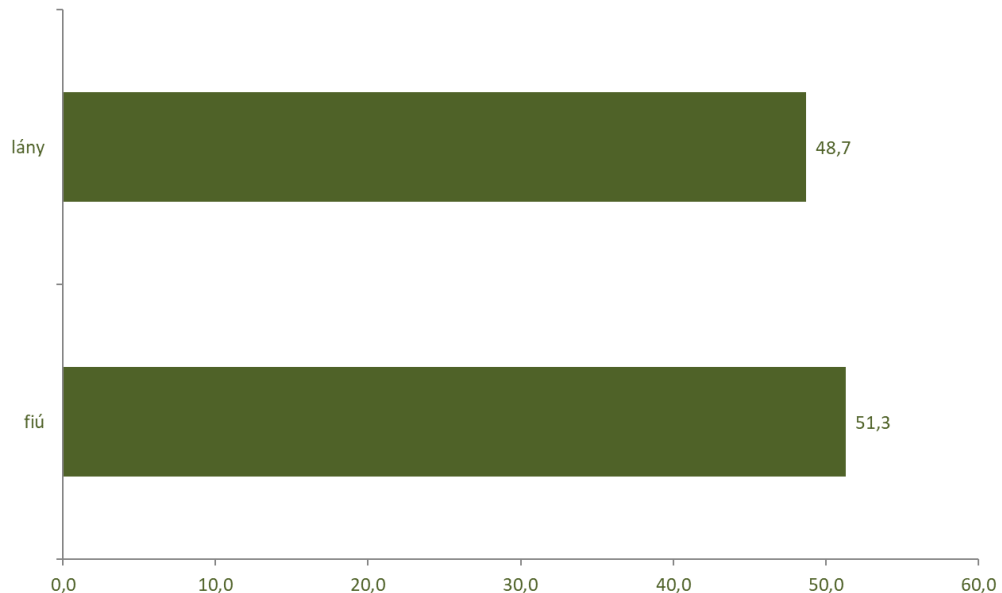
- A legtöbb tanulót a zenehallgatás (58%) és a filmnézés (49%) érdekli, de sokan érdeklődnek az utazás (37%), a sütés-főzés (30%), a művészet (29%), az autók és motorok (29%), a divat és az öltözködés (28%) iránt is.
- A legtöbb diák úgy érzi, hogy csapatjátékokban és egyéni sportban tehetséges. Emellett sokan jelezték, hogy ügyesnek érzik magukat számítógép kezelésben, a házi és ház körüli munkákban, társasjátékokban.
- A legtöbb tanuló a bevásárlásban, a sütésben, főzésben és a háziállatok gondozásában segít szívesesen szüleinek. Az otthoni segítségnyújtás jelentős, nemek szerinti eltéréseket mutat: a legtöbb házimunkában a lányok szívesebben segítenek a fiúknál.
- A jövőbeli foglalkozások tekintetében a sportolás, a számítógépes munka és a szakácsmesterség a legnépszerűbb a diákok körében.
- A munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, nemek szerinti eltéréseket mutatnak, illetve az apa iskolai végzettsége is fontos befolyásoló tényező. A szellemi foglalkozásokat általában a magasabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják vonzóknak. A tanulók általában olyan foglalkozásokat szeretnének űzni, amelyhez olyan szintű iskolai végzettség szükséges, amilyen apjuknak is van.
- A jövőbeli foglalkozási tervek régióként nem különböznek jelentősen, de a közép-magyarországi régióban magasabb a szellemi foglalkozást tervező gyerekek aránya.

- A diákoknak tág elképzelésük van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, egymáshoz hasonló 2-4 szakmát tartanak vonzónak.
- A legtöbb tanuló jövőbeli munkájával kapcsolatban azt tartja a legfontosabbnak, hogy biztos munkahelye legyen (98%-uk szerint fontos ez), hogy sok pénzt keressen (95%), illetve hogy jó kapcsolata legyen a munkatársaival (93%) és érdekes legyen a munkája (93%).
- A gyerekek 42%-a jelezte, hogy szívesen lakna kollégiumban, 58%-uk pedig nem. Azok közül, akik szívesen lagnának kollégiumban, a legtöbben azért választanák ezt a lehetőséget, mert így együtt lehetnének a szintén kollégiumban lakó barátaikkal és sokaknál az is szempont, hogy nem szeretnének bejárók lenni. A diákokat főleg az tartja vissza a kollégiumban lakástól, hogy hiányoznának nekik az otthoni barátaik és a szüleik.

Az alábbi alfejezetben a tanuló szemszögéből mutatjuk be a továbbtanulás és pályaválasztás témaköreit. Kitérünk arra is, hogy a tanulók miben gondolják tehetségesnek magukat és hogyan kapcsolódnak a munka világához, milyen terveik vannak a jövőre nézve.

Az 1.1. ábrán látható, hogy 2018-as mintánkba közel egyenlő arányban kerültek be lányok és fiúk (49-51%), ami így reprezentálja a nemek arányát az összes 7. osztályos körében.

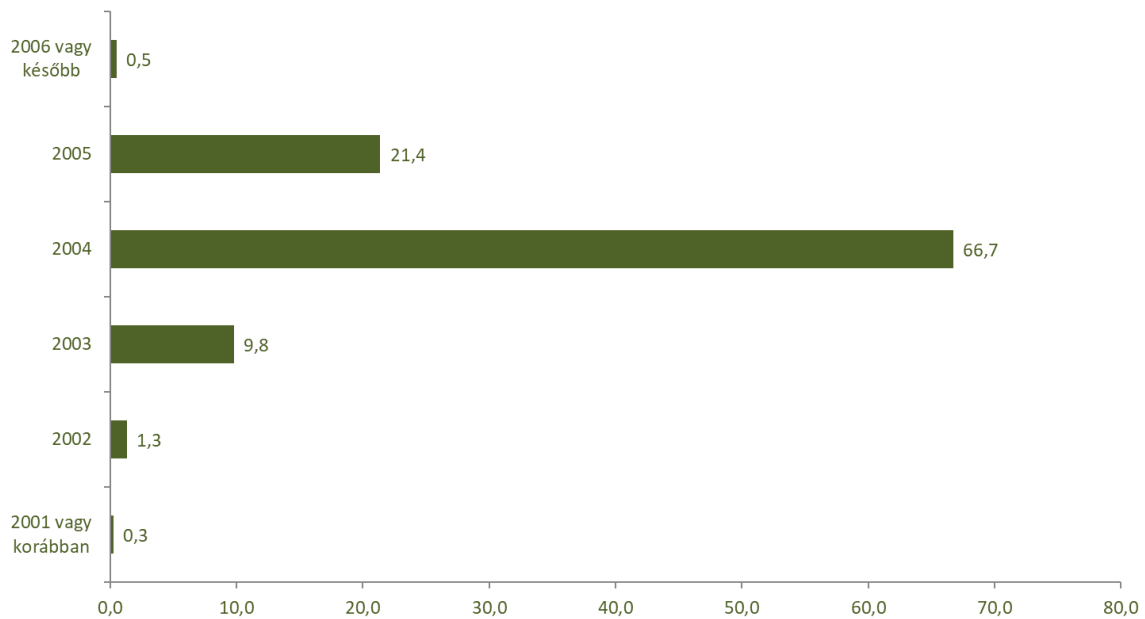
1.1. ábra: A tanulók megoszlása nemük szerint (százalék), 2018

Forrás: GVI, 2018 (n=8898)

A mintába került tanulók többsége (88%-a) 2004-ben vagy 2005-ben született, tehát 13-14 éves volt a kérdezés idején. Csak 11%-uk idősebb és kevesebb, mint 1%-uk fiatalabb ennél (lásd az 1.2. ábrát).

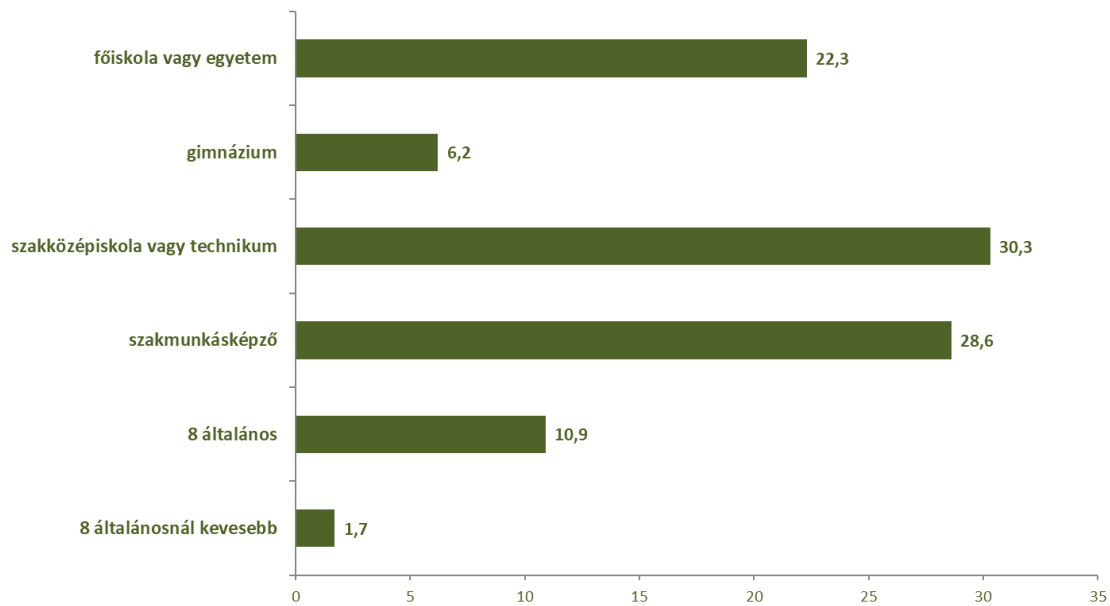
1.2. ábra: A tanulók megoszlása születési év szerint (százalék), 2018

Forrás: GVI, 2018 (n=9019)

A mintába került tanulók között a legnagyobb arányban olyanokat találunk, akiknek apja szakközépiskolát végzett (30%). Majdnem ugyanekkora részük apja szakmunkásképzőt (29%) végzett, míg 22%-uk apja főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezik. A tanulók 6%-ának gimnáziumot, 11%-ának 8 általános iskolai osztályt végzett el az apja, 2%-uknak pedig ennél kevesebbet (lásd az 1.3. ábrát).

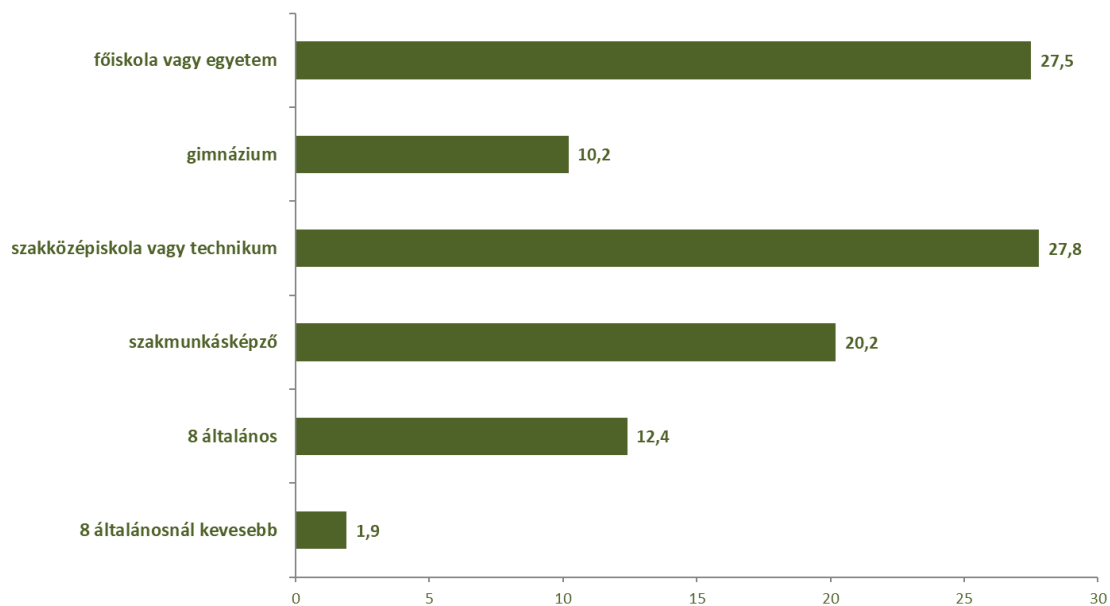
1.3. ábra: A tanulók megoszlása az apa iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018

Forrás: GVI, 2018 (n=7329)

A megkérdezett tanulók között azok vannak többségben, akiknek édesanyja magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik. 28%-uk szakközépiskolát végzett, és hasonló arányban vannak azok is, akiknek édesanyja főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezik. A tanulók 10%-ának anyja gimnáziumot, 20%-a szakmunkásképzőt végzett, míg 12%-a 8 általános iskolai osztályt fejezett be. Az apák végzettségéhez hasonlóan az anyák 2%-a rendelkezik 8 általánosnál alacsonyabb végzettséggel (lásd az 1.4. ábrát).

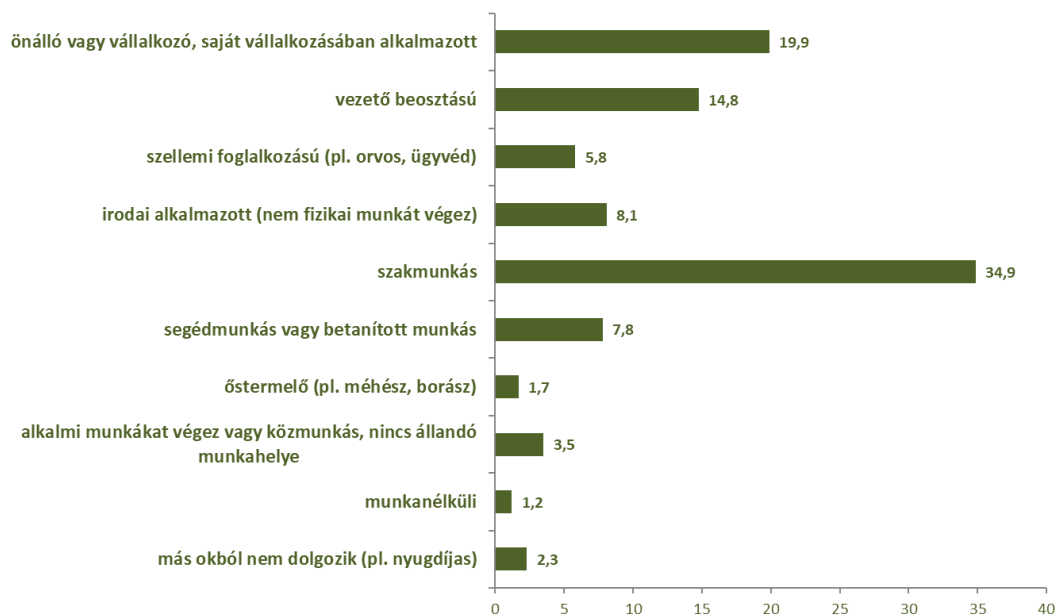
1.4. ábra: A tanulók megoszlása az anya iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018

Forrás: GVI, 2018 (n=7926)

Foglalkozását tekintve a legtöbb tanuló apja szakmunkás (35%). 20%-uk apja önálló vagy vállalkozó, 15%-uké vezető beosztású, 8%-uké irodai alkalmazott, szintén 8%-uké segéd- vagy betanított munkás. Az apák 6%-a szellemi foglalkozású, 4%-a alkalmi munkát vagy közmunkát végez, 2%-a őstermelőként dolgozik. A megkérdezett tanulók 1%-a mondta, hogy gondviselője munkanélküli, 2%-uk apja pedig valamilyen más okból nem dolgozik, például már nyugdíjas (lásd az 1.5. ábrát).

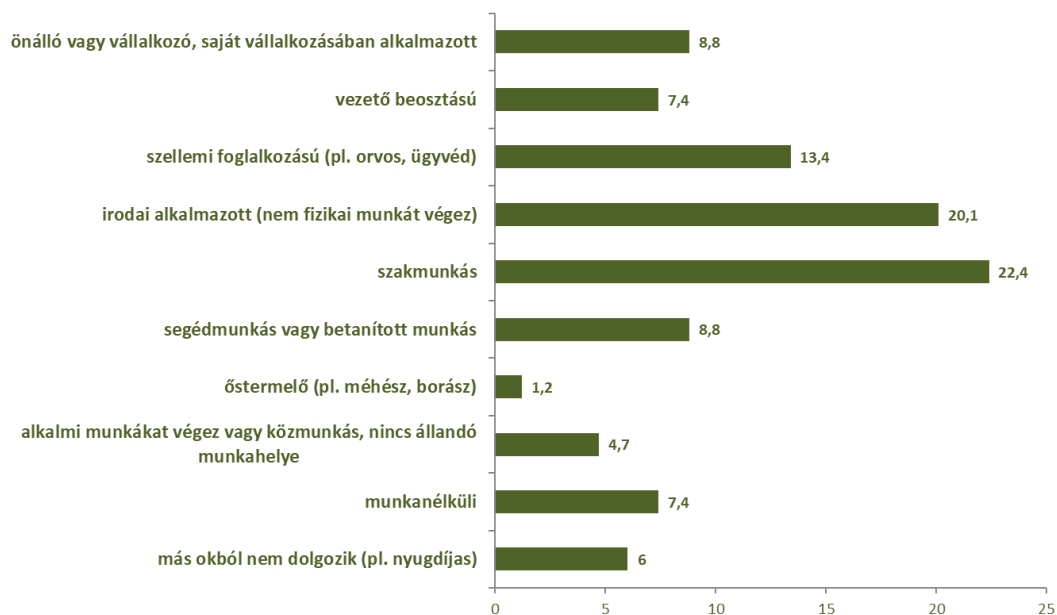
1.5. ábra: A tanulók megoszlása az apa foglalkozása szerint (százalék), 2018

Forrás: GVI, 2018 (n=7868)

A legtöbb tanuló édesanyja szintén szakmunkásként (22%) dolgozik, ugyanakkor körükben magasabb az irodai alkalmazottak (20%) és a szellemi foglalkozásúak (13%) aránya. A tanulók 9%-ának anyja önálló foglalkozású vagy vállalkozó, és szintén 9%-uké segéd- vagy betanított munkás. 7%-uk van vezető beosztásba, 7%-uk munkanélküli, 1%-uk pedig őstermelőként dolgozik. Az anyák körében az apákhoz viszonyítva magasabb, 6% azok aránya, akik valamilyen okból nem dolgoznak (lásd az 1.6. ábrát).

1.6. ábra: A tanulók megoszlása az anya foglalkozása szerint (százalék), 2018

Forrás: GVI, 2018 (n=8284)

Régiós megoszlást tekintve a mintába legtöbben Közép-Magyarországról kerültek be (2609 fő), ezt követi az Észak-Alföld (1513 fő). A további öt régióból 768-1202 tanuló került a mintába (lásd az 1.1. táblázatot).

1.1. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya régióként, 2018

Megye	Válaszadók	
	száma	százalékos aránya
Közép-Magyarország	2609	28,8
Közép-Dunántúl	977	10,8
Nyugat-Dunántúl	887	9,8
Dél-Dunántúl	768	8,5
Dél-Alföld	1115	12,3
Észak-Alföld	1513	16,7
Észak-Magyarország	1202	13,3
Összesen	9071	100,0

Az 1.2. táblázatból látható a tanulók megyék szerinti megoszlása. Az arányok körülbelül megfelelnek az egyes megyék lakónépességének. A legtöbb megkérdezett diák Budapesten tanul (1483 fő).

1.2. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya megyénként, 2018

Megye	Válaszadók	
	száma	százalékos aránya
Budapest	1483	16,3
Baranya	258	2,8
Bács-Kiskun	411	4,5
Békés	314	3,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	507	5,6
Csongrád	390	4,3
Fejér	371	4,1
Győr-Moson-Sopron	423	4,7
Hajdú-Bihar	480	5,3
Heves	388	4,3
Komárom-Esztergom	288	3,2
Nógrád	306	3,4
Pest	1126	12,4
Somogy	309	3,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	612	6,8
Jász-Nagykun-Szolnok	420	4,6
Tolna	202	2,2
Vas	232	2,6
Veszprém	319	3,5
Zala	232	2,6
Összesen	9071	100

Az 1.3. táblázat az egyes területi kamarák által kérdezett tanulók számát mutatja be.

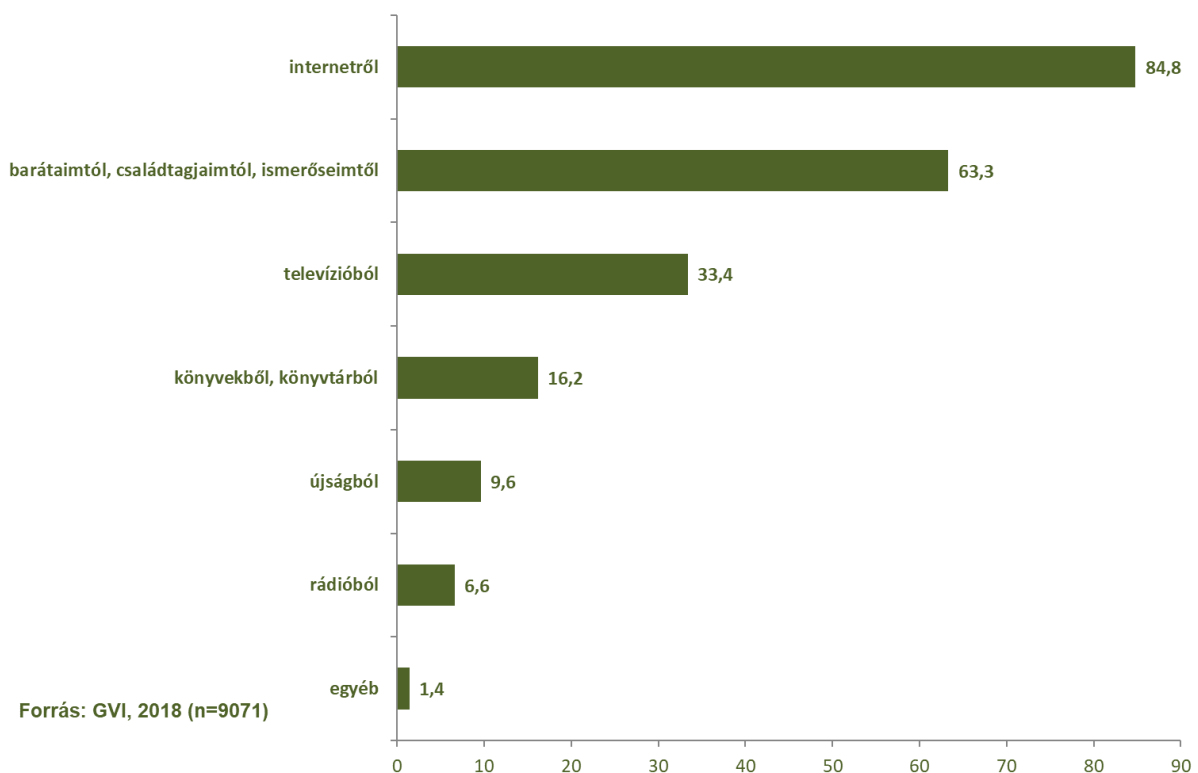
1.3. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya kérdező kamaránként, 2018

Kamara	Válaszadók	
	száma	százalékos aránya
Budapesti KIK	1483	16,3
Pécs-Baranyai KIK	258	2,8
Bács-Kiskun Megyei KIK	411	4,5
Békés Megyei KIK	314	3,5
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei KIK	507	5,6
Csongrád Megyei KIK	390	4,3
Fejér Megyei KIK	227	2,5
Győr-Moson-Sopron Megyei KIK	332	3,7
Hajdú-Bihar Megyei KIK	480	5,3
Heves Megyei KIK	388	4,3
Komárom-Esztergom Megyei KIK	288	3,2
Nógrád Megyei KIK	306	3,4
Pest Megyei és Érd Megyei Jogú Városi KIK	1126	12,4
Somogyi KIK	309	3,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei KIK	612	6,8
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei KIK	420	4,6
Tolna Megyei KIK	202	2,2
Vas Megyei KIK	232	2,6
Veszprém Megyei KIK	319	3,5
Zala Megyei KIK	165	1,8
Dunaújvárosi KIK	144	1,6
Nagykanizsai KIK	67	0,7
Soproni KIK	91	1,0
Összesen	9071	100

1.1. Továbbtanulásról való tájékozódás

Először általánosságban vizsgáljuk meg a tanulók informálódási, tájékozódási szokásait. Az adatok szerint a diákok leginkább az internetről tájékozódnak, 85%-uk innen szerzi az információkat. Népszerű még a barátoktól, családtagoktól való információszerzés is (a tanulók 63%-a él ezzel), illetve a televízióból való tájékozódás (34%). A tanulók 16%-a mondta azt, hogy könyvekből tájékozódik. Jólal kevesebben tájékozódnak újságokból (10%) vagy rádióból (7%), és mindössze 1% tájékozódik egyéb módon (pl. a tanáraitól vagy iskolai rendezvényekből) (lásd az 1.1.1. ábrát).

1.1.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2018

A különböző információforrások használata kisebb eltéréseket mutat a megyék szerint. Az internetet a legtöbb megyében a diákok 80-90%-a használja (a legnagyobb arányt Békés és Pest megyében találtuk), ennél kicsit alacsonyabb (77%-os) arányt csak Heves megyében tapasztaltunk. A barátoktól, családtagoktól, ismerősöktől leginkább Csongrád, Tolna és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében tájékozódnak (69-70%), a

legkisebb arányban pedig Jász-Nagykun-Szolnok megyében (49%). A televízió, mint információforrás Tolna megyében (47%) és Nógrád megyében (42%) a leginkább népszerű, a legkevésbé pedig Budapesten (26%) és Jász-Nagykun-Szolnok megyében (24%). Könyvekből vagy könyvtárból a legnagyobb arányban a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében válaszoló tanulók (24%) tájékozódnak, míg a többi megyében 11-20% körül alakul ez az arány Jász-Nagykun-Szolnok és Somogy megye kivételével, ahol a gyerekek 9%-a szerzi így az információit. Az újságokból való tájékozódás Bács-Kiskun megyében a legjellemzőbb (14%), a legritkábban pedig Jász-Nagykun-Szolnok (6%) megyében említették ezt a tájékozódási formát. A rádió a szintén leginkább Bács-Kiskun megyében népszerű (10%), a legkevésbé pedig Békés (3%) és Jász-Nagykun-Szolnok (3%) megyében *(lásd az 1.1.1. táblázatot)*.

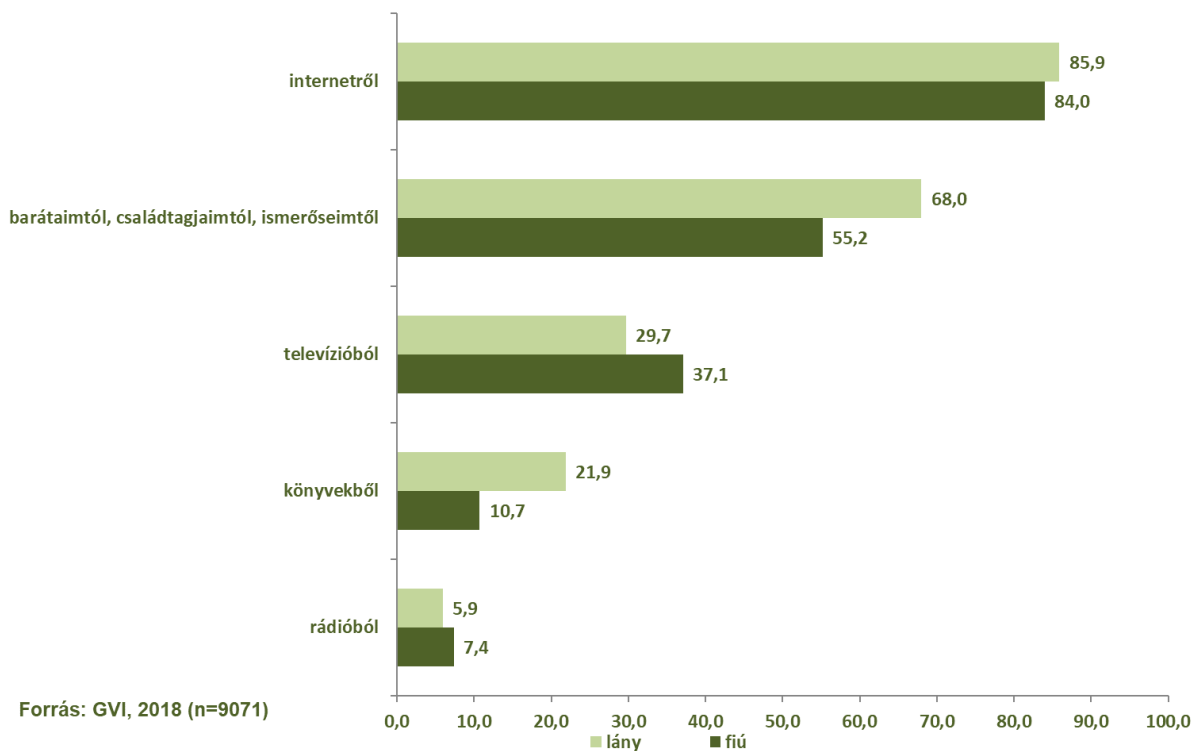
1.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat megyénként (az említések százalékos aránya), 2018, N=9071

	újságból	televízióból	rádióból	internetről	könyvekből, könyvtárból	barátoktól, családtagoktól, ismerősöktől
Budapest	7,3	25,5	6,6	81,8	13,6	56,2
Baranya	7,4	33,7	4,3	79,5	18,2	61,6
Bács-Kiskun	13,7	34,3	10,2	80,6	15,2	67,8
Békés	7,5	35	3	88	11	62,1
Borsod-Abaúj- Zemplén	10,6	37	7,9	87,5	24,2	68,9
Csongrád	12,6	30,3	9,7	86,9	20,8	72,1
Fejér	9,7	35	5,9	87,1	15,1	67
Győr-Moson-Sopron	12	32,2	7,8	83,5	16,8	64,5
Hajdú-Bihar	9,6	28,3	4,2	83,8	14,8	64
Heves	10,6	33,5	8,5	77,1	11,6	53,5
Komárom- Esztergom	9	31,6	5,2	86,5	16,3	62,8
Nógrád	8,1	41,7	5,9	85	12,4	64,8
Pest	8,2	34,8	8,2	87,9	15,7	65,3
Somogy	8,7	35	5,2	86,7	9,4	59,5
Szabolcs-Szatmár- Bereg	9,8	30,4	6,7	81,7	13,7	58,3
Jász-Nagykun- Szolnok	6,2	24	2,6	81,4	9,3	48,9
Tolna	11,9	46,5	5,4	84,2	18,8	70,8
Vas	12,6	33,3	9,5	86,6	18,5	58,9
Veszprém	10,7	30,1	4,7	84,9	15,1	64,5
Zala	8,2	34,5	5,2	80,6	15,1	60,8

Bizonyos információforrásokat más-más arányban vesznek igénybe a lányok és a fiúk. A lányok körében népszerűbb a barátoktól, családtól való információszerzés (68%-uk él ezzel, míg a fiúknak csak 55%-a), és a fiúknál nagyobb arányban tájékozódnak könyvekből (22%-uk, míg a fiúknak csak 11%-a) és az internetről (86%-

uk, míg a fiúknak 84%-a). A televíziót viszont inkább használják a fiúk tájékozódásra: a lányokhoz képest 7 százalékponttal többen tájékozódnak így. Rádiót szintén némileg nagyobb arányban hallgatnak a fiúk (7%-uk, míg a lányoknak 6%-a). Az újságokat a fiúk és a lányok közel ugyanakkora arányban használják (10-10%) (lásd az 1.1.2. ábrát – az ábrán csak a statisztikailag szignifikáns szempontokat közöljük).

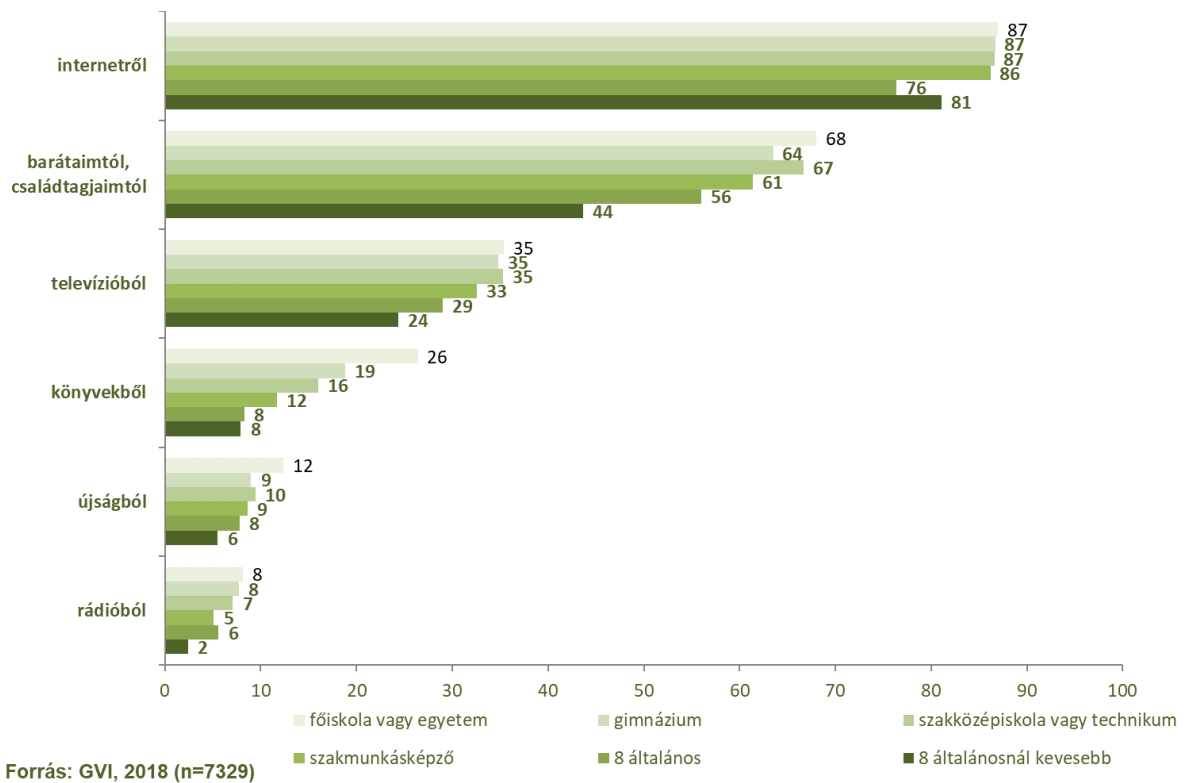
1.1.2. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2018

Az 1.1.3. ábrán láthatjuk, hogy a különböző iskolai végzettségű apák gyermekei bizonyos információforrásokat különböző arányokban használnak. A legalacsonyabb iskolai végzettségű apák gyermekei jellemzően minden tájékozási formát kisebb részben használnak, míg a diplomás édesapák gyermekei használják őket a legnagyobb arányban. Különösen nagy a különbség a könyvekből való tájékozódás esetében, amelynél a diplomás szülők gyermekeinek 26%-a említette ezt a tájékozási formát, míg a szakmunkásképzőt végzett apák gyermekeinek csak 12%-a, a 8 általánost végzetteknek vagy az ennél alacsonyabb végzettséggel rendelkező apák gyermekeinek pedig 8-8%-a. Megfigyelhető emellett, hogy a könyvekből való

tájékozódás kivételével, a szakközépiskolát végzett apával rendelkező apák gyermekei hasonló arányban említették a különböző tájékozási formákat, mint a főiskolát vagy egyetemet végzett apával rendelkező válaszadók. Ugyanezek a különbségek figyelhetőek meg a válaszadók tájékozódását az anya iskolai végzettsége szerint vizsgálva is.

1.1.3. ábra: A különböző iskolai végzettségű apák gyerekeinek megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2018

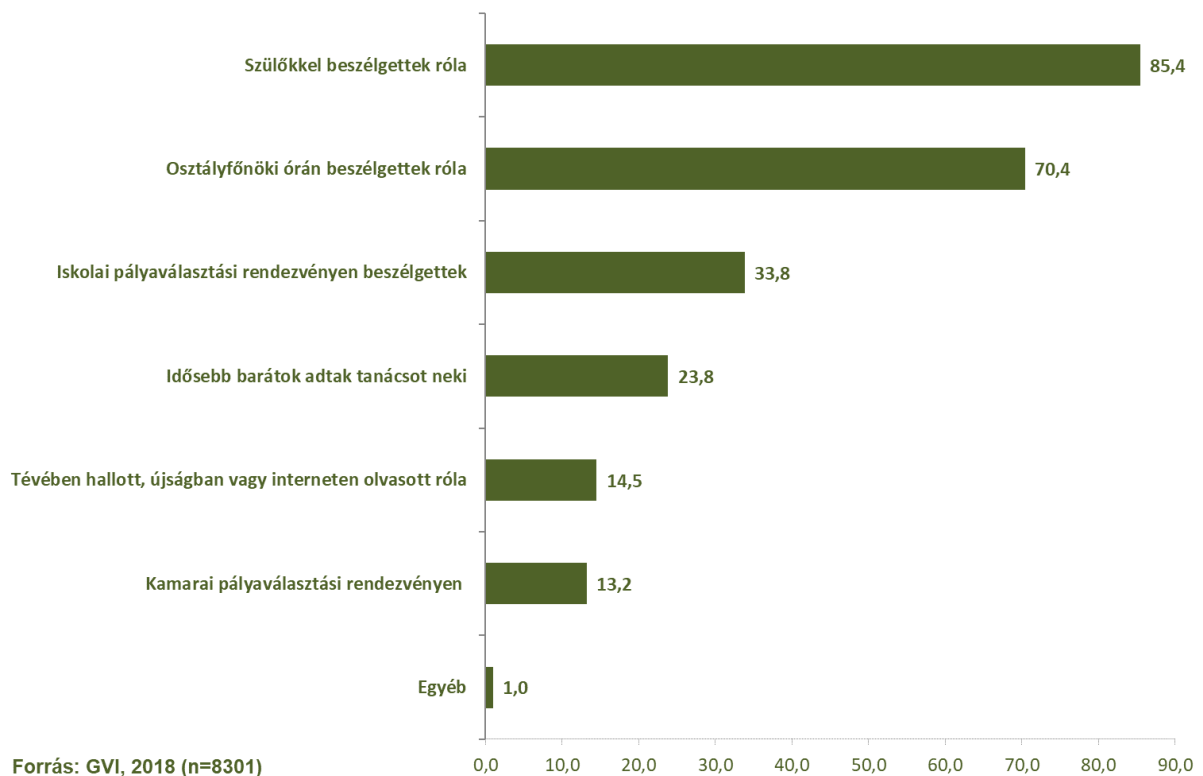

Az információforrásokat vizsgálva arra is fény derült, hogy a jobban tanuló diákok magasabb arányban használják az összes információforrást, mint azok a társaik, akik előző félévben rosszabb eredményt értek el matematikából illetve magyar nyelv és irodalomból.

Vizsgálatunk arra is kitért, hogy hol került szóba a tanulók pályaválasztása. A diákok 92%-a válaszolt úgy, hogy már szóba került a pályaválasztása, mindössze 6%-uk esetében nem került elő ez a téma, 2%-uk nem válaszolt a kérdésre. Azon diákok közül, akiknél már szóba került a pályaválasztás témája 85% már beszélgetett erről a szüleivel. A válaszadók több, mint kétharmada (70%) már osztályfőnöki órán is

foglalkozott a továbbtanulással, több, mint harmaduk (34%) pedig iskolai pályaválasztási rendezvényen beszélgetett a témáról. Ezenkívül jelentős hányaduk idősebb barátaival beszélgetett a továbbtanulásról. 15%-uk a médiából vagy az internetről tájékozódott a témában, 13%-a pedig kamarai pályaválasztási rendezvényen is részt vett már. 1%-uknál egyéb módon is szóba került már a pályaválasztás, például velük egykorú barátaikkal, osztálytársakkal beszélgettek a témáról (lásd az 1.1.4. ábrát).

1.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. A százalékokat azon diákok arányában közöljük, akiknél már szóba került a pályaválasztás témája.

Az 1.1.2. táblázat első oszlopában látható, hogy minden megyében a diákoknak legkevesebb 90%-a foglalkozott már a pályaválasztás kérdésével, Bács-Kiskun megyében (90%) és Budapesten (91%) a legalacsonyabb az arányuk, míg Baranya (98%) és Csongrád (98%) megyében a legmagasabb. A táblázat további oszlopaiban azon 8301 diák százalékában értendők az arányok, akik már foglalkoztak a pályaválasztás témájával. Osztályfőnöki órán legnagyobb arányban (83%) Somogy megyében, legkisebb arányban pedig Bács-Kiskun megyében (61%) és Budapesten (61%) beszélgettek a diákok a témáról. Iskolai pályaválasztási rendezvényen a Vas megyei gyerekek már 54%-a vett részt, a többi megyében a gyerekeknek kevesebb, mint fele, a legalacsonyabb arányt Budapesten (25%) találjuk. A szüleivel minden megyében a diákok több, mint háromnegyede beszélgetett a pályaválasztásról, a legkisebb arányban Heves megyében (77%), míg a legmagasabb arányban Bács-Kiskun megyében (93%). Idősebb barátok tanácsát a Hajdú-Bihar megyei diákok vették a legnagyobb arányban igénybe (30%), míg a Vas megyeieknek csak 18%-a élt ezzel a lehetőséggel. A Heves megyei diákok között van a legtöbb olyan, aki a médian (tévé, újság, internet) keresztül találkozott a pályaválasztás kérdésével (19%), ez az arány Bács-Kiskun megyében a legalacsonyabb (7%). Kamarai pályaválasztási rendezvényen a különböző megyékben tanuló diákok nagyon eltérő arányban vettek részt, például Pest megyében és Budapesten 5-5%-uk, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 46%-uk.

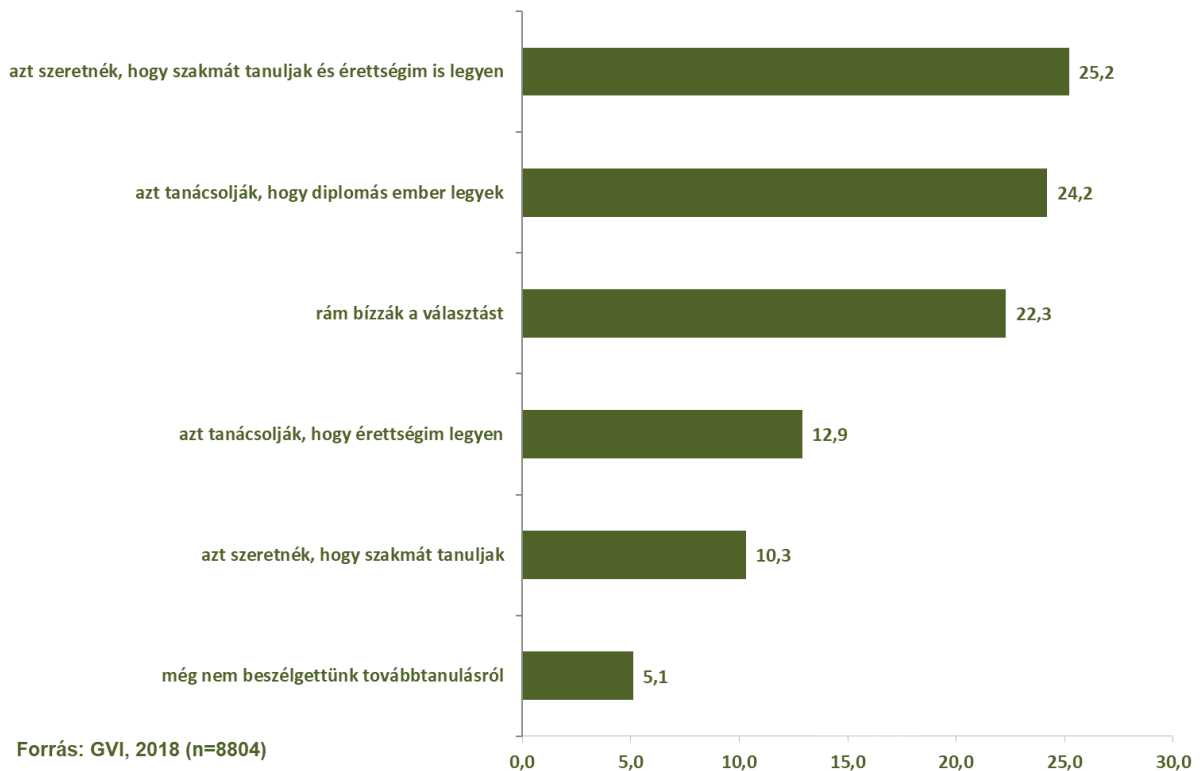
1.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk megyék szerint (százalék), 2018

	Szóba került a pályaválasztás	Osztály-főnöki órán beszélgettek róla	Iskolai pályaválasztási rendezvényen beszélgettek	Szülőkkel beszélgettek róla	Idősebb barátok adtak tanácsot neki	Tévében hallott, újságban vagy interneten olvasott róla	Kamarai pályaválasztási rendezvényen
Budapest	91,2	61,2	24,9	88,1	22,2	15,4	4,7
Baranya	97,5	77	31,4	84,3	26,7	16,1	10,2
Bács-Kiskun	89,7	61,2	36,5	92,7	28,3	7,3	7,9
Békés	95,5	78,2	35,6	82,2	20,8	12,5	13,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	94,9	59,7	31,8	84,9	23	11,5	5,5
Csongrád	97,7	82,1	44,7	88,5	26,4	16,8	9,6
Fejér	91,5	62,2	29,2	85,1	20,7	14,9	10,8
Győr-Moson-Sopron	96,8	78	42,3	87,9	25,8	16,2	18,2
Hajdú-Bihar	93	71,5	39,5	86,4	30	17,6	13,4
Heves	94,3	77,5	35,8	77,1	24	19,1	36,7
Komárom-Esztergom	94,6	72	36,4	84,8	20,8	17,4	6,4
Nógrád	95,4	72	44,6	82	26,3	10	17,3
Pest	94,4	71	28,6	86	25,9	14,2	4,7
Somogy	96,7	83,4	47,1	82,7	23,8	18,4	27,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	93,5	67,3	35,6	79,9	26,3	16,7	46,1
Jász-Nagykun-Szolnok	95,1	69,4	28,1	80,5	24,2	15,1	6,5
Tolna	96,5	74,2	27,7	89,2	27,2	16	13,4
Vas	96,5	76,1	53,8	82,8	17,6	8,6	14,5
Veszprém	93	76,7	28,4	89,4	20,5	11,6	5,8
Zala	96	80,2	33,2	85,6	20,3	8,8	14,3

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az első oszlopban N=8826, a további oszlopokban N=8301.

A továbbtanulással kapcsolatban a tanulókat arról is kérdeztük, hogy mi az a legmagasabb iskolai végzettség, amit szüleik szeretnének, hogy elérjenek. A tanulók negyedének a szülei azt tanácsolják, hogy tanuljanak szakmát és szerezzenek érettségit is. A szülők hasonló aránya (24%) szeretné, ha gyermeke diplomás ember legyen, 13%-uk azt, hogy gyermekük érettségit szerezzon, 10% pedig azt, hogy szakmát tanuljon. A tanulók 22%-ánál a szülők teljesen a gyermekükre bízzák a választást, 5%-uk pedig azt válaszolta, hogy nem beszélgettek még a szülőkkel a továbbtanulási tervekről (lásd az 1.1.5. ábrát).

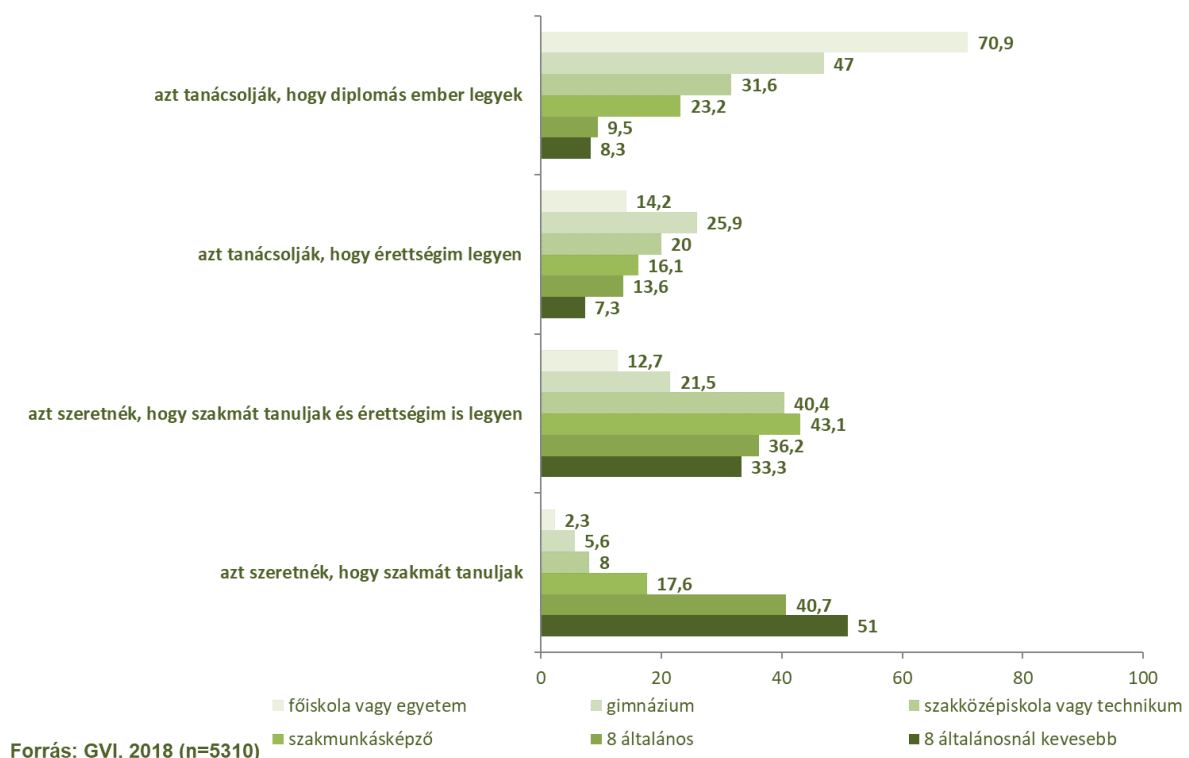
1.1.5. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2018

A különböző iskolai végzettséggel rendelkező szülők eltérő tanácsokat adnak a továbbtanulással kapcsolatban a gyermekeiknek. Azok között, akik kaptak valamilyen tanácsot az ideálisan elérendő végzettségükre (tehát beszéltek már a továbbtanulásról a szülőkkel, és nem azt választották, hogy a szülők rájuk bízzák a választást) a diploma elérését legnagyobb arányban (71%) azoknak tanácsolták, akiknek az édesapja szintén diplomás volt- A gimnáziumi végzettséggel rendelkező apák gyermekeinek már

kevesebb, mint fele, a szakmunkásképzőt végzettek gyermekeinek kevesebb, mint negyede, a 8 általánossal vagy kevesebbel rendelkező apák gyerekeinek pedig kevesebb, mint 10%-a kapta ezt a tanácsot. Az érettségi megszerzését legnagyobb arányban a gimnáziumot végzett szülők gyermekeinek tanácsolják (26%-uknak), a legkisebb arányban pedig szintén a 8 általánost be nem fejezett apák gyermekeinek (7%). A szakközépiskolában vagy szakmunkásképzőben végzett apák többsége a szakma és érettségi szerzést javasolja: a szakmunkásképzőt végzett apák gyermekeinek 43%-a, a szakközépiskolát végzettek gyermekeinek pedig 40%-a érzi úgy, hogy a szülei azt szeretnék, hogy ilyen végzettséget érjen el. A 8 általánost végzett szülők gyermekeinél ez az arány 36%, az ennél alacsonyabb végzettségűeknél pedig 33%, míg a diplomás apák gyermekeinél mindössze 13%. Azt, hogy a szülei azt szeretnék, hogy szakmát szerezzen, legnagyobb arányban a 8 általánost be nem fejező apák gyermekei (51%) és a 8 általánossal rendelkező apák gyermekei (41%) választották (lásd az 1.1.6. ábrát).

1.1.6. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek az apa iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018

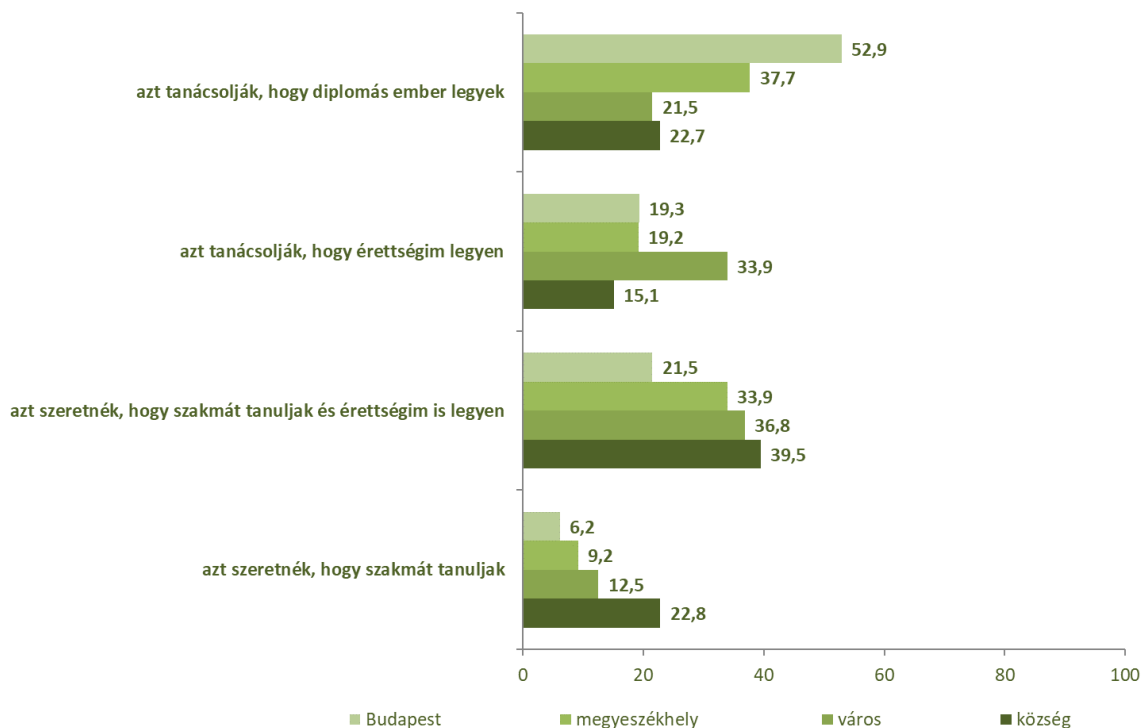
A végzettségre vonatkozó szülői tanácsok között jelentős eltérések figyelhetők meg megyei bontásban (lásd az 1.1.3. táblázatot). A diplomaszerzést leginkább a budapesti gyerekeknek javasolják, 53%-uk válaszolta azt, hogy a szülei azt szeretnék, ha a legmagasabb végzettséget érné el. Veszprém megyében a szülők többsége, 40%-a szintén ezt javasolja, míg Heves megyében a tanácsot kapó gyerekeknek mindössze 22%-ának javasolták a szülei, hogy diplomás ember legyen. Az érettségi megszerzése kapcsán kiegyenlítettebbek az arányok a megyék között, a szülők jellemzően 15-20%-a javasolta az érettségi szerzést, a legnagyobb arányban Baranya megyében (23%), a legkisebb arányban pedig Somogy megyében (11%) kapták ezt a tanácsot a tanulók. A legtöbb megyében a tanulók többsége azt a tanácsot kapta, hogy szakmát és érettségét is szerezzen, a legnagyobb arányban a Pest megyei (43%) és a Somogy megyei (43%) gyerekeknek tanácsolták ezt a szülők, a legkisebb arányban pedig Borsod-Abaúj-Zemplén megyei (22%) tanulóknak. Azt, hogy a gyermek csak szakmát szerezzen a legnagyobb arányban Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (25%) és Heves megyében (27%) tanácsolták a szülők, míg a legkisebb arányban a fővárosban (6%).

1.1.3. táblázat: A tanulók megoszlása a szerint, hogy a szülők mit tanácsoltak, milyen végzettséget szerezzenek, megyék szerint (százalék), 2018

	Azt szeretnék, hogy szakmát tanuljak	Azt szeretnék, hogy szakmát tanuljak és érettségim is legyen	Azt tanácsolják, hogy érettségim legyen	Azt tanácsolják, hogy diplomás ember legyek
Budapest	6	22	19	53
Baranya	17	32	23	28
Bács-Kiskun	13	42	18	28
Békés	12	32	22	33
Borsod-Abaúj- Zemplén	11	22	16	33
Csongrád	9	37	21	33
Fejér	12	37	17	34
Győr-Moson- Sopron	16	34	20	31
Hajdú-Bihar	20	32	16	33
Heves	27	36	14	22
Komárom- Esztergom	13	40	14	33
Nógrád	14	34	22	30
Pest	11	43	20	26
Somogy	22	43	11	25
Szabolcs-Szatmár- Bereg	25	34	13	27
Jász-Nagykun- Szolnok	18	38	17	27
Tolna	12	37	15	36
Vas	10	39	17	34
Veszprém	12	27	22	40
Zala	16	40	16	27

A szülők tanácsai a végzettségre vonatkozóan eltérnek attól függően is, hogy a tanulók milyen településen járnak iskolába. A Budapesten vagy valamelyik megyeszékhelyen működő iskolába járó gyerekeknek a legnagyobb arányban azt javasolják a szülők, hogy szerezzenek diplomát (a budapestiek 53%-ának, a megyeszékhelyen tanulók 38%-ának javasolják ezt). A városi iskolába járók esetében 37%-nak azt tanácsolják a szülei, hogy szerezzenek érettségit és szakmát, 34%-uknak pedig azt, hogy szerezzenek érettségit. A diplomázást 22%-uknak, a szakma szerzését (érettségi nélkül) pedig 13%-uknak tanácsolták. A községi iskolába járó gyerekek többségének, 40%-ának azt javasolják a szülei, hogy szerezzenek szakmát és érettségizzenek is, 23%-uknak azt, hogy szakmát tanuljanak, és ugyanekkora arányuknak azt, hogy diplomás emberek legyenek (lásd az 1.1.7. ábrát).

1.1.7. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek településtípus szerint (százalék), 2018

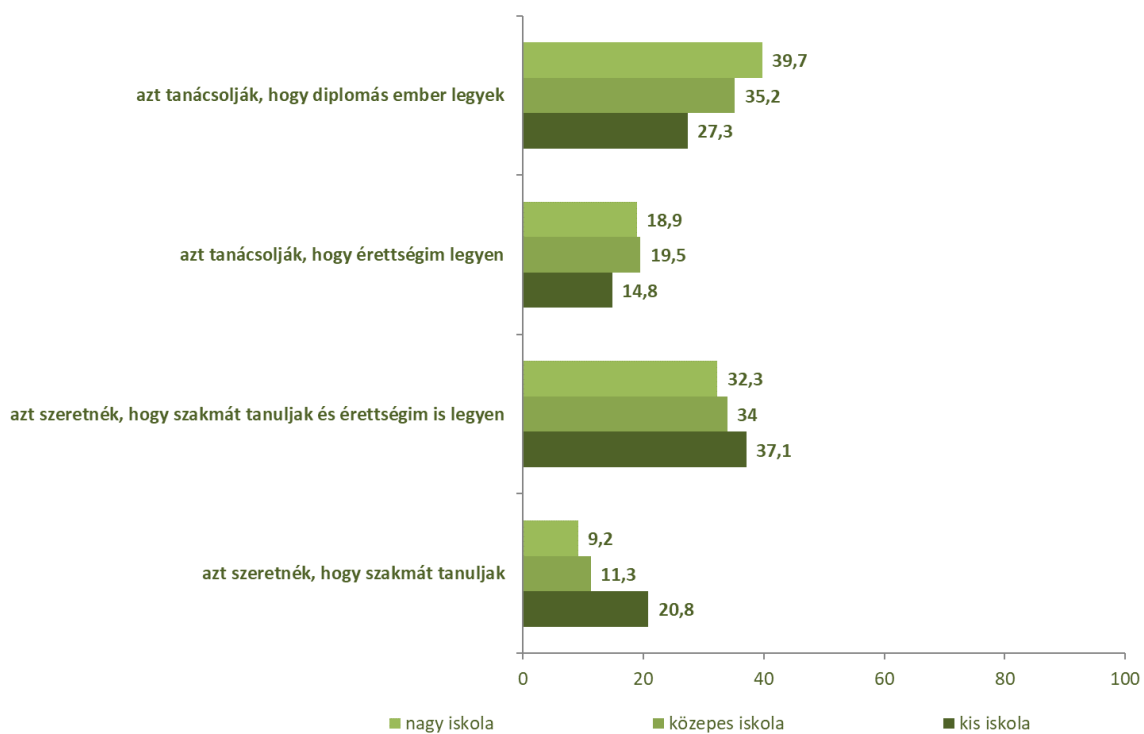

Forrás: GVI, 2018 (n=6388)

A különböző méretű iskolákba járó gyerekek szintén eltérő tanácsokat kapnak a szüleiktől arra vonatkozóan, hogy milyen végzettséget szerezzenek. A nagy iskolába járó gyerekeknek nagyobb arányban javasolják a diplomaszerezést (40%-uknak), mint

a közepes méretű (35% kapott ilyen tanácsot) vagy a kis iskolába (27%-uknak tanácsolták a diplomázást) járóknak. A szakma és érettségi szerzését inkább a kis iskolákba járóknak javasolják (37%-uknak tanácsolják a szülei, míg a közepes iskolába járók 34%-ának, a nagy iskolába járók 32%-ának), és azt a tanácsot is hogy csak szakmát szerezzen, az ilyen iskolába járó gyerekek kapják a legnagyobb arányban (21%-uknak javasolták ezt, míg a közepes iskolákba járóknál 11%, a nagy iskolákba járóknál 9% ez az arány) (lásd az 1.1.8. ábrát).

1.1.8. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek az iskola nagysága szerint (százalék), 2018

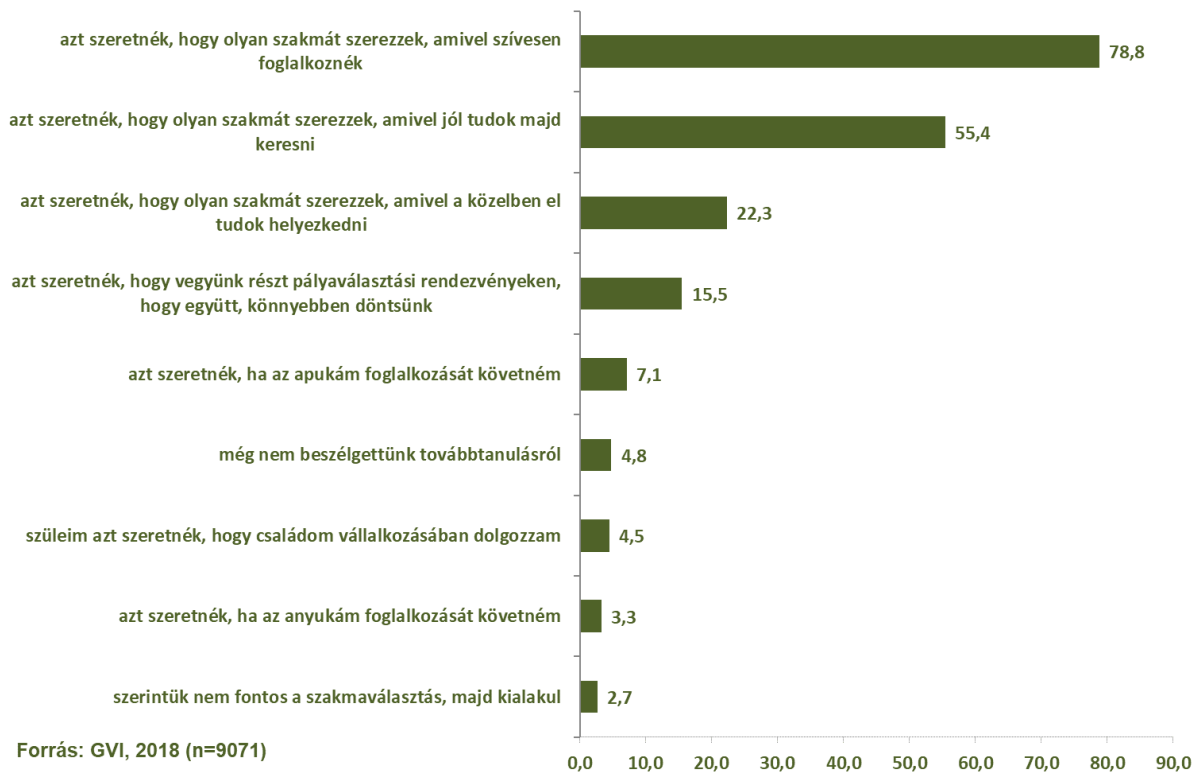

Forrás: GVI, 2018 (n=6389)

A kérdés arra is kitért, hogy a gyerekeknek mit tanácsoltak szülei hogyan válasszanak szakmát. A legtöbb megkérdezett diák (79%) azt jelezte, hogy szülei azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel szívesen foglalkozna. A diákok 55%-a említette, hogy szülei olyan szakma kitanulását javasolták, amivel jól tud majd keresni. A szülők kisebb része (22%) azt javasolta gyermekének, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel a közelben tud elhelyezkedni. A szülők 16%-a azt szeretné, ha pályaválasztási rendezvényen vennének részt, hogy utána könnyebben tudjanak

dönteni. Más jellegű tanácsot a diákok kevesebb, mint 10%-a kapott, az arányokat az 1.1.9. ábra mutatja.

1.1.9. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról (százalék), 2018

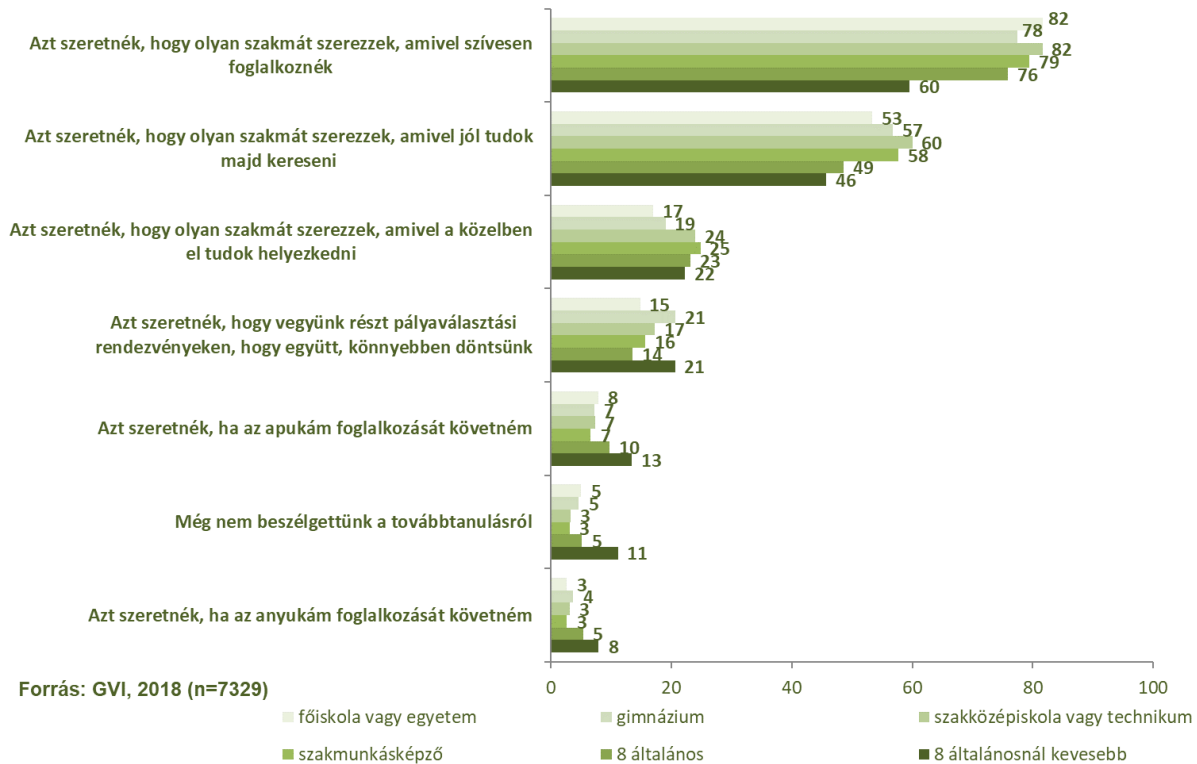
Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Az 1.1.10. ábrán láthatjuk, hogy a szakmaválasztás módjára vonatkozó tanácsok esetében is megfigyelhető, hogy a különböző végzettségű szülők eltérő tanácsokat adnak gyermekeiknek. Azt, hogy gyermekük olyan szakmát válasszon, amivel szívesen foglalkozik, a diplomás apák 82%-a tartja a legfontosabbnak. Hasonló arányt figyelhetünk meg a szakközépiskolát (82%), a szakmunkásképzőt (79%), a gimnáziumot (78%) és az általános iskolát végzett (76%) szülők gyermekeinél, az általános iskolát be nem fejező apák gyermekeinek azonban csak 60%-a kapta azt a tanácsot, hogy olyan szakmát válasszon, amivel szívesen foglalkozna. A jó keresetet a szakközépiskolát végzett apával rendelkező gyermekek szülei tartják a legfontosabbnak (60%-uk kapta ezt a tanácsot), de nagyon hasonló arány figyelhető

meg a szakmunkásképzőt végzett apák (58%) és a gimnáziumot végzett apák (57%) gyermekeinél. Az alacsonyabb végzettségű gyermekeknek kevesebb, mint fele kapta azt a tanácsot, hogy a jó kereset szerint válasszon magának szakmát. Azok aránya, akiknek azt tanácsolják, hogy a közelben helyezkedjenek el, szintén a középfokú végzettségekkel rendelkező szülők gyermekei esetében a legmagasabb, míg a diplomás szülők gyermekeinél a legalacsonyabb (17%).

A gimnáziumot illetve az általános iskolát be nem fejező apák gyermekeinél a legmagasabb (mindkét csoportban 21%) azok aránya, akiknek a szülei azt szeretnék, hogy ha a gyermekükkel közösen pályaválasztási rendezvényeken vennének részt, hogy könnyebben tudjanak dönteni. Megfigyelhető az is, hogy a legalacsonyabb végzettségű apák gyermekei esetében a legjellemzőbb az a tanács, hogy a gyerek valamelyik szülő foglalkozását kövesse: a 8 általánost nem végzett apák gyerekeinek 13%-a kapta azt a tanácsot, hogy édesapja foglalkozását kövesse, 8%-a pedig azt, hogy az édesanyját, míg a többi végzettségi szint esetében ezek az arányok szignifikánsan alacsonyabbak. Szintén az általános iskolát be nem fejezett apák gyermekei esetében a leggyakoribb az, hogy a szülők még nem beszélgettek gyermekükkel a pályaválasztásról (11%-uk válaszolta ezt, míg a többi végzettségi szint esetében ez az arány 3-5% körül alakul).

1.1.10. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról az édesapa (gondviselő) iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az ábrán csak azokat a tanácsokat tüntettük fel, amelyeknél statisztikailag szignifikáns különbség van a különböző iskolai végzettségű apák gyerekei között.

A különböző szülői tanácsok aránya megyei bontásban jelentős eltéréseket mutat ebben az esetben is. A pályaválasztási rendezvényeken való részvételt leginkább a Győr-Moson-Sopron megyei szülők támogatják (25%), a legkevésbé pedig a Baranya megyei (10%) és a Jász-Nagykun-Szolnok megyei (10%) szülők. A legtöbb megyében a gyerekek háromnegyede azt mondta, hogy a szülei azt szeretnék, ha olyan szakmát szerezne, amivel szívesen foglalkozik, Jász-Nagykun-Szolnok megyében ez az arány azonban csak 67%, míg Tolna megyében 87%. Szintén a Tolna (63%) és a Somogy megyei (65%) gyerekek látják legnagyobb arányban úgy, hogy szüleik azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzenek, amivel jól tudnak majd keresni, ez az arány pedig Heves megyében és Bács-Kiskun megyében a legalacsonyabb (rendre 47-47%). A legnagyobb arányban a Somogy megyei gyerekek vélik úgy, hogy a szülei azt szeretnék, olyan szakmát találjanak, amellyel a közelben el tudnak helyezkedni (30%),

míg a többi megyében a tanulók kevesebb, mint harmada szerint fontos szempont a szülei számára (lásd az 1.1.4. táblázatban).

1.1.4. táblázat: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról megyék szerint (százalék), 2018, N=9071

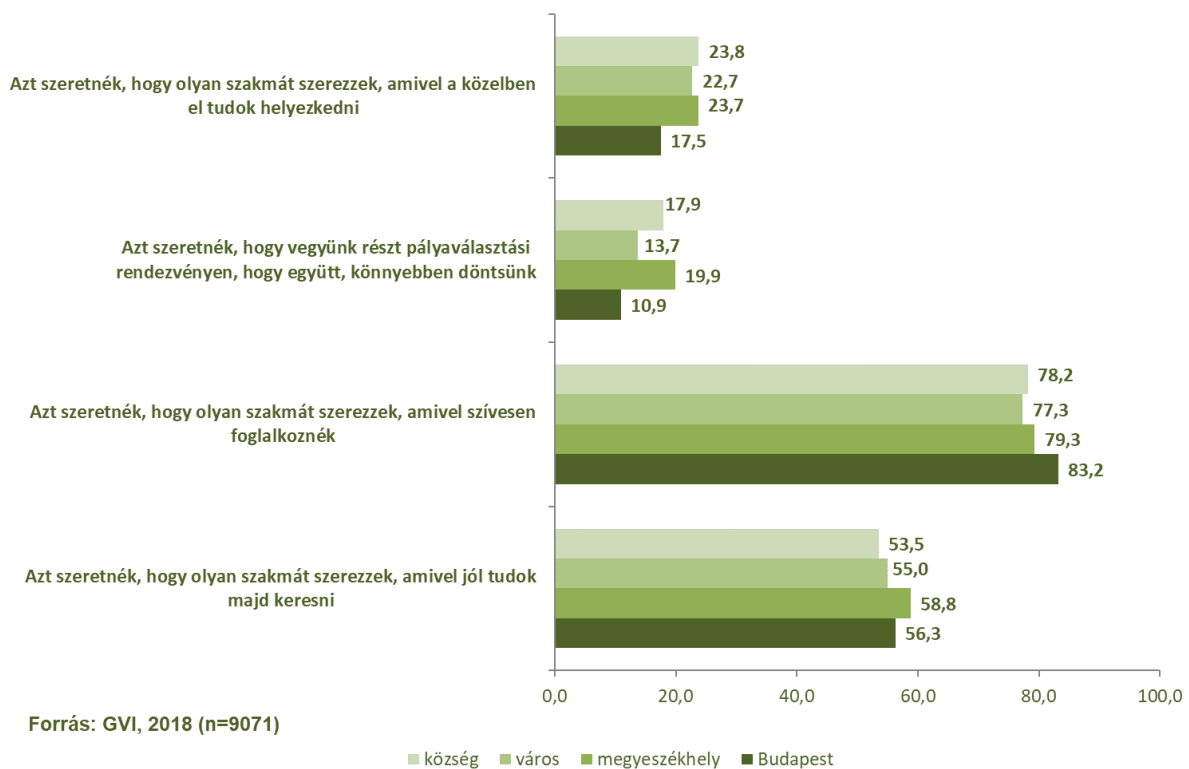
	Vegyünk részt pályaválasztási rendezvényeken	Azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel szívesen foglalkoznék	Azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel jól tudok majd keresni	Olyan szakmát keressek, amivel a közelben el tudok helyezkedni
Budapest	11	83	56	18
Baranya	10	74	48	18
Bács-Kiskun	12	71	47	26
Békés	23	76	52	22
Borsod-Abaúj-Zemplén	13	81	60	23
Csongrád	19	84	58	27
Fejér	17	77	54	22
Győr-Moson-Sopron	25	81	57	23
Hajdú-Bihar	20	80	61	28
Heves	16	72	47	20
Komárom-Esztergom	15	77	55	18
Nógrád	13	74	52	24
Pest	14	82	56	20
Somogy	17	84	65	30
Szabolcs-Szatmár-Bereg	18	75	58	26
Jász-Nagykun-Szolnok	10	67	53	22
Tolna	17	87	63	26
Vas	22	83	51	24
Veszprém	23	78	52	22
Zala	17	80	55	25

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. A táblázatban csak azokat a tanácsokat közöljük, ahol a megyék szerinti bontásban tapasztalt legnagyobb és legkisebb arány között legalább 10%-os különbség volt.

Bizonyos szakmaválasztásra vonatkozó szülői tanácsok esetében különbségek figyelhetőek meg aszerint, hogy a diák milyen településtípusban (község, város,

megyei jogú város vagy Budapest) jár iskolába. A községi iskolába járók szülei szeretnék a legnagyobb arányban azt, ha gyermekük olyan szakmát választana, amivel a közelben tud elhelyezkedni, és hasonló arány látható a megyeszékhelyen tanuló gyermekek esetében is, míg a fővárosi iskolába járók szülei számára a legkevésbé fontos ez a szempont. A megyeszékhelyen tanulóknak tanácsolják a legnagyobb arányban azt, hogy a pályaválasztás előtt vegyenek részt közösen pályaválasztási rendezvényen, míg a budapesti tanulóknak a legkisebb arányban. Szintén a megyeszékhelyen tanuló gyerekek esetében a leggyakoribb az a tanács, hogy úgy válasszanak szakmát, hogy jól keressenek, míg a községekben tanulóknak kisebb arányban javasolják ezt a szüleik. Azt, hogy a gyermek olyan szakmát válasszon, amivel szívesen foglalkozna, a fővárosi tanulók szülei támogatják a legnagyobb arányban. (Lásd 1.1.11. ábra, az ábrán csak a településtípus szerint statisztikailag szignifikánsan eltérő tanácsokat tüntettük fel).

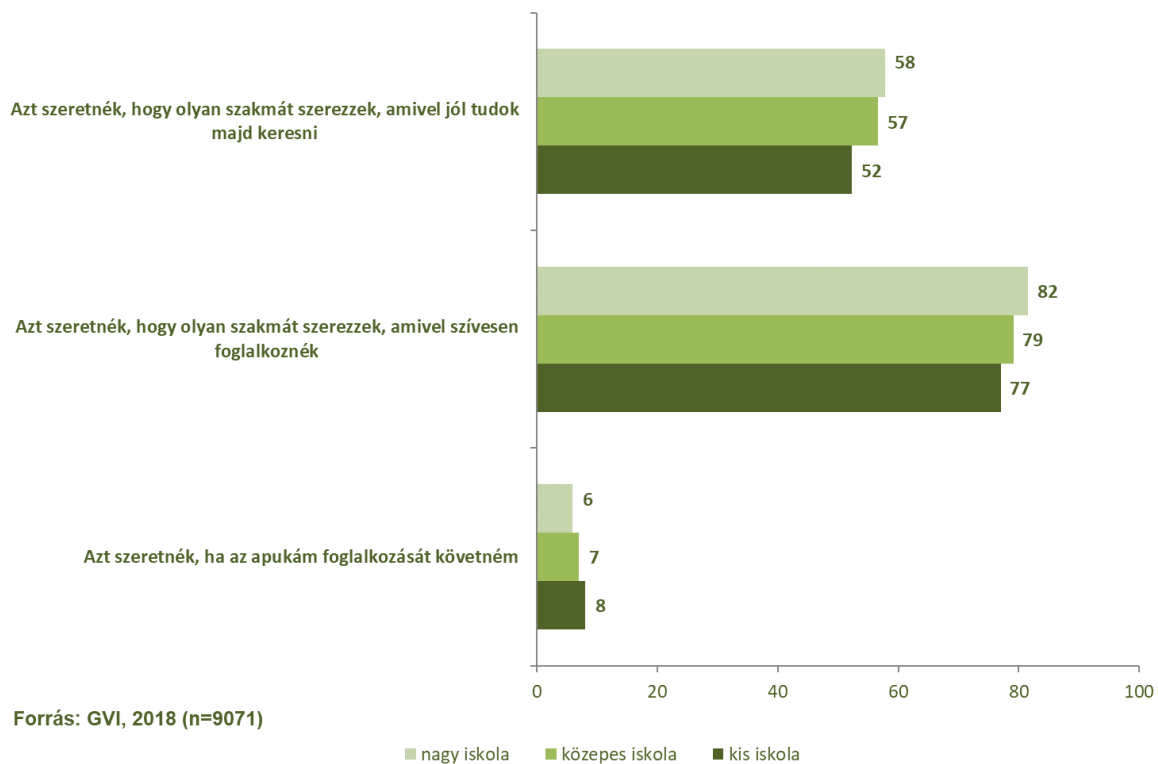
1.1.11. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról az iskola településtípusa szerint (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Kisebb mértékben, mint a végzettségre vonatkozó tanácsok esetében, de a szakmaválasztásra vonatkozó szülői tanácsoknál is megfigyelhető, hogy a különböző méretű iskolába járó diákok is különböző arányban kapnak egyes tanácsokat szüleiktől. A kis iskolákba járók gyakrabban kapják azt a tanácsot a szülőktől, hogy kövessék az apa foglalkozását, mint a nagyobb iskolákba járó tanulók. A nagyobb iskolákba járó gyerekeknek nagyobb arányban javasolják azt a szülei, hogy olyan szakmát válasszon, amivel jól tud keresni, de nagyobb arányban kapják azt a tanácsot is, hogy olyan szakmát válasszanak, amivel szívesen foglalkoznak, mint a kisebb iskolákba járó társaik (lásd 1.1.12. ábrát).

1.1.12. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról az iskola mérete szerint (százalék), 2018

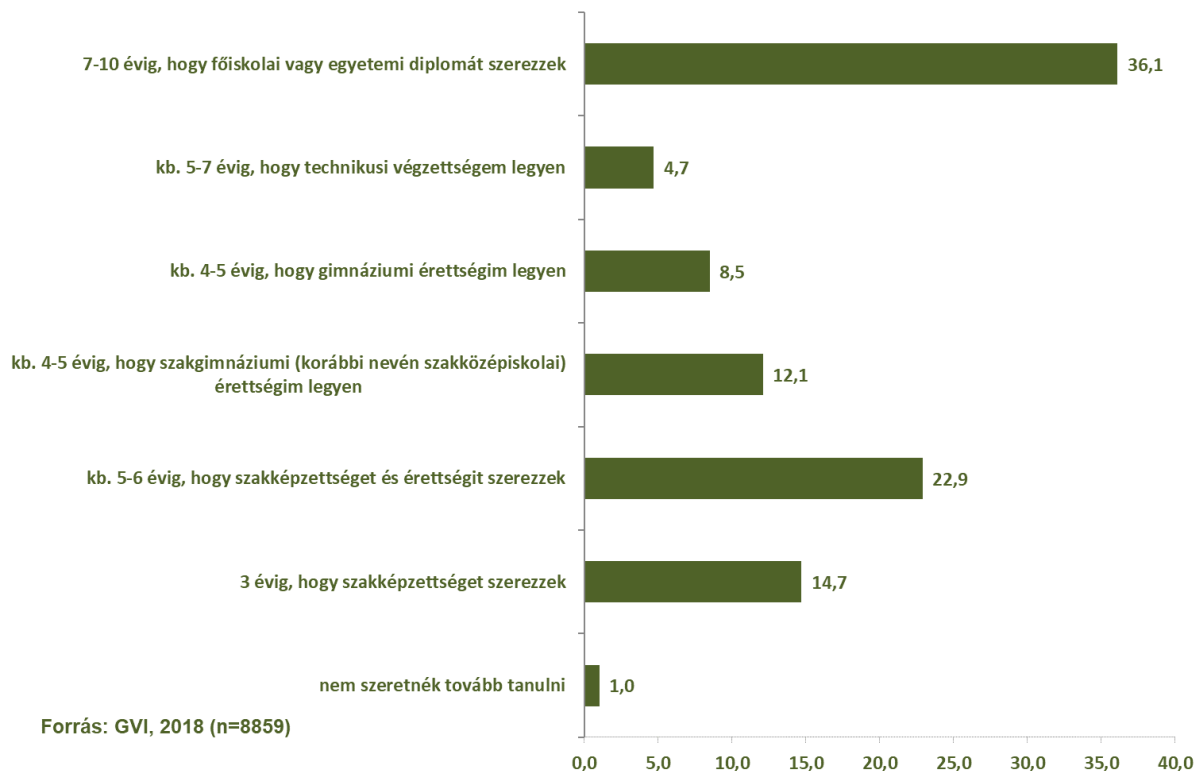

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az ábrán csak az iskola mérete szerint statisztikailag szignifikánsan eltérő tanácsokat tüntettük fel.

1.2. Továbbtanulási tervek és megvalósulásuk

A kérdés kitért a tanulók saját továbbtanulási terveire is. A legtöbben (36%) azt választották, hogy hét-tíz évig szeretnék tovább tanulni, hogy főiskolai vagy egyetemi diplomát szerezhessenek. 23%-uk öt-hat évig tanulna tovább, hogy szakképzettséget és érettségit is szerezzon. 15%-uk a három év alatt megszerezhető szakközépiskolai² végzettség megszerzését tűzte ki célul. A négy-öt év tanulással megszerezhető szakgimnáziumi³ érettségi megszerzését 12%-uk tervezi, 9%-uk pedig ugyanennyi idő alatt gimnáziumi érettségit szeretne szerezni. A tanulók 5%-a szeretne öt-hét év alatt technikus végzettséghez jutni. Mindössze a tanulók 1%-a látja úgy, hogy nem szeretne tovább tanulni az általános iskola után (lásd az 1.2.1. ábrát).

1.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2018

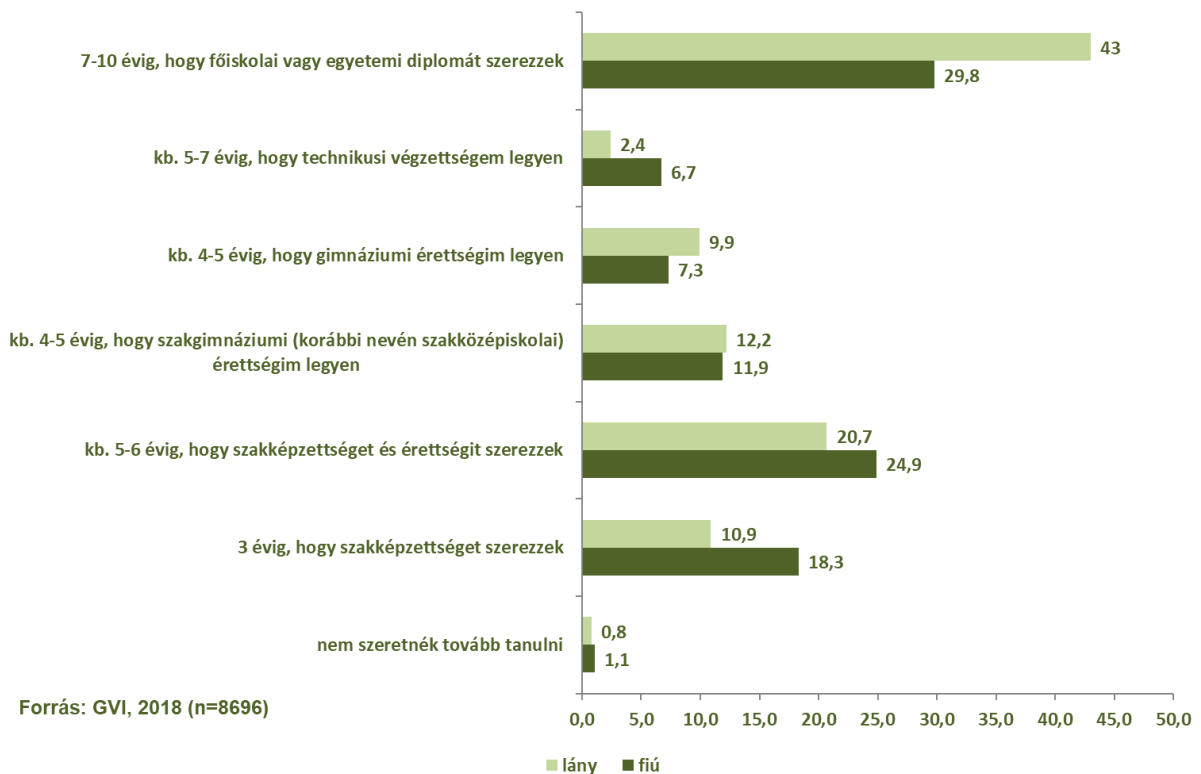

² Korábbi elnevezéssel: szakiskola. A tanulmányban az új, jelenleg érvényes elnevezést használjuk.

³ Korábbi elnevezéssel: szakközépiskola. A tanulmányban az új, jelenleg érvényes elnevezést használjuk.

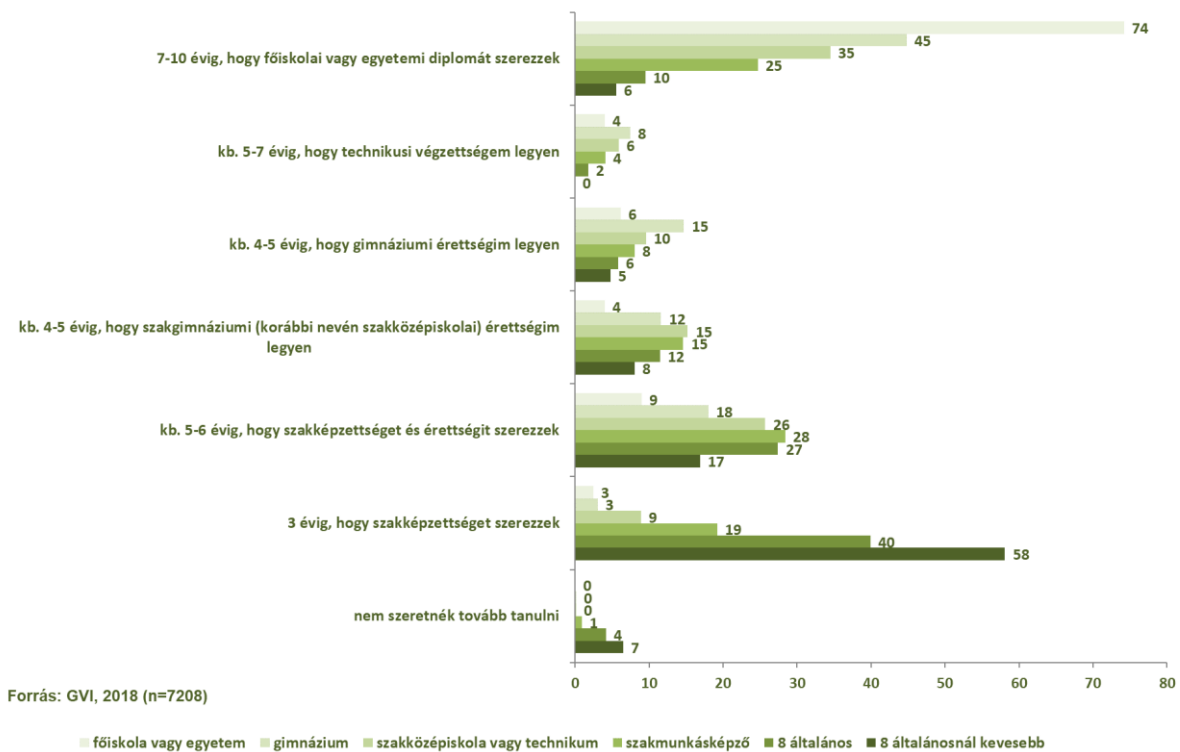
A fiúk és a lányok továbbtanulási tervei között szignifikáns különbségek figyelhetők meg. A lányok többsége, 43%-uk diplomát szeretne szerezni, míg a fiúknál ez az arány 30%. A lányok körében szintén népszerű cél a gimnáziumi érettségi megszerzése, 10%-uk tervezi, hogy négy-öt évig tanul tovább, míg a fiúk között csak 7%-nak ez a célja. A fiúk nagyobb arányban tervezik valamilyen szakma megszerzését, körülbelül negyedük öt-hat évig szeretne továbbtanulni, hogy szakképzettséget és érettségit szerezzen (a lányoknak 21%-a), 18%-uk pedig három év alatt szakképzettséget szerezne (a lányok 11%-ának a célja ez). A fiúk körében szintén népszerűbb a technikus végzettség, 7%-uk öt-hét évig tanulna ezért a végzettségért, míg a lányok 2%-ának vannak ilyen tervei. A szakgimnáziumi érettségi megszerzését a lányok (12%) és a fiúk (12%) hasonló arányban tervezik, míg a fiúknál némileg magasabb, 1,1% azok aránya, akik nem szeretnék tovább tanulni, mint a lányoknál (0,8%) (lásd az 1.2.2. ábrát).

1.2.2. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2018

Az apa iskolai végzettsége a megkérdezettek körében nagyrészt tükrözik a tanulók általános iskolai továbbtanulási terveit. A diplomások gyermekeinek 74%-a szintén diplomát szeretne szerezni, a gimnáziumi érettségivel rendelkező apák gyermekeinek pedig 45%-a tervezi ezt, míg az alacsonyabb végzettségű apák gyermekeinek kisebb hányada szeretne hét-tíz évig továbbtanulni. A legfeljebb 8 általánost végzett apák gyermekeinél a diplomaszerzést tervezők aránya 10% alatt van. Négy-öt évig a legnagyobb arányban a gimnáziumot végzettek gyermekei tanulnának, 15%-uk gimnáziumi érettségét szeretne szerezni, 15%-uk pedig szakközépiskolai érettségét. Szakképzettséget és érettségét a legnagyobb arányban a szakmunkásképzőt végzettek (28%), a legfeljebb nyolc általánossal rendelkezők (27%) és a szakközépiskolában végzettek (26%) gyermekei szereznék, míg a magasabb végzettségű apák gyermekei körében ez a cél kevésbé népszerű, a diplomás apák gyermekeinek csak 9%-a szerezne ilyen végzettséget. A nyolc általánost be nem fejezett apák gyermekeinek többsége, 58%-a, a 8 általánossal rendelkező apák gyermekeinek pedig 40%-a legfeljebb 3 évig szeretne továbbtanulni, hogy szakképzettséget szerezzen. A többi végzettségi kategóriához viszonyítva náluk a legmagasabb azok aránya is, akik nem szeretnék továbbtanulni (6,5% a nyolc általánost be nem fejező apák, 4% a 8 általánossal rendelkező apák gyermekeinél, míg a magasabb végzettségű apák gyermekeinél 0% közeli az arány) (lásd az 1.2.3. ábrát).

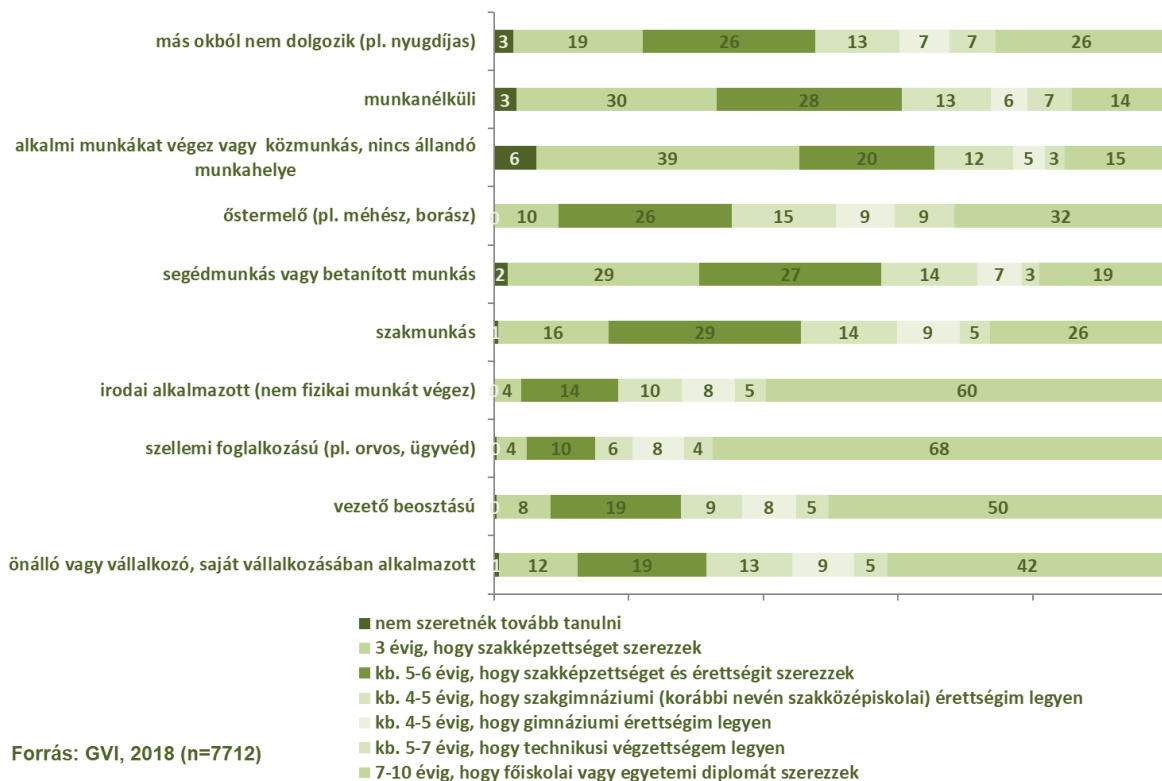
1.2.3. ábra: A tanulók általános iskola utáni továbbtanulási terveinek megoszlása az apa iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018

A tanulók továbbtanulási terveit eltérést mutatnak az apa foglalkozása szerint is. Főiskolán vagy egyetemen a legnagyobb arányban a szellemi foglalkozású apák (68%), az irodai alkalmazottak (60%) és a vezető beosztásúak (50%) gyermekei szeretnének tanulni. Az önálló vállalkozók gyermekeinek 42%-a, az őstermelők szintén diplomát szeretne szerezni, míg a nyugdíjas szülők gyermekeinek 26%-a, a szakmunkás szülők gyermekeinek szintén 26%-a, a segéd- vagy betanított munkásoknak 19%-a, az alkalmi vagy közmunkásokénak 15%-a, a munkanélküliek gyermekeinek pedig csak 14%-a tűzte ezt ki célul. A technikai végzettség és a gimnáziumi érettségi elérését tervező tanulók esetében a szülő foglalkozása szerint nincsenek nagy eltérések, technikai végzettséget minden foglalkozástípusnál a gyermekek 3-7%-a szerezne (a legkisebb arányban az alkalmi munkát végzők gyermekei, a legnagyobb arányban pedig az egyéb okból nem dolgozó szülők gyermekei), míg gimnáziumi érettségit 7-9%-uk (a legnagyobb arányban az önálló vagy vállalkozók gyermekei). A szakközépiskolát leginkább az őstermelők gyermekei (15%-uk), a segéd- vagy betanított munkások gyermekei és a szakmunkások gyermekei (13-13%-uk) választanák legnagyobb

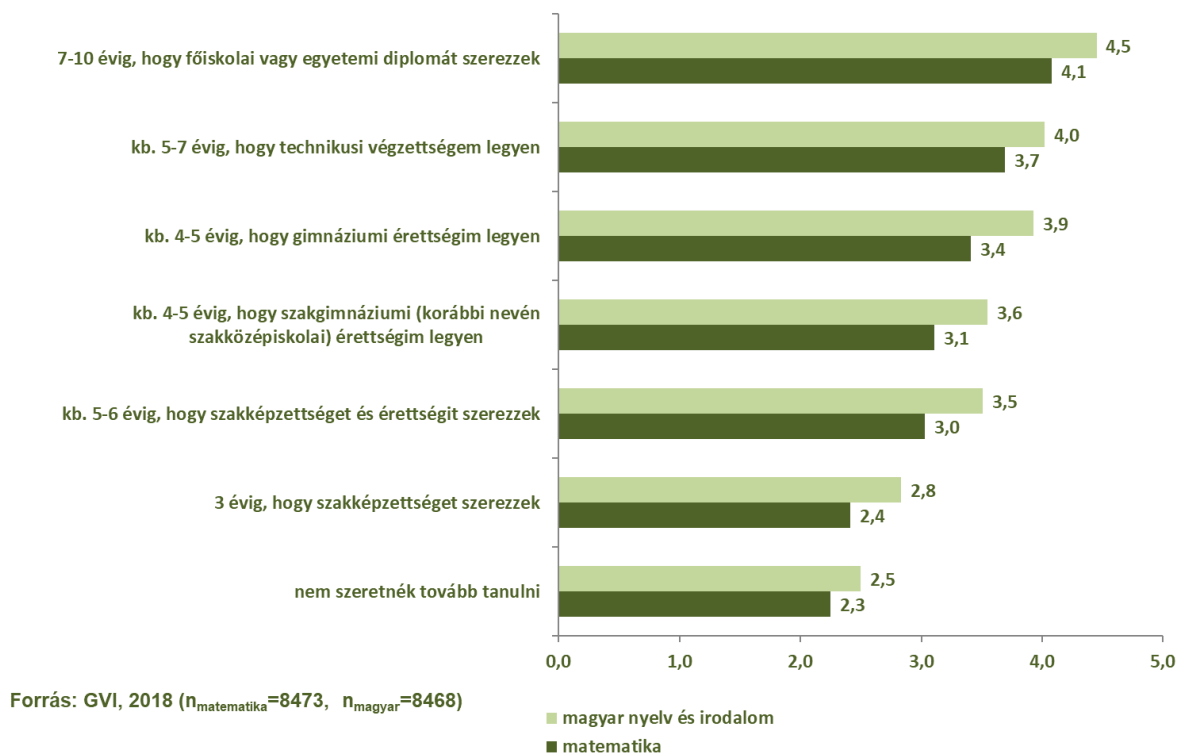
arányban. Szakképzettséget és érettségít szintén a munkások gyermekei szereznék a legnagyobb arányban: a szakmunkások gyermekeinek 29%-ának, a segéd- vagy betanított munkások gyermekeinek 27%-ának ez a célja. A munkanélküliek gyermekeinek 28%-a szintén ezt tűzte ki célul. A nyugdíjasok gyerekeinek és az őstermelők gyerekeinek 26-26%-a szintén öt-hat évig, a szakképzettség és az érettségi eléréséig tervez tovább tanulni, míg a más foglalkozású apák gyermekeinek kevesebb, mint ötödének vannak ilyen tervei. 3 évig, egy szakma megszerzéséig a legnagyobb arányban az alkalmi vagy közmunkások gyermekei (39%-uk), a munkanélküliek (30%), és a segéd- vagy betanított munkások gyermekei (29%-uk) tanulnának tovább. A munkanélküliek és az alkalmi- vagy közmunkások gyermekei között vannak a legnagyobb arányban azok, akik nem szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (rendre 3 és 6%), míg a többi foglalkozású apa esetében ez az arány 3% alatt van (lásd az 1.2.4. ábrát).

1.2.4. ábra: A tanulók általános iskola utáni továbbtanulási terveinek megoszlása az apa iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018

Minél tovább szeretne tovább tanulni egy diák, annál jobb eredményt ért el mind matematikából, mind magyar nyelv és irodalomból félévkor. Azon diákok között, akik diplomát szeretnének szerezni, az átlagos féléves matematika eredmény 4,1, míg azok között, akik nem szeretnének továbbtanulni 2,5. Magyar irodalomból ugyanezek az átlagok 4,1 illetve 2,3. A többi csoportban a féléves átlagokat az 1.2.5. ábra mutatja.

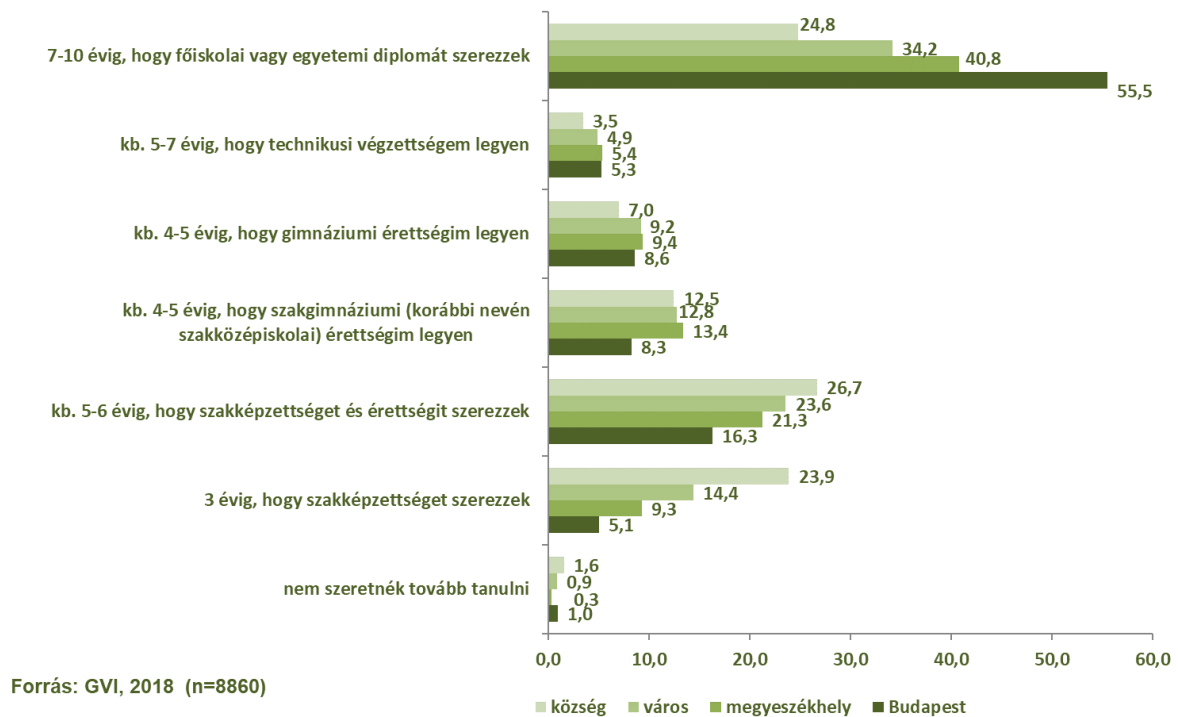
1.2.5. ábra: A tanulók átlagos félévi matematika és magyar irodalom jegyei a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után, 2018

Az 1.2.6. ábrán látható, hogy a nagyobb településen iskolába járó diákok jellemzően hosszabb ideig szeretnének továbbtanulni, mint a kisebb településen tanuló társaik. A legmarkánsabb különbséget a diplomaszerezés esetében látjuk: a megyeszékhelyen iskolába járók 41%-a, míg a budapesti diákok 56%-a tervez főiskolára vagy egyetemre menni, míg ugyanez az arány a községben illetve városban elhelyezkedő iskolába járók között csak 25% illetve 34%. Ezzel párhuzamosan a szakmaszerzést illetve a szakma- és érettségi szerzést tervező diákok aránya a kisebb településeken a legmagasabb. Szakképzettséget és érettségit legnagyobb arányban a községekben iskolába járó tanulók (27%) és a városban tanulók (24%) szeretnének

szerezni, míg a fővárosi diákok esetében csak 16%-nak ez a célja. Azoknak a gyerekeknek az aránya, akik nem szeretnék továbbtanulni, szintén a községi iskolákba járók között a legmagasabb (1,6%).

1.2.6. ábra: A különböző településtípuson iskolába járó tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnék továbbtanulni (százalék), 2018

Megfigyelhető az is, hogy a nagy iskolákba járó diákok között magasabb a diplomát szerezni akarók aránya (42%), mint a közepes (38%) vagy kis iskolákba (31%) járók között. Szakképzettséget és érettségit a kis iskolába járók 24%-a, a közepes iskolákba járók 23%-a szerezne, míg a nagy iskolákba járóknak 21%-a. A továbbtanulást nem tervezők aránya szintén a kis iskolákba járók körében a legmagasabb, 1,6%, míg a nagyobb iskolákba járók esetében ezeknek a gyerekeknek az aránya 1% alatt van.

A továbbtanulási tervek megvalósulásáról a felmérés tavalyi hullámának utánkövetési eredményei alapján van információnk. Az adatok nem a kérdőíves felvételtől származnak, hanem közvetlenül a felmérés előző hullámában résztvevő iskoláktól. Az egyes iskolákból gimnáziumba, szakgimnáziumba és

szakközépiskolába felvételt nyert tanulók arányát tartalmazza az 1.2.1 táblázat. Gimnáziumba legtöbben Budapesten (53%) nyertek felvételt. A szakgimnáziumi képzésre Dunaújvárosban és Győr-Moson-Sopron megyében kerültek be a legnagyobb arányban (54-54%). A szakközépiskolai képzésre kerülők aránya Jász-Nagykun-Szolnok megyében a legmagasabb, 36%.

1.2.1. táblázat: Az adatfelvétel előző hullámában résztvevő iskolák nyolcadik évfolyamra vonatkozó beiskolázási adatai az iskolák által szolgáltatott utánkövetési adatok alapján (százalék)

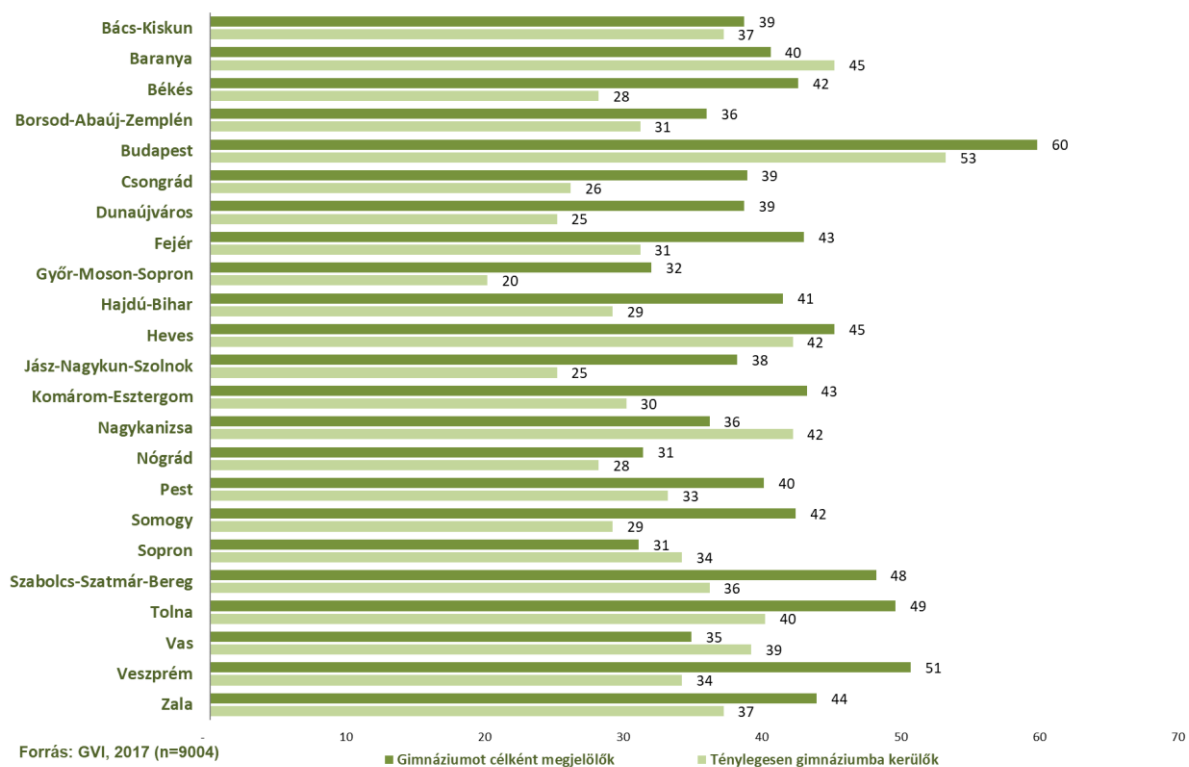
	Gimnázium	Szakgimnázium	Szakközépiskola	Nem tanul tovább
Bács-Kiskun	37	34	26	3
Baranya	45	25	30	0
Békés	28	45	27	0
Borsod-Abaúj-Zemplén	31	40	28	1
Budapest*	53	37	9	1
Csongrád**	26	49	25	0
Dunaújváros	25	54	20	0
Fejér*	31	41	27	1
Győr-Moson-Sopron*	20	54	26	0
Hajdú-Bihar	29	42	27	2
Heves	42	32	26	1
Jász-Nagykun-Szolnok	25	39	36	0
Komárom-Esztergom	30	36	31	2
Nagykanizsa	42	43	15	0
Nógrád	28	42	30	0
Pest	33	43	22	1
Somogy	29	39	32	1
Sopron	34	37	29	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	36	35	28	1
Tolna*	40	35	24	0
Vas	39	43	17	1
Veszprém	34	31	33	2
Zala	37	43	20	1

Megjegyzés: A táblázat a tanulmány többi részétől eltérően nem a lekérdezéssel felvett adatokon alapul, hanem az iskolák által szolgáltatott utánkövetési adatokon. Budapesten egy, Fejér megyében 26, Győr-Moson-Sopron megyében 8, Tolna megyében egy végzett tanulóra vonatkozóan nem rendelkezünk adatokkal. A fenti arányok az ismert beiskolázási adatokra vonatkoznak. Csongrád megye esetében nem rendelkezünk minden tavalyi felmérésben részt vett iskoláról adatokkal, két iskola esetében pedig nem rendelkezünk adatokkal az összes nyolcadikosra vonatkozóan, így a fenti arányok az ismert beiskolázási adatokra vonatkoznak.

A beiskolázási adatokat összevetettük a felmérés tavalyi hullámában lekérdezett továbbtanulási tervekkel. A 2017-es adatfelvétel során is hét válaszlehetőség közül választhatták ki a tanulók, melyik felel meg a leginkább továbbtanulási terveiknek (az ideivel egyező módon, az 1.2.1. ábrán látható válaszlehetőségek közül). Ahhoz, hogy ezt össze tudjuk vetni a beiskolázási adatokkal, a hét válaszlehetőséget három kategóriába kódoltuk át. Az első kategóriába azok kerültek, akiknek gimnáziumba érdemes menniük terveik megvalósításához, mivel gimnáziumi érettségit vagy diplomát szeretnének. A második kategóriába kerültek azok, akiknek szakgimnáziumba célszerű menniük, mivel szakgimnáziumi érettségit, szakmát és érettségit vagy technikai képzést szeretnének elérni. A harmadik kategóriába kerültek azok, akiknek szakközépiskolát érdemes választaniuk, mivel szakképzettséget szeretnének szerezni. Azokat, akik nem szeretnének továbbtanulni, egyik kategóriába sem soroltuk bele. Így a továbbtanulási tervek megvalósításához célszerűen választandó iskolatípust össze tudjuk hasonlítani a beiskolázási adatokkal, kamaránkénti aggregáltsági szinten.

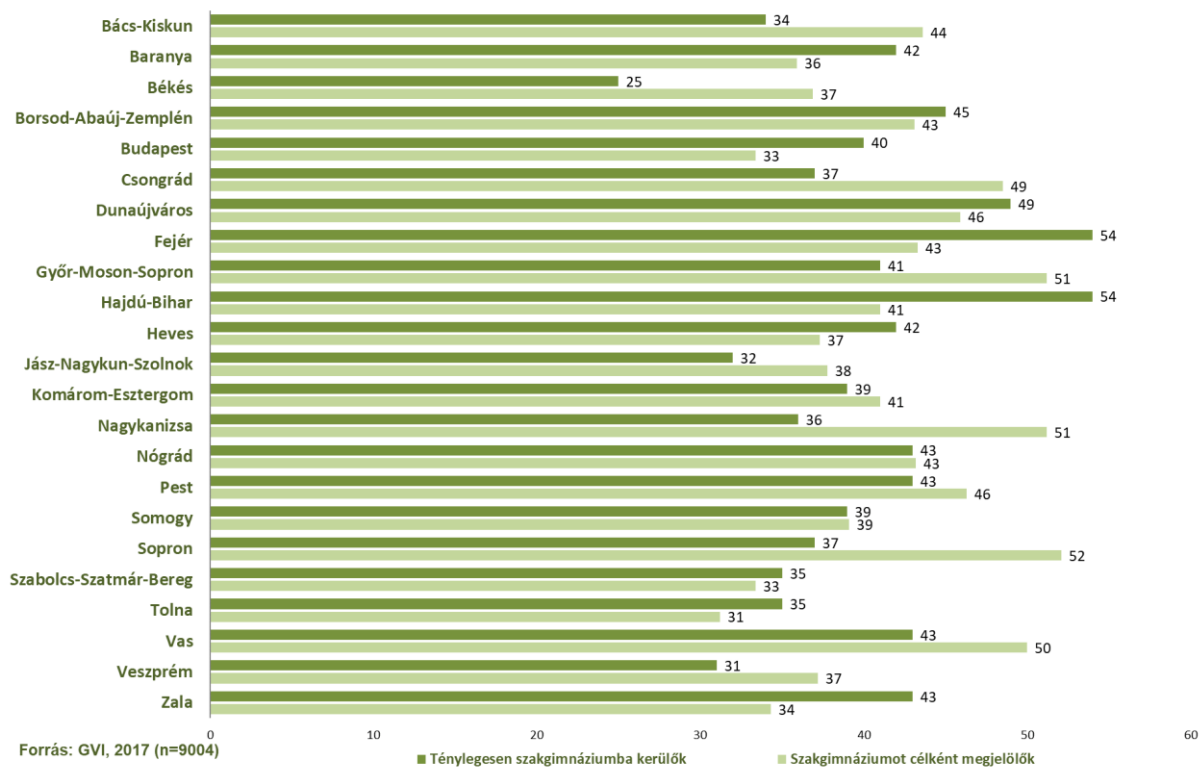
A gimnáziumot választók arányát összevetve a ténylegesen gimnáziumba kerülők arányával azt láthatjuk, hogy a legtöbb megyében kevesebb tanuló kerül gimnáziumba, mint ahány terveinek megvalósításához ez lenne az ideális választás. Ez alól kivétel Baranya megye, Nagykanizsa, Sopron és Vas megye. A legnagyobb különbség Veszprém megyében látható, ahol a gyerekek 51%-a ment volna gimnáziumba, a beiskolázási adatok alapján azonban csak 34% tanult tovább gimnáziumban (lásd az 1.2.7. ábrát).

1.2.7. ábra: A gimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen gimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2018

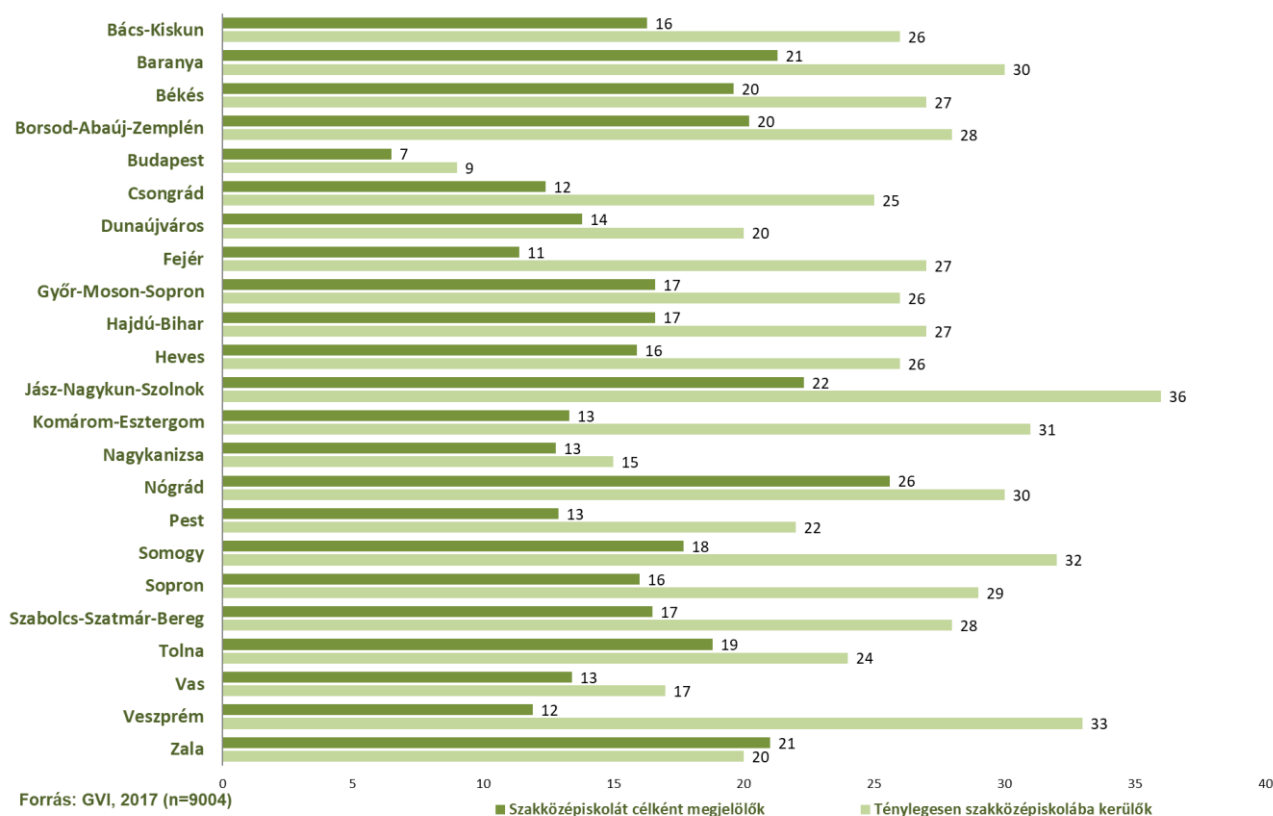
A szakgimnáziumot választók arányát összevetve a ténylegesen szakgimnáziumba kerülők arányával azt láthatjuk, hogy a legtöbb megyében kisebb az itt tanulni tervezők és a végül felvettek aránya közti különbség, mint a gimnáziumi továbbtanulás esetében. Kilenc megyében illetve Dunaújvárosban magasabb volt a ténylegesen szakgimnáziumba kerülők aránya, mint a szakgimnáziumot választóké, Somogy és Pest megyében pedig ugyanannyian jelölték meg a szakgimnáziumi továbbtanulást célként, ahányan végül szakgimnáziumba kerültek. A többi megyében kevesebben kerültek szakgimnáziumba, mint a szakgimnáziumot választók száma. A legnagyobb eltérés Nagykanizsában és Sopronban tapasztalható, előbbi esetben a diákok 41%-ának terveihez felelt volna meg a szakgimnáziumi továbbtanulás, azonban a ténylegesen felvettek aránya mindössze 36% volt, míg Sopronban a tanulók 56%-a tanult volna szakgimnáziumban, a felvettek aránya pedig 37% volt (lásd 1.2.8. ábrát).

1.2.8. ábra: A szakgimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakgimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2018

A szakközépiskolába beiskolázott tanulók aránya látványosan magasabb, mint ami a tanulói terveknek megfelelne. Az egyes megyékben nem ritka, hogy másfélszer-kétszer akkora arányban kerülnek a tanulók szakközépiskolába, mint ami a saját terveiknek megfelelne. Veszprém megyében például a tanulók 12%-a számára lett volna a szakközépiskola az ideális választás, mégis 33%-uk ebben az intézménytípusban került beiskolázásra (lásd 1.2.9. ábrát).

1.2.9. ábra: A szakközépiskolát továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakközépiskolába kerülők aránya (százalék), 2018

1.3. Érdeklődési kör, tehetség

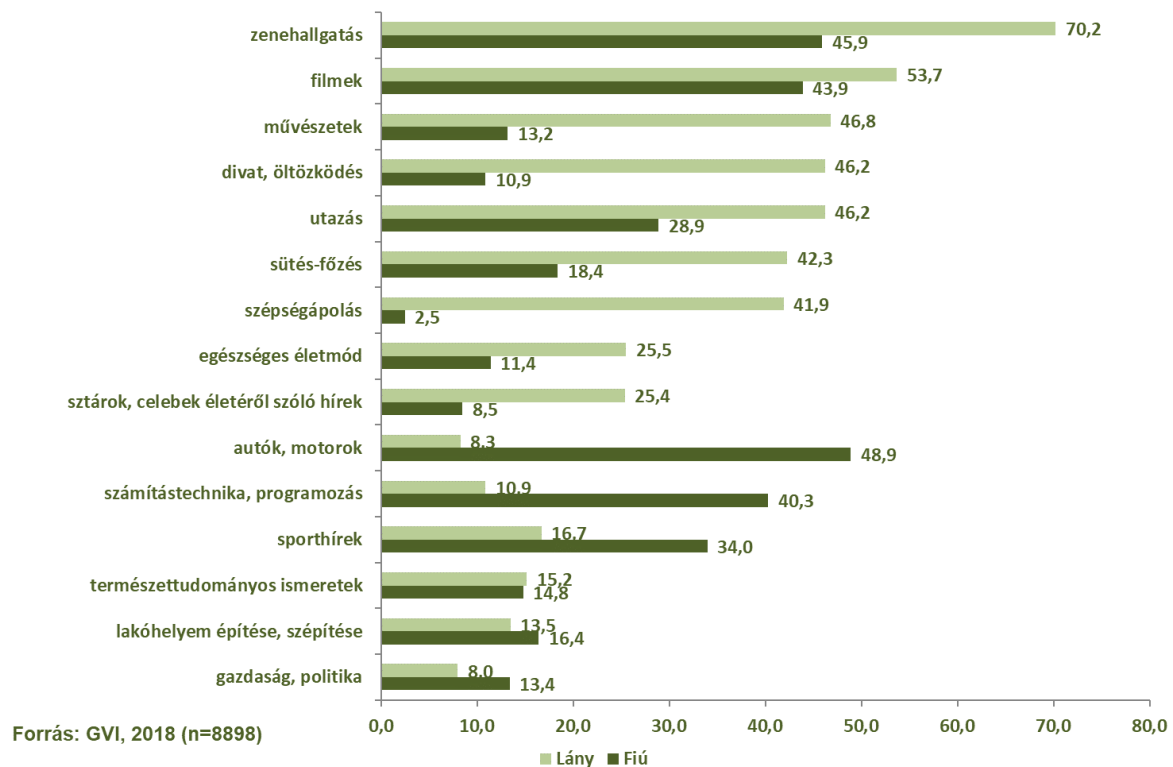
Az alábbiakban a tanulók érdeklődési körét, szívesen végzett otthoni feladatait és az ezekkel kapcsolatos tapasztalatait vizsgáljuk meg, valamint azt, hogy miben érzik ügyesnek, tehetségesnek magukat, tehát motiváltságuk felől próbáljuk megközelíteni a munkával való kapcsolatukat.

A diákok érdeklődési körét vizsgáló kérdés esetében a legtöbben a zenehallgatást (58%) és a filmnézést (49%) említették meg. Ezeken kívül sokan választották, hogy az utazás (37%), a sütés-főzés (30%), a művészet (29%), az autók és motorok (29%), a divat és az öltözködés (28%) érdekli őket. A diákok mintegy negyedét érdeklik a sporthírek (26%), a számítástechnika és programozás (26%) és a szépségápolás (22%), körülbelül egyötödét pedig érdekli az egészséges életmód (18%). Ennél kevesebben vannak, akiket a sztárok, celebek életéről szóló hírek (17%), a természettudományos cikkek

(15%), a lakóhelyük építése, szépítése (15%) vagy a gazdasági és politikai hírek (8%) érdekelnek.

Ha nemek szerint vizsgáljuk a diákok érdeklődési körét, azt tapasztaljuk, hogy a természettudományos ismeretek iránt érdeklődők körében kiegyenlítettnek mondható a nemek aránya. A többi érdeklődési terület esetében viszont jelentős eltérések figyelhetők meg. A lányok körében népszerűbbek a filmek a zenehallgatás (lányok: 70%, fiúk: 46%), a filmek (lányok: 54%, fiúk: 44%), a művészetek (lányok: 47%, fiúk: 13%), a divat és az öltözködés (lányok: 46%, fiúk: 11%), az utazás (lányok: 46%, fiúk: 29%), a sütés-főzés (lányok: 42%, fiúk: 18%), a szépségápolás (lányok: 42%, fiúk: 3%), az egészséges életmód (lányok: 26%, fiúk: 11%) és a sztárok, celebek életéről szóló hírek (lányok: 25%, fiúk: 9%). A fiúkat pedig a lányoknál nagyobb arányban érdeklik az autók és motorok (fiúk: 49%, lányok: 8%), a számítástechnika és programozás (fiúk: 40%, lányok: 11%), a sporthírek, (fiúk: 34%, lányok: 17%), a lakóhelyük építése, szépítése (fiúk: 16%, lányok: 14%) illetve a gazdaság és a politika (fiúk: 13%, lányok: 8%) (lásd az 1.3.1. ábrát).

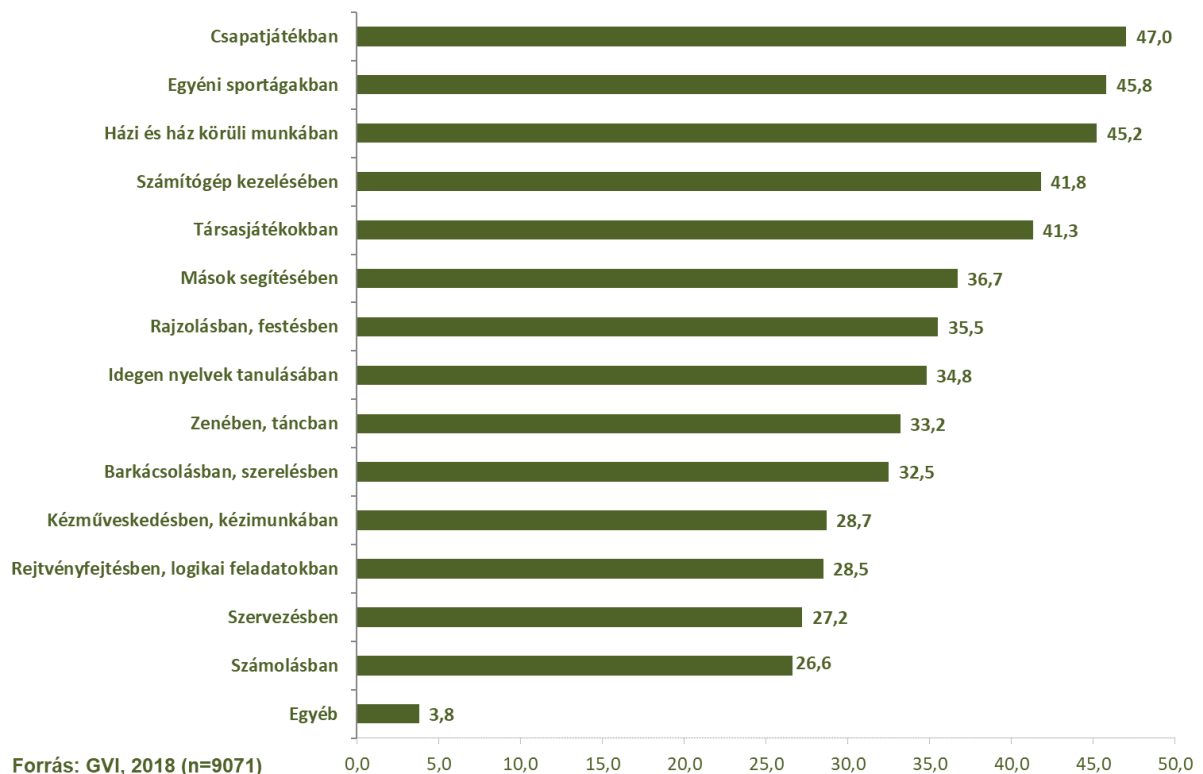
1.3.1. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük alapján nemek szerint (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanulókat arról is megkérdeztük, hogy miben érzik ügyesnek magukat, miben tehetségesek. A legtöbben a csapatjátékokban (47%), az egyéni sportágakban (46%), a házi és házkörüli munkák végzésében (45%), a számítógép kezelésben (42%) és a társasjátékokban (41%) mondták magukat tehetségesnek. A társasjátékokat 41%-uk, rajzolás 38%-uk, mások segítségét 35%-uk, az idegen nyelvek tanulását 34%-uk, és a barkácsolást 32%-uk említette. 28%-uk a rejtvényfejtésben, logikai feladatokban, 27%-uk szervezésben, 26%-uk számolásban, 10%-uk pedig modellezésben tartja magát ügyesnek (lásd az 1.3.2. ábrát). 6%-uk adott egyéb választ, közülük legtöbben valamilyen sportot, művészeti tevékenységet (éneklés, hangszer, tánc, színészkedés), számítógépes játékokat, illetve a sütés-főzést említették.

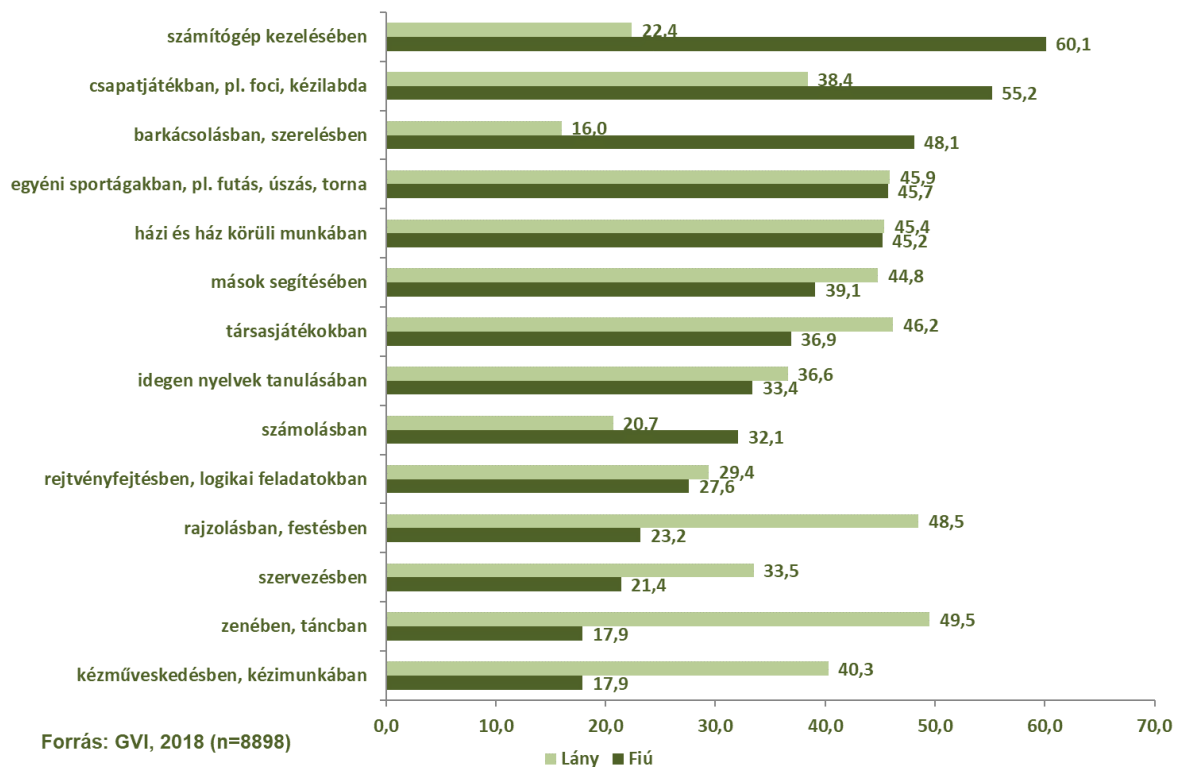
1.3.2. ábra: A tanulók készségei saját nézőpontjukból – „Miben vagy ügyes?” (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A nemek szerinti bontás azt mutatja, hogy a fiúk a lányokhoz képest jóval nagyobb arányban érzik magukat ügyesnek a számítógép kezelésében, a csapatjátékokban, a barkácsolásban és a számolásban. A lányok pedig általában rajzolásban és festésben, a zenében, táncban, a társasjátékokban, mások segítésében, szervezésben, rejtvényfejtésben és idegen nyelvek tanulásában tartják magukat ügyesebbnek, mint a fiúk. Az egyéni sportágakban és a házi és ház körüli munkákban hasonló arányban tartják magukat ügyesnek a fiúk és a lányok (lásd az 1.3.3. ábrát).

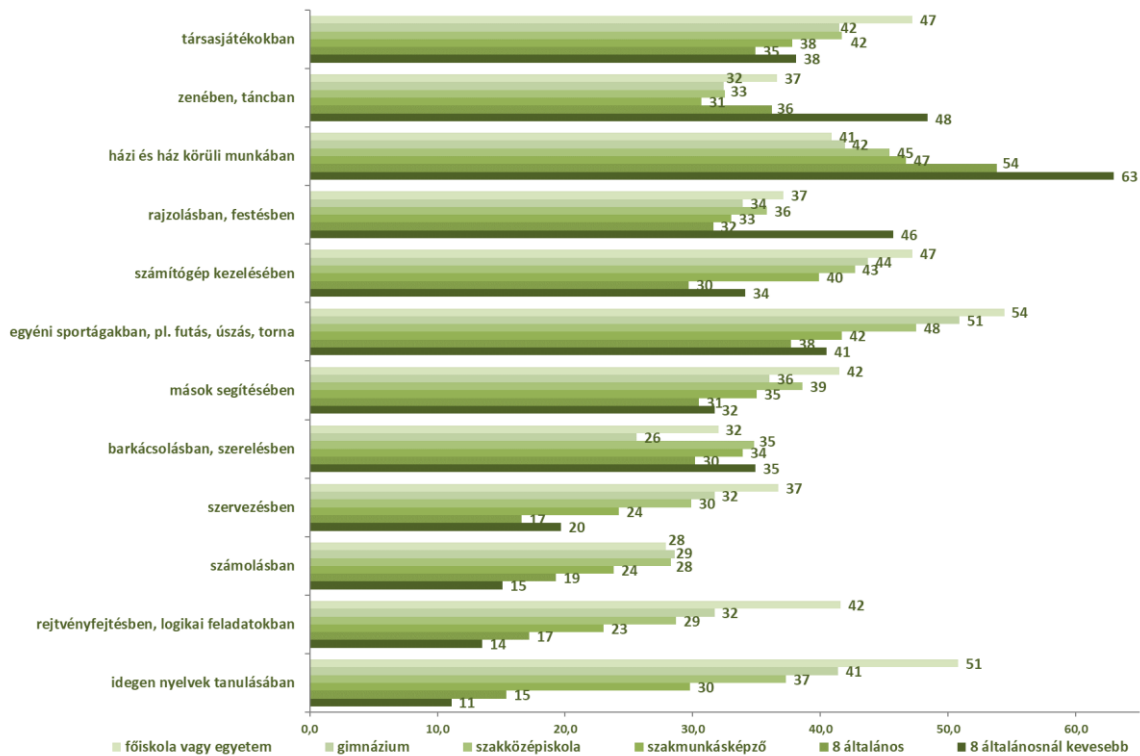
1.3.3. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is jelölhettek.

Több készség esetében szembeötlő, hogy minél magasabb a szülő iskolai végzettsége, a gyermeke annál nagyobb valószínűséggel tartja magát ügyesnek az adott területen – ilyen az idegen nyelvek tanulása, a rejtvényfejtés és logikai feladatok, a szervezés, az egyéni sportágak, a számítógép-kezelés, a számolás, mások segítése és a társasjátékok is. A házi és ház körüli munkák, a zene és táncolás, a rajzolás és a barkácsolás esetében fordított a helyzet: a legalacsonyabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják nagy százalékban ügyesnek magukat ezekben (lásd az 1.3.4. ábrát).

1.3.4. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyermekeinek megoszlása aszerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2018

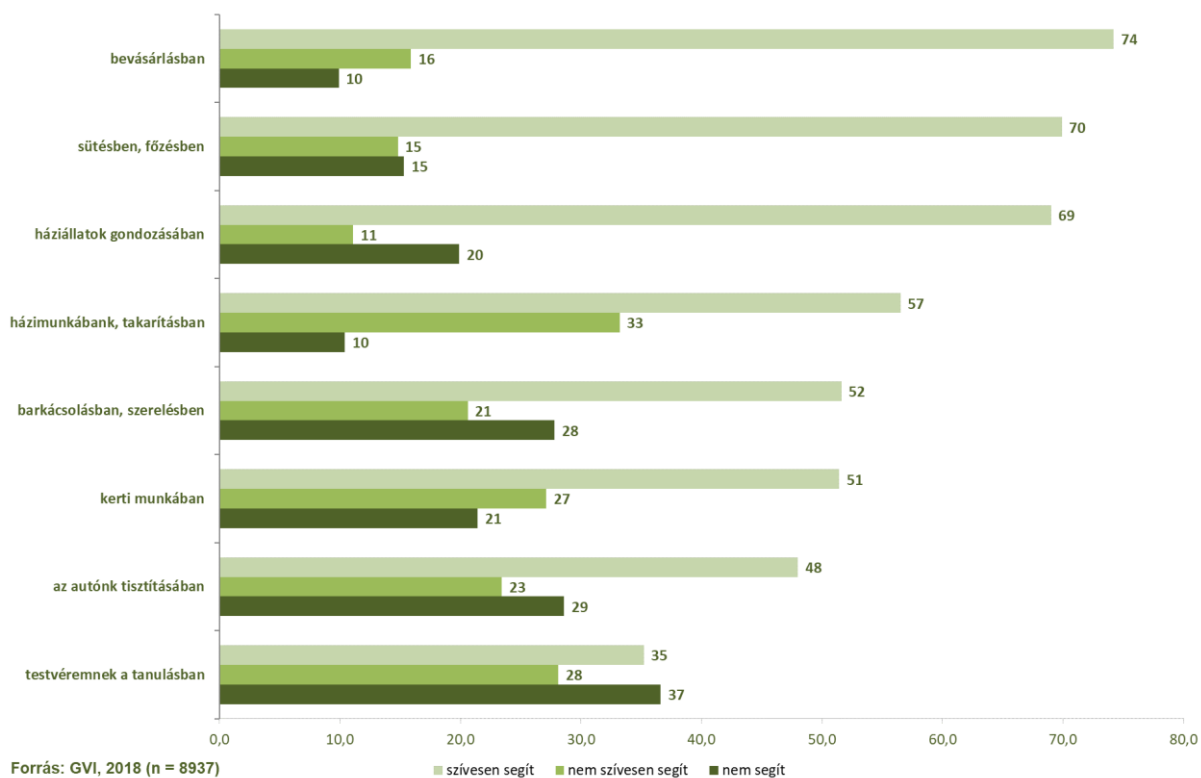
Forrás: GVI, 2018 (n=7330)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. az ábrán az apa iskolai végzettsége szerint szignifikáns, legnagyobb eltérést mutató tevékenységeket tüntettük fel.

A diákoktól azt is megkérdeztük, hogy milyen feladatokat végeznek szívesen otthon, miben szoktak segíteni, vagy ha nem szoktak, mire fordítják inkább idejüket. A tanulók túlnyomó többsége (94%) szokott otthon segíteni, csupán 5%-uk mondta azt, hogy nem vesz részt a házimunkákban, illetve 1%-uk nem válaszolt a kérdésre.

Azok közül, akik szoktak otthon segíteni, a legtöbben a bevásárlásban (90%-uk), a sütés-főzésben (85%) és a háziállatok gondozásában (80%) vesznek részt, nagy részük (kb. 70%-uk) szívesen is teszi ezt. Házimunkában, takarításban a tanulók 57%-a segít szívesen, 33%-uk pedig azért, mert muszáj. Barkácsolásban és szerelésben 52%-uk segít szívesen, és 21%-uk kötelességből, a kerti munkákban pedig 51%-uk vesz részt szívesen, 27%-uk azért mert muszáj. A tanulók 48%-a szívesen segít az autó tisztításánál, 23%-uk pedig azért mert muszáj. Testvérének a tanulásban a tanulók 35%-a segít szívesen, 28%-uk pedig nem szívesen (lásd az 1.3.5. ábrát).

1.3.5. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is jelölhettek.

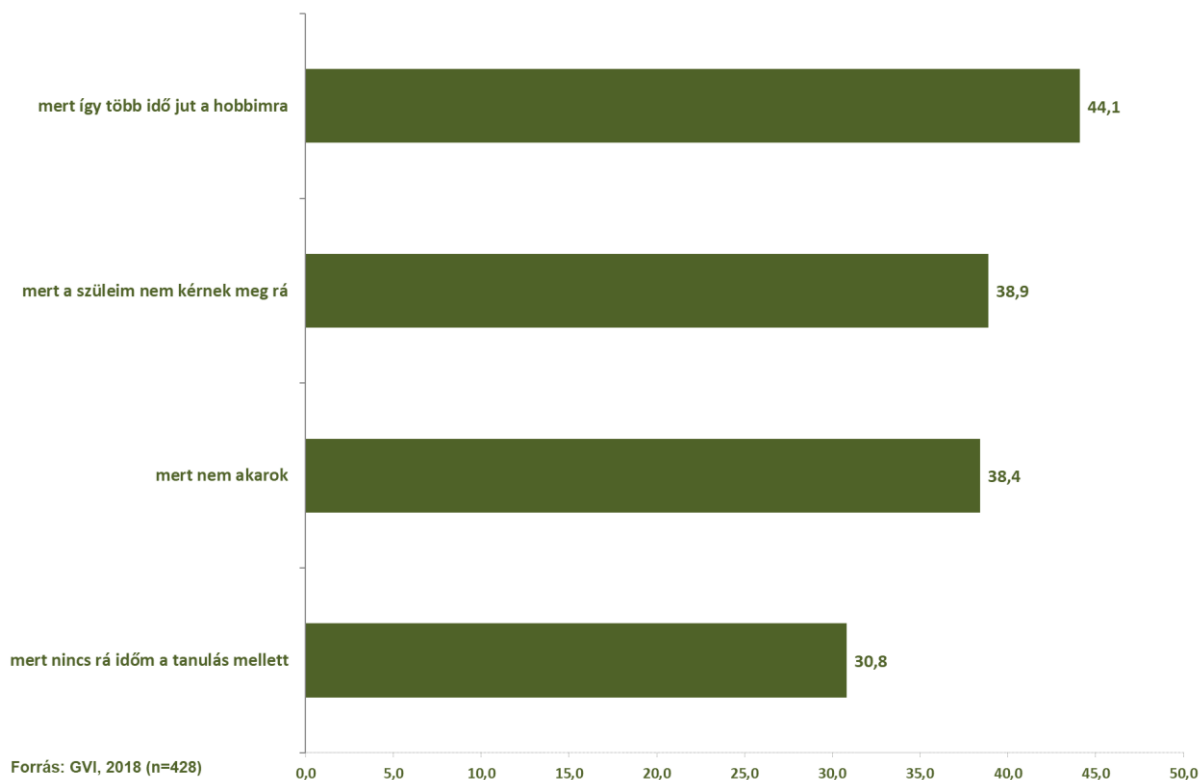
Az otthoni segítségnyújtás jelentős, nemek szerinti eltéréseket mutat. A legtöbb munkában a lányok szívesebben segítenek a fiúknál, ez alól kivétel a barkácsolás, amiben a fiúk 84%-a segít szívesen, a lányoknak viszont csak 55%-a, az autó tisztása, amiben a fiúk 71%-a, a lányoknak pedig 62%-a segít szívesen, valamint a kerti munkák, amiben közel hasonló arányban segítenek szívesen a fiúk és a lányok (a fiúk 66%-a, a lányok 64%-a segít szívesen ebben).

A lányok szívesebben segítenek a sütésben, főzésben (fiúk: 67%, lányok: 95%) és a bevásárlásban (fiúk: 74%, lányok: 91%), a házimunkában (fiúk: 54%, lányok: 72%). Szintén a lányok segítenek szívesebben a háziállatok gondozásában (fiúk 84%, lányok 89%), a takarításban (fiúk: 51%, lányok: 69%) és a testvérüknek a tanulásban (fiúk: 48%, lányok: 63%)

Azoktól, akik semmiben nem szoktak otthon segíteni, megkérdeztük ennek okát is. Az 1.3.6. ábrán látható, hogy a legtöbben (44%) azért nem segítenek, mert így több

idő jut a hobbijukra. A megkérdezett tanulók 39%-a azért nem vesz részt az otthoni feladatokban, mert a szülei nem kérik meg rá őket. 38% azért, mert nem akar, 31%-uknak pedig nem jut ideje rá a tanulás mellett.

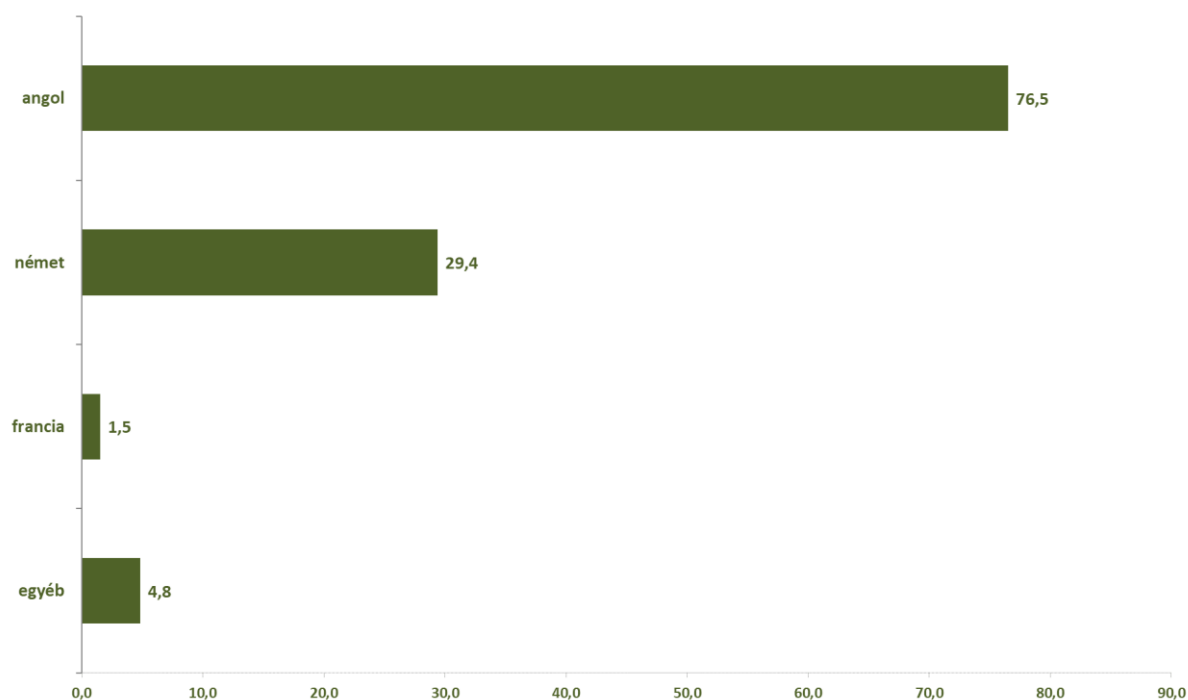
1.3.6. ábra: Az otthon nem segítő tanulók indokai az otthoni munka elmaradására (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Ebben évben is megkérdeztük a diákoktól, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (1.3.7. ábra). A diákok több, mint háromnegyede (77%) tanul angolul, több, közel egyharmaduk németül (31%), és 2%-uk franciául. Egyéb idegen nyelvet említett a diákok 4,4%-a. Az egyéb nyelvek közül a spanyol, az olasz, az orosz, a japán, a horvát és a koreai nyelv tanulói voltak 20 főnél többen. A diákok 87%-a egy nyelvet tanul, 10%-uk kettőt vagy többet, 3%-uk pedig egyet sem.

1.3.7. ábra: A különböző nyelveket tanuló diákok aránya (százalék), 2018

Forrás: GVI, 2018 n=9071

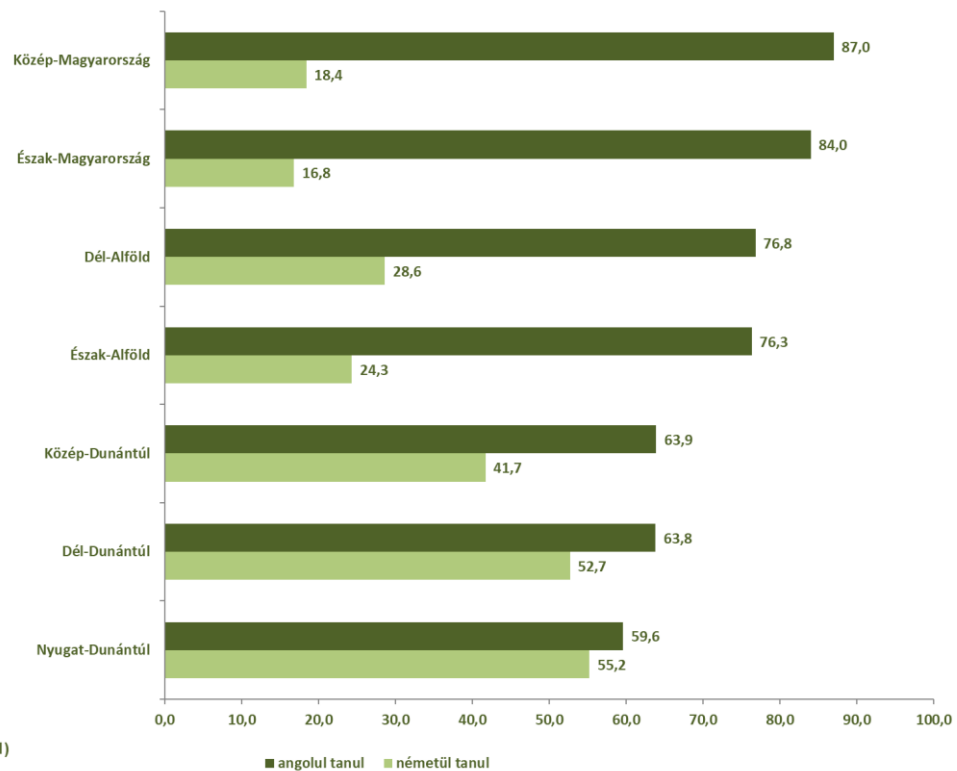
Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is jelölhettek.

Az 1.3.8. ábrán látható, hogy a legtöbb minden régióban az angol a domináns nyelv. Az angol nyelvet legnagyobb arányban Közép-Magyarországon és Észak-Magyarországon, illetve az alföldi régiókban tanulják, míg a németet leginkább a dunántúli régiókban.

A két nyelven tanuló diákok aránya dunántúli régiókban a legmagasabb: a Dél-Dunántúlon a tanulók 20%-a, a Nyugat-Dunántúlon 19%-a, a Közép-Dunántúlon pedig 10%-a tanul két nyelvet is. A többi régióban 10% alatti a két nyelven tanuló diákok aránya, a legalacsonyabb az észak-magyarországi régióban (5%).

Angolul a közepes iskolákba járó diákok nagyobb része tanul (79%) a nagy iskolákba járóknál ez az arány 77%, a kis iskolákba járóknál pedig 72%. A kis iskolákba járók között vannak a legnagyobb arányban olyanok (36%), akik németül tanulnak, nagy illetve a közepes iskolákba járóknál a megfelelő arányok rendre 28% és 26%.

1.3.8. ábra: A különböző nyelveket tanuló diákok aránya régióként (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

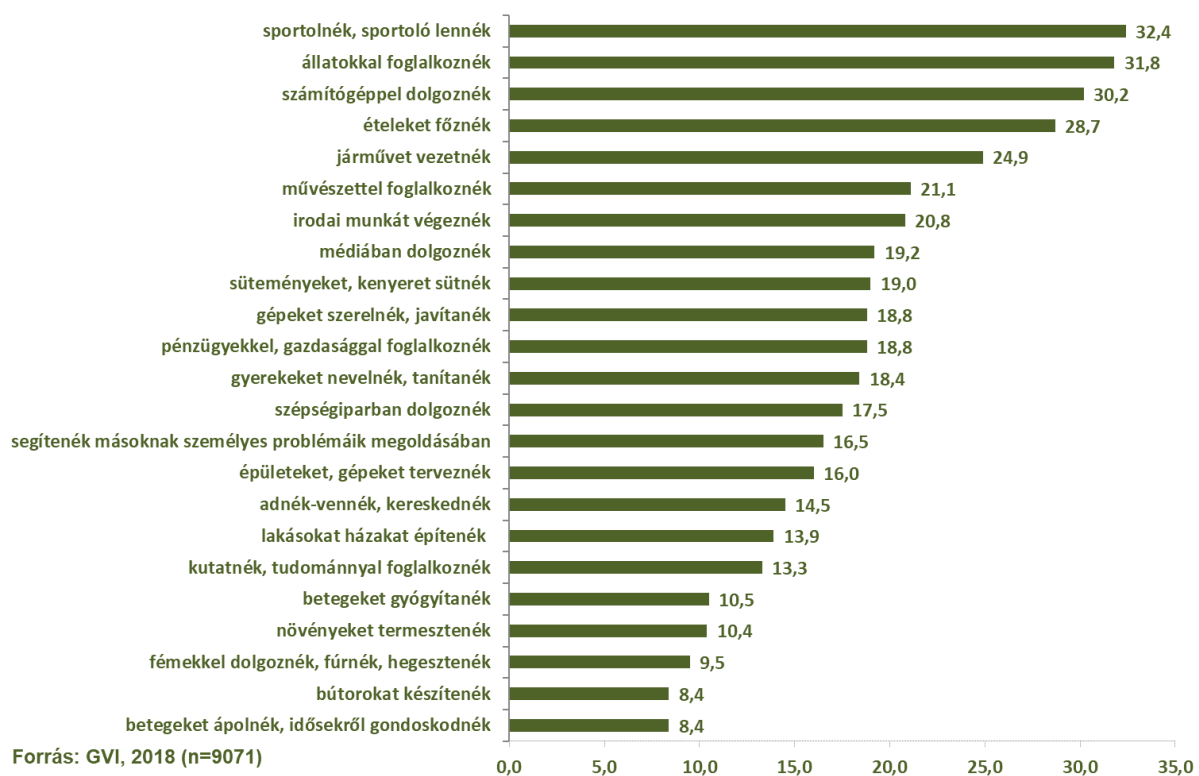
1.4. Munkával kapcsolatos tervek

Az alábbiakban a tanulók munkával kapcsolatos elképzeléseit járjuk körül, melyek szoros összefüggésben állnak továbbtanulási terveikkel. A diákok több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Az adatok szerint (lásd az 1.4.1. ábrát) a sportolás, sportolóvá válás és az állatgondozás a legnépszerűbb jövőbeli foglalkozás a diákok körében – 32-32%-uk jelölte meg ezeket a válaszlehetőségeket. A számítógépen végzett munka és a szakácsmesterség is igen népszerű (rendre 30 és 29%). A tanulók több, mint ötöde vezetne járműveket (25%), foglalkozna művészettel (21%) vagy végezne irodai munkát (21%). Közel ötödük a médiában dolgozna (19%), pék vagy cukrász lenne (19%), gépeket szerelne (19%) vagy pénzügyekkel, gazdasággal foglalkozna (19%). 18%-uk gyerekeket nevelne vagy tanítana, és körülbelül ugyanekkora arányuk a szépségiparban helyezkedne el. A diákok 17%-a mások személyes problémáiban

segítenének, 16%-uk épületeket, gépeket tervezne, 15%-uk pedig kereskedne. A tanulók kevesebb, mint 15%-a foglalkozna lakások, házak építésével (14%), kutatna, foglalkozna tudománnyal (13%), gyógyítana betegeket (11%) vagy természetne növényeket (10%), Kevesebb, mint 10%-uk válaszolta, hogy fémekkel dolgozna (10%), bútorokat készítené (8%) vagy betegekről, idősekről gondoskodna (8%).

1.4.1. ábra: A tanulók megoszlása későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveik szerint (százalék), 2018

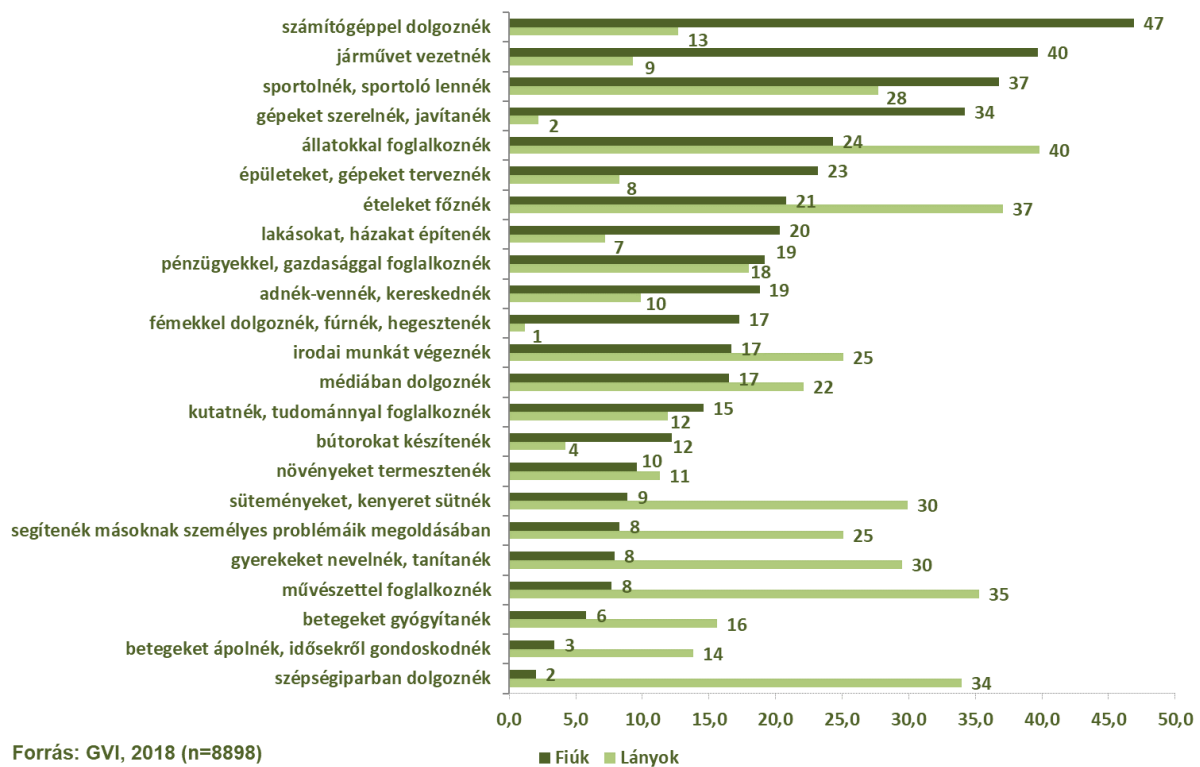
Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős nemek szerinti eltéréseket mutatnak (lásd az 1.4.2. ábrát). A számítógéppel végzett munka (a fiúk 47%-a jelölte meg ezt a lehetőséget, a lányoknak 13%-a), a gépszerelés (fiúk: 32%, lányok: 2%), a gépjárművezetés (fiúk: 40%, lányok: 9%), a fémmegmunkálás (fiúk: 17%, lányok: 1%), az épületek és gépek tervezése (fiúk: 23%, lányok: 8%) valamint a lakások és házak építése (fiúk: 20%, lányok: 7%) a fiúkat jelentősen jobban vonzzák, mint a lányokat. Emellett a fiúkat jobban érdeklik a bútorasztalosság (fiúk: 12%, lányok: 4%), a

kereskedés (fiúk: 19%, lányok: 10%) és szívesebben válnának sportolóvá (fiúk: 37%, lányok: 28%) is, mint a lányok. A fiúk kicsit nagyobb arányban végeznének tudományos kutatómunkát (fiú: 15%, lányok: 12%) és foglalkoznának pénzügyekkel, gazdasággal (fiúk: 19%, lányok: 18%).

Az adatok szerint a lányok körében jóval népszerűbb a szépségiparban végzett munka, mint a fiúk között (fiúk: 2%, lányok: 34%), a művészettel való foglalkozás (fiúk: 8%, lányok: 35%), a tanítás (fiúk: 8%, lányok: 30%), a cukrász- és pék szakma (fiúk: 9%, lányok: 30%) és a személyes problémák megoldásában nyújtott segítség (fiúk: 8%, lányok: 25%). Emellett szakácsnak is jóval több lány készül (fiúk: 21%, lányok: 37%) és állatokkal is inkább a lányok foglalkoznának (fiúk: 24%, lányok: 40%). Ápolónak a fiúk 3%-a menne, a lányok közül 14%, orvosnak pedig a fiúk 6%-a, míg a lányok közül 16%. Irodai munkát is inkább a lányok végeznének, mint a fiúk (fiúk: 17%, lányok: 25%) és a médiában is több lány helyezkedne el (fiúk: 17%, lányok: 22%). Növénytermesztéssel szintén kis mértékben a lányok foglalkoznának többen, 11%-uk választana ilyen szakmát, míg a fiúknak 10%-a.

1.4.2. ábra: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveik nemek szerint (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Az apa legmagasabb iskolai végzettsége szerint is megvizsgáltuk, hogy milyen szakmák érdeklik a tanulókat. Elmondható, hogy általában a szellemi foglalkozásokhoz köthető tevékenységeket (számítógépes munka, irodai munka, pénzügyekkel és gazdasággal való foglalkozás, betegek gyógyítása, mások személyes problémáinak megoldásában segítség, épületek, gépek tervezése, kutatás, művészzel foglalkozás, médiában való munka) általában annál szívesebben végeznének a diákok, minél magasabb apjuk iskolai végzettsége. Nagyjából fordított kapcsolatot látunk a következőknél: ételeket főznék, süteményeket, kenyeret sütnék, gépeket szerelnék és fémekkel dolgoznék, lakásokat, bútorokat készítenék, járművet vezetnék, betegeket ápolnék, a szépségiparban dolgoznék – ezeket annál valószínűbb, hogy említette egy diák, minél alacsonyabb apja iskolai végzettsége. A gyerekek nevelését és tanítását valamint a művészetekkel való foglalkozást a 8 általánost be nem fejezett apák gyermekei jelölték meg a legnagyobb arányban.

Tehát azt láthatjuk, hogy a tanulók általában leginkább olyan foglalkozásokat szeretnének űzni, amelyhez olyan szintű iskolai végzettség szükséges, amilyen apjuknak is van (lásd az 1.4.1. táblázatot).

1.4.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei gondviselőjük iskolai végzettsége szerint (az említések százalékos aránya, N=7329), 2018

	8 általánosnál kevesebb	8 általános	szakmunkás-képző	szak-közép-iskola	gimnázium	főiskola vagy egyetem
gépeket szerelnék, javítanék	23,8	19,2	21,6	19,9	13,1	12,9
fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék	21,4	14,2	11	9,9	6,1	4,6
számítógéppel foglalkoznák	24,6	16,7	27,5	31,1	33,8	24,9
ételeket főznék	44,4	37,2	27,3	27,4	28,4	25,1
betegeket ápolnák, idősekről gondoskodnák	15,7	11,4	8,8	7,5	8,8	8,1
betegeket gyógyítanák	5,5	11,5	10,3	10,6	13,1	13,4
lakásokat, házakat építenék	24,6	16,2	13,6	13,2	14	14,5
épületeket, gépeket terveznék	13,5	9,5	13,4	17,4	19,2	21,9
bútorokat készítenék	23	9,4	8,3	8,2	6,1	7
járművet vezetnék	45,2	28,6	27,6	25,7	19,9	16,7
irodai munkát végeznék	13,5	11,2	19	23,7	22,8	26,3
süteményeket, kenyeret sütnék	43,7	28,4	19,3	16,1	16	15,3
gyerekeket nevelnék, tanítanák	29,4	20,8	19,4	18	20,8	17
szépségiparban dolgoznák	31,5	20,7	19,9	17,9	19,5	13,2
adnék-vennék, kereskednék	23	13,7	13,4	14,8	14,9	16,5
művészettel foglalkoznák	31	18,3	20	18,9	21,9	25,5
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák	15,7	12,5	17,5	20	19,9	25,6
segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában	19,7	13,4	15,2	16,1	17,3	19,7
médiában dolgoznák	15,1	11,2	17,7	19,3	21,4	26,2
kutatnák, tudománnyal foglalkoznák	7,9	5,3	10	14	15,3	22,1

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. A táblázatban az apa iskolai végzettsége szerint statisztikailag szignifikánsan eltérő válaszok szerepelnek, így nem szerepelnek a foglalkozások között a következők: növényeket termesztenék, állatokat gondoznák, sportolnák. Ezek a foglalkozások az apa iskolai végzettségétől függetlenül körülbelül egyforma mértékben voltak vonzóak a gyerekek számára.

A tanulók jövőbeli foglalkozásával kapcsolatos terveit összehasonlítottuk a magyarországi régiók között is (lásd az 1.4.2. táblázatot). Elmondható, hogy a regionális különbségek a legtöbb szakma esetében nem jelentősek, és az „épületeket, gépeket terveznék” válasz esetében az egyes régiókban élő gyerekek válaszai statisztikai értelemben nem különböznek. A szellemi munkákat⁴ tekintve általában megfigyelhető, hogy Közép-Magyarországon a diákok inkább, Észak-Magyarországon pedig kevésbé választanák ezeket. A gépek szerelése, a fémekkel való munka, az ételek főzése, a betegek ápolása és gyógyítása, a bútorkészítés, a járművezetés, a tanítás és a pénzügyekkel foglalkozás az észak-alföldi gyerekek körében volt a legnépszerűbb. A „növényeket termeszték”, „állatokkal foglalkoznék”, a „szépségiparban dolgoznék” és a „sportolnék, sportoló lennék” választ legnagyobb arányban a dél-dunántúliak, a süteménykészítést pedig az észak-magyarországi gyerekek jelölték meg a legnagyobb arányban.

⁴ Beleértve: számítógéppel dolgoznék, irodai munkát végeznék, adnék-vennék, kereskednék, művészettel foglalkoznék, segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában, médiában dolgoznék, kutatnék.

1.4.2. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei régiók szerint (az említések százalékos aránya), N=9071, 2018

	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl
gépeket szerelnék, javítanék	19,4	22,8	17,8	15,8	18,8	18	22,2
fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék	12,1	13,1	8,7	6,3	9,7	8,9	10,7
számítógéppel dolgoznék	27	29,2	28,6	32,7	30,5	29,8	31,1
ételeket főznék	31,2	30,3	26,1	29,3	27,2	26	28,9
betegeket ápolnék, idősekről gondoskodnék	9,4	10,8	7,1	7,9	5,8	9,9	7,8
betegeket gyógyítanék	10,7	13	10,8	9,9	9,4	9,4	9,6
lakásokat, házakat építenék	14,3	15,5	11	12,8	16,1	15,6	13,3
bútorokat készítenék	8	10,2	7,4	7,5	9,5	9	7,7
járművet vezetnék	25,6	30,3	21,8	22,9	23,4	22,7	28,9
irodai munkát végeznék	17,7	19,6	20,4	22,7	20,3	23,1	20,1
süteményeket, kenyeret sütnék	22	20,5	17,8	17,6	18,3	18,4	19,5
gyerekeket nevelnék, tanítanék	16,5	21,8	19,7	16,7	16,3	18,5	20,6
növényeket termesztenék	8,2	11,6	12	9,4	9,7	11,7	12,5
állatokkal foglalkoznák	27,7	30,7	31,5	31,7	33,6	35,2	35,5
szépségiparban dolgoznák	20,2	18,2	16,8	16,1	17,1	15,9	19,7
adnék-vennék, kereskednék	11,5	15,3	13,2	17,3	11,9	13,1	14,6
művészettel foglalkoznák	19,2	19,4	19,8	24,3	21,6	18,2	21,2
sportolnék, sportoló lennék	27	32,8	32,1	33,9	31,7	33,8	34,3
pénzügyekkel foglalkoznák	16,1	20,4	16,8	20,3	17,1	20,3	17,8
segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában	12,8	16	16,8	18,4	15,8	16,9	16,4
médiában dolgoznák	15,3	15,8	19,6	23,2	19,4	19,2	17,4
kutatnék, tudománnyal foglalkoznák	9,7	12,1	14,6	15,3	12,5	13	14,4

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A szellemi munkákról (számítógéppel dolgoznék, épületeket, gépeket terveznék, irodai munkát végeznék, adnék-vennék, kereskednék, művészettel foglalkoznák, pénzügyekkel foglalkoznák, segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában, médiában dolgoznék, kutatnék) elmondható, hogy a nagyobb településeken – Budapesten vagy megyei jogú városban – tanuló diákok nagyobb része választaná jövőbeli foglalkozásának, mint a kisebb településeken iskolába járók. Sportolónak szintén a budapesti diákok mennének a legnagyobb arányban. Az irodai munka a megyeszékhelyen iskolába járó diákok körében a legnépszerűbb. A gépszerelés és -javítás, a fémekkel dolgozás, a bútorok készítése, a járművezetés, az ételek főzése, a süteménysütés, a gyerekek tanítása és a szépségiparban dolgozás lehetőségeket a községben tanuló diákok, míg a járművezetést városban tanulók közül választották a legtöbben (lásd 1.4.3. táblázatot).

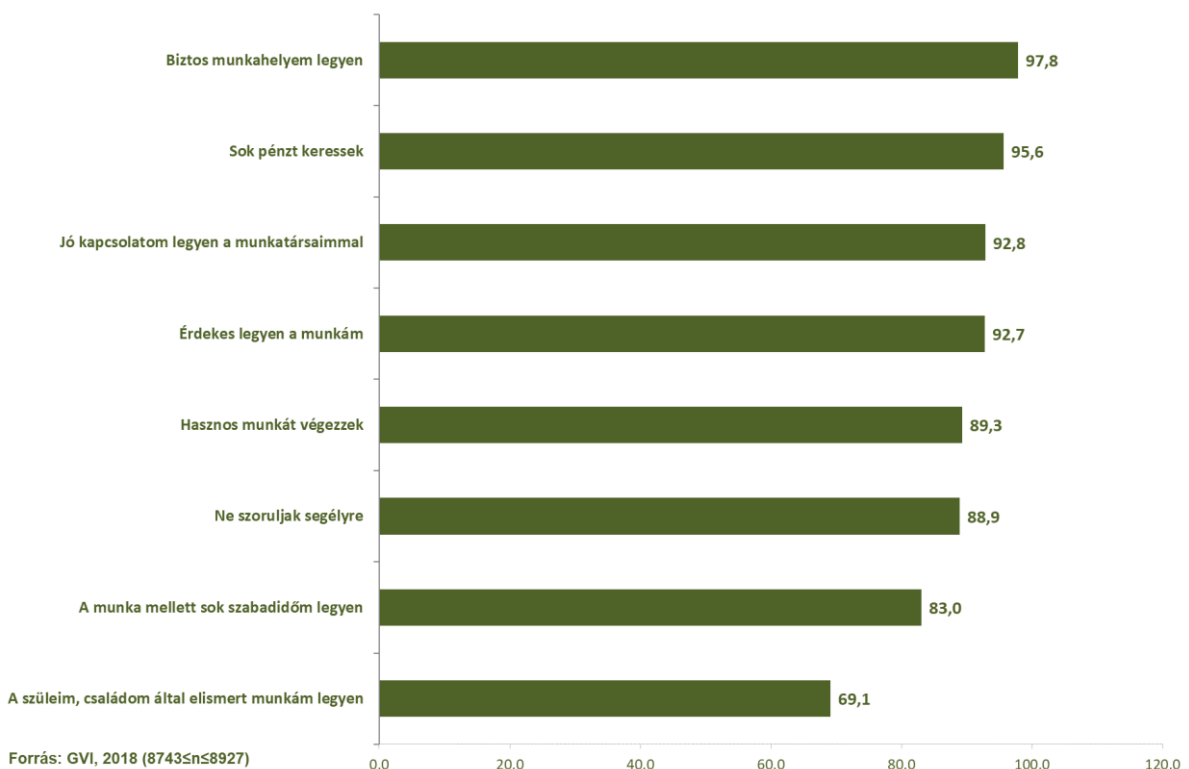
1.4.3. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei azon településtípus szerint, ahol iskolába járnak (az említések százalékos aránya, N=9071), 2018

	Budapest	megyei jogú város	város	község
gépeket szerelnék, javítanék	12,1	18,7	19,5	21,6
fémekkel dolgoznék	4,7	8,4	9,4	13
számítógéppel dolgoznék	34,2	32,3	30,6	26,2
ételeket főznék	30,7	27,3	26,9	30,8
betegeket ápolnék, idősekről gondoskodnék	8,2	7,5	7,5	10,3
épületeket, gépeket terveznék	18,1	18,1	15,6	14,1
bútorokat készítenék	6,9	7,2	8	10,3
járművet vezetnék	19,9	22,1	26,9	26,7
irodai munkát végeznék	22,8	23,8	19,6	19,6
süteményeket, kenyeret sütnék	18	17,2	18,4	21,6
gyerekeket nevelnék, tanítanék	16,8	16,1	18,6	20,2
szépségiparban dolgoznék	15,8	17,2	17	19,4
adnék-vennék, kereskednék	17,9	14,5	13,9	13,3
művészettel foglalkoznák	27,8	19,4	19,5	20,4
sportolnék, sportoló lennék	35,2	32,5	32,6	30,4
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák	22,3	22,1	16,7	17,6
segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában	20,9	17,8	15,3	14,6
médiában dolgoznék	27,5	21,6	18	14,7
kutatnék, tudománnyal foglalkoznák	18,2	13,9	12,2	11,7

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. a táblázatban a településtípus szerint szignifikáns eltérést mutató foglalkozásokat tüntettük fel).

A kutatás kitért a diákok munkával, tartós munkavállalással kapcsolatos motivációira is. A diákok 1-től 5-ig terjedő skálán (1: egyáltalán nem fontos, 5: nagyon fontos) értékelték, hogy mennyire fontosak számukra a különböző szempontok. Az 1.4.3 ábrán azon diákok arányát közöljük, akik 4 pontra vagy 5 pontra értékelték az adott szempontot. Szinte az összes diák (98%) fontosnak tartja, hogy biztos munkahelye legyen, és szintén rendkívül nagy arányuk tartja fontosnak, hogy sok pénzt keressen (96%-uk). 93%-uknak fontos, hogy munkahelyükön jó kapcsolatuk legyen a munkatársakkal, és ugyanekkora arányuknak az is, hogy érdekes legyen a munkájuk. 89%-uk számára fontos szempont, hogy érdekes legyen a munkájuk, és szintén 89%-uknak az, hogy ne szoruljanak segélyre. A gyerekek 83%-ánál fontos szempont a munkaválasztásnál, hogy a munka mellett sok szabadidejük legyen. Legkevesebben (a gyerekek 69%-a) azt tartották fontosnak, hogy a szülei által elismert munkát találjanak (62%).

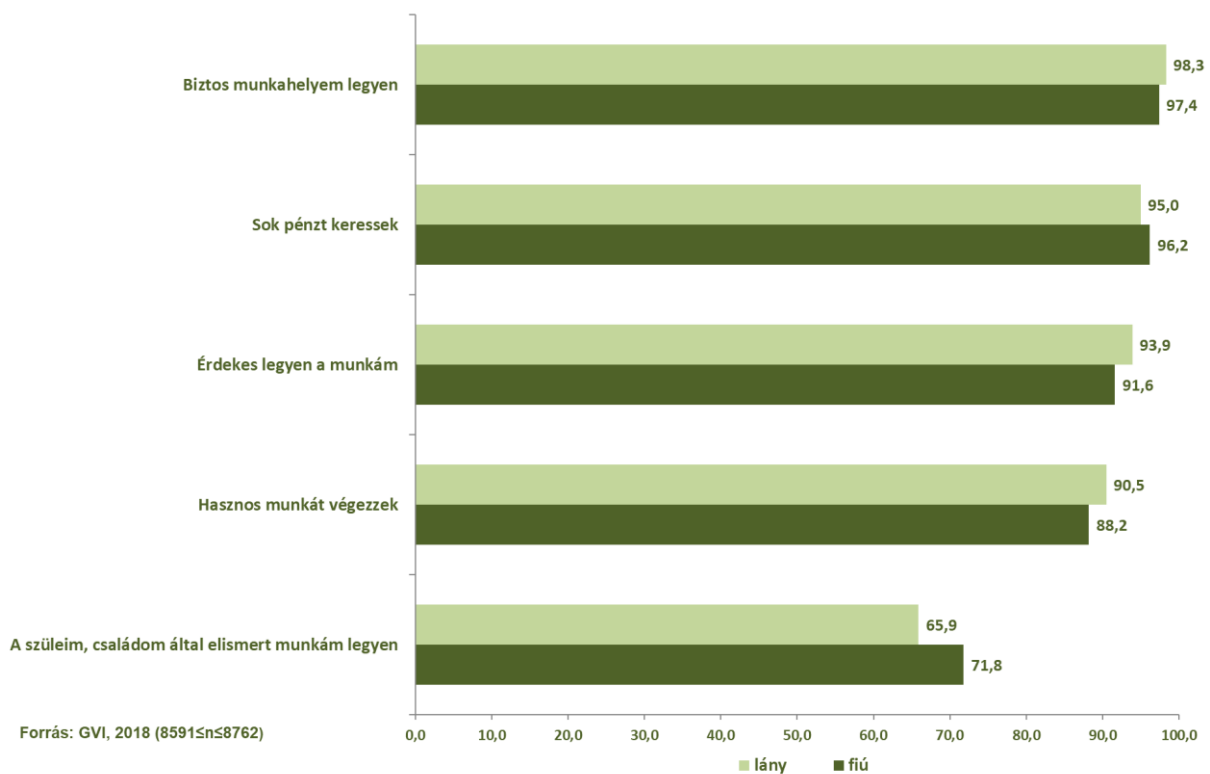
1.4.3. ábra: Azon diákok aránya, akik fontosnak értékelik az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék), 2018

Megjegyzés: A diákok 1-5-ig terjedő skálán értékelték az egyes szempontok fontosságát, az ábrán azon diákok aránya látható, akik 4 vagy 5 pontra értékelték az adott szempont fontosságát.

Ha a jövőbeli munkával kapcsolatos elképzeléseket nemek szerinti bontásban vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy a fiúknak a lányokénál nagyobb részének fontos, hogy sok pénzt keressen, és hogy a szülei által elismert munkája legyen. A lányok nagyobb részének fontos, hogy biztos munkahelye legyen, és hogy érdekes és hasznos munkát végezzen. A segély elkerülését a fiúk és a lányok ugyanakkora része ítéli fontosnak (89-89%-uk), és hasonló arányban jelölték meg a munkatársakkal való jó kapcsolat fontosságát is (93-93%-uk) így ezeket nem tüntettük fel az 1.4.4. ábrán.

1.4.4. ábra: A különböző nemű diákok a szerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2018

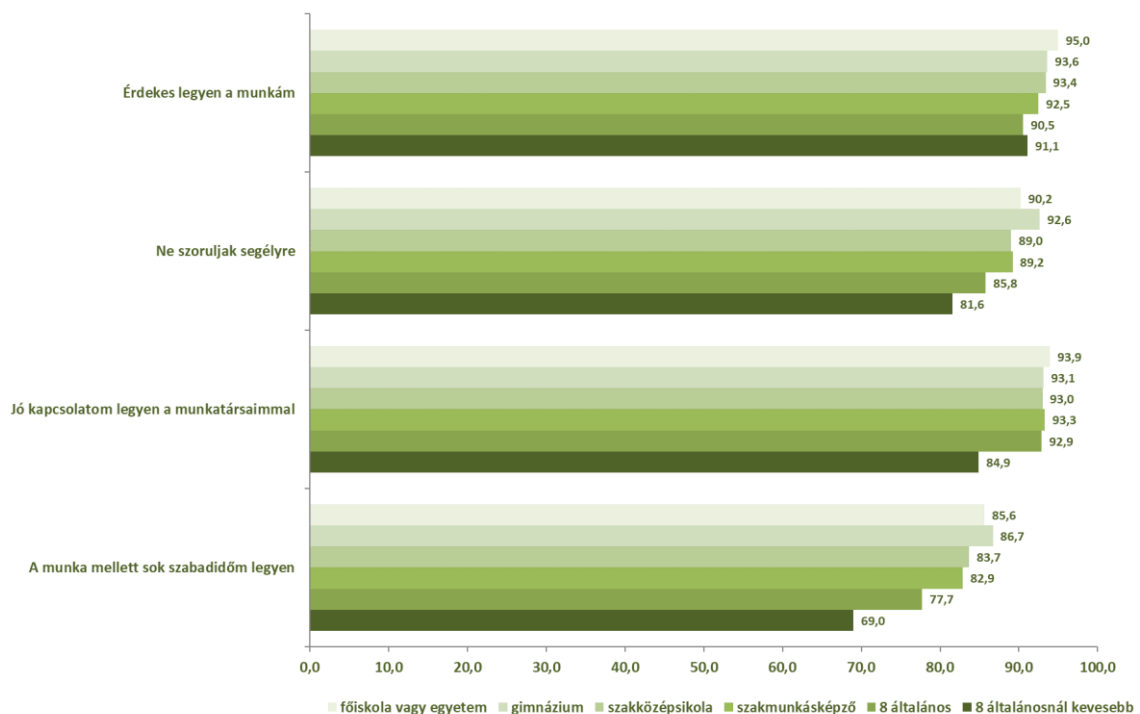

Megjegyzés: A diákok 1-5-ig terjedő skálán értékelték az egyes szempontok fontosságát, az ábrán azon diákok aránya látható, akik 4 vagy 5 pontra értékelték az adott szempont fontosságát.

A különböző iskolai végzettségű apák gyermekei jövőbeli munkájukkal kapcsolatos terveikben is különböznek. A legtöbb szempontnál azt látjuk, hogy jellemzően a magasabb iskolai végzettségű apák gyermekei között nagyobb arányban vannak, akik fontosnak értékelik adott szempontot. Ez még a „ne szoruljanak segélyre” szempont esetében is igaz, pedig a magas iskolai végzettségű apák

gyermeküknek valószínűleg kevesebb ezzel kapcsolatos tapasztalatuk és félni valójuk van, mint az alacsonyabb iskolai végzettségűek gyermeküknek. A biztos munkahelyről, a sok pénz kereséséről, a hasznos munkáról és a szülők által elismert munkáról szóló szempontok értékelésében nem különböztek szignifikánsan a különböző iskolai végzettségű apák gyermekük, így ezt nem tüntettük fel az 1.4.5. ábrán.

1.4.5. ábra: A különböző iskolai végzettségű apák gyermekük a szerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2018

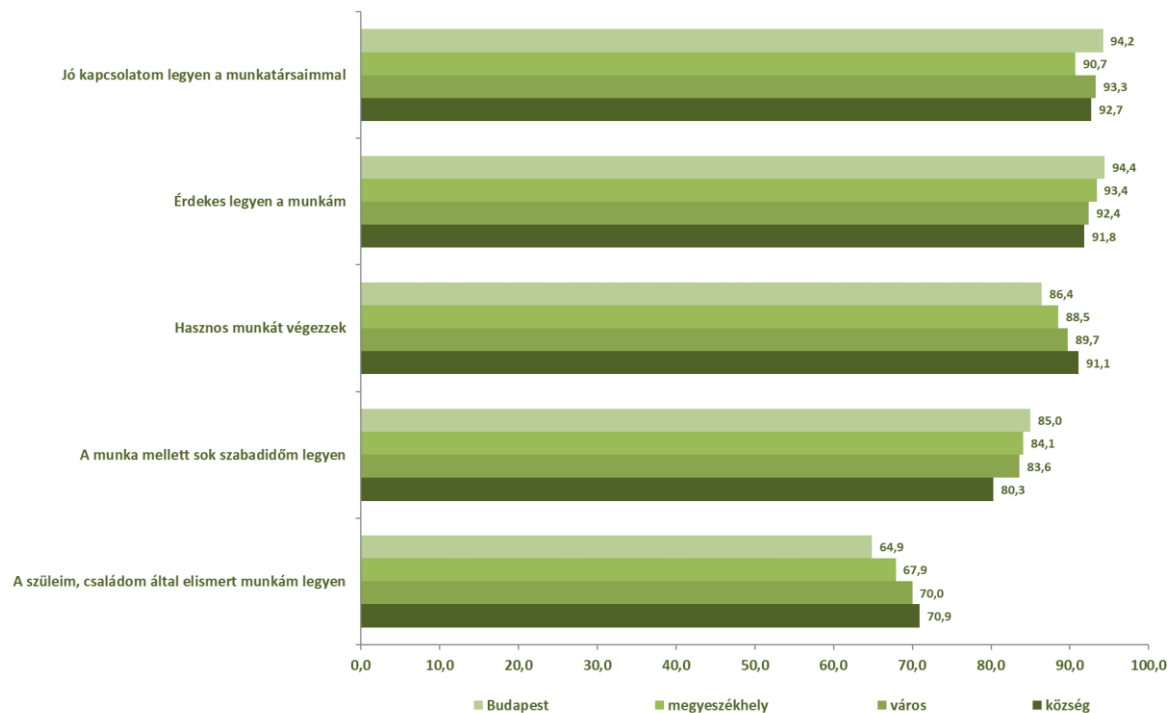
Forrás: GVI, 2018 (7082≤n≤7185)

Megjegyzés: A diákok 1-5-ig terjedő skálán értékelték az egyes szempontok fontosságát, az ábrán azon diákok aránya látható, akik 4 vagy 5 pontra értékelték az adott szempont fontosságát.

Egyes szempontok esetében a különböző településeken iskolába járó diákok különböznek abban, hogy mennyire tartják fontosnak az adott szempontot. A munkatársakkal való jó kapcsolat, az érdekes munka és a munka melletti sok szabadidő leginkább a budapesti gyerekek számára fontos szempont, míg a községi iskolákba járók ezeket a válaszokat kisebb arányban jelölték meg. A községi iskolákba

járóknak ugyanakkor a hasznos munka végzése és a munka szülők általi elismertsége fontosabb, mint a nagyobb települések diákjai számára (lásd az 1.4.6. ábrát).

1.4.6. ábra: A különböző településtípusokon iskolába járó tanulók aszerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2018

Forrás: GVI, 2018 (8752≤n≤8878)

Megjegyzés: A diákok 1-5-ig terjedő skálán értékelték az egyes szempontok fontosságát, az ábrán azon diákok aránya látható, akik 4 vagy 5 pontra értékelték az adott szempont fontosságát. Az ábrán csak a szignifikáns eltéréseket mutató szempontokat tüntettük fel.

Azt is megvizsgáltuk, hogy a tanulók milyen foglalkozásokat jelölnek meg jellemzően együtt. Erre a faktoranalízis módszerét alkalmaztuk⁵. A faktoranalízis alkalmas arra, hogy az egyes válaszok mögött lévő mögöttes (látens) összefüggéseket, tényezőket feltárjuk. Például tegyük fel, hogy csak három foglalkozásra kérdezzük rá: az orvosra, az ápolóra, és a tudományos kutatóra. Ha azt látjuk, hogy azok a tanulók, akik szívesen lennének orvosok, általában szívesen lennének ápolók is, viszont az, hogy megjelölik-e a tudományos kutató választ, ettől független, akkor valószínűleg

⁵ A módszer rövid leírását lásd: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Faktoranal%C3%ADzis>

két faktort fogunk találni. Feltételezhetjük, hogy egy mögöttes motiváció (itt a betegekkel való foglalkozás) áll az orvos és az ápoló foglalkozás választása mellett (első faktor), míg egy másik motiváció a tudományos kutatóvá válás mögött (második faktor). Ha viszont a diákok jellemzően megjelölnék mindhárom foglalkozást, akkor a faktoranalízis csak egy mögöttes faktor jelenlétét mutatná ki. Ebben az esetben a mögöttes motiváció lehet pl. a továbbtanulás általános igénye.

A faktoranalízis eredményeit az 1.4.4. táblázat mutatja: látható, hogy hat darab mögöttes faktort találtunk. A táblázatban található számok az egyes válaszokhoz tartozó faktorsúlyok – egy változóhoz tartozó faktorsúly 0 és 1 között mozoghat, és minél nagyobb, a változó annál inkább kapcsolódik az adott faktorhoz.⁶ Tekintsük például a harmadik, „fehérgalléros munkáknak” elnevezett faktort. Látjuk, hogy hat változó (számítógéppel dolgoznék; épületeket, gépeket terveznék; irodai munkát végeznék; adnék-vennék, kereskednék; pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák; médiában dolgoznák) mellett szerepel valamilyen érték ennek a faktornak az oszlopában. Ezt úgy interpretálhatjuk, hogy ezt a hat foglalkozást viszonylag gyakran választják együtt a gyerekek. Itt az összekötő kapocs a különböző foglalkozások között, hogy mindegyik valamilyen szellemi foglalkozás – innen származik a faktor neve. Azt, hogy a „pénzügyekkel foglalkoznák” válasznak 0,55 a faktorsúlya, míg az „adnék-vennék, kereskednék” válasznak kevesebb, 0,33, úgy értelmezhető, hogy aki a „pénzügyekkel foglalkoznák” választ jelölte, azt nagyobb valószínűséggel mozgatta a szellemi foglalkozás motivációja, mint azokat, akik az „adnék-vennék, kereskednék” választ jelölték.

A mögöttes faktorok alapján tehát hat foglalkozáscsoportot különböztettünk meg. Az első csoportba (elnevezés: „Műszaki-mérnöki”) a műszaki és mérnöki munkák tartoznak: gépeket szerelnék, javítanék; fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék; számítógéppel dolgoznék; lakásokat, házakat építenék, épületeket,

⁶ Megegyezés szerint, ha egy változónak 0,30-nál kisebb a faktorsúlya, akkor azt nem tekintjük az adott faktor alkotóelemének, ezért a 0,30-nál kisebb értékeket nem szerepeltetjük a táblázatban.

gépeket terveznék illetve járművet vezetnék. Ehhez hasonló csoportot képeznek a műszaki munkák (elnevezés: „Műszaki”), amely az utóbbi munkák mellett kiegészül a bútorokat készítenék válasszal, és nem tartalmazza a számítógéppel dolgoznék választ. A következő csoportba, melyet gasztronómiai munkáknak (röviden: „Gasztro”) neveztünk, a szakács, a pék és a cukrász szakmák tartoznak. A negyedik csoportba (elnevezés: „Fehérgalléros”) a feljebb említett fehérgalléros munkák kerültek. A következő csoportba (elnevezés: „Segítő-ápoló”) az emberekkel foglalkozó, segítő-ápoló jellegű munkák tartoznak: a pedagógus, a pszichológus, az ápoló és az orvos. Végül a hatodik csoportba a „gondoskodó” szakmáknak nevezhető foglalkozások kerültek (elnevezés: „Gondoskodó”), a szakács, a pék, a tanító, a pszichológus, az állatok gondozása, a növénytermesztés tartoznak. Bár eme foglalkozások között a kapcsolat nem olyan egyértelmű, mint az eddigiekben, mindegyik ide tartozó foglalkozásnak fontos eleme, hogy emberek vagy állatok ellátása, a róluk történő gondoskodás jelenik meg bennük. Ebbe a csoportba tartozik a művészetekkel való foglalkozás is.

Az, hogy sikerült hat jól elkülönülő faktort találni, jól mutatja, hogy a tanulók nem találomra jelölgettek olyan foglalkozásokat, amelyek valamiért tetszenek nekik. Valamilyen tág elképzelésük már van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, valamilyen szempontból hasonló 2-4 szakmát jelölték meg. Kivételt képez ez alól a szépségipari munka, a sportolás és a kutatás – ezek a szakmák nem tartoznak egyértelműen egyik csoporthoz sem, tehát a diákok a többi választásuktól függetlenül vonzódnak vagy nem vonzódnak ezekhez a szakmákhoz.

1.4.4. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveinek csoportosítása (a faktorelemzés eredményei), 2018

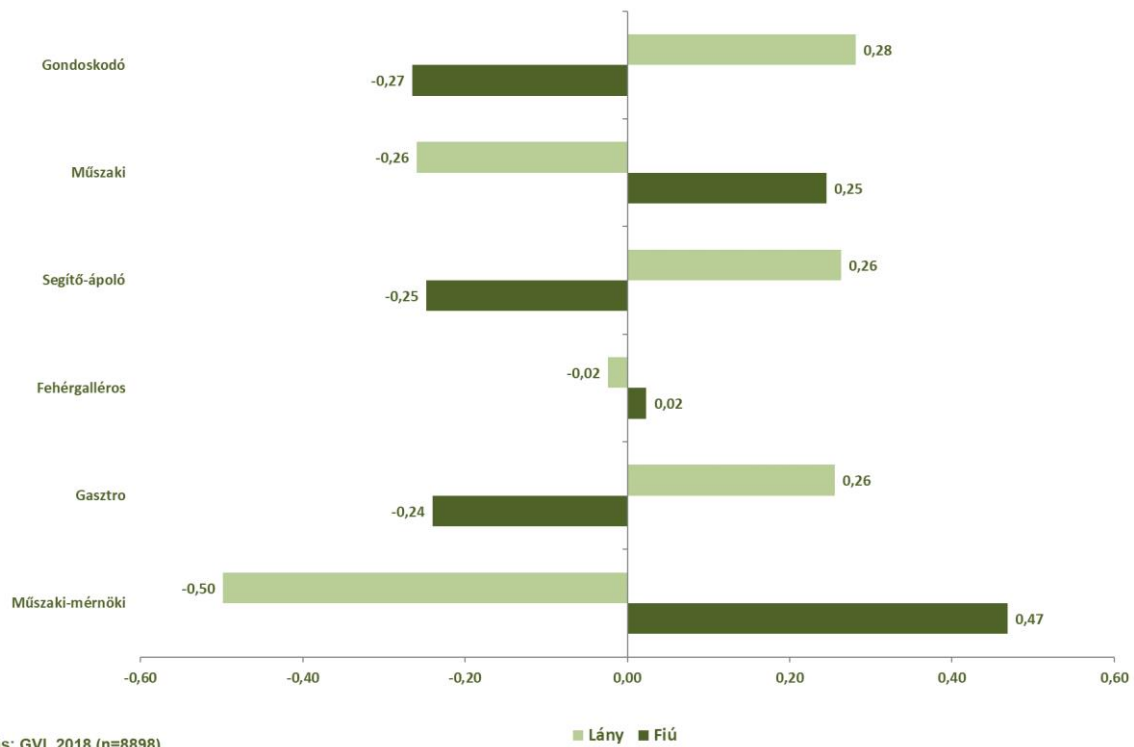
	Műszaki- mérnöki	Gasztro	Fehér- galléros	Segítő- ápoló	Műszaki	Gondoskodó
gépeket szerelnék, javítanék	0,700				0,318	
fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék	0,476				0,391	
számítógéppel dolgoznék	0,394		0,341			
ételeket főznék		0,746				0,353
betegeket ápolnák, idősekről gondoskodnák				0,651		0,304
betegeket gyógyítanék				0,658		
lakásokat, házakat építenék	0,323				0,697	
épületeket, gépeket terveznék	0,337		0,339		0,494	
bútorokat készítenék					0,497	
járművet vezetnék	0,523				0,333	
irodai munkát végeznék			0,473			
süteményeket, kenyeret sütnék		0,745				0,431
gyerekeket nevelnék, tanítanék				0,373		0,385
növényeket termesztenék						0,401
állatokkal foglalkoznák						0,476
adnék-vennék, kereskednék			0,333			
művészettel foglalkoznák						0,39
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák			0,551			
segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában				0,367		0,395
médiában dolgoznék			0,387			

Megjegyzés: A faktorok által magyarázott varianciarány: 30%.

A faktoranalízis előnye, hogy minden diákhoz hozzárendelhetünk ún. faktorszám-értékeket. Minden foglalkozáscsoportba tartozik egy faktorszám, mely annál magasabb az egyes válaszadóknál, minél inkább az adott csoportba tartozó foglalkozásokat jelölték meg. (A faktorszám átlagos értéke 0.) Például egy olyan diák, aki csak az ételek főzését és a sütemények sütését jelölte meg, a gasztronómiai munkáknál magas faktorszámot fog kapni, az összes többinél alacsonyabban. Egy olyan tanuló, aki az ételek főzését és az irodai munkát jelölte meg, a gasztronómiai munkáknál kissé alacsonyabban, a fehérgalléros munkáknál kissé magasabb faktorszámmal rendelkezik, mint az előbbi diák. A következőkben nemek, az apa iskolai végzettsége, megye és régió szerint vizsgáljuk meg, hogy hogyan alakulnak ezek az értékek, tehát a különböző csoportokban mennyire népszerűek az adott szakmáscsoportok.

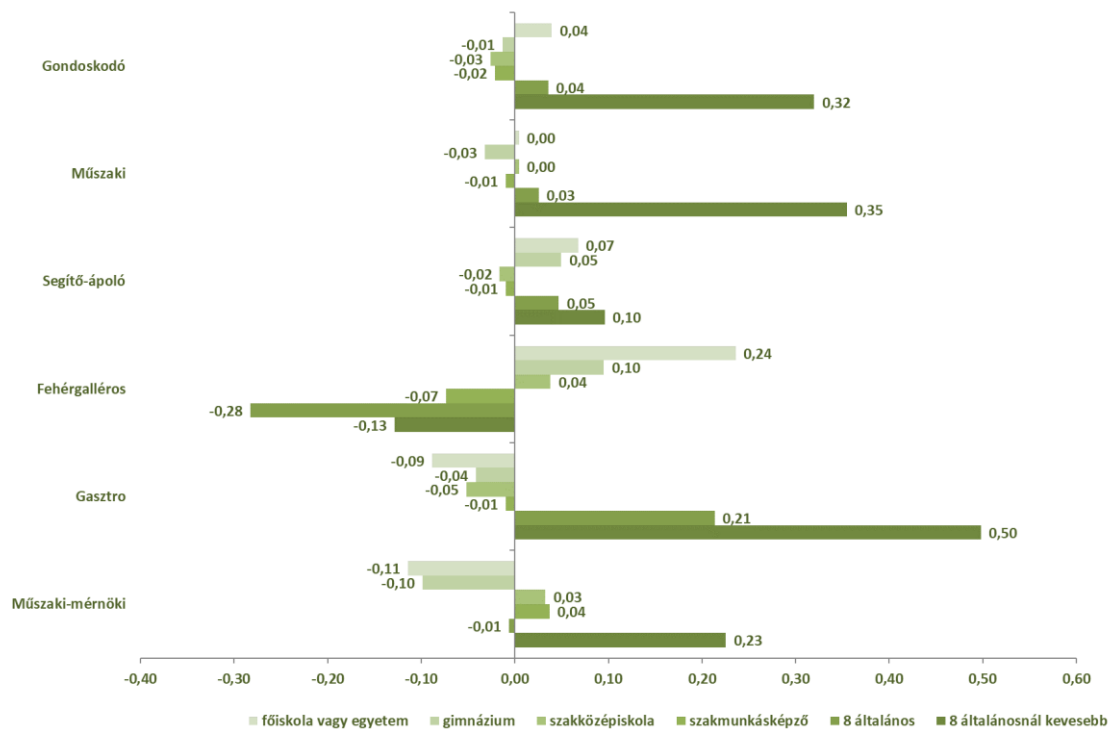
Jól mutatja az 1.4.7. ábra, hogy ahogy korábban is tapasztaltuk, a fiúk és a lányok között nagy a különbség szakmaválasztás szempontjából. A legszembetűnőbb különbséget a műszaki munkák és a műszaki-mérnöki csoportjában látjuk: ezeket jóval szívesebben választják a fiúk. A lányok inkább választanak emberekkel foglalkozó, gondoskodó, segítő-ápoló vagy gasztronómiai munkát, a legnagyobb nemek közötti különbséget ezek közül a gondoskodó munkák esetében tapasztaltuk. A fehérgalléros munkák esetében nincs lényeges eltérés, a fiúk között ezek minimálisan népszerűbbek.

1.4.7. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége nemenként, 2018

A pályaválasztást az apa iskolai végzettsége is jól láthatóan befolyásolja (lásd az 1.4.8. ábrát). Minél magasabb egy tanuló apjának vagy gondviselőjének iskolai végzettsége, annál valószínűbb, hogy fehérgalléros munkát választ. A gasztronómiai és műszaki munkáknál fordított a tendencia: minél alacsonyabb az apa iskolai végzettsége, gyermeke annál inkább választ magának gasztronómiai vagy műszaki munkát. A segítő-ápoló és a gondoskodó szakmák egyaránt imponálnak a főiskolát vagy egyetemet végzettek gyerekeinek és a 8 általános iskolai osztályt vagy ennél kevesebbet elvégzettek gyerekeinek is (utóbbi csoportokban azonban népszerűbbek ezek a munkák).

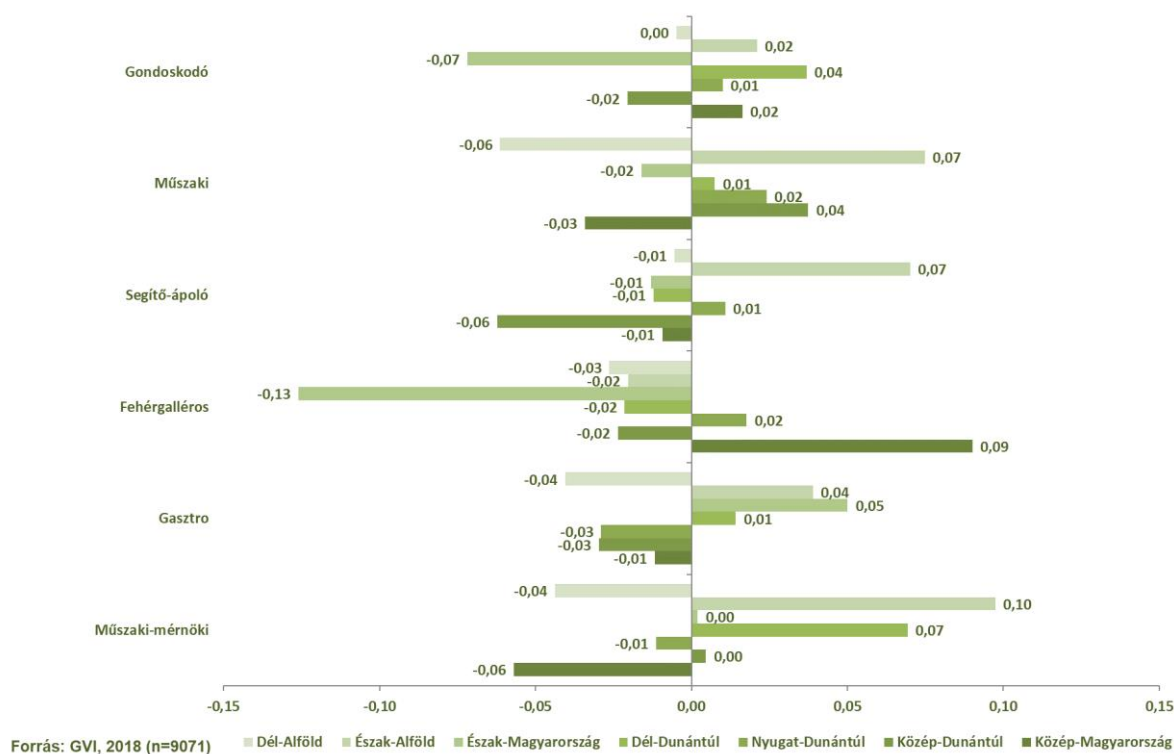
1.4.8. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége az apa iskolai végzettsége szerint, 2018

Forrás: GVI, 2018 (n=7329)

A regionális különbségek kisebbek, mint amelyeket a nemeknél vagy az apa iskolai végzettségénél tapasztaltunk (lásd az 1.4.9. ábrát). A gasztronómiai munkák az Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon a legnépszerűbbek. A műszaki-mérnöki illetve műszaki munkák a többi régióhoz viszonyítva kis mértékben népszerűbbek az Észak-Alföldön. A segítő-ápoló munkák szintén ebben a régióban illetve a Nyugat-Dunántúlon, a gondoskodó munkák pedig Észak-Alföldön, a dunántúli régiókban és Közép-Magyarországon a legnépszerűbbek. A fehérgalléros munkákat tekintve jól elkülönül Közép-Magyarország és a Nyugat-Dunántúl, ezek a szakmák leginkább az itteni tanulók körében népszerűek, míg a többi régióban élők kevésbé választanának ilyen szakmát.

1.4.9. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége régiónként, 2018

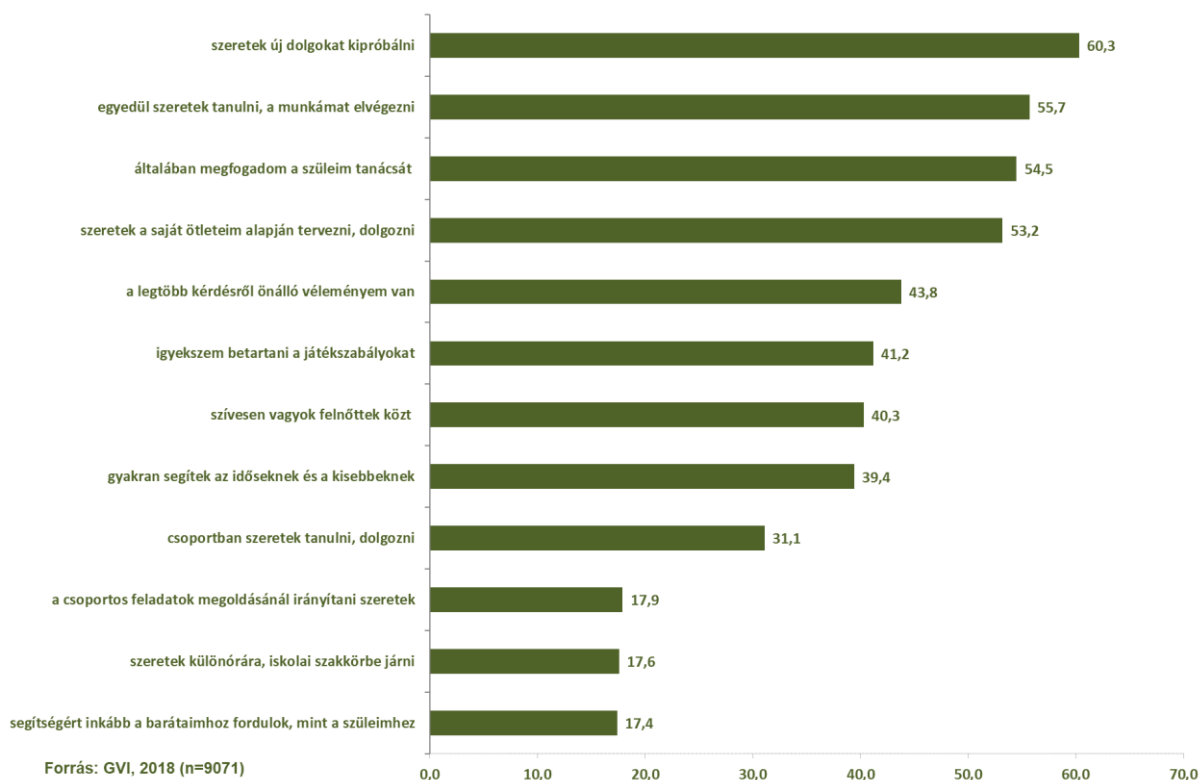

1.5. Pszichológiai jellemzők, társas kapcsolatok

A kutatás kitért a tanulók társas kapcsolataira, társas viselkedésére is, így információt kaptunk bizonyos társas készségek meglétéről, illetve hiányáról, például az együttműködés, az önállóság, a segítségnyújtás és a szabálykövetés tekintetében.

A diákok 60%-a jelezte, hogy szeret új dolgokat kipróbálni, ez volt körükben a legnépszerűbb válaszlehetőség. Több, mint felük mondta, hogy egyedül szeret tanulni, munkát végezni (56%), hogy általában megfogadja szülei tanácsát (55%), és hogy szeret a saját ötletei alapján tervezni, dolgozni (53%). A tanulók 44%-ának a válaszok alapján a legtöbb kérdésről önálló véleménye van, 41%-uk pedig igyekszik betartani a játékszabályokat. A gyerekek 40%-a állította, hogy szívesen van felnőttek között, 39%-uk, hogy gyakran segít az időseknek és a kisebbeknek, 31%-uk pedig szeret csoportban tanulni, dolgozni. A diákok 18%-a állította, hogy szeret a csoportos feladatoknál irányítani, és ugyanekkor arányuk szeret különóra, szakkörbe járni. 17%-uk azt mondta, hogy a barátaihoz fordul segítségért, mint a szüleihez (lásd az 1.5.1. ábrát).

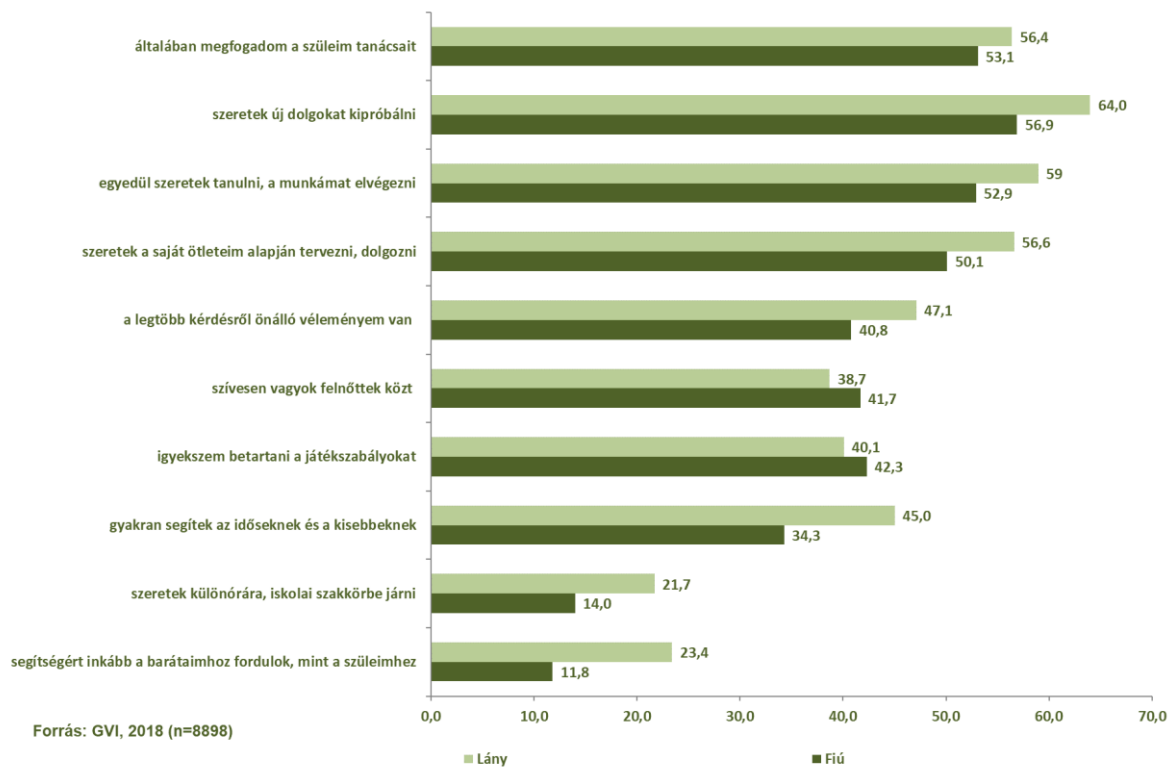
1.5.1. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, milyen tulajdonságokat tartanak jellemzőnek magukra (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A nemek szerinti elemzés azt mutatja, hogy a lányok és fiúk különböző arányban tartják jellemzőnek magukra az egyes tulajdonságokat. A lányok átlagosan több válaszlehetőséget jelöltek meg (5-öt), mint a fiúk (4,5), emiatt lehetséges, hogy több olyan tulajdonság van, amit inkább a lányok tartanak jellemzőnek magukra. A lányok nagyobb része szeret új dolgokat kipróbálni, egyedül tanulni, dolgozni, különórára, szakkörbe járni, saját ötletei alapján tervezni, dolgozni és segíteni az időseknek és a kisebbeknek. Többüknek van a legtöbb kérdésben önálló véleménye, illetve a fiúkénál nagyobb százalékuk szeret saját ötletei alapján tervezni, dolgozni. A lányok körében emellett magasabb azok aránya, aki inkább barátaihoz fordul segítségért a szülei helyett, mint a fiúknál, ugyanakkor nagyobb arányban fogadják meg a szülőktől kapott tanácsokat. A fiúk pedig inkább betartják a játékszabályokat, és szívesebben vannak felnőttekkel, mint a lányok (lásd az 1.5.2. ábrát).

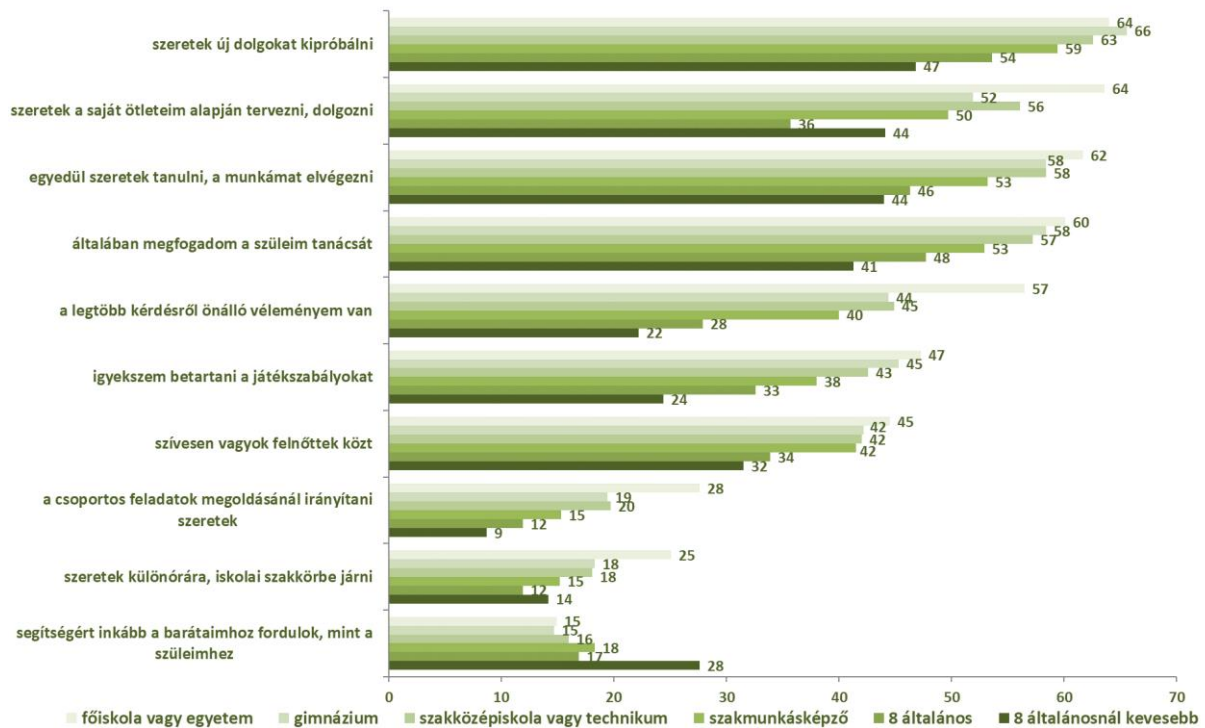
1.5.2. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen tulajdonságokat tartanak jellemzőnek magukra nézve (az említések százalékos aránya), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az ábrán csak a statisztikailag szignifikáns különbséggel bíró szempontokat közöljük.

Szinte minden tulajdonság esetében érvényesül, hogy a magasabb iskolai végzettségű szülők gyermekei nagyobb arányban tartják jellemzőnek azt magukra. Ez amiatt is van, mert minél magasabb a gondviselő iskolai végzettsége, jellemzően annál több tulajdonságot jelölt meg a diák rá jellemzőként (a 8 általánost be nem fejezők gyerekei átlagosan 3,7-et, míg a diplomások gyerekei 5,4-et). Ez alól kivételt végez a „segítségért inkább a barátaimhoz fordulok, mint a szüleimhez” válaszlehetőség, amit a többi tanulónál jelentősen nagyobb arányban jelöltek meg azok, akiknek az apja nem fejezte be a 8 általánost (lásd az 1.5.3. ábrát).

1.5.3. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyermekeinek megoszlása a szerint, hogy mit tartanak jellemzőnek magukra (az említések százalékos aránya), 2018

Forrás: GVI, 2018 (n=7329)

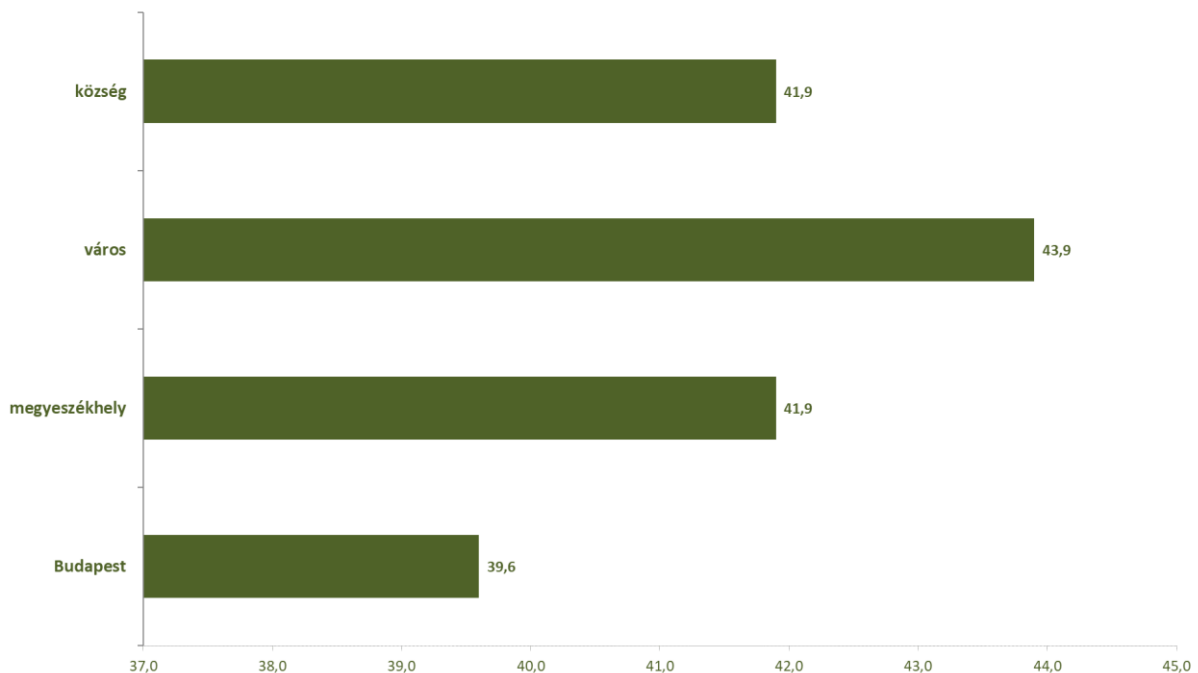
Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az ábrán csak a statisztikailag szignifikáns különbséggel bíró szempontokat közöljük.

1.6. Kollégiumi elhelyezés

A kutatás során a tanulók kollégiumi elhelyezéséről alkotott véleményét is megvizsgáltuk. Az érvényes választ adó diákok 42%-a szívesen lakna kollégiumban, 58%-uk pedig nem szívesen tenne így.

Leginkább a jelenleg városban (44%) illetve a megyei jogú városokban (42%) és községekben tanuló (42%) diákok lagnának szívesen kollégiumban. A fővárosban tanuló diákok 40%-a menne szívesen kollégiumba (lásd 1.6.1. ábrát).

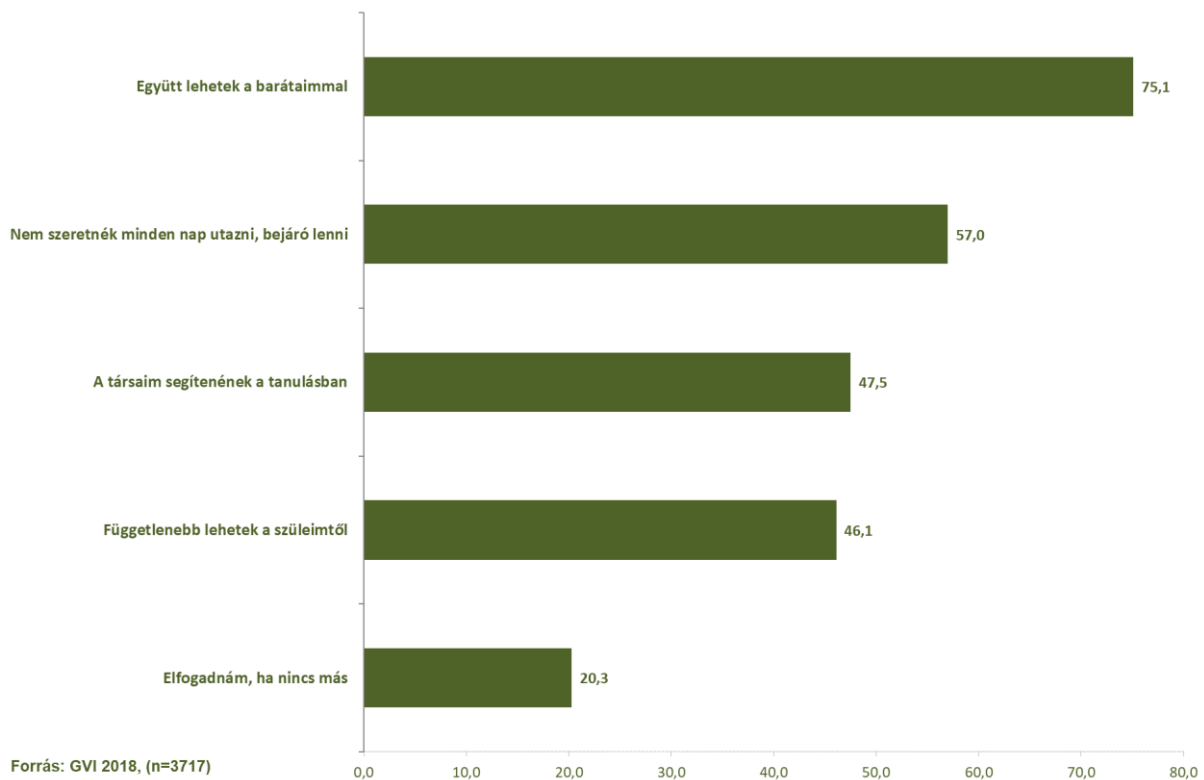
1.6.1. ábra: A jövőben kollégiumban szívesen lakó tanulók aránya iskolájuk településtípusa szerint (százalék), 2018

Forrás: GVI 2018, (n=8791)

Azoknak a diákoknak, akik szívesen lalnának kollégiumban, a fő érvük mellett az volt, hogy így együtt lehetnének a szintén kollégiumban lakó barátaikkal – 75%-uk mondta ezt. 57%-uk nem szeretne mindennap utazni, 48%-uk pedig azért menne kollégiumba, hogy társaik segíteni tudjanak nekik a tanulásban. A tanulók 46%-a menne azért kollégiumba, mert így függetlenebb lehetne a szüleitől. A tanulók 20%-a mondta, hogy elfogadná a kollégiumot, ha nincs más lehetősége. A válaszok megoszlását az 1.6.2. ábra mutatja.

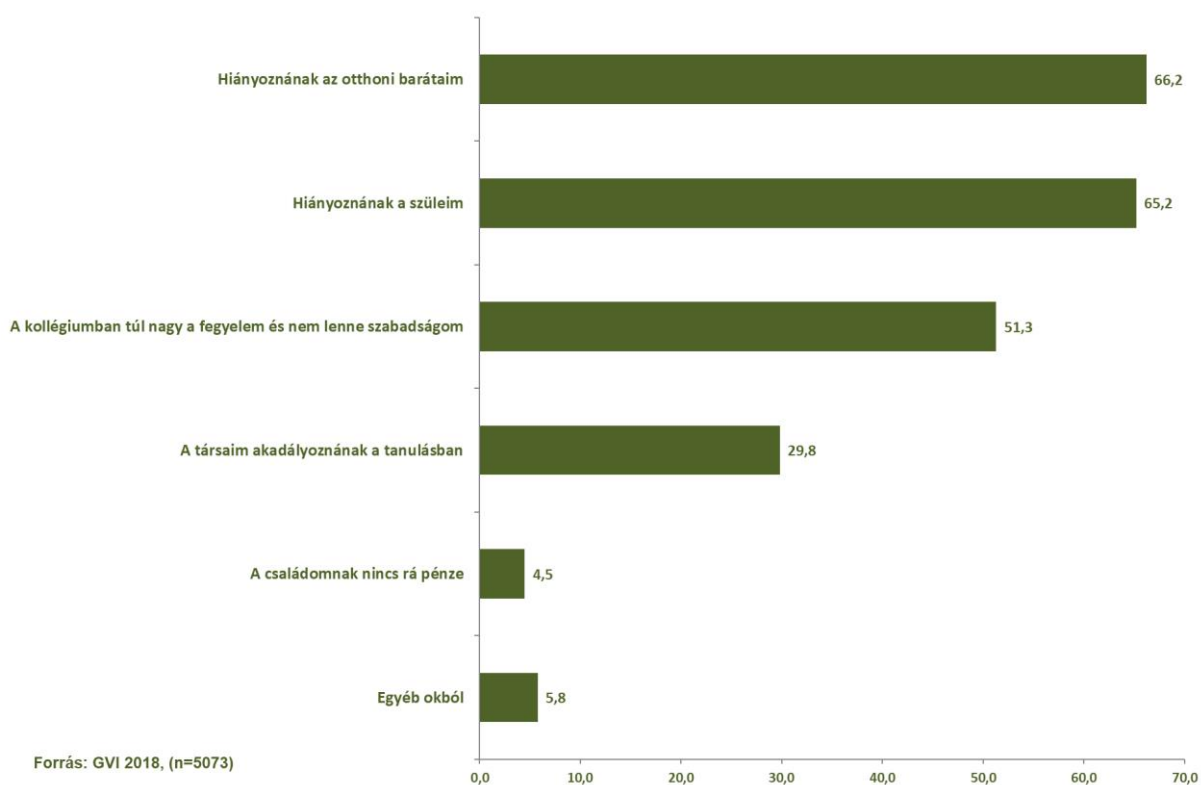
1.6.2. ábra: A jövőben kollégiumban szívesen lakó tanulók megoszlása indokaik szerint (százalék), 2018

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Azokat a diákokat, akik nem szívesen lagnának kollégiumban, főként az riasztja vissza ettől, hogy hiányoznának nekik az otthoni barátaik (66%). Majdnem ugyanennyien jelezték, hogy a szüleik hiányoznának nekik (65%). A tanulók 51%-a azért nem lakna kollégiumban, mert úgy érzi, hogy nem lenne elég szabadsága, 30%-uk pedig azért, mert úgy gondolja, a társai akadályoznák a tanulásban. Kevesen említettek egyéb okot, illetve azt, hogy a családjuknak nem lenne pénze kollégiumra (6% illetve 5%) (lásd az 1.6.3. ábrát).

1.6.3. ábra: A jövőben kollégiumban nem szívesen lakó tanulók megoszlása indokaik szerint (százalék), 2018

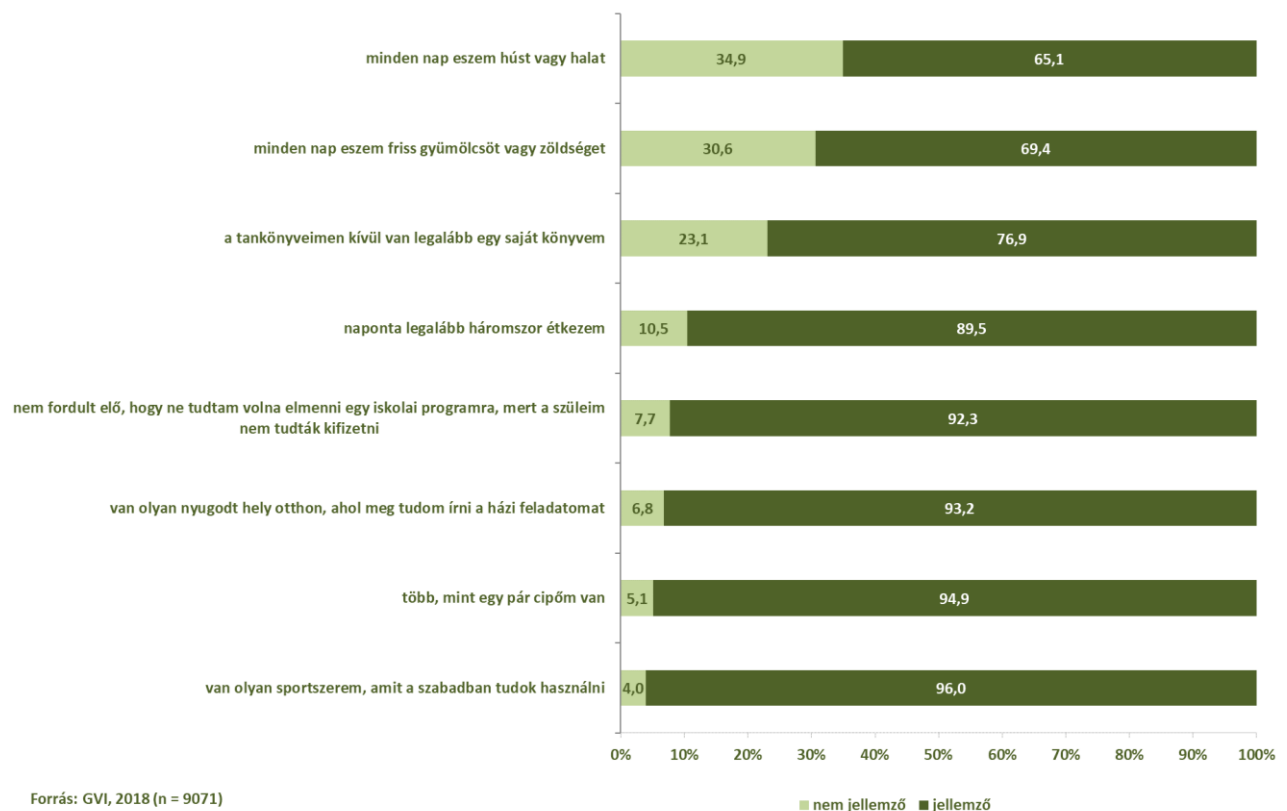
Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

1.7. Az életkörülmények hatása a továbbtanulási tervekre

A hetedik osztályos diákok tanulmányi eredményeire és továbbtanulási terveire jelentős mértékben hat a családi háttérük és életkörülményeik. Ahogy ezt a korábbi alfejezetekben láthattuk, a szülők iskolai végzettsége, munkaerőpiaci státusza és pályaválasztási tanácsai mind befolyásolják a tanulók pályaorientációját. Ezek mellett érdemes megvizsgálni azt is, hogy az életkörülmények hogyan hatnak a diákok terveire. Nyolc alapvető szükségletre vonatkozó állítást szerepeltettünk a kérdőívben, melyek az 1.7.1. ábrán láthatók. Az eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezett diákok kb. 96%-ára igaz, hogy van olyan játéka, sportszere, amivel a szabadban tud játszani. 90% felett van azok aránya, akiknek több, mint egy pár cipőjük van, akiknek van egy olyan nyugodt helye otthon, ahol meg tudja írni a házi feladatát, illetve akikkel még soha nem fordult elő, hogy a szüleik anyagi helyzete miatt ne tudtak volna elmenni egy iskolai programra. A diákok több, mint egytizedére igaz azonban, hogy

nem szokott naponta legalább háromszor étkezni. Mindössze a diákok háromnegyedének van a tankönyvein kívül legalább egy saját könyve. A diákoknak csak 69%-a eszik minden nap friss gyümölcsöt vagy zöldséget, illetve 65%-uk eszik minden nap húst vagy halat (itt csak a tényeket vizsgáltuk, a lehetőségek vizsgálata ennél magasabb arányt mutathat).

1.7.1. ábra: A tanulók megoszlása az alapvető szükségletre vonatkozó állításokra adott válaszai szerint (százalék), 2018

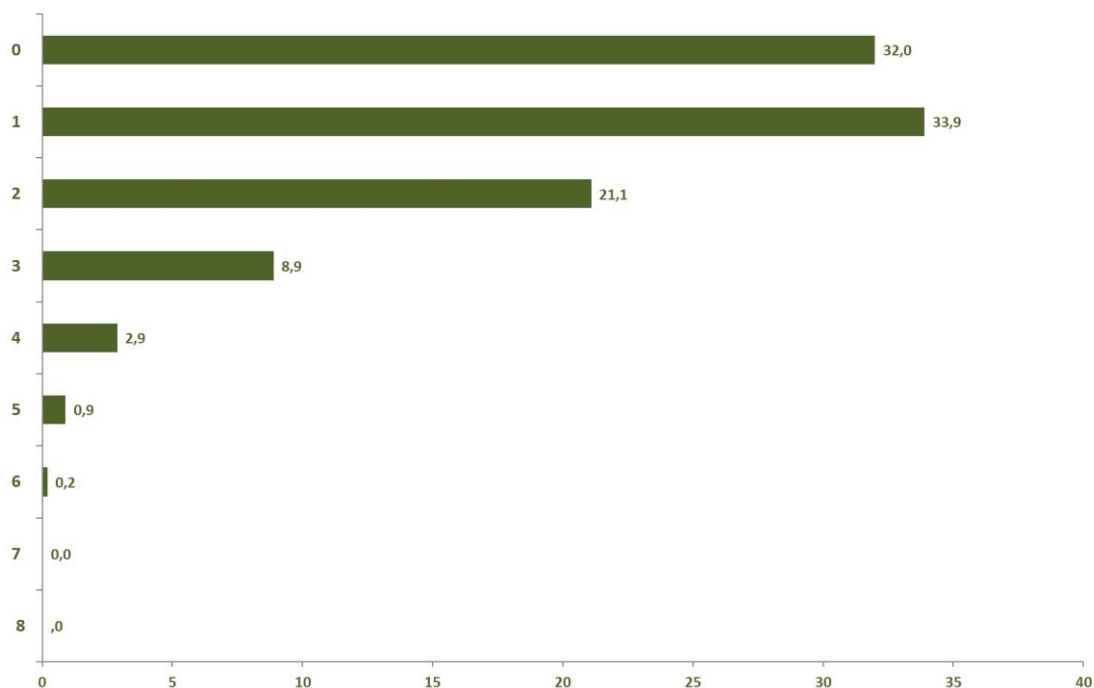

Ha megvizsgáljuk, hogy a felsorolt nyolc alapvető szükséglet közül hány elégül ki és hánytól vannak megfosztva („depriváció”⁷) a diákok, láthatjuk, hogy a diákok 32%-a mind a nyolc eszköz esetében pozitív választ adott, tehát egyiktől sincs megfosztva. 34%-uk egy, 21%-uk két eszközzel nem rendelkezik, közel 9%-uk pedig háromtól van megfosztva. Négy eszköz esetében adott negatív választ a diákok 3%-a, 5 eszköz esetében közel 1%-uk. 6, illetve 7 eszköztől a válaszadók kevesebb, mint 0,5%-

⁷ A depriváció valamitől való megfosztottságot jelent

a van megfosztva. Nincs olyan diák, aki mind a nyolc szempontból depriváltak lenne tekinthető (lásd az 1.7.2. ábrát).

1.7.2. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hány alapvető szükséglet esetében tekinthetők depriváltak (százalék), 2018

Forrás: GVI, 2018 (n=8969)

A fenti mutatószámból kétértékű indexet („Deprivációs index”) képeztünk, melyben csak azokat a diákokat definiáltuk szegénynek (depriváltak), akik azt jelezték, hogy legalább 4 eszköztől megfosztottak. (Ez szigorú definíció, mivel ezekből az alapszükségletekből már 2-3 hiányzó is elégséges indikátora lehet a nélkülözésnek.) Akik tehát 0-3 eszközt nélkülöznek, azokat nem tekintjük depriváltak. Az így kialakított Deprivációs index megoszlása azt mutatja, hogy a megkérdezett diákok 4%-a (363 fő) depriváltak tekinthető, 96%-uk pedig nem.

Mivel az életmód jelentős hatással lehet a pályaválasztási döntésekre, érdemes megvizsgálni a Deprivációs index és a továbbtanulási tervek együttes eloszlását. Az 1.7.1. táblázatból látható, hogy a deprivált környezetből származó diákok közül sokkal többen (36%) választják a hároméves szakközépiskolai szakképzést, mint a nem deprivált fiatalok közül (13,4%). Emellett azt is megfigyelhetjük, hogy a deprivált

családból származó hetedikes tanulóknak közel 5%-a nem tervez továbbtanulni az általános iskola után, míg a többi diák esetében csupán 1% ez az arány. Egyetemi vagy főiskolai diplomát a nem depriváltak 37%-a, a depriváltaknak pedig csupán 12%-a szeretne szerezni. (A többi végzettség-típus esetében nincs statisztikai értelemben szignifikáns különbség a két csoport között.)

1.7.1. táblázat: A Deprivációs index és a továbbtanulási tervek együttes eloszlása (százalék), N=8770, 2018

	Nem deprivált	Deprivált	Összesen
Nem szeretnék továbbtanulni	0,9%	4,7%	1,0%
3 évig, hogy szakképzettséget szerezzek	13,9%	35,5%	14,8%
Kb. 5-6 évig, hogy szakképzettséget és érettségim szerezzek	22,8%	23,8%	22,9%
Kb. 4-5 évig, hogy szakgimnáziumi (korábbi nevén szakközépiskolai) érettségim legyen	12,1%	12,9%	12,1%
Kb. 4-5 évig, hogy gimnáziumi érettségim legyen	8,5%	9,2%	8,5%
Kb. 5-7 évig, hogy technikus végzettségem legyen	4,7%	2,9%	4,6%
7-10 évig, hogy főiskolai vagy egyetemi diplomát szerezzek	37,1%	11,5%	36,1%
Összesen (N)	8605	363	8770
Összesen (%)	100,0%	100,0%	100,0%

Pearson-féle khi-négyzet p-értéke: 0,000

Az adatok tehát azt mutatják, hogy a szegény környezetben felnövő gyerekek tanulási, pályaválasztási ambíciói sokkal alacsonyabb szintűek, mint a jobb módú családból származóké. Így, mivel az érettségim nem adó szakközépiskolákba készülők között sokkal többen élnek rossz körülmények között, ezen iskolák társadalmi összetételük miatt jóval komolyabb pedagógiai munkát igényelnek, mint a szakgimnáziumok és gimnáziumok. Ezzel a jelenséggel mindenképpen számolni kell, és ezt nagyon fontos lenne kompenzálni a pedagógusok bérezésének kialakításánál is.

2. A tanulói profilok elemzése

Főbb eredmények

- Az Önállóság-index azt mutatja, hogy a lányok átlagosan önállóbbnak mondhatóak a fiúknál, s ez jelenthető ki a magasabb iskolai végzettségű szülők gyermekei esetében is. Azok a tanulók, akik magasabb fokú önállóságról adtak tanúbizonyságot, általában több évig terveznek tanulni és nagyobb gyakorisággal választanak magasabb iskolai végzettséghez köthető, szellemi foglalkozásokat. A legönállóbbak tudományos kutatásokat végeznének, segítő foglalkozást úznének, a médiában helyezkednének el, orvosi hivatást választanának, pénzügyekkel, művészettel foglalkoznának, valamint mérnöki és ápolói munkát vállalnának.
- A hobbi- és szabadidő-centrikusságot mutató Szabadidő-index átlagos értéke azon tanulók körében a legmagasabb, akiknek szülei gimnáziumi érettségivel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, illetve, akik diplomára vagy gimnáziumi érettségire vágnak, valamint a szépségiparban vagy a médiában dolgoznának, vagy segítő munkát végeznének. A lányokra jellemzőbb, hogy középpontba helyezik a szabadidős tevékenységeket, mint a fiúkra.
- A fiúk körében jóval magasabb a gépipari, illetve fémipari foglalkozások iránti érdeklődést közelítő Gépipar/fémipar-index értéke, mint a lányok között. A gépipari vagy fémipari irányultságú fiatalok között valószínűleg sokan nehéz anyagi körülmények között nőnek fel, szüleik általában alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező fizikai munkások (például szakmunkások, alkalmi munkások, segédmunkások vagy betanított munkások), illetve munkanélküliek. A magas fokú gépipari vagy fémipari érdeklődéssel jellemezhető tanulók általában technikus, illetve hároméves

szakközépiskolai képzésben szeretnének részt venni az általános iskola után, de sokan közülük egyáltalán nem szeretnének továbbtanulni. Szüleik általában azt szeretnék, hogy valamilyen szakmát tanuljanak, illetve a szakma mellé érettségit is szerezzenek, továbbá azt is, hogy gyermekük az édesapjuk foglalkozását kövesse, illetve, hogy a családjuk vállalkozásában dolgozzon. Tehát elmondható, hogy a szakképzettséggel rendelkező szülők közül sokan szeretnék gyermekükre örökíteni szakmájukat.

- A Kreativitás-index, mely a művészetek és kreatív tevékenységek iránti érdeklődést mutatja, sokkal magasabb a lányok, mint a fiúk körében. A magasabb iskolai végzettségű szülők gyermekei, valamint a hosszabb ideig tartó továbbtanulást tervező, illetve a kreativitást (is) igénylő szakmák (például művész, pszichológus, cukrász, pék, kutató, pedagógus, médiával kapcsolatos munkák) iránt érdeklődő diákok körében a legmagasabb az index értéke.
- A Diploma-index azok körében jelez magas értéket, akik felsőfokú tanulmányokra, illetve szellemi munkára vágyanak. A lányok közül többen szeretnének felsőfokú tanulmányokat végezni, mint a fiúk közül. Az adatok azt mutatják, hogy a felsőfokú végzettségű szülők jelentős mértékben továbbörökítik továbbtanulási ambícióikat gyermekeikre. Azon tanulók közül, akik önállóbbak és iskolai munkájukban szorgalmasabbak, többen készülnek diplomát szerezni, mint a többi diák közül. A Diploma-index értéke kiemelkedően magas azon általános iskolások körében, akik rejtvényfejtésben és logikai feladatokban, számolásban, szervezésben, illetve idegen nyelvek tanulásában tartják ügyesnek magukat.
- Az adatok alapján összességében megállapítható, hogy a szülők tanácsai jelentősen befolyásolhatják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit.

A fejezetben azt vizsgáljuk, hogy a tanulók személyiségbeli jellemzői és családi háttere milyen módon befolyásolja az általános iskolás korú tanulók pályaválasztási döntéseit. Az elemzéshez olyan tágabb kategóriákat (ún. tanulói profilokat) alkalmaztunk, melyeket az érdeklődési kör, a pszichológiai alapjellemzők, a tanulással és a munkával kapcsolatos attitűdök, valamint a jövőről alkotott elképzelések alapján állítottunk össze. A különböző profilokat indexek (Önállóság-index, Szabadidő-index, Gépipar/fémipar-index, Kreativitás-index és Diploma-index) segítségével számszerűsítettük. Az *Önállóság-index* a tanuló szüleitől való önállóságát, valamint az önálló feladatvégzéshez kapcsolódó képességeit és preferenciáit mutatja. A *Szabadidő-index* azt számszerűsíti, hogy a különféle hobbik és szabadidős tevékenységek mennyire központi helyet töltenek be a megkérdezett diák életében, azaz hányféle szabadidős téma jelenik meg a tanuló érdeklődési körében, illetve a tanulók mennyire tartják fontosnak a hobbiira szánt időt. A *Gépipar/fémipar-index* a gépipari és a fémipari szakmunkák iránt tanúsított érdeklődést, a *Kreativitás-index* a művészetek és kreatív tevékenységek iránti fogékonyságot, míg a *Diploma-index* a felsőfokú tanulmányok és a szellemi foglalkozások iránti ambíciókat jelzi.

A fenti indexek olyan összetett mutatószámok, melyek egy-egy tanuló esetében több különböző, egymástól független kérdésre adott válaszokból jönnek létre. Az egyes indexek létrehozásakor a válaszokat úgy kódoltuk, hogy az adott tanuló 1-es értéket kapott, ha kiválasztotta az adott válaszlehetőséget és 0 értéket, ha nem. Ezután a kérdőív adott témakörbe tartozó válaszlehetőségeinek⁸ értékeit tanulónként összeadtuk és az így kapott összeget (a jobb érthetőség és összehasonlíthatóság érdekében) 100-as skálára vetítettük. Ezáltal olyan indexszámokat kaptunk, melyek azt mutatják, hogy a lehetséges válaszlehetőségekből keveset, vagy sokat jelölt meg az adott tanuló. Az indexek így jól értelmezhetőek: minél több odavágó válaszlehetőséget jelölt meg a tanuló, annál nagyobb értéket vesz fel az index, például a 60-as értékű

⁸ Az indexek alapjául szolgáló válaszlehetőségek felsorolását lásd az egyes indexek alakulását tartalmazó alfejezetekben.

Önállóság-indexszel jellemezhető tanuló önállóbbnak tekinthető, mint akinél ez az érték 20.

Elsőként tekintsük át az öt index legfontosabb statisztikai jellemzőit (lásd a 2.1. táblázatot). A 100-as skálára vetített indexszámok mindegyikénél a 0 érték azt jelenti, hogy az adott indexbe beleszámító válaszlehetőségek közül a válaszadó diák egyiket sem jelölte meg, míg a 100 azt, hogy minden, az indexbe beleszámító válaszlehetőséget megjelölte a kérdőívben. A legmagasabb átlagértékeket az Önállóság-index (38,9) és a Kreativitás-index (38,0) esetében láthatjuk, ennél némiképp alacsonyabbakat a Diploma-index (31,8) és a Gépipar/fémipar-index (30,6), míg a legalacsonyabbat a Szabadidő-index (26,4) esetében. Ez azt jelenti, hogy a megkérdezett tanulók – a 2017-es évhez hasonlóan – 2018-ban átlagosan több önállóságra, illetve kreativitásra utaló választ adtak, azonban a felsőfokú tanulmányok és szellemi munka, a gépipari/fémipari tanulmányok és munka iránti érdeklődésre, s legfőképpen a szabadidő-centrikusságra vonatkozó válaszok ritkábban fordultak elő. A legnagyobb szórás⁹ a Kreativitás-index esetében (28,1), a legkisebbet pedig a Szabadidő-index esetében (18,6) tapasztaltuk.

2.1. táblázat: Az indexszámok legfontosabb összefoglaló statisztikai mutatói, 2018

	Esetszám	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
Önállóság-index	9 071	0,0	100,0	38,9	21,6
Szabadidő-index	9 071	0,0	100,0	26,4	18,8
Gépipar/fémipar-index	9 071	0,0	100,0	30,6	28,0
Kreativitás-index	9 071	0,0	100,0	38,0	28,1
Diploma-index	9 071	0,0	100,0	31,8	22,7

⁹ Szórás: az átlagtól való átlagos eltérés.

Az egyes indexek egymással való kapcsolatát egyszerű korrelációs mutatókkal¹⁰ vizsgáltuk meg. A Gépipar/fémipar-index és a Diploma-index közötti kapcsolat kivételével minden korrelációs együttható statisztikailag is szignifikáns, azaz feltételezhetjük, hogy az összefüggést nem a véletlen okozza.

A 2.2. táblázatból látható, hogy a legerősebb pozitív kapcsolat (0,552) az Önállóság-index és a Kreativitás-index között áll fenn, vagyis az önállóbb gyerekek általában kreatívabbak is.¹¹ A második legerősebb kapcsolat (0,469) az Önállóság-index és a Diploma-index között van, azaz elmondható, hogy a felsőfokú végzettséget tervezők és a szellemi munka iránt érdeklődők átlagosan önállóbbak, mint a többi tanuló. Viszonylag erős összefüggést mutat az Önállóság-index és a Szabadidő-index (0,337), a Diploma-index és a Kreativitás-index (0,331), illetve Szabadidő-index és a Kreativitás-index (0,301) is. Ezek szerint az önállóbbnak tekinthető diákok jelentős figyelmet fordítanak szabadidős tevékenységeikre is, továbbá a diplomaszerezésre, szellemi munkára készülők, illetve a szabadidős tevékenységeket inkább előtérbe helyező gyerekek átlagosan kreatívabbak. Ennél gyengébb, de pozitív kapcsolatot találtunk a felsőfokú végzettség és szellemi munka tervezése és a szabadidős tevékenységek között (0,245). Az Önállóság-index és a Gépipar/fémipar-index között nagyon gyenge, de pozitív kapcsolatot (0,039) láthatunk, így a gépipari érdeklődésű gyerekek valamivel önállóbbnak mondhatóak társaiknál, ugyanakkor ez az összefüggés csak igen mérsékelt. Emellett a gépipari érdeklődés nem jár együtt a szabadidős tevékenységek középpontba helyezésével, ahogy a negatív korrelációs együtthatóból láthatjuk (-0,103), vagyis a gép- és fémipar iránt érdeklődő diákok kisebb hangsúlyt fektetnek a szabadidős tevékenységeikre. Ugyanígy fordított irányú

¹⁰ Az ún. Pearson-féle korrelációs együttható -1 és +1 közötti értékeket vehet fel. A +1-es érték esetében a két változó között tökéletes lineáris kapcsolat (korreláció) áll fenn, a -1-es érték pedig a tökéletes negatív korrelációt jelöli. A kettő közötti értékek a – pozitív vagy negatív – összefüggés erősségét jelölik: minél közelebb van az érték +1-hez vagy -1-hez, annál erősebb az összefüggés. A 0 érték esetében nem beszélhetünk a két változó között fennálló lineáris összefüggésről.

¹¹ A két indexet alkotó változók közül kettő mindkét indexben megtalálható, ezért is ilyen erős az összefüggés.

a kapcsolat a Gépipar/fémipar-index és a Kreativitás-index között ($-0,051$), azonban ez a negatív összefüggés igen gyenge. Az adatokból az is látható, hogy nincs statisztikailag szignifikáns kapcsolat a diplomaszerzés és a gépipari érdeklődés között. Utóbbi azt jelzi, hogy a megkérdezett fiatalok viszonylag stabil preferenciákkal rendelkeznek, tehát a szakképzettség megszerzése és a felsőfokú tanulmányok között a legtöbben már egyértelműen döntöttek.

2.2. táblázat: Pearson-féle páronkénti korrelációs együtthatók az indexek között, 2018

	Önállóság- index	Szabadidő- index	Gépipar/ fémipar- index	Kreativitás- index	Diploma- index
Önállóság-index	-	0,337	0,039	0,552	0,469
Szabadidő-index		-	-0,103	0,301	0,245
Gépipar/ fémipar-index			-	-0,051	-0,003
Kreativitás-index				-	0,331
Diploma-index					-

Megjegyzés: A félkövérrel jelzett eredmények 0,01-os szignifikancia-szinten statisztikailag szignifikánsnak tekinthetők.

A következőkben az öt tanulói profil tartalmát és a különböző egyéb kérdésekkel való összefüggéseit ismertetjük.¹²

¹² Mivel a kérdőív kérdéseinek több válaszlehetőséget is megjelölhettek a tanulók, az alfejezet minden ábráján feltüntetjük azon tanulók átlagértékeit, akik említették az adott válaszlehetőséget és azokat is, akik nem.

2.1. Az Önállóság-index

Az Önállóság-index tartalma:

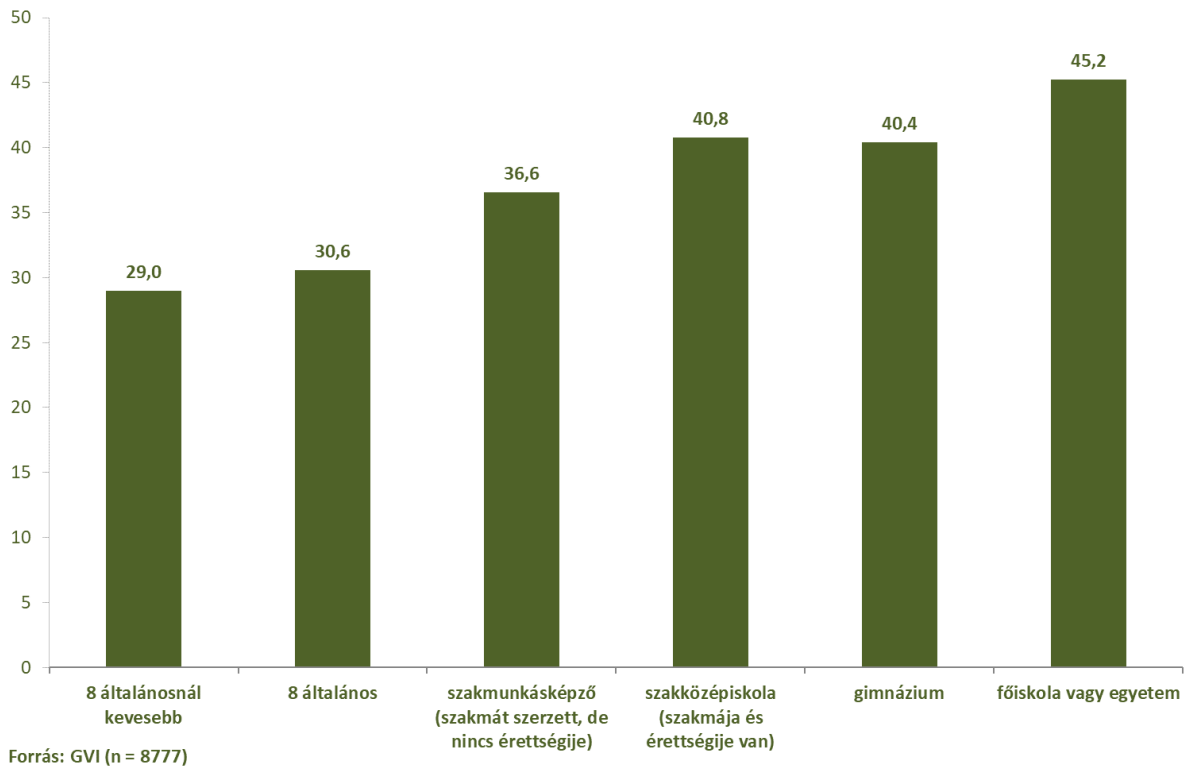
- egyedül szeretek tanulni, a munkámat elvégezni;
- a csoportos feladatok megoldásánál irányítani szeretek;
- a legtöbb kérdésről önálló véleményem van;
- gyakran segítek az időseknek és a kisebbeknek;
- szeretek új dolgokat kipróbálni;
- szeretek a saját ötleteim alapján tervezni, dolgozni;
- szüleim, gondviselőim tanácsai a továbbtanulásról: rám bízják a választást;
- szívesen laknék kollégiumban, mert így függetlenebb lehetek a szüleimtől.

Minél magasabb az eme változók alapján létrehozott Önállóság-index értéke egy megkérdezett tanulónál, annál önállóbbnak tekinthető.

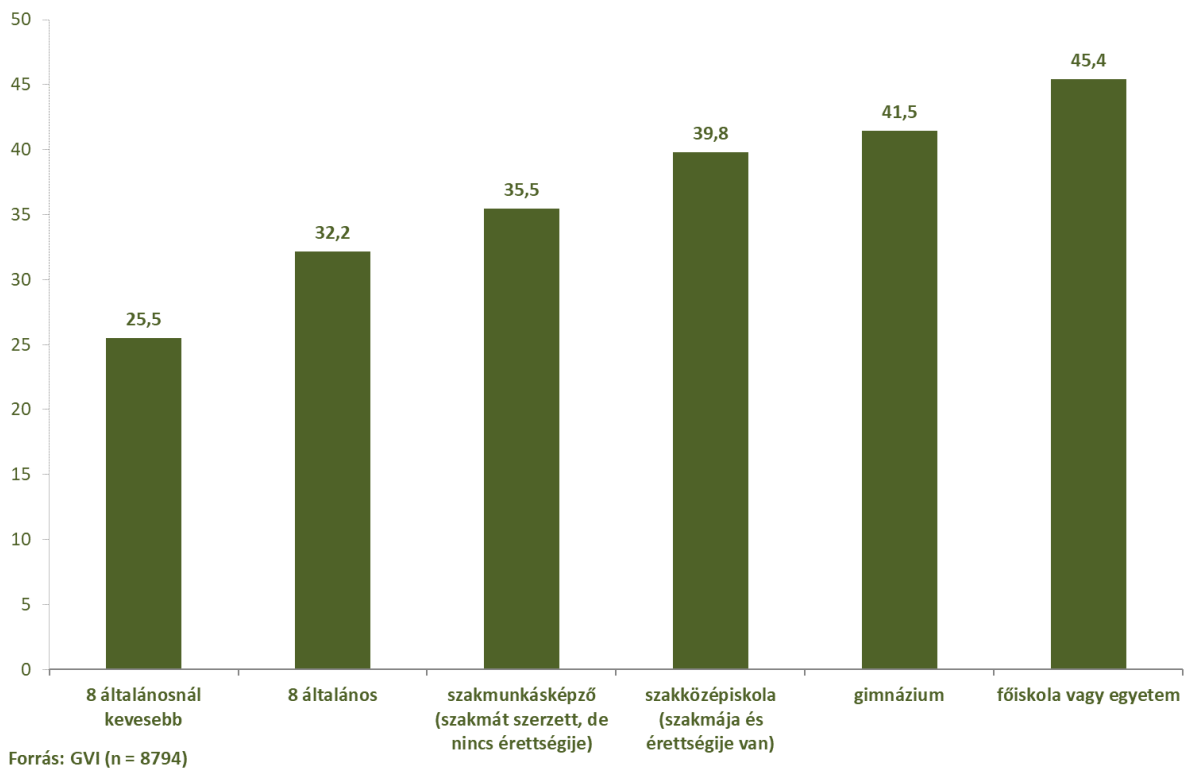
Az adatelemzés eredményei azt mutatják, hogy a lányok önállóbbak (42,3), mint a fiúk (35,7).

Amennyiben a szülők iskolai végzettségét vizsgáljuk, azt láthatjuk (*lásd a 2.1.1., illetve a 2.1.2. ábrát*), hogy annak növekedésével emelkedik gyermekük önállósága. A 8 általánosnál alacsonyabb végzettségű apák gyermekeinek körében az átlagpontszám 29, a 8 általánost végzetek gyermekei között 30,6, a szakmunkásképzőt végzettekénél 36,6, a szakközépiskolát végzetek gyerekeinél 40,8, a gimnáziumi érettségivel rendelkezőknél 40,4, míg a felsőfokú végzettségű szülők gyermekei között 45,2 pont. Az édesanyák esetében az iskolai végzettség hierarchiájában felfelé haladva sorrendben a következőképpen alakulnak az indexértékek: 25,5; 32,2; 35,5; 39,8; 41,5; illetve 45,4 pont.

2.1.1. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai az apák iskolai végzettsége szerint, 2018

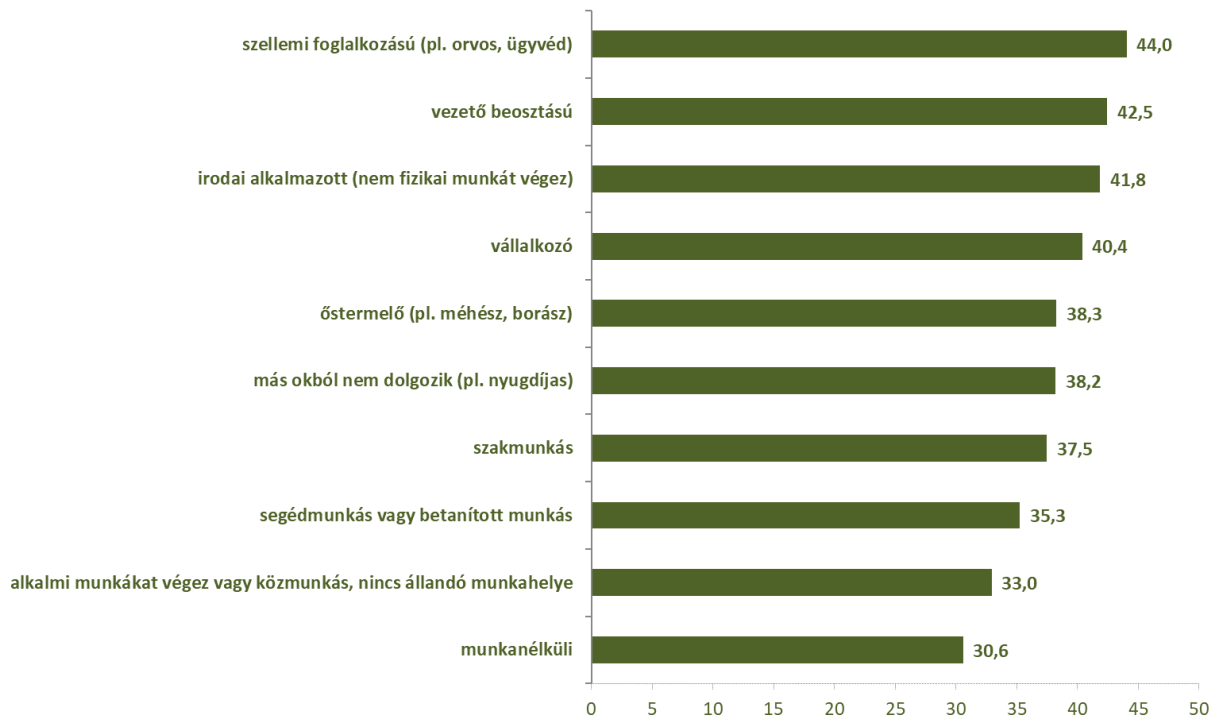

2.1.2. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai az anyák iskolai végzettsége szerint, 2018

Ha az apák foglalkozását tekintjük (lásd a 2.1.3., illetve 2.1.4. ábrát), azt láthatjuk, hogy a legalacsonyabb a munkanélküli (30,6), az alkalmi munkát végző vagy szakmunkás (33) és a segéd-, vagy betanított munkás (35,3) apák gyermekeinek önállósági mutatója. A legmagasabb értékeket a szellemi foglalkozású (44), a vezető beosztású (42,5), az irodai alkalmazott (nem fizikai munkát végez) (41,8) és a vállalkozó (40,4) szülők gyermekei között találtuk. Lényegében hasonlóképpen alakulnak a diákok önállósági mutatói az édesanyák foglalkozási státusza szerint is.¹³ Mindezek háttérében az állhat, hogy a magasabb státuszú munkakörben dolgozó szülő magasabbra értékeli a tanulást és az önálló érvényesülést, így a gyermek erősebben motivált lesz a tanulás, az önálló feladatvégzés és később a munka területén, míg az alacsonyabb foglalkozási státuszú (például munkanélküli, segéd- vagy betanított munkás, alkalmi munkás) szülők esetében ez a szülői minta és hozzáállás vélhetően kevésbé hangsúlyosan jelenik meg a gyermek életében.

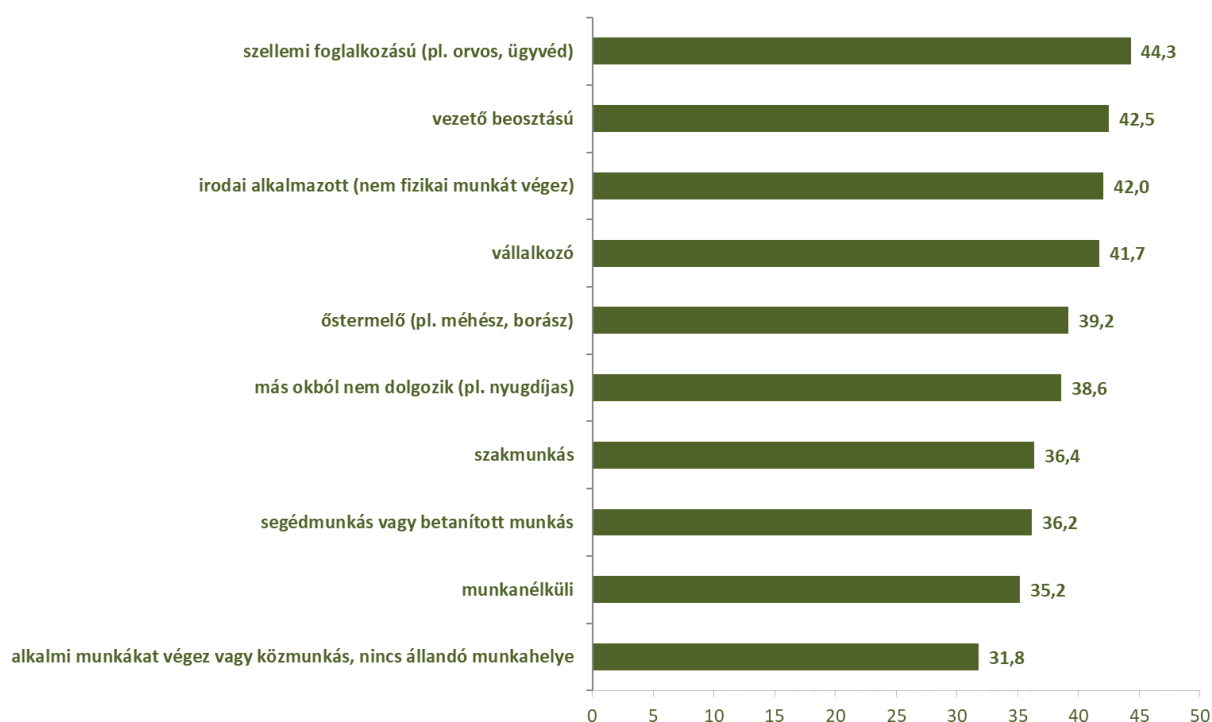
2.1.3. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai az apák foglalkozása szerint, 2018

Forrás: GVI (n = 8746)

¹³ Hozzátevé, hogy a foglalkozás összefügg a korábban tárgyalt iskolai végzettséggel is.

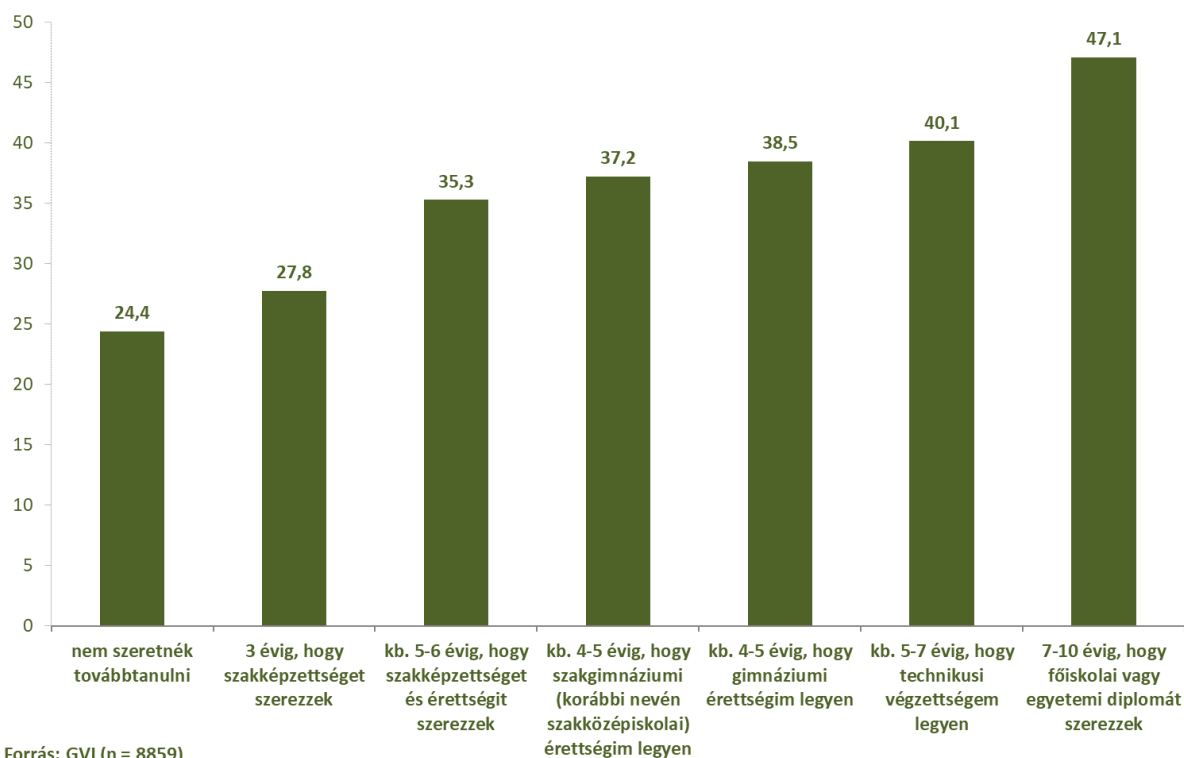
2.1.4. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai az anyák foglalkozása szerint, 2018

Forrás: GVI (n = 8746)

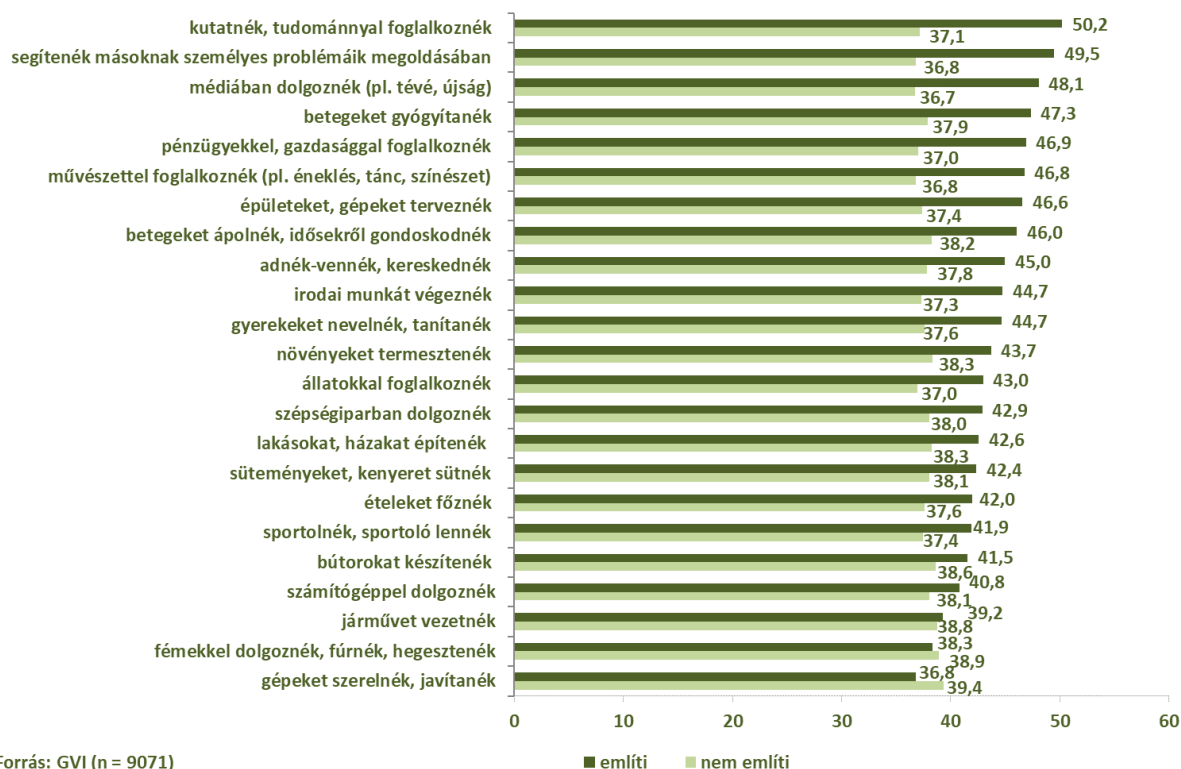
A 2.1.5. ábrán látszik, hogy a válaszadókról elmondható, hogy átlagosan minél több évig terveznek tanulni, annál magasabb fokú önállóságról adtak tanúbizonyságot. Az Önállóság-index értéke a felsőfokú tanulmányokat tervezők között a legmagasabb (47,1), a továbbtanulni, illetve az érettségizni nem szándékozók – azaz a szakmunkásnak készülők – között pedig a legalacsonyabb (rendre 24,4, illetve 27,8 pont).

2.1.5. ábra: Az Önállóság-index átlagpontoszámjai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2018

Azok a gyerekek, akik magasabb értéket kaptak az Önállóság-index számításakor, nagyobb gyakorisággal választanak magasabb iskolai végzettséghez köthető, szellemi foglalkozásokat (lásd a 2.1.6. ábrát). A legönállóbbak tudományos kutatásokat végeznének, segítő foglalkozást űznének, a médiában helyezkednének el, orvosi hivatást választanának, pénzügyekkel, művészettel foglalkoznának, valamint mérnöki és ápolói munkát vállalnának. Ennél kissé alacsonyabb fokú önállóságot tapasztalható azok körében, akik a kereskedelem, az irodai munka és az oktatás iránt érdeklődnek. Alacsonyabb indexértéket láthatunk azok körében, akik mezőgazdasági foglalkozásúak, szépségipari dolgozók, kőművesek, cukrászok, pékek, szakácsok, sportolók, asztalosok, illetve informatikusok szeretnének lenni. A legalacsonyabb fokú önállóságot azok a gyerekek mutatták, akik gépész szakmát, fémipari, illetve járművezetői foglalkozást választanának. Ez az összefüggés logikus abban a tekintetben, hogy a szellemi munkához a legtöbb esetben magasabb fokú önállóság szükséges, mint a fizikai, szakképzettséget igénylő munkához.

2.1.6. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámai a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2018

2.2. A Szabadidő-index

A Szabadidő-index tartalma:

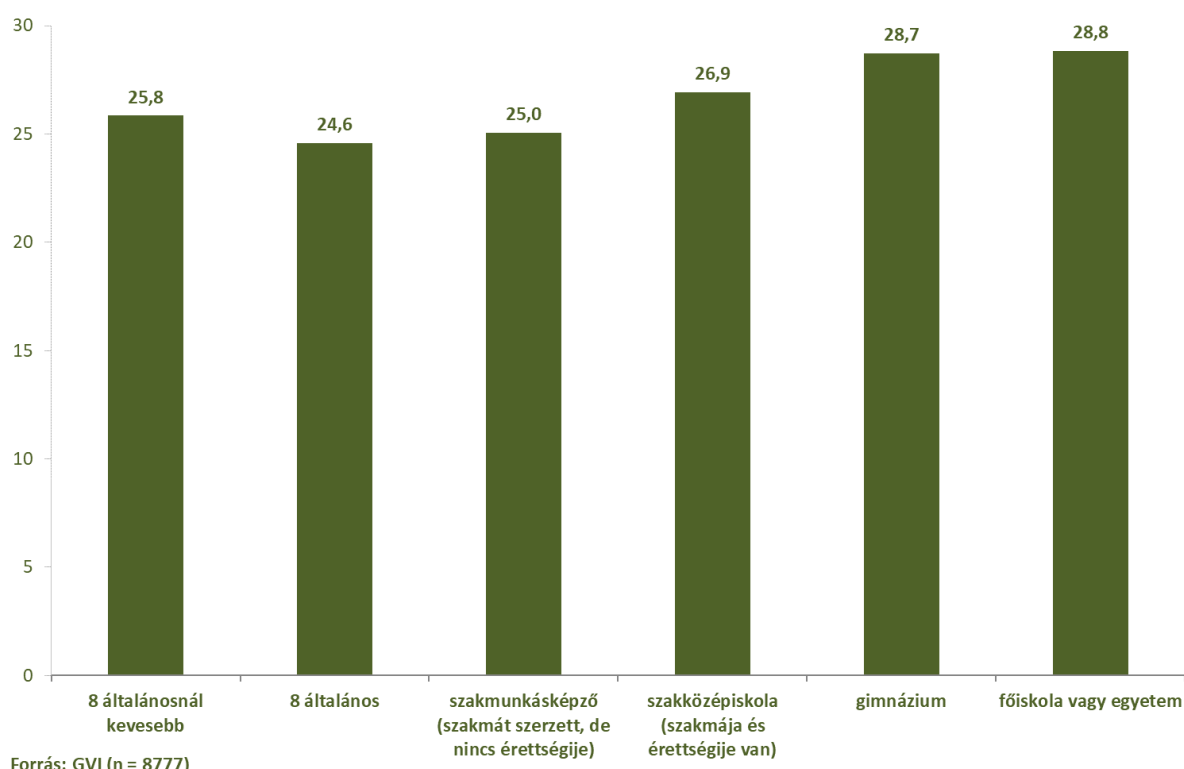
- a sporthírek érdekelnek;
- a sztárok, celebek életéről szóló dolgok érdekelnek;
- a zenehallgatás érdekel;
- a filmek érdekelnek;
- a divat, öltözködés érdekel;
- nem segítek otthon, mert így több idő jut a hobbitra;
- nem segítek otthon, mert nem akarok;
- szívesen laknék kollégiumban, mert ott együtt lehetek a barátaimmal.

A Szabadidő-index azon tanulók körében magas, akik életében központi szerepet töltenek be hobbitaluk, illetve a különböző szabadidős tevékenységekre jelentős energiát fordítanak.

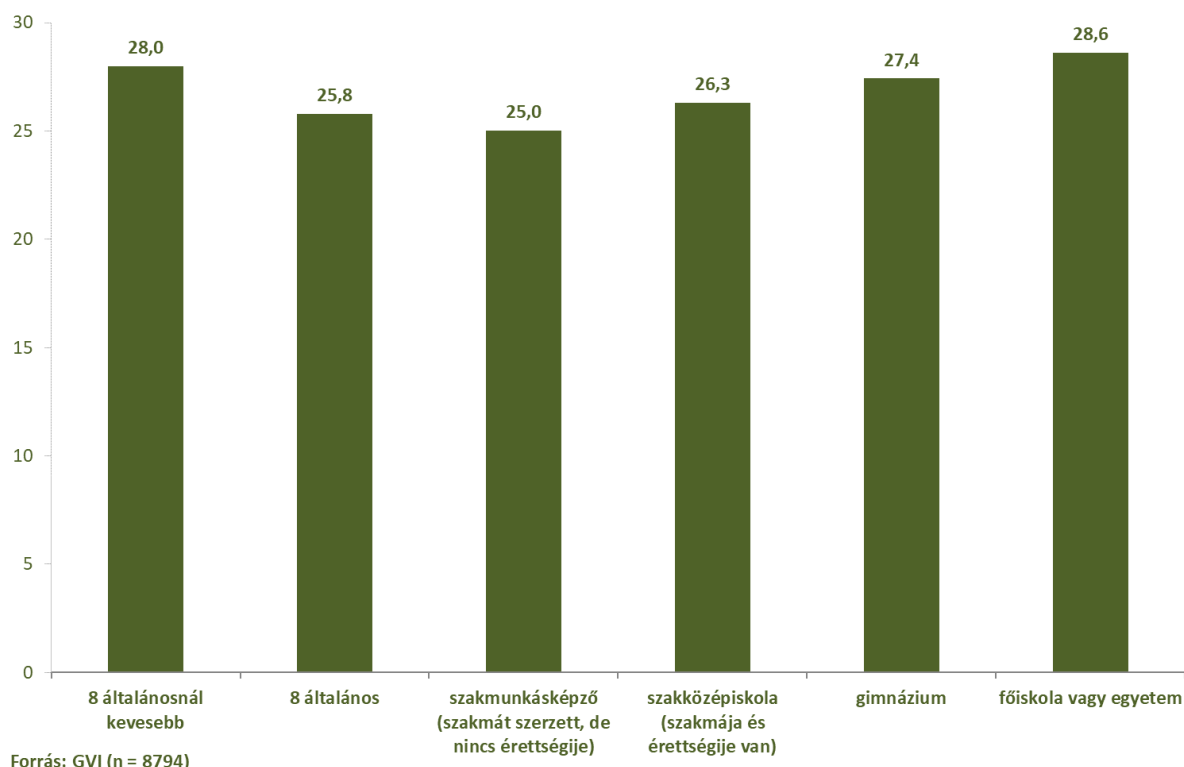
A nemek szerinti elemzés azt mutatja, hogy a lányokra jellemzőbb, hogy középpontba helyezik a szabadidős tevékenységeket, mint a fiúkra: a lányok átlagos indexértéke 31,4, míg a fiúké csak 21,8 pont.

A Szabadidő-index átlagos értéke a gimnáziumot végzett (28,7) és a felsőfokú végzettségű (28,8) apák gyermekeinek körében a legmagasabb. A legalacsonyabb átlagos pontszámokat a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségű (25,8), a 8 általánossal (24,6), illetve szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkező (25) apák gyermekei között látható (lásd a 2.2.1. ábrát). Hasonló tendencia látható az anya iskolai végzettsége szerint is, azonban figyelemreméltó, hogy a 8 általánosnál is kevesebb végzettséggel rendelkező édesanyák gyermekeinél csaknem olyan központi szerepet tölt be a szabadidő (28), mint a felsőfokú végzettségű anyák gyermekeinél (28,6) (lásd a 2.2.2. ábrát).

2.2.1. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámjai az apák iskolai végzettsége szerint, 2018

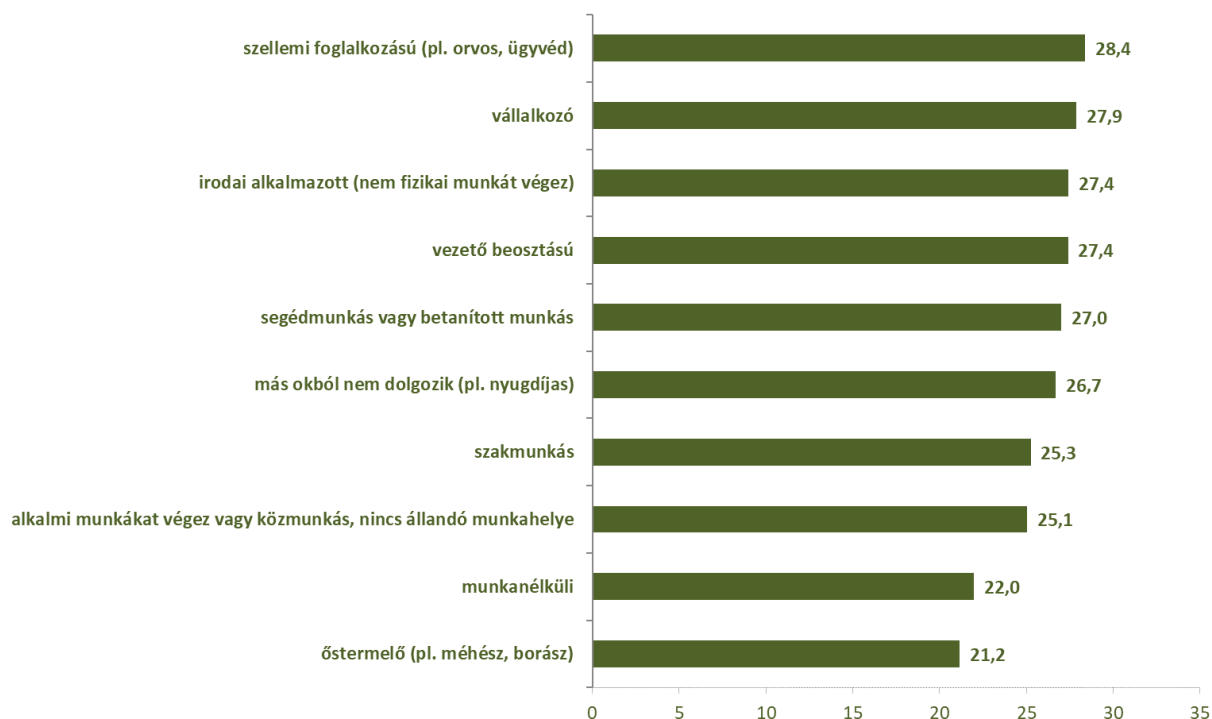

2.2.2. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai az anyák iskolai végzettsége szerint, 2018

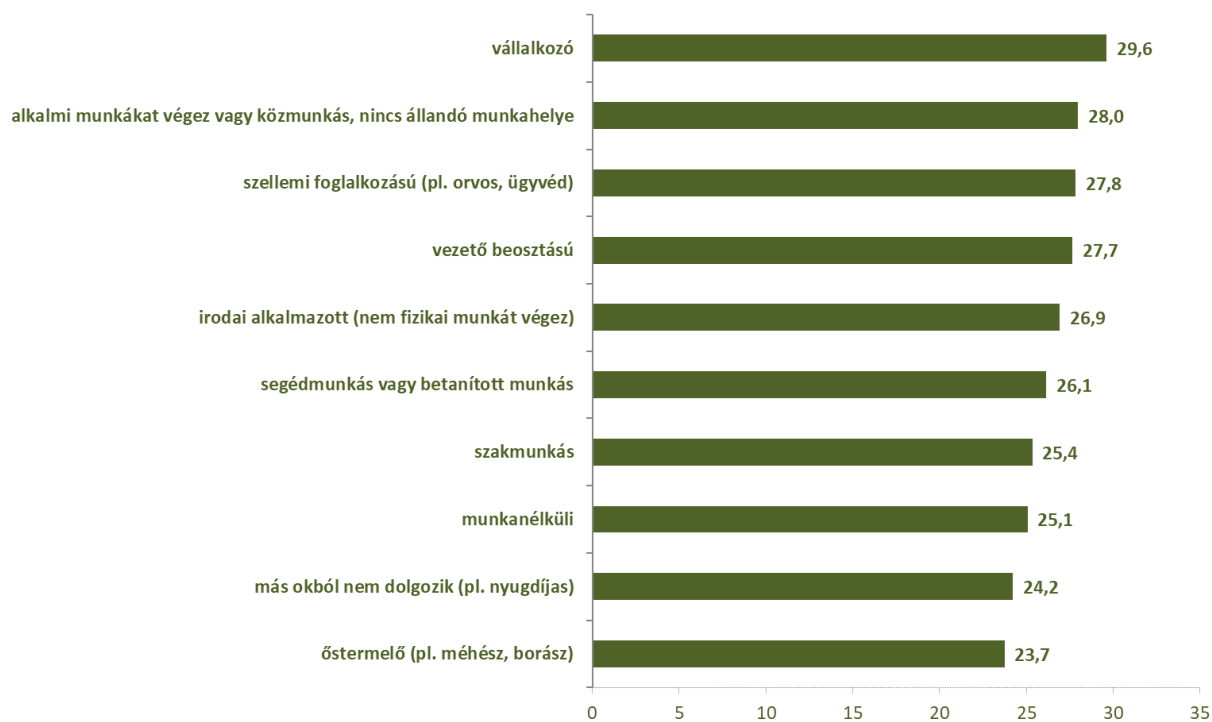
A szülők munkaerőpiaci státusza szerint is jelentős eltérést mutatnak az adatok. Az apák és az anyák esetében is egyfajta választóvonal húzódik a fizikai és a szellemi foglalkozású szülők gyermekeinek átlagértékeiben: alacsonyabb értékek tapasztalhatóak az őstermelő, a segédmunkás és a szakmunkás szülők, míg magasabb a vállalkozó, a szellemi foglalkozású és a vezető beosztású szülők gyermekei között. Ugyanakkor lényegi különbség, hogy a valamilyen okból nem dolgozó (például munkanélküli, nyugdíja), valamint az alkalmi munkát végző vagy közmunkás anyák gyermekei magasabb indexértékkel rendelkeznek, mint a hasonló státuszú apák gyermekei (lásd a 2.2.3. és a 2.2.4. ábrát).

2.2.3. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai az apák foglalkozása szerint, 2018

Forrás: GVI (n = 8746)

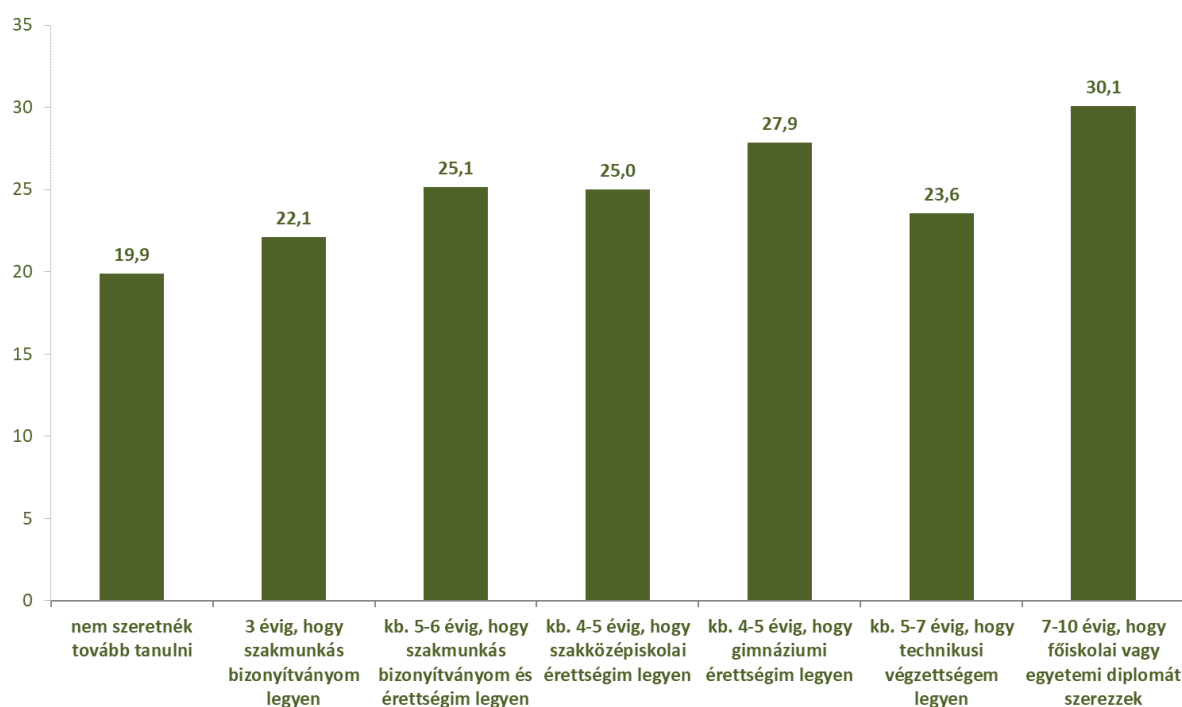
2.2.4. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai az anyák foglalkozása szerint, 2018

Forrás: GVI (n = 8746)

A 2.2.5. ábrán láthatjuk, hogy a Szabadidő-index azon tanulók körében a legmagasabb, akik diplomára (30,1), illetve gimnáziumi érettségire (27,9) vágnak, és a legalacsonyabb azok között, akik nem szeretnék továbbtanulni (19,9), illetve akik érettségit nem adó szakmunkás bizonyítványt kívánnak szerezni (22,1).

2.2.5. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2018

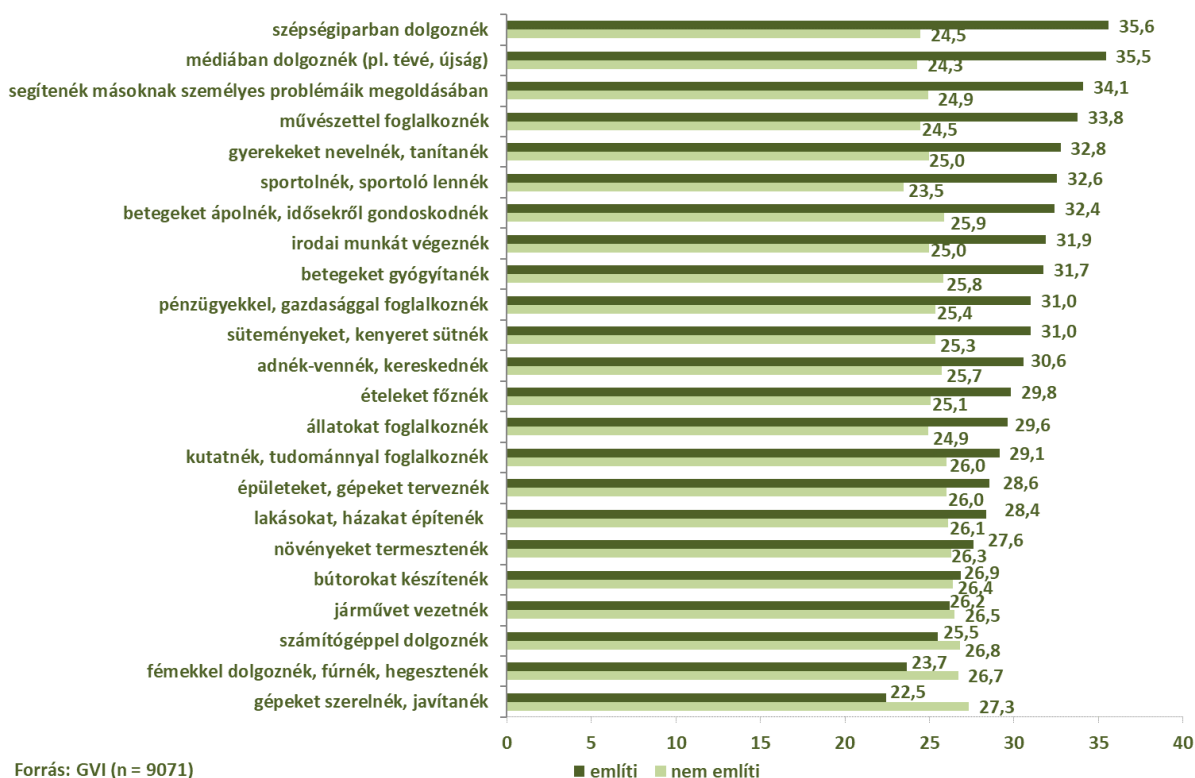

Forrás: GVI (n = 8859)

Az indexértékeket a foglalkozási tervek szerint is megvizsgáltuk. Az eredmények szerint azok körében a legmagasabb a Szabadidő-index értéke, akik a szépségiparban vagy a médiában dolgoznának, illetve akik segítő munkára vágnak. Emellett magas indexértéket mutatnak a művészek, pedagógusnak készülők, valamint a sport, a betegápolás, az irodai munka és az orvosi munka iránt érdeklődők adatai is. A legalacsonyabb pontszámot azok között tapasztaltuk, akik a gépipari és fémipari szakmák, a számítógéphez köthető munkák, illetve a gépjárművezetés iránt érdeklődnek (lásd a 2.2.6. ábrát). A jelenség hátterében a nemek szerinti megoszlás állhat: az előzőekben felsorolt magas Szabadidő-indexszel jellemzett szakmák inkább

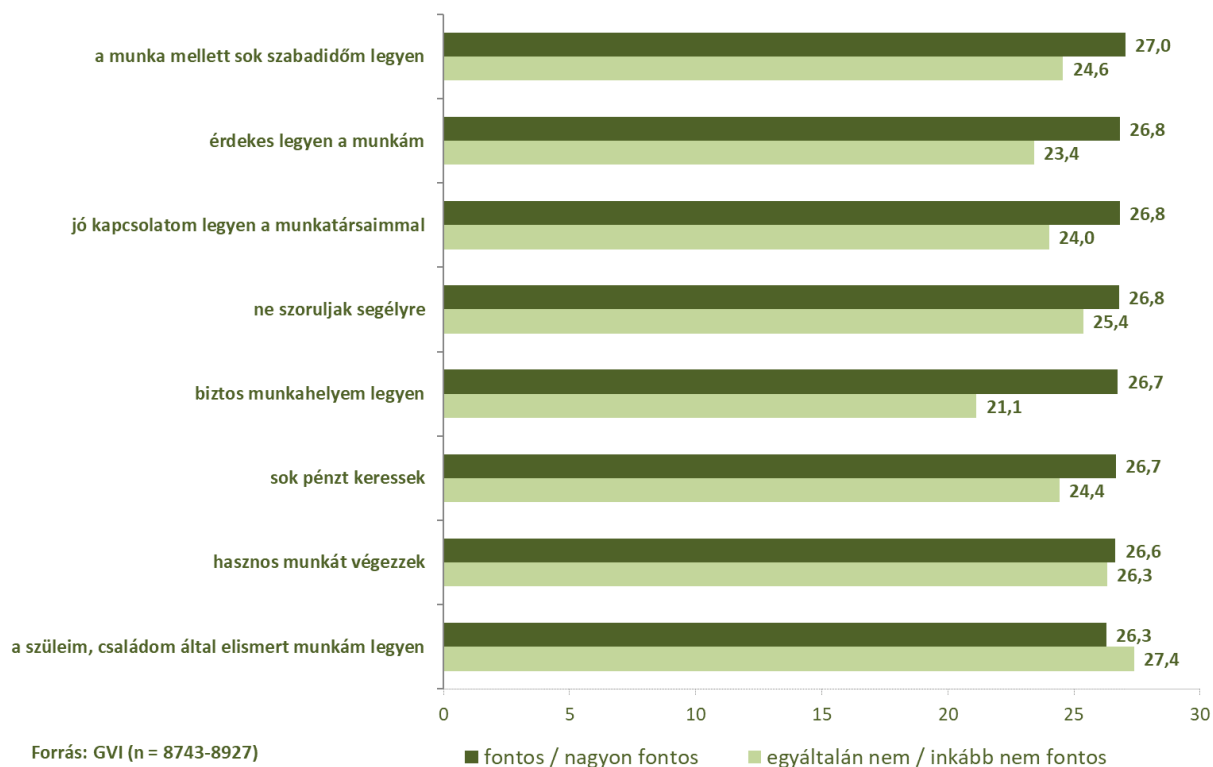
a lányokat vonzzák, mint a fiúkat, a gépipar és a fémipar, valamint a gépjárművezetés pedig inkább „fiús” szakmáknak tekinthetőek. Az alfejezet elején pedig azt láthattuk, hogy a lányokra sokkal inkább jellemző a szabadidő középpontba helyezése, mint a fiúkra.

2.2.6. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2018

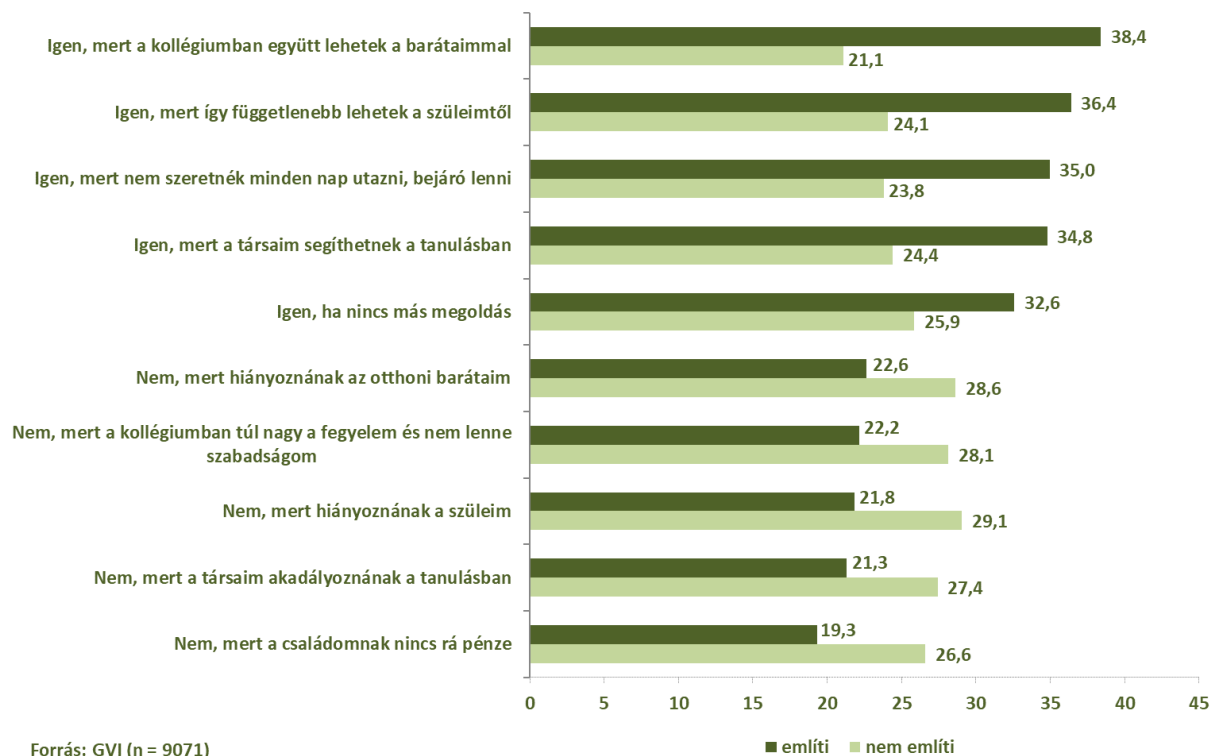
A felnőttkori tartós munkára, biztos munkahelyre vonatkozó kérdésre adott válaszok tekintetében az átlagos Szabadidő-index nem mutatott jelentős eltérést. Az index azok körében a legmagasabb, akiknek jövőbeli munkájukkal kapcsolatban fontos, hogy sok szabadidejük legyen mellette (lásd a 2.2.7. ábrát).

2.2.7. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai a tanulók tartós munkavállalással megvalósítható terveit, 2018

A 2.2.8. ábrán látható, hogy azok körében, akik valamilyen okból szívesen lagnának kollégiumban, a Szabadidő-index is magas pontszámot vesz fel. Legnagyobb mértékben azok a tanulók helyezik középpontba a szabadidős tevékenységeket, akik azért lagnának szívesen kollégiumban, mert ott együtt lehetnek a barátaikkal és függetlenebbek lehetnek a szüleiktől. Az alacsony Szabadidő-indexszel rendelkezők leggyakrabban azt jelezték, hogy nem szívesen lagnának kollégiumban.

2.2.8. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai a tanulók kollégiumi elhelyezéssel kapcsolatos véleménye szerint, 2018

2.3. A Gépipar/fémipar-index

A Gépipar/fémipar-index tartalma:

- autókkal, motorokkal kapcsolatos cikkek, hírek érdekelnek;
- felnőttként gépeket szerelnék, javítanék;
- felnőttként fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék;
- szívesen segítek otthon a barkácsolásban, szerelésben;
- szívesen segítek otthon az autónk tisztításában;
- ügyes vagyok a barkácsolásban, szerelésben.

A Gépipar/fémipar-index azon tanulók körében magas, akiknek érdeklődése elsősorban a gépipari, illetve fémipari foglalkozások felé irányul.

A Gépipar/fémipar-index nemek szerinti vizsgálata azt az előre sejthető összefüggést mutatja, miszerint a fiúk körében jóval magasabb a gépipari, illetve

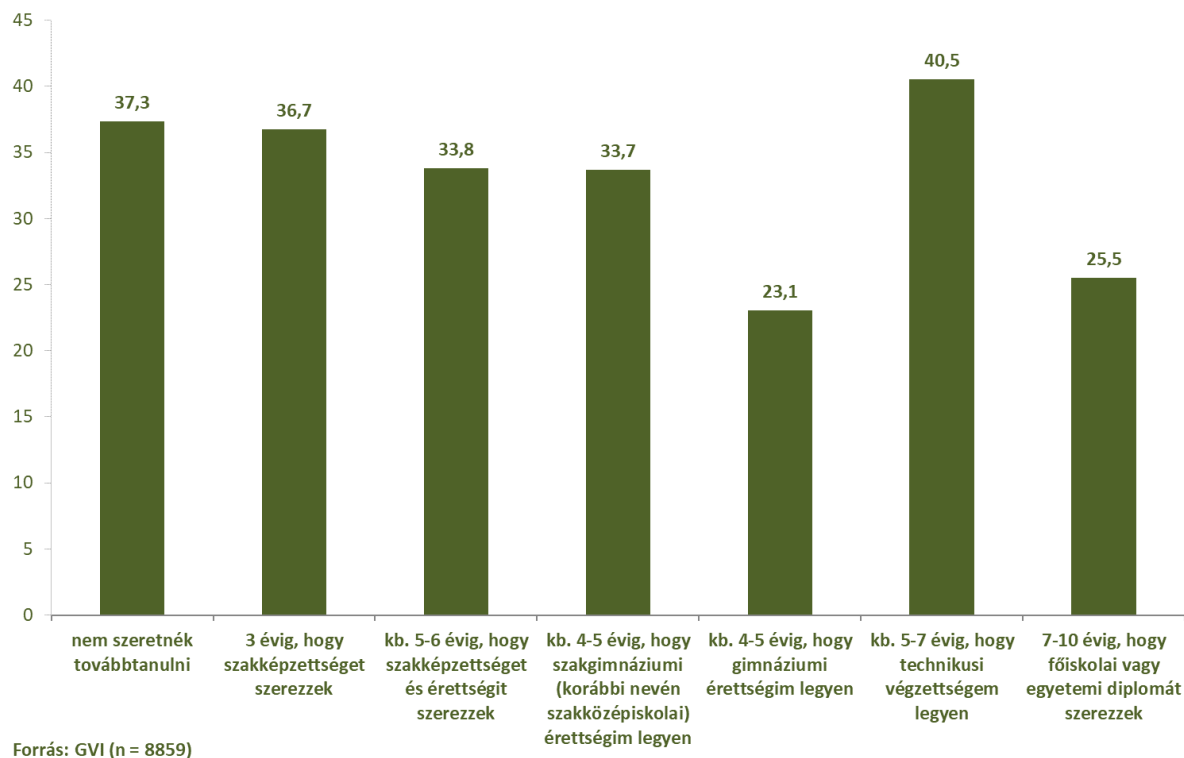
fémipari foglalkozások iránti érdeklődés (átlagpontszám: 43,8), mint a lányok között (átlagpontszám: 16,5).

Amennyiben az apa iskolai végzettsége szerinti tanulói indexértékeket vizsgáljuk, látható, hogy az alacsonyabb végzettséggel (legfeljebb 8 általános, szakmunkás vagy szakközépiskolai bizonyítvány) rendelkező apák gyermekei magasabb értékkel rendelkeznek, mint a gimnáziumban érettségizett és a felsőfokú diplomát szerzett apák gyermekei. Ezzel szemben, ha az anya iskolai végzettségét tekintjük, azt találjuk, hogy a legmagasabb index-értéket a szakmunkás, illetve az érettségit is adó szakközépiskolát végzett anya gyerekeinek körében láthatjuk (rendre 32,2, illetve 31,7 pont), a legalacsonyabbat pedig a végzettségi hierarchia két szélén, a 8 általánosnál kevesebbel (26), illetve a diplomával rendelkező anya (27,8) gyermekei között.

A szülők foglalkozási státuszának vizsgálata mindkét szülő esetében az őstermelő (apa: 34,7; anya: 32), a munkanélküli (apa: 32,8; anya: 32), valamint a szakmunkás (apa: 32,7; anya: 32,5) státuszú szülők gyermekei esetében mutatta a legmagasabb indexértékeket, míg a szellemi foglalkozásúak esetén a legalacsonyabbat (apa: 25,3; anya: 28).

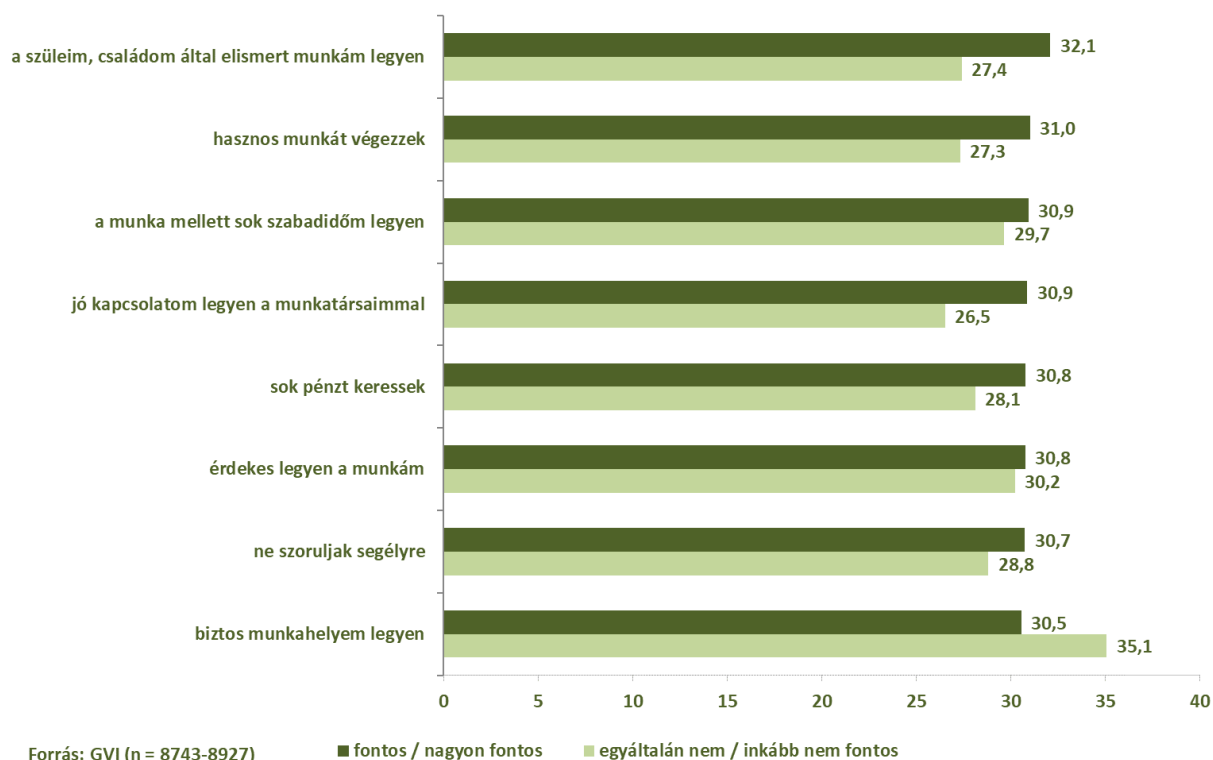
A 2.3.1. ábrán látható, hogy a Gépipar/fémipar-index azon tanulók között a legmagasabb, akik 5-7 éves technikus képzésben szeretnének részt venni az általános iskola után (40,5), illetve, akik nem szeretnének továbbtanulni (37,3). Az index azok körében a legalacsonyabb, akik gimnáziumi érettségit (23,1), illetve diplomát (25,5) szeretnének szerezni.

2.3.1. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2018

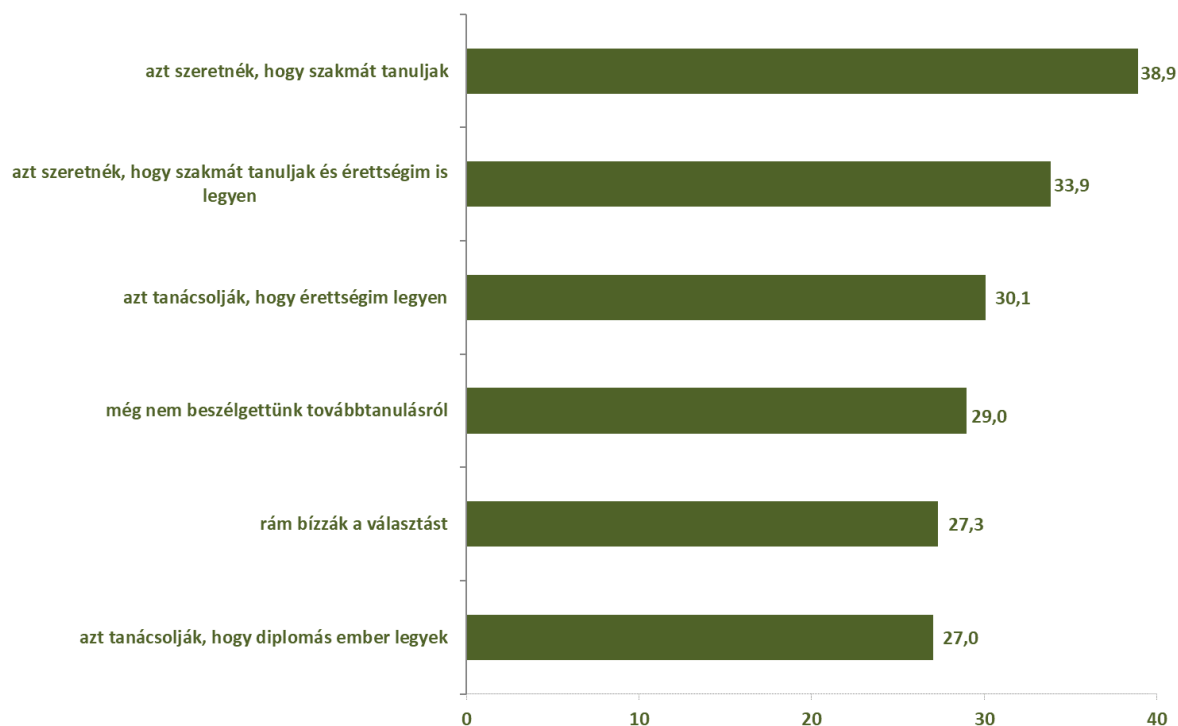
A Gépipar/fémipar-index értékei nem mutatnak jelentős eltérést a tanulók munkavállalással elérhető céljai szerint. A legmagasabb átlagos indexértékkel (32,1) jellemezhetőek számára fontos, hogy családjuk által elismert munkájuk legyen. Ha az egyes célok hiányát is tekintjük (az adott célt nem említők csoportját), azt láthatjuk, hogy akik nem hangsúlyozzák a hasznos munka fontosságát, alacsonyabb Gépipar/fémipar-indexszel (27,3) rendelkeznek, mint a többi csoport. A gépipari irányultság tehát erős összefüggésben van a hasznos munka iránti vágygal (lásd a 2.3.2. ábrát).

2.3.2. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontoszámai a tanulók tartós munkavállalással megvalósítható tervei szerint, 2018

Amennyiben a Gépipar/fémipar-index és a szülők által gyermeküknek kívánt legmagasabb iskolai végzettség közötti tendenciákat vizsgáljuk, láthatjuk, hogy azon diákok körében a legmagasabb az index értéke, akik esetében a szülők azt szeretnék, hogy valamilyen szakmát tanuljanak (38,9), illetve a szakma mellé érettségit is szerezzenek (33,9). A legkisebb indexérték a diploma megszerzését tanácsoló szülők gyermekei között tapasztalható (27) (lásd a 2.3.3. ábrát).

2.3.3. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek iskolai végzettségre vonatkozó tanácsai szerint, 2018

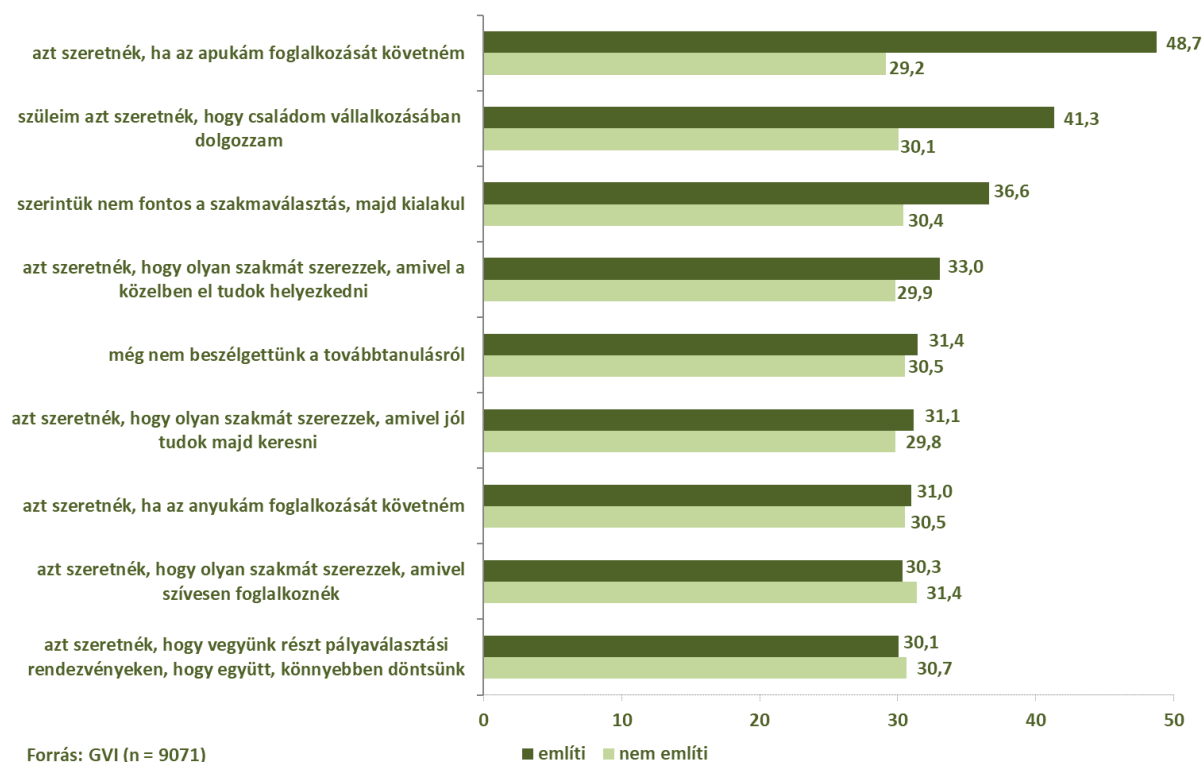

Forrás: GVI (n = 8804)

Azon megkérdezettek, akik magas fokú gépipari/fémipari érdeklődéssel jellemezhetőek, leggyakrabban azt jelezték a pályaválasztásra vonatkozó szülői tanácsok kapcsán, hogy édesapjuk szeretné, ha az ő foglalkozását követné gyermeke (48,7). Emellett sokuk szülei azt szeretnék, hogy családjuk vállalkozásában dolgozzon (41,3), illetve azt, hogy gyermekük olyan szakmát tanuljon, amellyel a lakóhelyétől nem túl messze is el tudjon majd helyezkedni a munkaerőpiacon (33,0). Ugyanakkor átlagosan magasnak mondható, 36,6 pontos indexszel jellemezhetőek azok is, akiknek szülei nem tartják fontosnak a szakmaválasztást. A legalacsonyabb átlagos gépipari/fémipari érdeklődéssel azok a diákok jellemezhetőek, akiknek a szülei pályaválasztási rendezvényeken való részvételt szorgalmazzák (30,1), és szintén alacsony átlagos pontszámot kaptak azok a fiatalok, akiknek szülei szerint olyan szakmát kellene tanulniuk, amivel szívesen foglalkoznának (30,3) (lásd a 2.3.4. ábrát). Tehát elmondható, hogy a szakképzettséggel rendelkező szülők közül sokan szeretnék gyermekükre örökíteni szakmájukat. Ez abból is látható – amint az alfejezet elején is

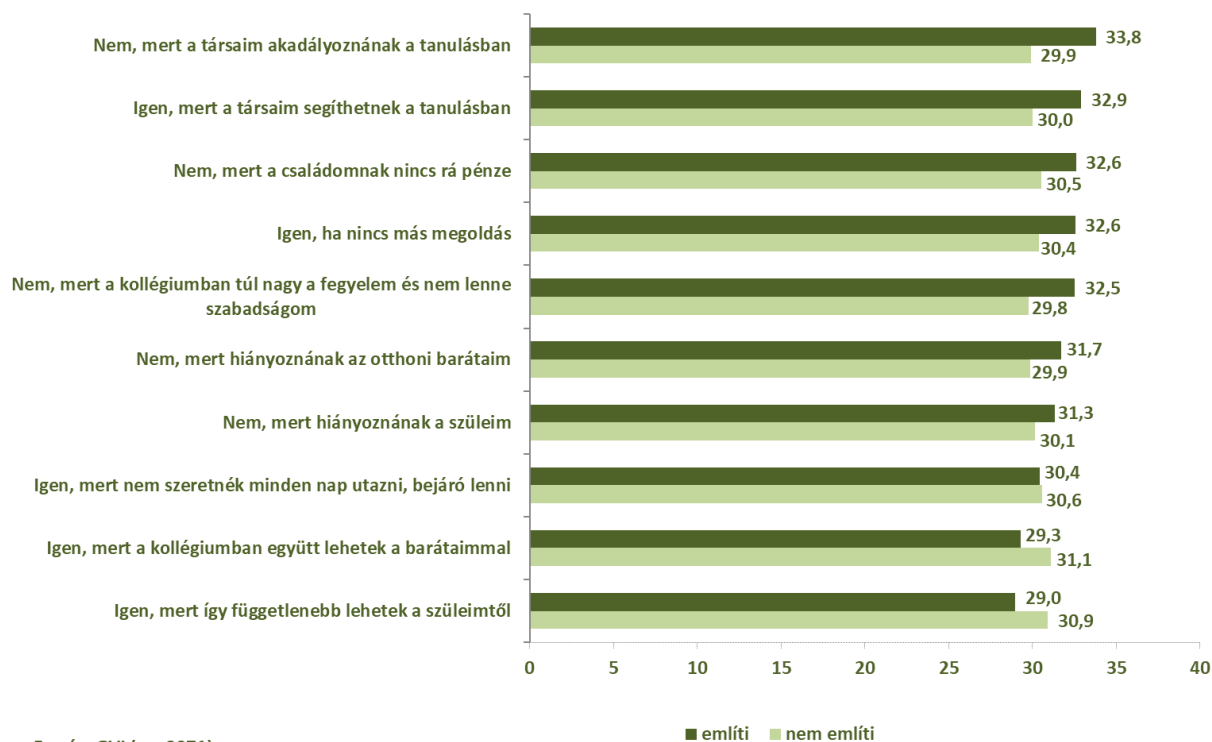
megjegyeztük – hogy a legmagasabb gépipari/fémipari index-értékkel rendelkező gyerekek többségének szülei szakközépiskolai, vagy szakmunkás végzettséggel rendelkeznek.

2.3.4. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2018

A kollégiumi elhelyezést vizsgálva elmondható, hogy azok között, akik szívesen mennének kollégiumba, jellemzően alacsonyabb Gépipar/fémipar-index értékeket látunk. Az adatok azt mutatják, hogy a tanulóknak az a csoportja jellemezhető a legmagasabb gépipari/fémipari érdeklődéssel, akik attól tartanak, hogy kollégiumi társaik zavarnák őket a tanulásban (33,8), illetve akik épp ellenkezőleg, úgy vélik, hogy a társak segíthetnek nekik a tanulásban (32,9), valamint akik azt jelezték, hogy a családjuknak nincs pénze kollégiumra (32,6). A kollégiumi elhelyezést más megoldás hiányában vállalók (32,6), és a kollégiumi fegyelemtől tartók között (32,5) is magas indexértékek jelennek meg (lásd a 2.3.5. ábrát).

2.3.5. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontoszámai a tanulók kollégiumi elhelyezéssel kapcsolatos véleménye szerint, 2018

2.4. A Kreativitás-index

A Kreativitás-index tartalma:

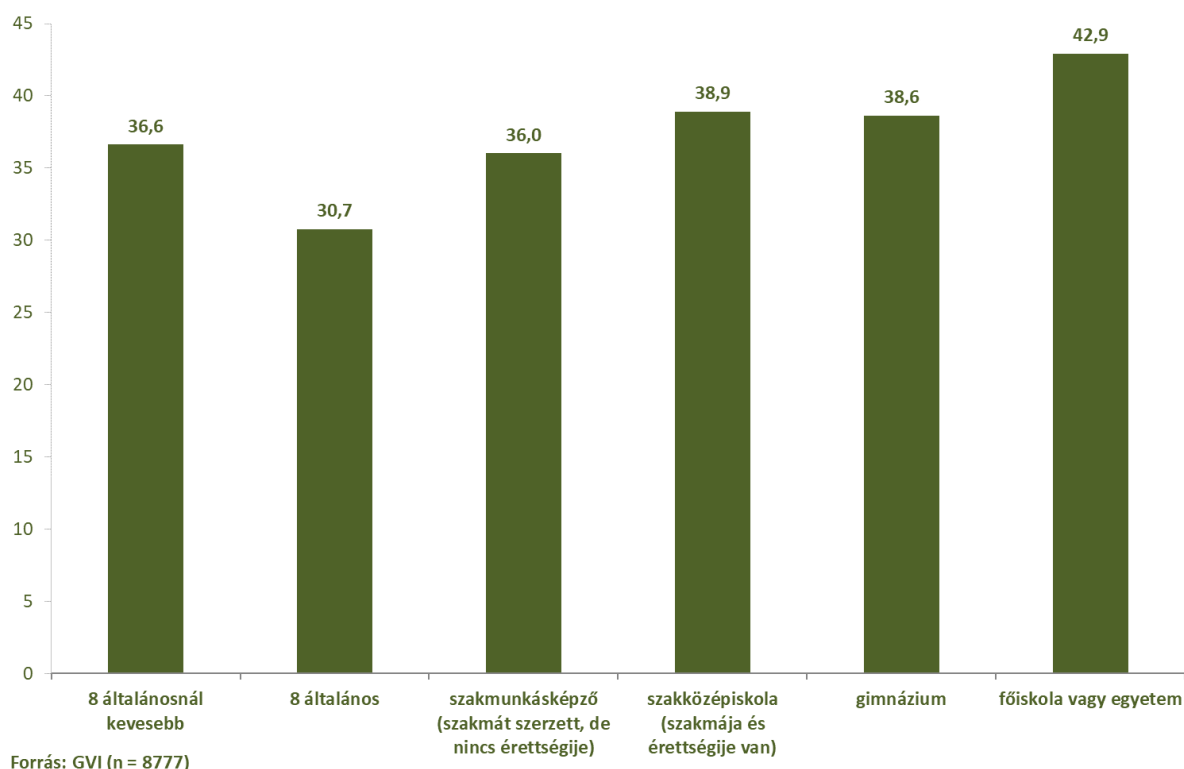
- a művészetek (pl. rajz, festés, tánc, zene) érdekelnek;
- szeretek új dolgokat kipróbálni;
- szeretek a saját ötleteim alapján tervezni, dolgozni;
- a jövőben művészettel (pl. éneklés, tánc, színészet) foglalkoznék;
- ügyes vagyok rajzolásban, festésben;
- ügyes vagyok kézműveskedésben, kézimunkában.

A Kreativitás-index azon tanulók körében magas, akik érdeklődnek a művészetek iránt, szeretnek kreatív tevékenységet végezni, illetve új dolgokat kipróbálni.

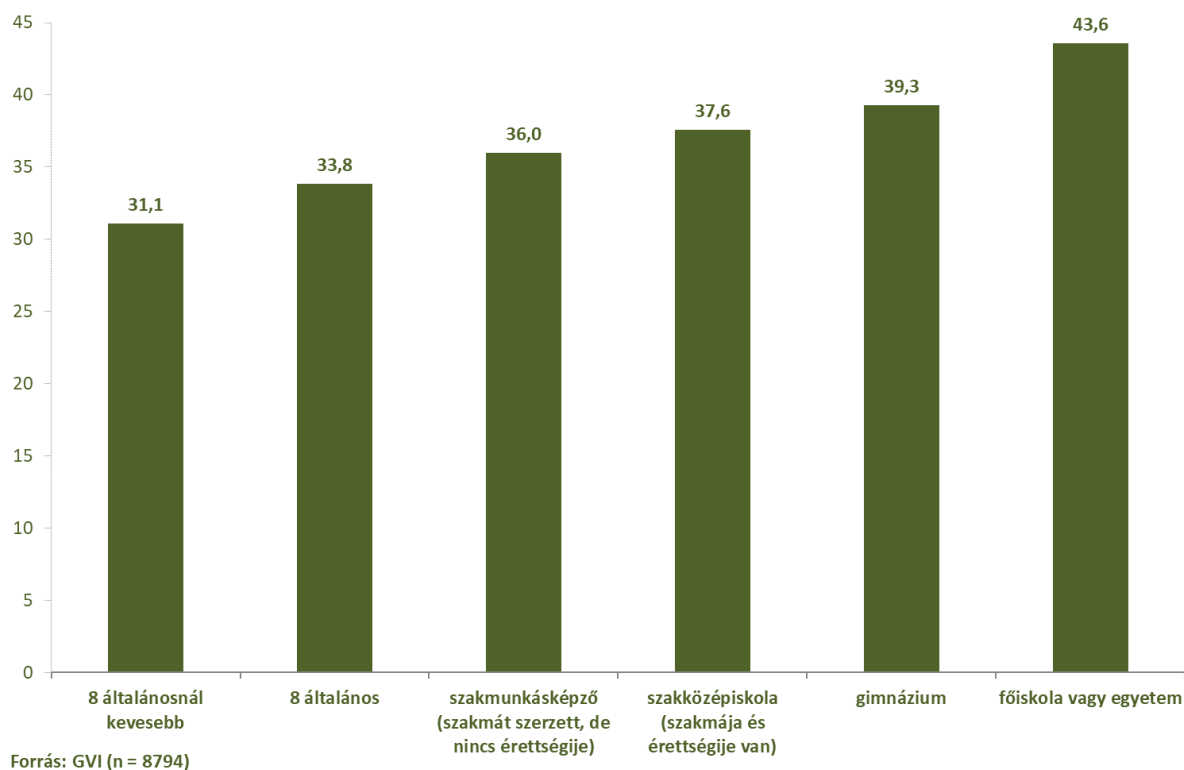
A Kreativitás-index nemek szerinti vizsgálata azt mutatja, hogy a lányok sokkal jobban érdeklődnek a kreatív tevékenységek és a művészet iránt, mint a fiúk (a lányok átlagpontszáma 48,6, míg a fiúké 28,2).

Ha a diákok szüleinek iskolai végzettségét vizsgáljuk, általánosságban azt találjuk, hogy minél magasabb a szülő iskolai végzettsége, annál magasabb a Kreativitás-index átlagértéke. A diplomás szülők gyerekeinél a legmagasabb az index átlagértéke (apa: 42,9; anya: 43,6), míg a 8 általános iskolai osztályt végzett apák (30,7), illetve a kevesebb, mint 8 osztályt végzett anyák gyermekei esetében a legalacsonyabb (31,1). (lásd a 2.4.1., illetve a 2.4.2. ábrát).

2.4.1. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai az apák iskolai végzettsége szerint, 2018

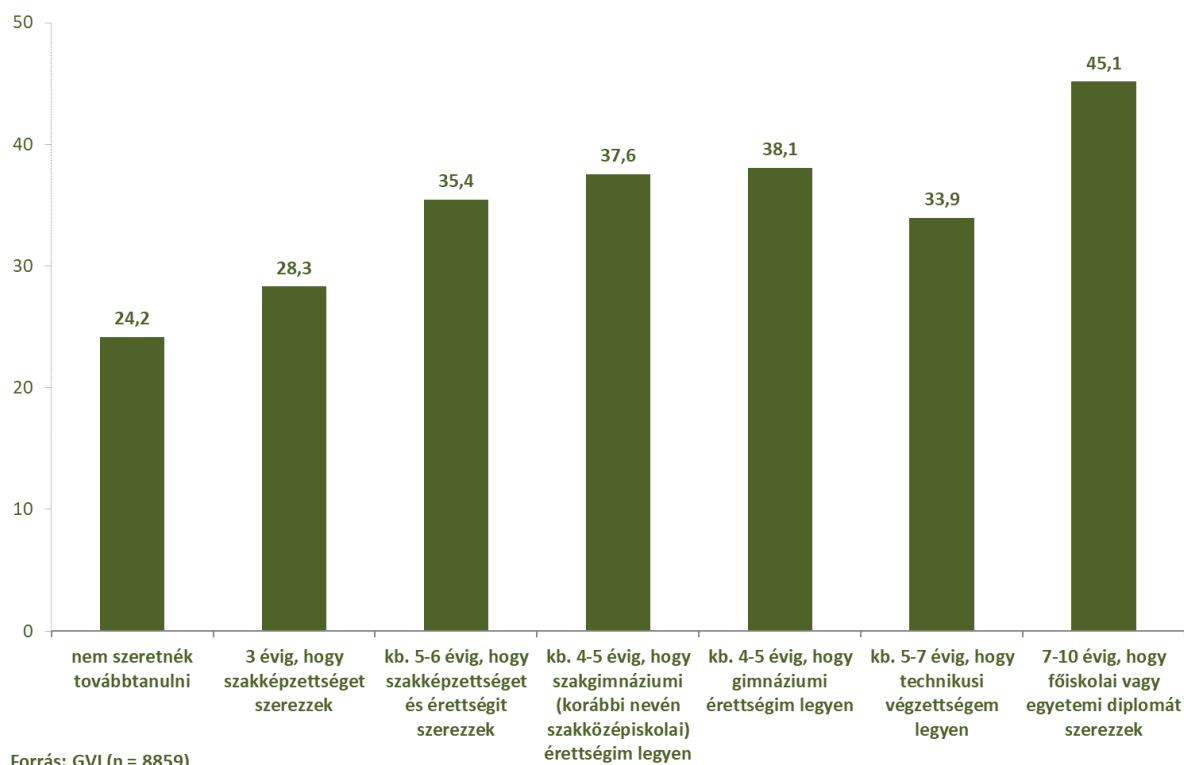
2.4.2. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai az anyák iskolai végzettsége szerint, 2018

A szülők foglalkozási státuszának vizsgálata a szellemi foglalkozású szülők gyermekei között mutatta a legmagasabb indexértéket (apa: 42,8; anya: 43,8), a munkanélküli (apa: 31,2; anya: 35,7), az alkalmi munkás, közmunkás (apa: 35,3; anya: 33,5), illetve a szakmunkás szülők gyermekei esetében (apa: 36,3; anya: 35,6) pedig a legalacsonyabbat.

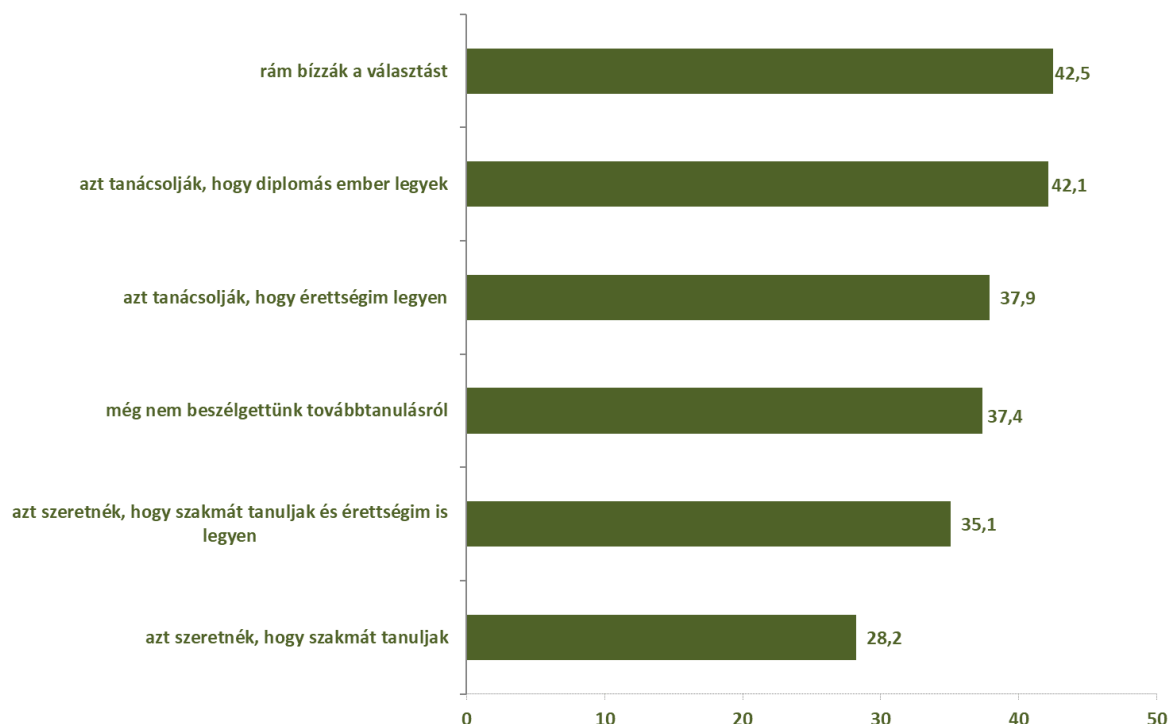
A 2.4.3. ábrán látható, hogy a Kreativitás-index azon tanulók között a legmagasabb, akik főiskolára, egyetemre szeretnének menni (45,1). A legalacsonyabb értéket azok esetében láthatjuk, akik nem szeretnének továbbtanulni, illetve akik 3 éves szakközépiskolai képzésben terveznek részt venni (rendre 24,2, illetve 28,3 pont).

2.4.3. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámjai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2018

Az adatokat a szülők által gyermeküknek kívánt legmagasabb iskolai végzettség szerint elemezve megállapítható, hogy azon diákok esetében a legmagasabb a Kreativitás-index értéke, ahol a szülők végső soron a gyermekre bízzák annak eldöntését, hogy milyen iskolai végzettséget szerezzon (42,5). A szülőknek ez a hozzáállása minden bizonnyal összefügg gyermekük kreatív személyiségével. Ugyanígy magas értéket vesz az index azoknál a tanulónál is, akiknek azt tanácsolják a szüleik, hogy felsőfokú diplomát szerezzenek a későbbiekben (42,1). A legalacsonyabb indexértékeket azon gyermekek között találjuk, akiknek a szülei a szakmaszerzést preferálják (28,2) (lásd a 2.4.4. ábrát).

2.4.4. ábra: A Kreativitás-index átlagpontoszámai a tanulók szüleinek iskolai végzettségre vonatkozó tanácsai szerint, 2018

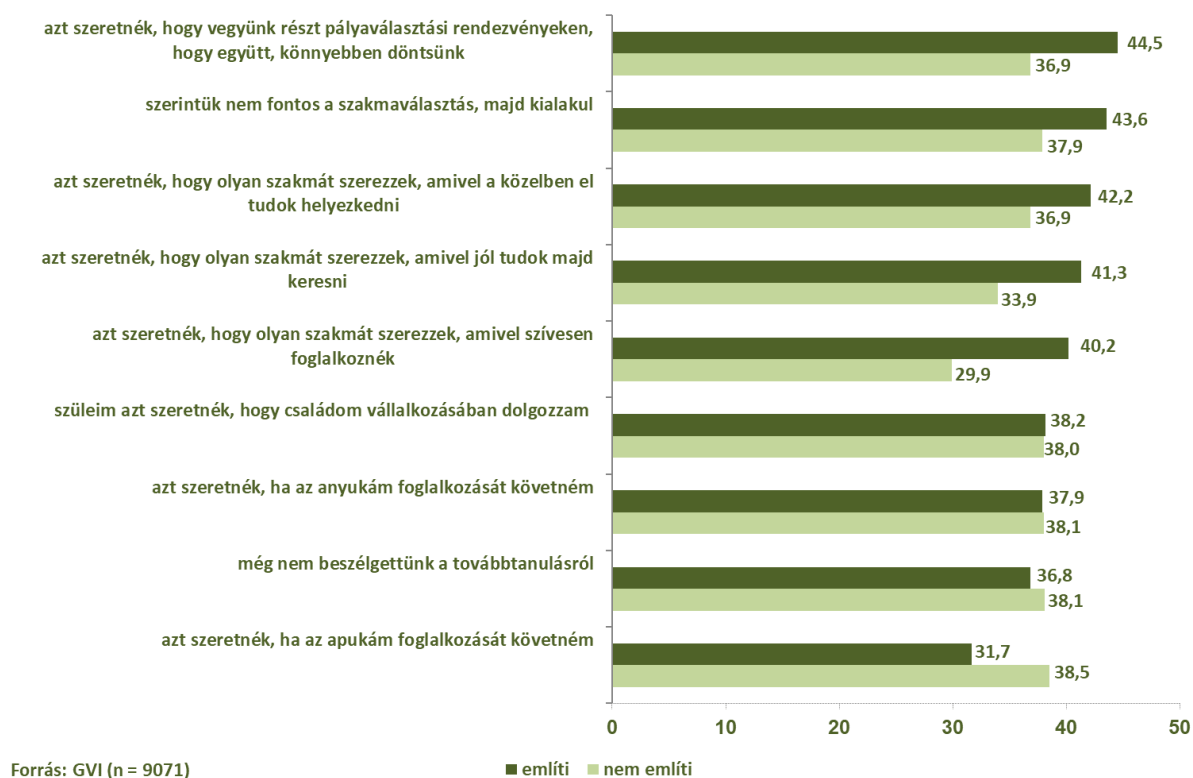

Forrás: GVI (n = 8804)

A szülők pályaválasztási tanácsai szerint is megvizsgáltuk a Kreativitás-index értékét (lásd a 2.4.5. ábrát). Kifejezetten magas azoknak a diákoknak a Kreativitás-index értéke, akiknek szülei a pályaválasztási rendezvényen való részvételt tanácsolják (44,5). Szintén magas ez az érték azoknál a gyerekeknél, akiknek szülei szerint nem fontos a szakmaválasztás, hiszen az majd idővel kialakul, hogy az ember mivel is fog foglalkozni a jövőben (43,6), valamint azoknál, akiknek szülei azt tartják fontosnak, hogy majdani szakmájukkal a lakóhelyük közelében tudjanak majd elhelyezkedni (42,2), illetve jól keressenek vele (41,3). Viszonylag magas indexértéket láthatunk azok körében is, akiket szüleik arra buzdítanak, hogy olyan szakmát válasszanak, amivel szívesen foglalkoznának (40,2). Három válaszlehetőség esetében azt látjuk, hogy a nem említők Kreativitás-indexe magasabb, mint az említőké. Ezek közül kettő arra vonatkozik, hogy a gyerek valamelyik szülő foglalkozását kövesse (az anyai foglalkozás továbbvitelének javaslata esetén az említők Kreativitás-indexe 37,9, a nem említőké 38,1, míg az apai foglalkozásnál sorrendben 31,7, illetve 38,5), a harmadik

esetben pedig még nem jött szóba a továbbtanulás a családban (az említők Kreativitás-indexe 36,8, a nem említőké 38,1).

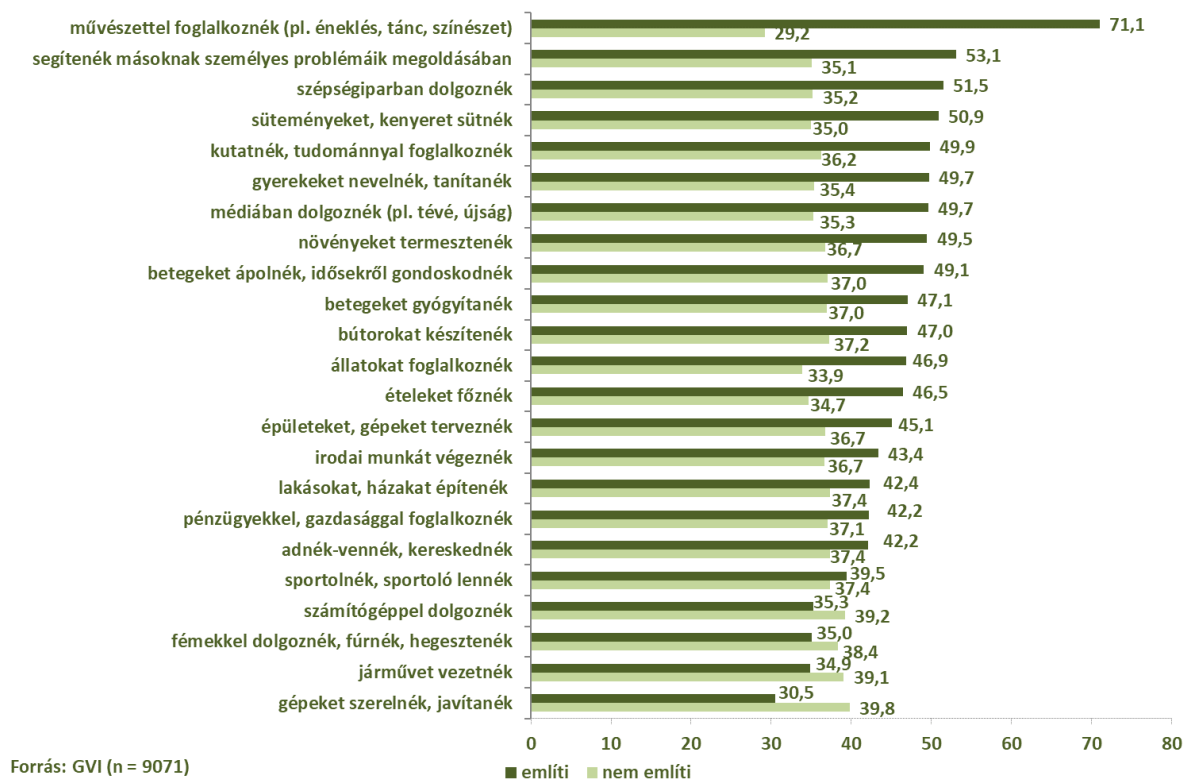
2.4.5. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2018

Azt is megvizsgáltuk, hogy a különböző foglalkozásokat választó gyerekeknek milyen magas a Kreativitás-indexe (lásd a 2.4.6. ábrát). Nem meglepő módon messze azok körében találtuk a legmagasabb átlagos index-értéket (71,1), akik művészettel szeretnének foglalkozni (hiszen ez a változó részét is képezi az indexnek). Kifejezetten magas, 41 pont feletti a következő szakmákat tervező diákok Kreativitás-indexe: segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában (53,1); szépségiparban dolgoznék (51,5); süteményeket, kenyeret sütnék (50,9); kutatnék, tudománnyal foglalkoznék (49,9); gyerekeket nevelnék, tanítanék (49,7); médiában dolgoznék (49,7); növényeket termesztenék (49,5); betegeket ápolnék, időseket gondoznák (49,1). A legalacsonyabb átlagos indexértékeket azon diákok között láthatjuk, akik gépek

szerelésével, javításával, gépjárművezetéssel, fémek megmunkálásával vagy számítógépekkel foglalkoznának (rendre 30,5; 34,9; 35 és 35,3 pont).

2.4.6. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2018

2.5. A Diploma-index

A Diploma-index tartalma:

- 7-10 évig szeretnék az általános iskola után tanulni, hogy diplomát szerezzek;
- a gazdasági hírek érdekelnek;
- a természettudományos cikkek érdekelnek;
- ügyes vagyok számolásban;
- ügyes vagyok idegen nyelvek tanulásában;
- ügyes vagyok a rejtvényfejtésben, logikai feladatokban;
- ügyes vagyok szervezésben;

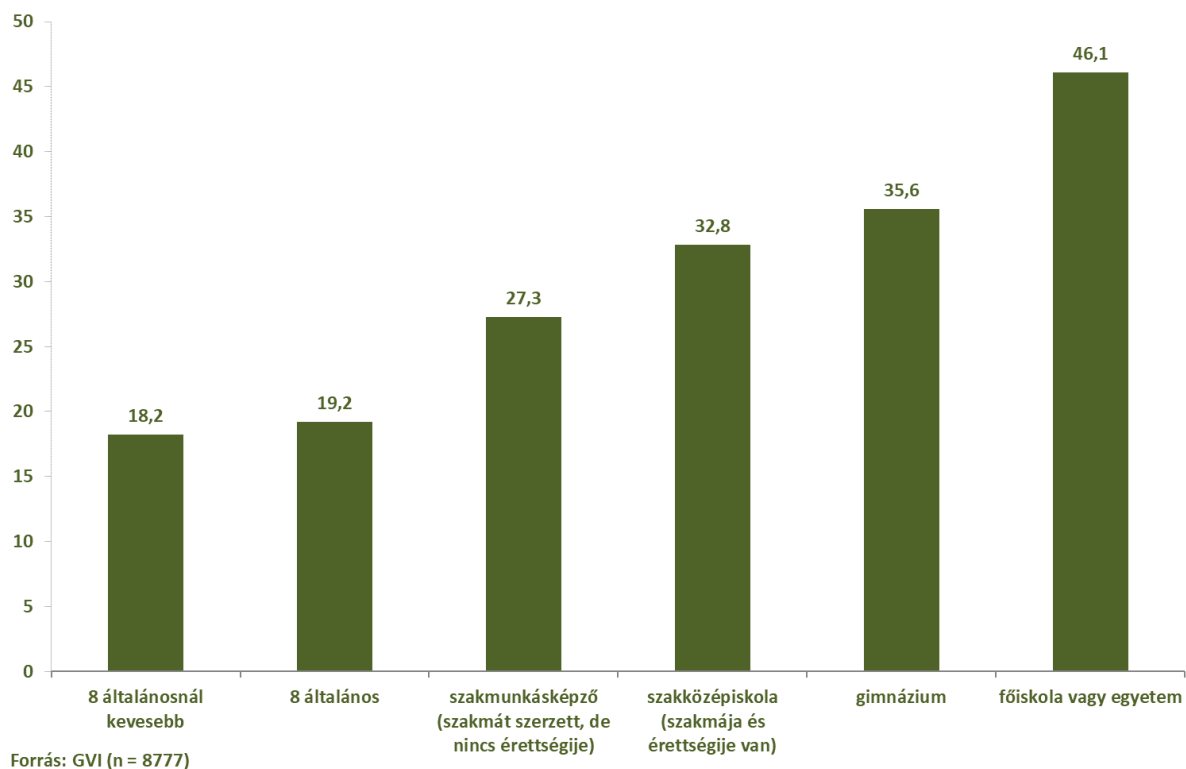
- az elképzelt foglalkozások között szerepel az alábbiakból legalább egy:
 - számítógéppel végzett munka,
 - orvosi munka,
 - mérnöki munka,
 - irodai munka,
 - oktatás,
 - művészet,
 - pénzügyi, gazdasági terület,
 - pszichológia, szociális munka,
 - médiában végzett munka,
 - kutatás.

A Diploma-index azon megkérdezettek körében jelez magas értéket, akik felsőfokú tanulmányokat, diplomaszerezést terveznek, illetve szellemi munkára vágynak.

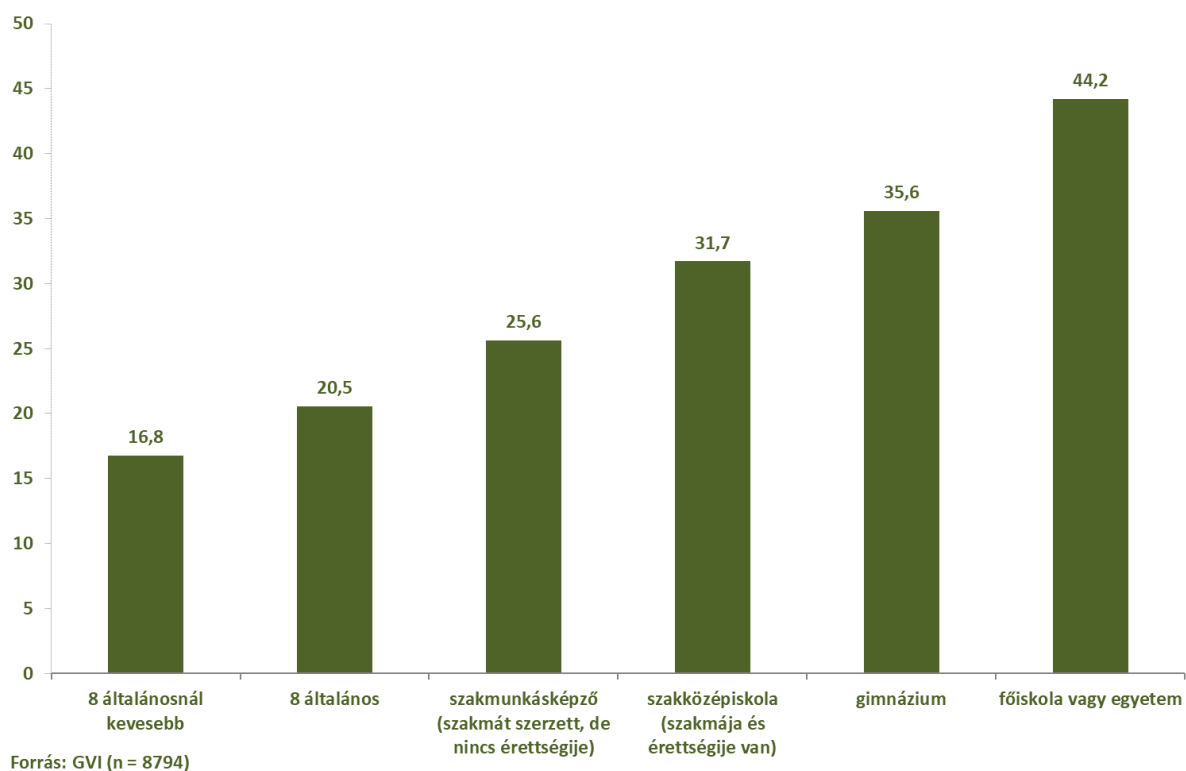
A nemek szerinti bontás azt mutatja, hogy a lányok közül egy kicsivel többen orientálódnak a felsőfokú tanulmányok és a szellemi munka felé: körükben az index átlagos értéke 33,4 pont, a fiúk között pedig 30,5 pont.

A szülők iskolai végzettsége szerinti bontás jól mutatja, hogy a felsőfokú végzettségű szülők jelentős mértékben továbbörökítik ambícióikat gyermekeikre: a főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkező szülők gyermekei között nagyon magas az átlagos indexérték (apa esetében 46,1, anya esetében 44,2 pont). A Diploma-index átlagpontszáma emellett nő a szülő iskolai végzettségének növekedésével: a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségű apák gyermekei között csak 18,2 pont (anyák esetében 16,8), a 8 általános végzettségűek körében 19,2 pont (anyák esetében 20,5) a szakmunkásképzőt végzettekénél 27,3 pont (anyák esetében 25,6), a szakközépiskolát végzettek között 32,8 pont (anyák esetében 31,7), a gimnáziumi érettségivel rendelkezőknél pedig 35,6 pont (anyák esetében 35,6) (lásd a 2.5.1., illetve a 2.5.2. ábrát).

2.5.1. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai az apák iskolai végzettsége szerint, 2018

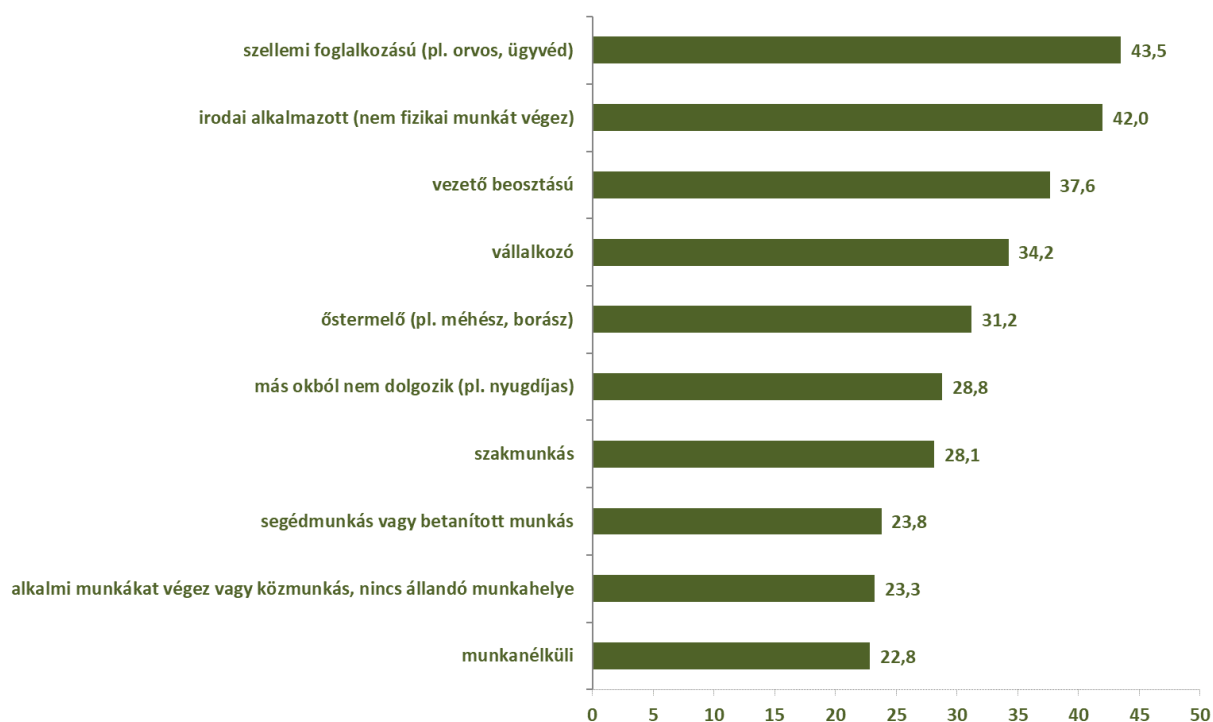

2.5.2. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai az anyák iskolai végzettsége szerint, 2018

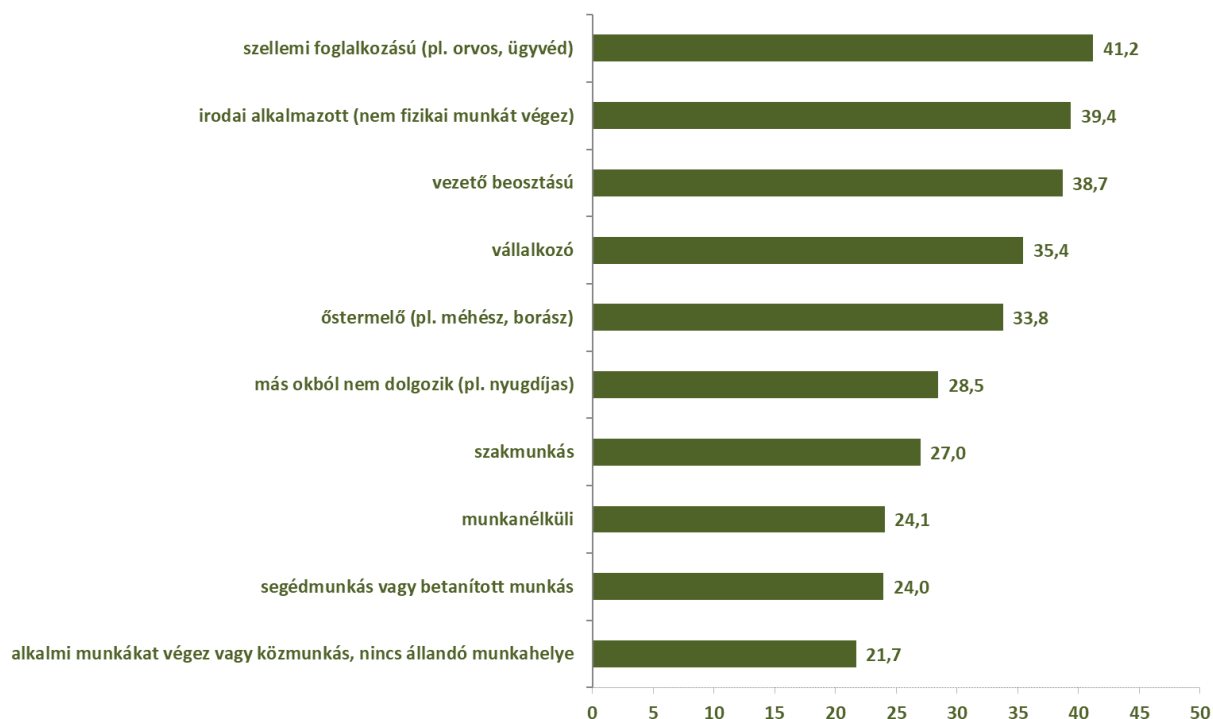
A szülők foglalkozási státuszát tekintve megállapítható, hogy a legmagasabb Diploma-indexszel a szellemi foglalkozású (apa esetében: 43,5; anya esetében: 41,2), az irodai alkalmazott (apa esetében: 42; anya esetében: 39,4) és a vezető beosztású (apa esetében: 37,6; anya esetében: 38,7) szülők gyermekei rendelkeznek. A legalacsonyabb átlagos index-értéket a munkanélküliek (apa esetében: 22,8; anya esetében: 24,1), az alkalmi munkát végzők (apa esetében: 23,3; anya esetében: 21,7) és a segéd-, vagy betanított munkások (apa esetében: 23,8; anya esetében: 24) gyermekei körében tapasztaltuk (lásd a 2.5.3., illetve 2.5.4. ábrát).

2.5.3. ábra: A Diploma-index átlagpontszámjai az apák foglalkozása szerint, 2018

Forrás: GVI (n = 8746)

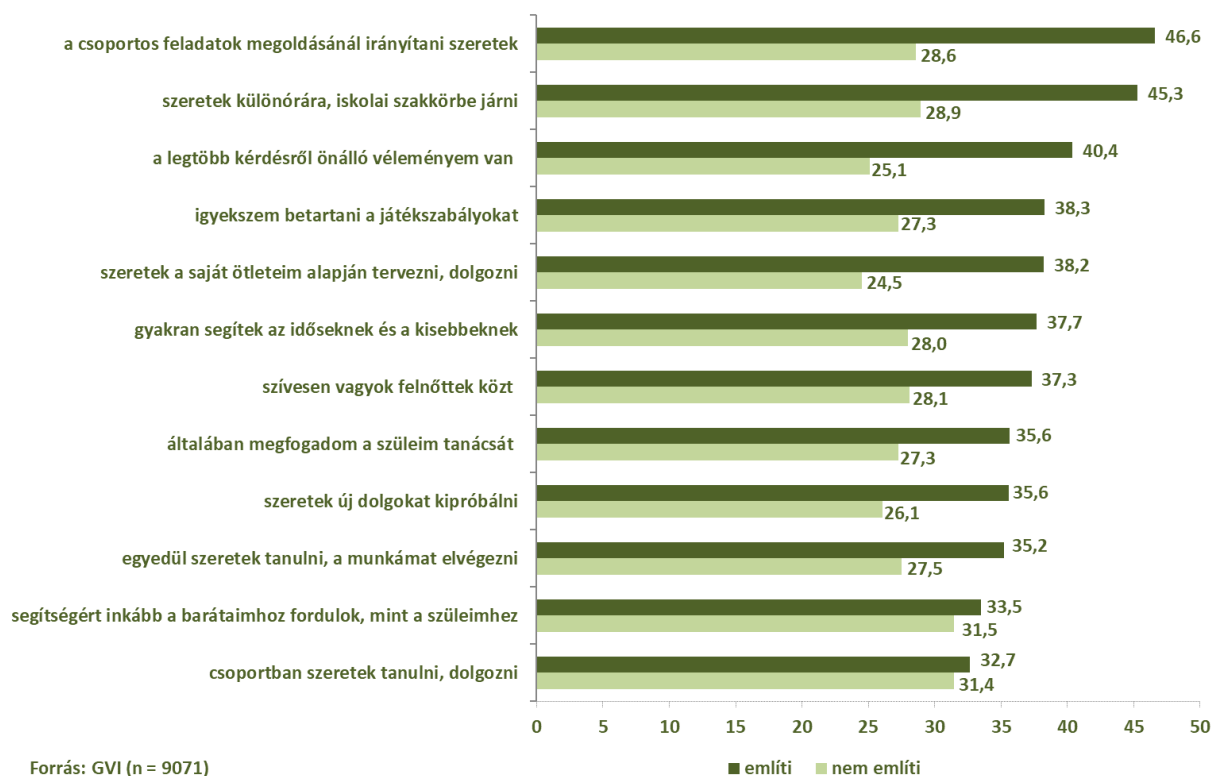
2.5.4. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai az anyák foglalkozása szerint, 2018

Forrás: GVI (n = 8746)

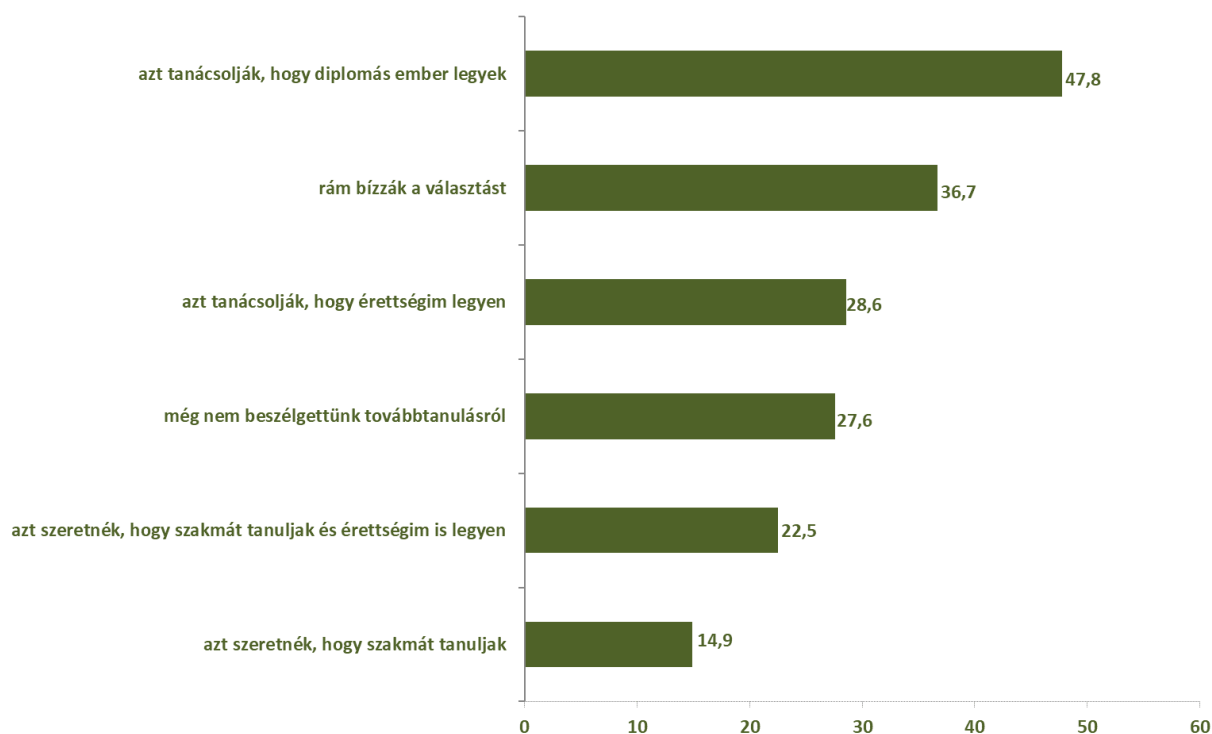
A tanulók egyes pszichológiai jellemzőit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy azon tanulók közül, akik önállóbbnak és iskolai munkájukban szorgalmasabbnak tekinthetőek, többen készülnek diplomát szerezni, mint a többi diák közül. A Diploma-index magas átlagos értéket jelez azoknál, akik a csoportos feladatok megoldásánál irányítani szeretnek (46,6), azok között, akik szeretnek különóra, iskolai szakkörbe járni (45,3) és azok körében, akik önálló véleményt fogalmaznak meg a legtöbb kérdésben (40,4). A Diploma-index ezzel szemben viszonylag alacsony átlagos értéket mutat azok között, akik csoportban szeretik elvégezni a feladataikat (32,7), valamint azok körében, akik segítségért inkább a barátaikhoz fordulnak, mint a szüleikhez (33,5), továbbá azok között is, akik egyedül szeretnek tanulni, dolgozni (35,2) (lásd a 2.5.5. ábrát).

2.5.5. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a tanulók egyes pszichológiai jellemzői szerint, 2018

Amennyiben a szülők saját gyermeküknek kívánt legmagasabb iskolai végzettséget elemezzük, a 2.5.6. ábrán jól látható, hogy azon fiatalok között, akiknek szülei azt tanácsolják, hogy váljanak diplomás emberré, kiemelkedően magas (47,8 pont) a Diploma-index átlagértéke, míg a valamilyen szakma megszerzését szorgalmazó szülők gyermekei esetén igen alacsony (14,9 pont). Az adatokból arra következtethetünk, hogy a szülők a szakmaszerzést és a diplomaszerezést egymást kizáró továbbtanulási utaknak gondolják, holott a szakgimnázium (korábbi nevén szakközépiskola) utáni diplomaszerezés is egy lehetséges továbbtanulási mód.

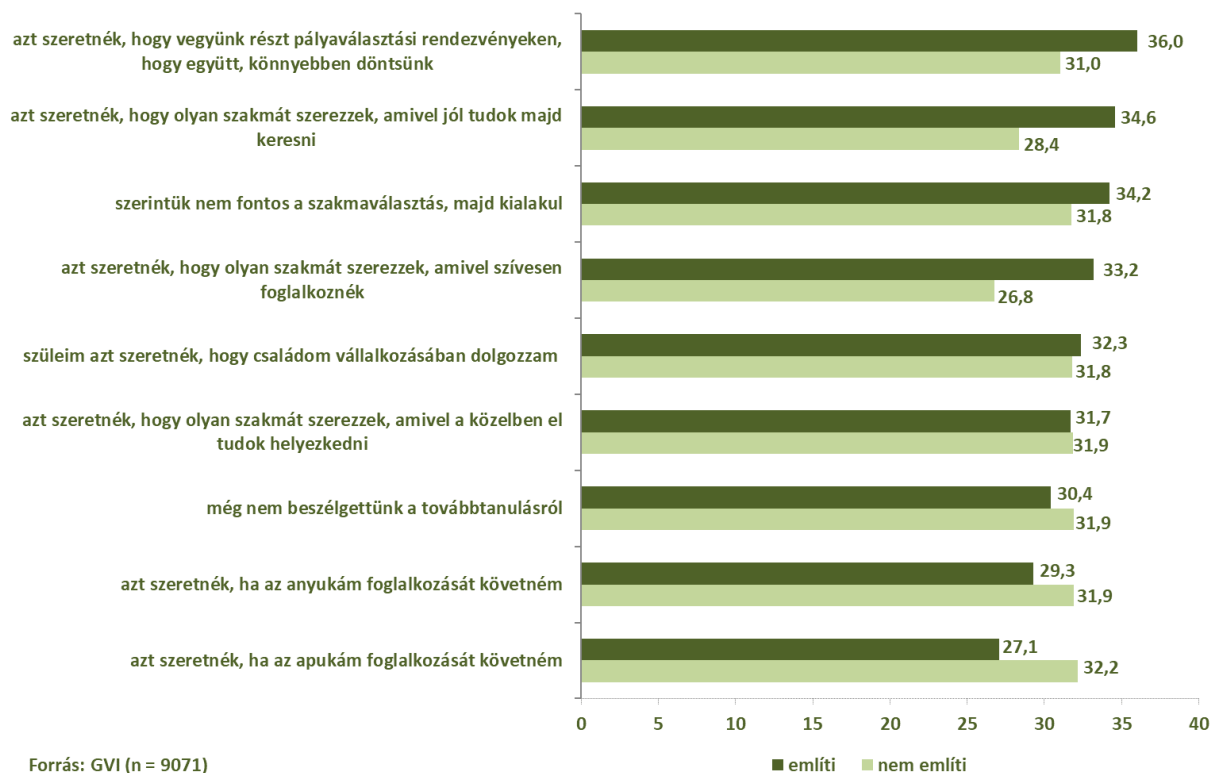
2.5.6. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek iskolai végzettségre vonatkozó tanácsai szerint, 2018

Forrás: GVI (n = 8801)

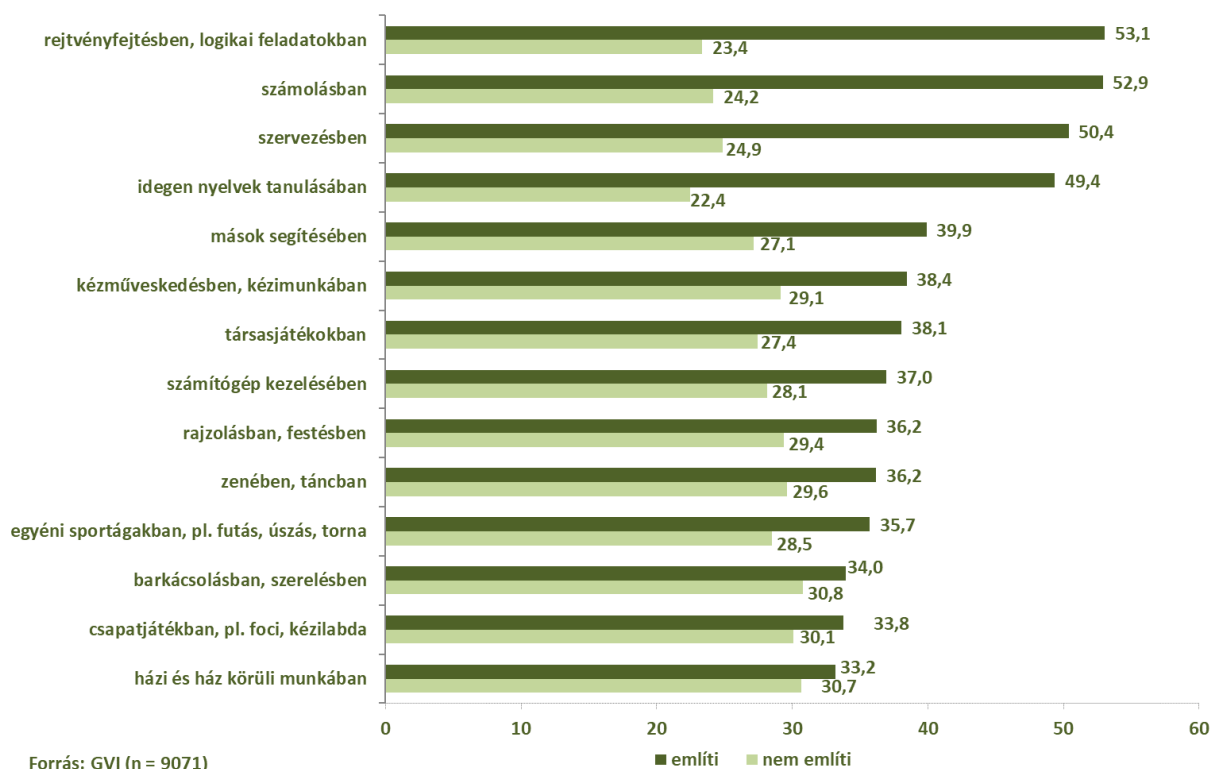
A szülők pályaválasztásra vonatkozó tanácsai jelentősen befolyásolhatják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit. A 2.5.7. ábrán látható, hogy magas átlagos indexérték szerepel azoknál a diákoknál, akiknek szülei azt tanácsolják, hogy vegyenek részt pályaválasztási rendezvényeken és együtt döntsenek a továbbtanulásról (36). Az indexérték a legalacsonyabb azok körében, akiknek szülei azt szeretnék, hogy valamelyik szülő foglalkozását (apa foglalkozása esetén 27,1, anya foglalkozása esetén: 29,3) követné a gyermek, illetve azon diákok között, akik még nem beszélgettek szüleikkel a továbbtanulásról (30,4) (Ezeknél az értékeknél jóval magasabb a fenti három opciót nem említő átlagos indexértéke, rendre 32,2; 31,9 és 31,9 pont.)

2.5.7. ábra: A Diploma-index átlagpontoszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2018

A Diploma-index értéke kiemelkedően magas azon általános iskolások körében, akik rejtvényfejtésben és logikai feladatokban, számolásban, szervezésben, illetve idegen nyelvek tanulásában (rendre 53,1; 52,9; 50,4; illetve 49,4 pont) tartják ügyesnek magukat (lásd a 2.5.8. ábrát). Ugyanakkor a kétkezi munkában (házi és ház körüli munka, barkácsolás, szerelés), valamint a sportban érzett ügyesség a Diploma-index alacsony értékeivel jár együtt (35,7 pont alatt); ami érthető is, hiszen ezek a tevékenységek nem feltétlenül igényelnek felsőfokú tanulmányokat.

2.5.8. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a szerint, hogy a tanuló miben érzi ügyesnek magát, 2018

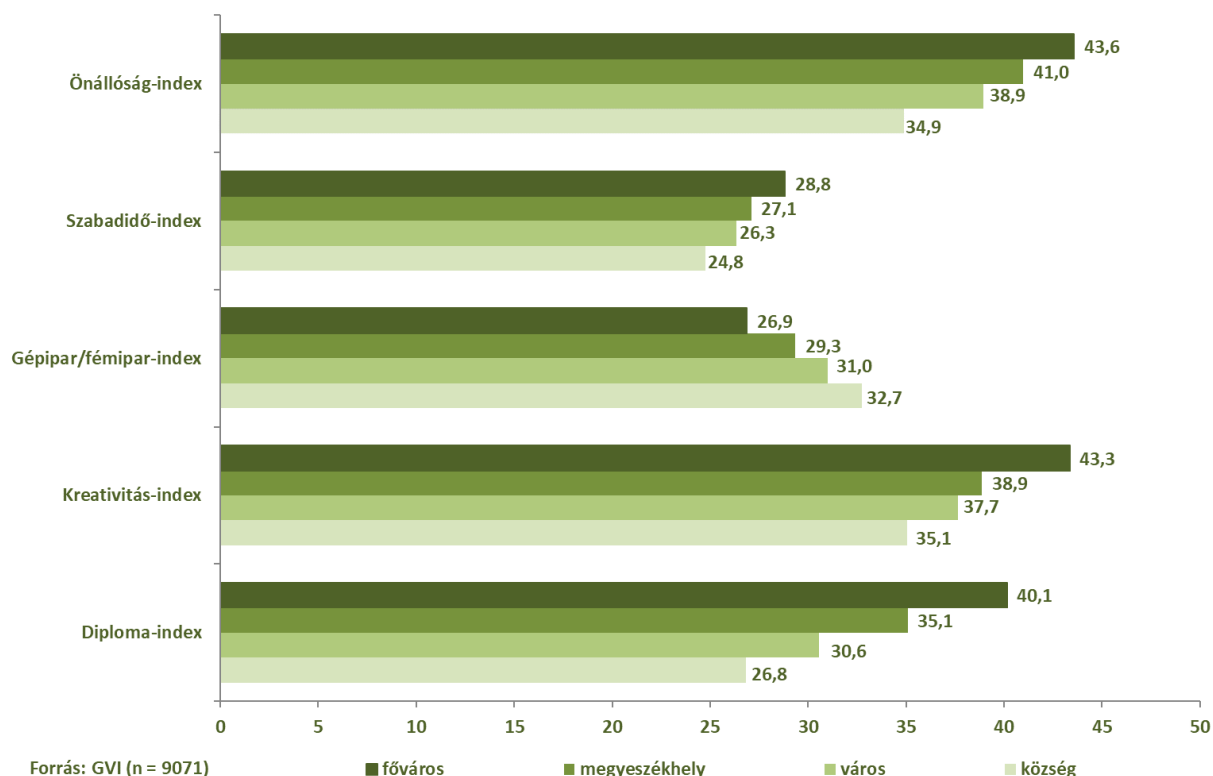
2.6. Tanulói profilok az iskolai jellemzők tükrében

Az alábbiakban az iskolának otthont adó település típusa és az iskola mérete szerint vizsgáljuk a tanulói profilok leírására alkalmazott öt indexet.

A megkérdezett diákok 16%-a Budapestre jár iskolába, 17%-uk megyeszékhelyre, 38%-uk egyéb városba, 29%-uk pedig községi általános iskolába jár. Kis iskolába, ahol legfeljebb 30 hetedikes tanul, 31%-uk jár, nagy iskolába pedig, ahol legalább 31 hetedikes tanul, 69%-uk jár.

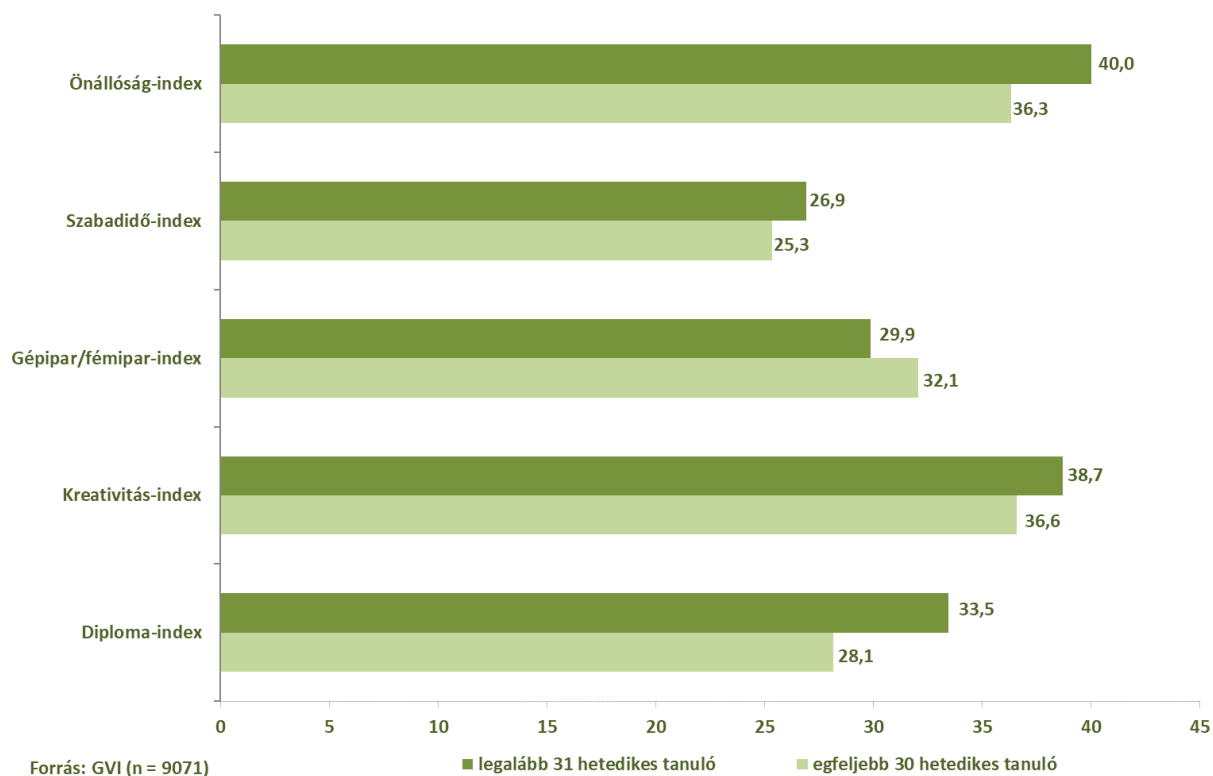
A településtípusok szerinti elemzés arra a tendenciára mutat rá, hogy minél nagyobb és városiasabb településen van egy iskola, annál magasabb az Önállóság-index, a Szabadidő-index, a Kreativitás-index és a Diploma-index értéke (lásd a 2.6.1. ábrát). A Gépipar/fémipar-index átlagos értéke ellenben a községek esetében a legmagasabb (32,7) és a fővárosban a legalacsonyabb (26,9).

2.6.1. ábra: Az indexek átlagpontszámai az iskolának otthont adó település típusa szerint, 2018

Az iskola méretének hatása is hasonló képet mutat. Az adatok szerint az önállóság, a szabadidő-centrikusság, a kreativitás és a diploma-orientáltság a nagyobb méretű iskolákban tanuló diákokra jellemzőbb. A Gépipar/fémipar-index azonban a kisméretű, legfeljebb 30 hetedikes tanulóval rendelkező iskolákban mutatja a magasabb átlagos értéket (32,1 pont) (lásd a 2.6.2. ábrát).

2.6.2. ábra: Az indexek átlagpontszámai az iskola nagysága (hetedikes tanulók létszáma) szerint, 2018

3. Területi különbségek

Az alábbi fejezetben részletesebben bemutatjuk a területi különbségeket, és a korábbi fejezetek erre vonatkozó eredményeit is felelevenítjük. A legtöbb esetben régiók közötti összehasonlítást használunk, így az eredmények könnyebben átláthatóak és vizualizálhatóak. Abban az esetben, ha jelentős eltérés van egy-egy megye között egy régióon belül, az adatokat megyénként is megjelenítjük. A fejezet végén régióként összefoglaljuk az eredményeket.

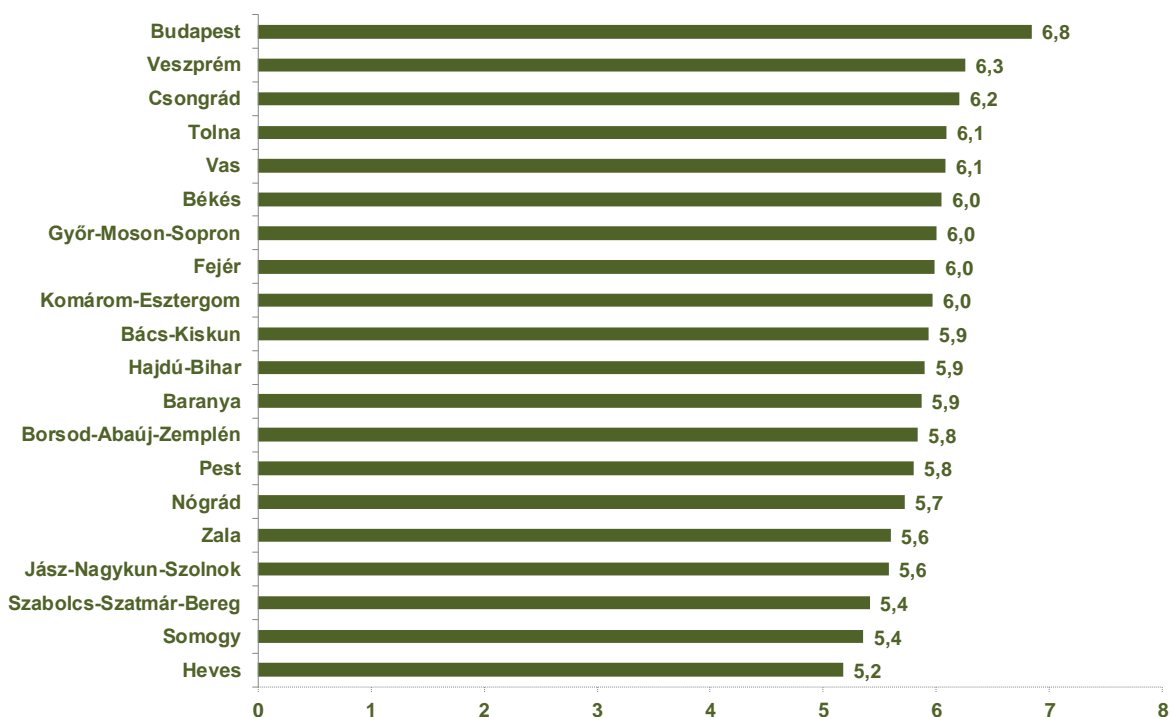
A továbbtanulási tervek közötti régiós különbségeket a 3.1. táblázat mutatja. Egy régióban sem éri el a 2%-ot azon diákok aránya, akik nem szeretnének továbbtanulni. Leginkább Észak-Alföldön terveznek a diákok 3 évig tanulni szakképzettség megszerzéséért (21%) és legkevésbé Közép-Magyarországon (9%). Szakképzettséget és érettségit szerezni Dél-Dunántúlon a gyerekek több, mint negyede tervez (27%), míg a közép-magyarországi régióban csak 21%-uk. Szakgimnáziumi (korábbi nevén szakközépiskolai) érettségit Nyugat-Dunántúlon és Dél-Alföldön szereznének a legtöbben (14–14%), míg Dél-Dunántúlon a legkevesebben (10%). A gimnáziumi érettségi megszerzését tervező diákok aránya 7% és 10% között alakul (Észak-Magyarországon a legkisebb, Közép-Dunántúlon pedig a legnagyobb ez az arány). Technikusi végzettséget jelentősen kisebb, 3–5%-os arányban szereznének a diákok, legkevésbé Észak-Alföldön, a leginkább pedig Dél-Dunántúlon és Észak-Magyarországon. Főiskolára vagy egyetemre a legtöbben Közép-Magyarországon (45%) mennének, míg Észak-Magyarországon mindössze 28% ez az arány. Minden régióban a felsőfokú végzettség megszerzése volt a leggyakrabban megjelölt tanulmányi cél.

3.1. táblázat: A tanulók továbbtanulási tervei régiók szerint (százalék), N=8859, 2018

	Közép- Magyar- ország	Nyugat- Dunántúl	Közép- Dunántúl	Dél- Dunántúl	Észak- Alföld	Dél- Alföld	Észak- Magyar- ország
nem szeretnék továbbtanulni	1,0%	1,2%	1,2%	1,3%	1,1%	0,4%	1,1%
3 évig, hogy szakképzettséget szerezzek	8,6%	15,3%	12,3%	18,6%	21,2%	13,1%	20,5%
kb. 5–6 évig, hogy szakképzettséget és érettségit szerezzek	21,2%	22,4%	22,6%	26,6%	23,3%	22,8%	24,3%
kb. 4–5 évig, hogy szakgimnáziumi (korábbi nevén szakközépiskolai) érettségim legyen	10,6%	14,4%	12,0%	10,0%	11,8%	14,2%	13,4%
kb. 4–5 évig, hogy gimnáziumi érettségim legyen	9,0%	7,4%	9,6%	7,8%	9,4%	8,0%	7,1%
kb. 5–7 évig, hogy technikus végzettségem legyen	5,1%	3,7%	4,5%	5,4%	3,4%	4,9%	5,4%
7–10 évig, hogy főiskolai vagy egyetemi diplomát szerezzek	44,6%	35,6%	37,9%	30,2%	29,8%	36,7%	28,1%

Megyéenként összehasonlítottuk, hogy átlagosan hány évig tanulnának tovább a diákok: az összes megyét tekintve 5,2 és 6,8 év között változik ez az átlag (lásd a 3.1. ábrát). A legtovább Budapesten tanulnának a diákok (6,8 év), ezt követi Veszprém (6,3 év), valamint Csongrád megye (6,2 év). A legrövidebb továbbtanulási időszakot Heves megyében tervezik a diákok (5,2 év), de Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok, Zala, Nógrád, Pest, Borsod-Abaúj-Zemplén, Baranya, Hajdú-Bihar és Bács-Kiskun megyékben sem éri el a 6 évet a tervezett továbbtanulás átlagos időtartama.

3.1. ábra: A továbbtanulás átlagos tervezett időtartama megyénként (év), 2018

Forrás: GVI (n = 8859)

A diákoknak adott szülői tanácsok aránya megyei bontásban jelentős eltéréseket mutat (lásd a 3.2. táblázatot). Az érettségi nélküli szakmaszerzést például Heves (21%) és Szabolcs-Szatmár-Bereg (20%) megyében a szülők mintegy ötöde támogatja, miközben ugyanez az arány Budapesten mindössze 4%. A szakma és az érettségi együttes megszerzését Borsod-Abaúj-Zemplén, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest, Somogy és Zala megyékben a szülők több, mint 30%-a tanácsolja; míg Budapesten 15%, Veszprém megyében pedig 19% ez az arány. Az érettségi megszerzését szakképzettség nélkül leginkább Nógrád megyében (17%) javasolják gyermekeiknek a szülők, legkevésbé pedig Somogy megyében (9%). A diploma megszerzését a budapesti szülők támogatják a legnagyobb arányban (36%), továbbá jelentős – de a budapesti szülőknél lényegesen kisebb – arányban javasolták a felsőoktatásban való részvételt a Veszprém (27%), valamint a Borsod-Abaúj-Zemplén és a Vas (25–25%) megyei szülők is. A diploma megszerzését legkevésbé Heves megyében (17%) támogatják a szülők. A legnagyobb arányban a Tolna megyei (32%) gyerekek jelölték be azt, hogy szüleik rájuk bízzák a választást, míg ez az arány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (15%) a

legalacsonyabb. Fejér megyében (9%) és Budapesten (8%) volt a leginkább jellemző, hogy a szülők még nem beszélgettek gyermekükkel a továbbtanulásról, míg ez az arány Nógrád megyében volt a legkisebb (2%). A szülők alacsony, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kivételével rendre 10% alatti arányban szeretnék, hogy gyermekük kövesse foglalkozásukat. Tolna és Vas megye kivételével a szülők inkább azt támogatják, hogy gyermekük az apa foglalkozását kövesse, mint az anyáét. A gyerekek legnagyobb arányban (7%) Szabolcs-Szatmár-Bereg és Vas megyében jelölték be azt, hogy szüleik azt szeretnék, hogy a családi vállalkozásban dolgozzanak, míg ez a válasz legkevésbé Komárom-Esztergom megyében volt jellemző (2%). A pályaválasztási rendezvényeken való részvételt leginkább a Győr-Moson-Sopron (25%), Veszprém és Békés (23–23%), valamint Vas (22%) megyei szülők támogatják, a legkevésbé pedig a Jász-Nagykun-Szolnok, illetve Baranya megyeiek (10–10%). A legnagyobb arányban a Tolna (87%), a Csongrád, a Somogy (84–84%), valamint a Vas megyei és a budapesti (83–83%) gyerekek választották azt, hogy szüleik azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzenek, amellyel szívesen foglalkoznának; ez az arány Jász-Nagykun-Szolnok megye (67%) esetében a legalacsonyabb. A Somogy (65%), Tolna (63%), illetve Hajdú-Bihar (61%) megyei gyerekek látják a legnagyobb arányban úgy, hogy szüleik azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzenek, amellyel majd jól tudnak keresni; ezt a választ a legkisebb arányban pedig a Bács-Kiskun, Heves (47–47%), valamint Baranya (48%) megyei gyerekek jelölték meg. A legnagyobb arányban a Somogy (30%) megyei gyerekek vélik úgy, hogy a szüleik azt szeretnék, olyan szakmát találjanak, amellyel a közelben el tudnak helyezkedni. Ez az arány Baranya és Komárom-Esztergom megye, valamint Budapest (rendre 18%) esetében a legalacsonyabb. A gyerekek válaszai alapján a Heves, Nógrád és Tolna megyei szülők 4%-a szerint nem fontos a szakmaválasztás, míg a Somogy megyei szülők körében ez az arány csupán 1%.

3.2. táblázat: A szülők gyermekeik továbbtanulására vonatkozó tanácsai megyék szerint (százalék), N=8806–9071, 2018

	Azt szeretnék, hogy szakmát tanuljak	Azt szeretnék, hogy szakmát tanuljak és érettségim is legyen	Azt tanácsolják, hogy érettségim legyen	Azt tanácsolják, hogy diplomás ember legyek	Rám bízzák a választást	Még nem beszélgettünk továbbtanulásról	Azt szeretnék, ha anyukám foglalkozását követném	Azt szeretnék, ha apukám foglalkozását követném
Bács-Kiskun	9,2%	29,6%	12,6%	19,6%	25,9%	3,1%	1,5%	7,1%
Baranya	11,9%	22,1%	15,6%	18,9%	27,0%	4,5%	4,3%	8,9%
Békés	8,1%	21,0%	14,2%	21,7%	28,8%	6,1%	2,9%	8,6%
Borsod-Abaúj-Zemplén	8,3%	30,6%	11,9%	25,4%	19,2%	4,6%	3,6%	4,7%
Budapest	4,2%	14,7%	13,2%	36,0%	24,1%	7,8%	2,3%	6,0%
Csongrád	6,3%	25,6%	14,5%	23,0%	26,6%	4,0%	2,6%	6,7%
Fejér	8,5%	25,4%	11,8%	23,4%	22,5%	8,5%	3,5%	7,3%
Győr-Moson-Sopron	12,4%	26,3%	15,6%	24,1%	18,6%	3,0%	3,1%	7,1%
Hajdú-Bihar	14,0%	23,0%	11,6%	23,5%	21,9%	5,9%	3,5%	7,7%
Heves	21,3%	28,3%	11,2%	17,3%	17,3%	4,5%	5,7%	9,0%
Jász-Nagykun-Szolnok	14,0%	30,2%	13,5%	21,1%	17,9%	3,2%	4,3%	9,3%
Komárom-Esztergom	9,4%	27,7%	9,7%	23,4%	25,5%	4,3%	3,1%	5,2%
Nógrád	10,5%	25,7%	16,8%	23,0%	22,0%	2,0%	2,0%	9,5%
Pest	8,1%	30,5%	14,5%	18,4%	23,4%	5,1%	2,9%	5,6%
Somogy	17,3%	33,7%	8,5%	19,6%	18,3%	2,6%	3,6%	9,4%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	20,0%	27,4%	10,7%	21,9%	14,7%	5,3%	5,5%	10,6%
Tolna	7,5%	24,0%	9,5%	23,5%	32,0%	3,5%	4,0%	4,0%
Vas	7,5%	28,9%	12,7%	25,4%	22,4%	3,1%	5,2%	4,8%
Veszprém	8,1%	18,7%	14,8%	27,4%	25,8%	5,2%	2,5%	8,8%
Zala	12,4%	30,7%	12,4%	20,9%	18,7%	4,9%	2,2%	6,0%
Összesen	10,2%	25,2%	12,9%	24,2%	22,4%	5,1%	3,3%	7,1%

3.2. táblázat (folytatás)

	Szüleim azt szeretnék, hogy családom vállalkozásában dolgozzam	Azt szeretnék, hogy vegyünk részt pályaválasztási rendezvényeken, hogy együtt, könnyebben döntsünk	Azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel szívesen foglalkoznék	Azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel jól tudok majd keresni	Azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel a közelben el tudok helyezkedni	Szerintük nem fontos a szakmaválasztás, majd kialakul
Bács-Kiskun	3,4%	12,2%	70,6%	47,4%	25,9%	2,9%
Baranya	4,7%	10,1%	73,6%	48,1%	17,8%	2,7%
Békés	5,7%	22,9%	75,8%	52,2%	22,2%	2,5%
Borsod-Abaúj-Zemplén	3,0%	12,8%	80,5%	59,8%	23,1%	1,8%
Budapest	4,6%	10,9%	83,2%	56,3%	17,5%	3,0%
Csongrád	4,1%	18,5%	84,1%	58,2%	27,4%	2,6%
Fejér	4,3%	17,0%	76,8%	54,2%	21,9%	3,2%
Győr-Moson-Sopron	3,3%	24,8%	81,1%	56,7%	22,6%	1,9%
Hajdú-Bihar	5,4%	20,0%	80,2%	61,3%	28,1%	2,3%
Heves	5,4%	15,5%	71,6%	46,8%	19,6%	3,6%
Jász-Nagykun-Szolnok	4,5%	9,5%	66,9%	53,4%	21,7%	2,9%
Komárom-Esztergom	2,4%	15,3%	77,0%	54,7%	18,4%	2,1%
Nógrád	5,6%	13,4%	74,5%	52,0%	24,2%	4,2%
Pest	4,2%	13,7%	81,9%	55,7%	20,1%	2,4%
Somogy	4,5%	16,9%	83,5%	65,4%	29,5%	1,3%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	7,2%	17,6%	74,9%	58,0%	26,0%	3,4%
Tolna	3,5%	16,8%	87,1%	63,4%	25,7%	3,5%
Vas	6,9%	22,0%	83,2%	51,3%	23,7%	1,7%
Veszprém	2,5%	23,0%	78,0%	51,6%	22,3%	3,1%
Zala	4,3%	17,2%	80,6%	54,7%	25,0%	3,0%
Összesen	4,5%	15,5%	78,9%	55,4%	22,3%	2,7%

Megjegyzés: A megkérdezettek a végzettség szintje szempontjából egy válaszlehetőséget választhattak ki, míg az elhelyezkedés jellegére vonatkozóan több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A 3.3. táblázat a gyerekek érdeklődési körének azon területeit mutatja be, ahol statisztikailag (95%-os megbízhatósági szinten) szignifikáns különbség tapasztalható a régiók között. Az autók, motorok iránt leginkább az Észak-Alföldön és a Dél-Dunántúlon érdeklődnek (egyaránt a válaszadók 33%-a), a legkevésbé pedig Közép-Magyarországon (25%). A divat és az öltözködés leginkább a dél-dunántúli (31%), legkevésbé pedig a közép-dunántúli diákokat foglalkoztatja (25%). Az egészséges életmód kérdése iránt leginkább szintén a dél-dunántúli diákok érdeklődnek (21%), ugyanakkor a központi régióban is 20%-os az ilyen érdeklődést mutató diákok aránya. Legkevésbé az észak-alföldi gyerekeket (15%) foglalkoztatja az egészséges életmód témája. A filmek Közép-Magyarországon a legnépszerűbbek (54%) és Észak-Alföldön, valamint Észak-Magyarországon a legkevésbé népszerűek (44–44%). A felsorolt témák közül legkevésbé a gazdaság és a politika foglalkoztatja a diákokat: ez esetben még a legnagyobb, Közép-Magyarországon tapasztalható érdeklődés is csupán 13%-os arányú, Észak-Magyarországon pedig a célcsoportba tartozó gyerekek mindössze 8%-át foglalkoztatják gazdasági, politikai kérdések. Saját lakókörnyezetük építése, szépítése leginkább a közép-dunántúli diákokra jellemző (18%), míg legkevésbé az észak-magyarországi, valamint észak-alföldi gyerekeket foglalkoztatja ez a tevékenység (13–13%). A művészetek a közép-magyarországi diákok körében a legnépszerűbbek (33%), míg Észak-Alföldön a legkevésbé népszerűek (24%). A sporthírek iránti érdeklődés Dél-Dunántúlon a legmagasabb (29%), a legalacsonyabb pedig Dél-Alföldön (22%). A számítástechnika és a programozás legélénkebben a közép-magyarországi diákokat foglalkoztatja (29%), a legkisebb érdeklődés pedig Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön tapasztalható (22–22%) e téma iránt. A szépségápolás a dél-dunántúli tanulók körében a legnépszerűbb (26%), míg Közép-Dunántúlon a legkevésbé, mindössze 19%-os aránnyal. A sztárokkal, celebekkel kapcsolatos érdeklődés szintén Dél-Dunántúlon a legmagasabb szintű (23%), Észak-Alföldön pedig a legkisebb mértékű (14%). A természettudományos ismeretek általánosan kis mértékben foglalkoztatják a vizsgálat célcsoportjába tartozó diákokat: leginkább a közép-magyarországi tanulóknak (17%) van ilyen érdeklődése,

legkevésbé pedig az észak-alföldieknek (12%). Az utazás iránt jóval szélesebb körű érdeklődés mutatkozik: Közép-Magyarországon a gyerekek 42%-ának van ilyen érdeklődése, ami a legmagasabb arány, de Észak-Magyarországon – ahol a legkevésbé népszerű ez a téma – is a diákok 30%-át foglalkoztatja az utazás.

3.3. táblázat: A tanulók érdeklődése régiók szerint (az említések százalékos aránya), N=9071, 2018

	Közép- Magyarország	Nyugat- Dunántúl	Közép- Dunántúl	Dél- Dunántúl	Észak- Alföld	Dél-Alföld	Észak- Magyarország	Összesen
autók, motorok	25,4%	29,0%	29,5%	33,3%	33,4%	28,6%	30,0%	29,2%
divat, öltözködés	27,8%	27,6%	24,6%	31,1%	29,0%	26,2%	29,9%	28,0%
egészséges életmód	20,4%	18,4%	17,3%	21,2%	15,3%	15,7%	18,8%	18,3%
filmek	54,0%	45,9%	48,8%	50,8%	43,9%	47,8%	43,5%	48,6%
gazdaság, politika	13,1%	11,4%	10,6%	10,7%	9,5%	10,4%	7,9%	10,8%
lakóhelyem építése, szépítése	16,3%	14,9%	17,5%	15,6%	12,6%	15,1%	12,6%	15,0%
művészetek	32,7%	28,1%	31,5%	30,5%	24,1%	27,8%	29,0%	29,4%
sporthírek	25,7%	28,5%	26,8%	29,2%	23,4%	22,4%	25,6%	25,6%
számítástechnika, programozás	29,4%	26,5%	27,1%	27,0%	22,4%	24,8%	21,5%	25,9%
szépségápolás	20,4%	21,0%	19,0%	25,8%	22,1%	20,5%	24,0%	21,5%
sztárok, celebek életéről szóló hírek	16,9%	16,8%	16,0%	22,5%	13,9%	16,4%	16,8%	16,7%
természettudományos ismeretek	17,2%	14,4%	15,1%	16,4%	12,1%	15,5%	12,8%	15,0%
utazás	41,7%	40,2%	35,2%	40,0%	33,1%	36,9%	30,4%	37,2%

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanulók jövőbeli foglalkozásával kapcsolatos terveinek összehasonlítása alapján elmondható, hogy a regionális különbségek a legtöbb szakma esetében nem jelentősek és több munka esetében (állatokkal foglalkoznák; betegeket gyógyítanák; bútorokat készítenék; épületeket, gépeket terveznék; ételeket főznék; irodai munkát végeznék; lakásokat, házakat építenék; növényeket termesztenék; pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák; segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában; sportolnák, sportoló lennének; süteményeket, kenyeret sütnék; számítógéppel dolgoznák; szépségiparban dolgoznák) az egyes régiókban élő gyerekek választai statisztikai értelemben (99,9%-os megbízhatósági szinten) nem különböznek. A szellemi munkákat¹⁴ tekintve általában megfigyelhető, hogy leginkább Közép-Magyarországon választanák ezeket a diákok, legkevésbé pedig Észak-Magyarországon. A fizikai foglalkozások¹⁵ esetében általában azt látjuk, hogy a Közép-Magyarországon tanuló gyerekek kevésbé szívesen végeznék ezeket, míg az észak-alföldi diákok körében a legnagyobb a fizikai munkák népszerűsége (*lásd az 3.4. táblázatot*).

¹⁴ Adnák-vennék, kereskednék; épületeket, gépeket terveznék; irodai munkát végeznék; kutatnék, tudománnyal foglalkoznák; médiában dolgoznák; művészettel foglalkoznák; pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák; számítógéppel dolgoznák.

¹⁵ Bútorokat készítenék; fémekkel dolgoznák, fűrnék, hegesztenék; gépeket szerelnék, javítanák; járművet vezetnék; lakásokat, házakat építenék.

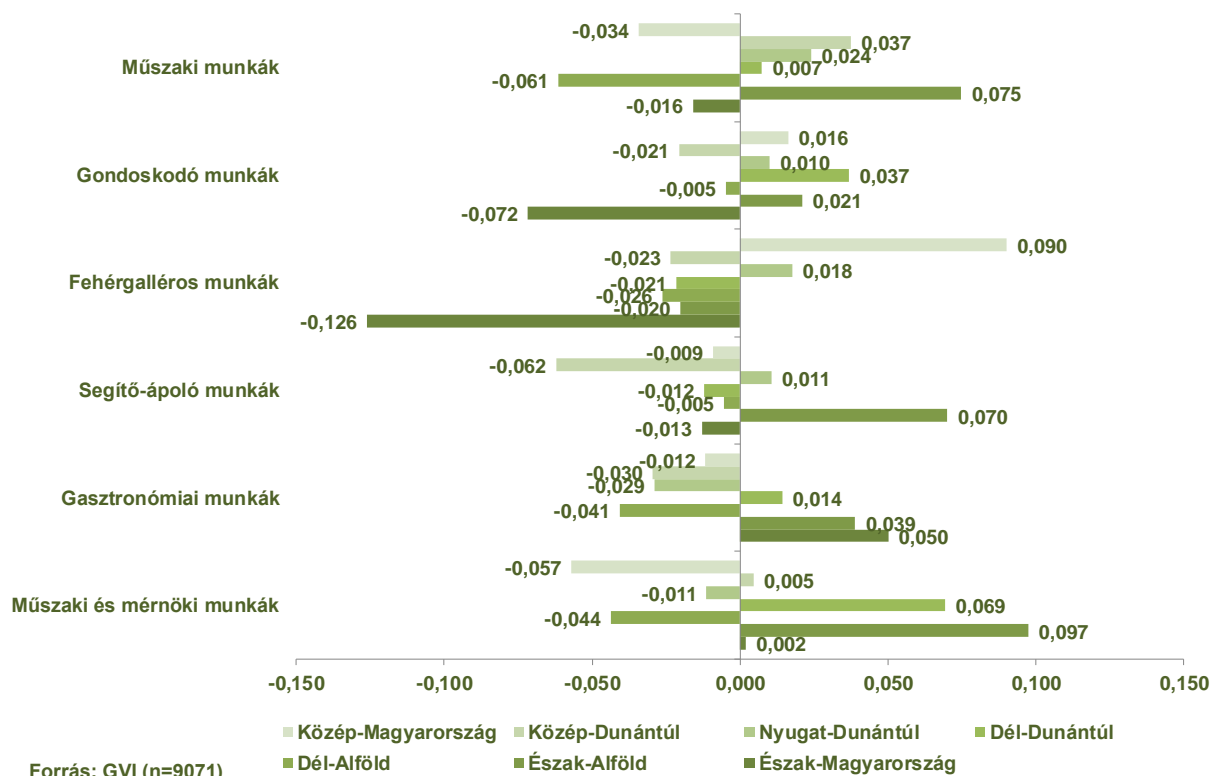
3.4. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei régiók szerint (az említések százalékos aránya), N=9071, 2018

	Közép- Magyarország	Nyugat- Dunántúl	Közép- Dunántúl	Dél- Dunántúl	Észak- Alföld	Dél-Alföld	Észak- Magyarország	Összesen
adnék-vennék, kereskednék	17,3%	13,1%	11,9%	14,6%	15,3%	13,2%	11,5%	14,5%
állatokkal foglalkoznék	31,7%	35,2%	33,6%	35,5%	30,7%	31,5%	27,7%	31,8%
betegeket ápolnék, idősekről gondoskodnék	7,9%	9,9%	5,8%	7,8%	10,8%	7,1%	9,4%	8,4%
betegeket gyógyítanék	9,9%	9,4%	9,4%	9,6%	13,0%	10,8%	10,7%	10,5%
bútorokat készítenék	7,5%	9,0%	9,5%	7,7%	10,2%	7,4%	8,0%	8,4%
épületeket, gépeket terveznék	16,5%	16,5%	17,6%	15,1%	16,6%	15,3%	13,6%	16,0%
ételeket főznék	29,3%	26,0%	27,2%	28,9%	30,3%	26,1%	31,2%	28,7%
fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék	6,3%	8,9%	9,7%	10,7%	13,1%	8,7%	12,1%	9,5%
gépeket szerelnék, javítanék	15,8%	18,0%	18,8%	22,2%	22,8%	17,8%	19,4%	18,8%
gyerekeket nevelnék, tanítanék	16,7%	18,5%	16,3%	20,6%	21,8%	19,7%	16,5%	18,4%
irodai munkát végeznék	22,7%	23,1%	20,3%	20,1%	19,6%	20,4%	17,7%	20,8%
járművet vezetnék	22,9%	22,7%	23,4%	28,9%	30,3%	21,8%	25,6%	24,9%
kutatnék, tudománnyal foglalkoznék	15,3%	13,0%	12,5%	14,4%	12,1%	14,6%	9,7%	13,3%
lakásokat, házakat építenék	12,8%	15,6%	16,1%	13,3%	15,5%	11,0%	14,3%	13,9%
médiában dolgoznék (pl. tévé, újság)	23,2%	19,2%	19,4%	17,4%	15,8%	19,6%	15,3%	19,2%
művészettel foglalkoznék (pl. éneklés, tánc, színészet)	24,3%	18,2%	21,6%	21,2%	19,4%	19,8%	19,2%	21,1%
növényeket termesztenék	9,4%	11,7%	9,7%	12,5%	11,6%	12,0%	8,2%	10,4%
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznék	20,3%	20,3%	17,1%	17,8%	20,4%	16,8%	16,1%	18,8%
segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában	18,4%	16,9%	15,8%	16,4%	16,0%	16,8%	12,8%	16,5%
sportolnék, sportoló lennék	33,9%	33,8%	31,7%	34,3%	32,8%	32,1%	27,0%	32,4%
süteményeket, kenyeret sütnék	17,6%	18,4%	18,3%	19,5%	20,5%	17,8%	22,0%	19,0%
számítógéppel dolgoznék	32,7%	29,8%	30,5%	31,1%	29,2%	28,6%	27,0%	30,2%
szépségiparban dolgoznék	16,1%	15,9%	17,4%	19,7%	18,2%	16,8%	20,2%	17,5%

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

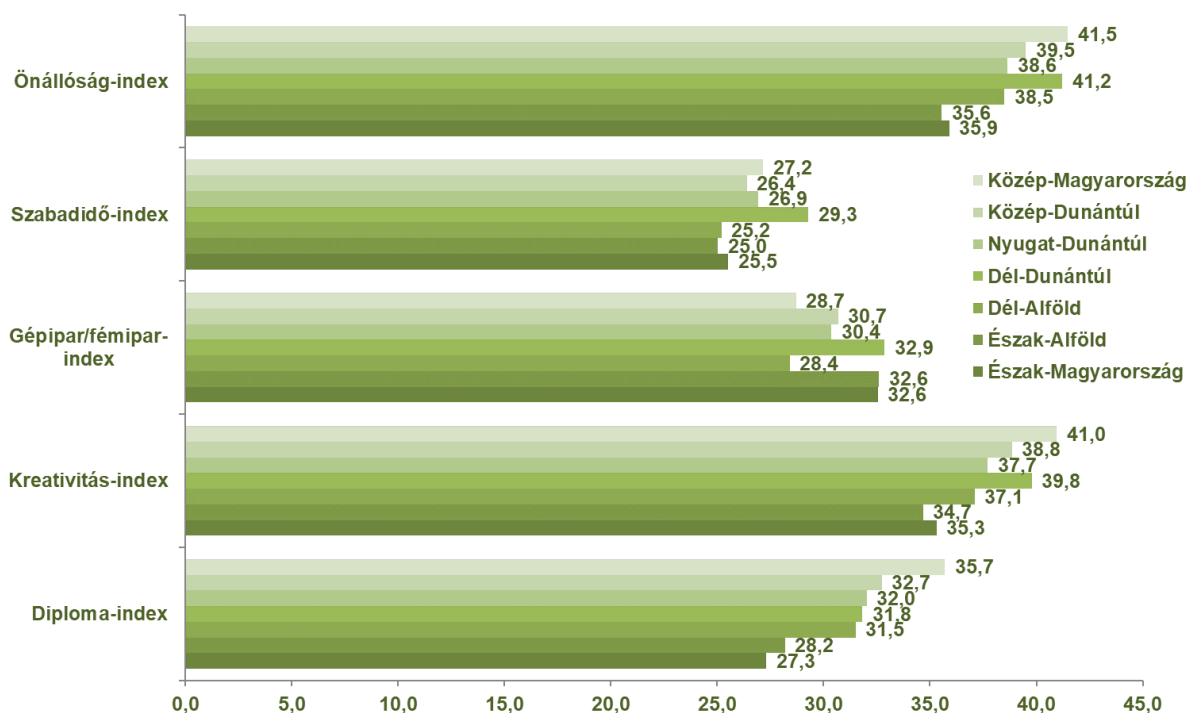
Az egyes régiókat szakmacsoportonként is összehasonlítva azt látjuk, hogy a műszaki és mérnöki, a segítő-ápoló, valamint a műszaki munkák Észak-Alföldön bizonyultak a legnépszerűbbnek. A műszaki és mérnöki, valamint a műszaki munkák a központi régióban, valamint Dél-Alföldön, a segítő-ápoló munkák pedig Közép-Dunántúlon a legkevésbé népszerűek. A gasztronómiai munkák Észak-Magyarországon a legnépszerűbbek, de Észak-Alföldön is jelentős az érdeklődés irántuk, míg a Dél-Alföldön, Közép-Dunántúlon, valamint Nyugat-Dunántúlon a legnépszerűtlenebbek. A fehérgalléros munkák kiemelkedő mértékben Közép-Magyarországon a legnépszerűbbek, míg az ország többi régiójában Nyugat-Dunántúl kivételével inkább népszerűtlennek bizonyultak (legkevésbé Észak-Magyarországon népszerűek). A gondoskodó munkákat a Dél-Dunántúlon választanák a legtöbben, míg a diákok legkevésbé Észak-Magyarországon terveznek ilyen pályát (lásd a 3.2. ábrát).

3.2. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége régióként, 2018

A 2. fejezetben bemutatott indexeket régióként összehasonlítva azt mutatják az adatok, hogy az Önállóság-index átlagos értéke Közép-Magyarországon a legmagasabb (41,5), míg Észak-Alföldön a legalacsonyabb (35,6). A Szabadidő-indexet vizsgálva azt látjuk, hogy az átlagérték a dél-dunántúli gyermekek esetében a legmagasabb (29,3) és az észak-alföldiek között a legalacsonyabb (25,0). A Gépipar-index értéke szintén a Dél-Dunántúlon a legmagasabb (32,9), és Dél-Alföldön a legalacsonyabb (28,4). A Kreativitás-index átlagos értéke a közép-magyarországi diákok körében a legmagasabb (41,0) és az Észak-Alföldön a legalacsonyabb (34,7). A Diploma-index értéke szintén Közép-Magyarországon a legmagasabb (35,7) és az észak-magyarországi gyerekek között a legalacsonyabb (27,3) (lásd a 3.3. ábrát).

3.3. ábra: Az indexek értéke régióként, 2018

Forrás: GVI (n=9071)

Az alábbiakban pár mondatban összefoglaljuk az eddigi eredményeket régióként: röviden leírjuk, hogy az egyes régiókban élő gyerekekre mi jellemző, hogyan térnek el a más régiókban tanulóktól.

3.1. Közép-Magyarország

Közép-Magyarország sok szempontból eltér a többi régiótól. A diákok itt szeretnék a legtöbb ideig továbbtanulni (lényeges különbség van azonban a főváros, illetve Pest megye között: Budapesten átlagosan 6,8, Pest megyében 5,8 évig), kiugróan magas arányban (45%) főiskolán vagy egyetemen. Közép-Magyarországon tervezik legkisebb arányban csak szakképzettség szerzését vagy szakképzettség és érettségi megszerzését. Az itt élő szülőkről is elmondható, hogy általában szorgalmazzák, hogy legalább érettségit szerezzen gyermekük: ebben a régióban a legalacsonyabb azon szülők aránya, akik a szakmaszerzést (érettségi nélkül, vagy azzal együtt) javasolják gyermeküknek, ellenben itt a legmagasabb a diplomaszerezést támogatók aránya. A szülők a központi régióban szeretnék legkevésbé, hogy gyermekük az ő foglalkozásukat kövesse, emellett itt javasolják legkevésbé a pályaválasztási rendezvényeken való részvételt, továbbá itt a legkevésbé fontos szempont az, hogy olyan szakmát szerezzen gyermekük, amellyel a közelben tud elhelyezkedni. Ugyanakkor ebben a régióban támogatják leginkább, hogy gyermekük olyan szakmát szerezzen, amivel szívesen foglalkozna. Az autók és motorok iránt a közép-magyarországi gyerekek érdeklődnek a legkevésbé, viszont a filmek, a gazdaság és politika, a művészetek, a számítástechnika és a programozás, a természettudományos ismeretek, valamint az utazás itt a legnépszerűbbek a diákok körében. Közép-Magyarországon érdeklődnek a gyerekek leginkább a fehérgalléros munkák iránt, míg a műszaki és mérnöki munkák irányába mutató érdeklődés ebben a régióban a legalacsonyabb. A Diploma-index, a Kreativitás-index, illetve az Önállóság-index átlagos értéke is ebben a régióban a legmagasabb, egyedül a Gépipar-index értéke mondható alacsonynak.

3.2. Közép-Dunántúl

A Közép-Dunántúlon tervezik a diákok a második leghosszabb ideig a továbbtanulást (6,1 év). Itt a legmagasabb azon diákok aránya, akik gimnáziumi érettségi megszerzését tervezik (10%), illetve a felsőoktatásban való részvételt is átlag feletti arányban tűzik ki célul, míg szakképzettség szerzésére átlag alatti arányban törekszenek. A szülők ebben a régióban szeretnék legkevésbé, hogy gyermekük a család vállalkozásában dolgozzon. A diákok a régióban érdeklődnek a legnagyobb mértékben lakóhelyük építése, szépítése iránt, illetve átlag feletti az érdeklődés a régióban a művészetek, a számítástechnika és programozás, továbbá a sporthírek iránt is. A divat és öltözködés, valamint a szépségápolás viszont itt rendelkeznek a legkisebb népszerűséggel. A Közép-Dunántúlon a műszaki, illetve a műszaki és mérnöki munkák kivételével az átlagosnál alacsonyabb az érdeklődés az egyes szakmacsoportok iránt, a segítő-ápoló munkák ebben a régióban a legkevésbé népszerűek. A Diploma-index átlagos értéke azonban ebben a régióban a második legmagasabb.

3.3. Nyugat-Dunántúl

A továbbtanulást tekintve a nyugat-dunántúli diákok tervezik legmagasabb arányban (14%), hogy szakgimnáziumi érettségi szereznek. Szakképzettség megszerzését lényegében az átlagnak megfelelő arányban tervezik, míg a felsőoktatásban való részvételi tervek szintén átlaghoz közeli, de némileg az alatt maradó arányban jellemzőek rájuk. A tervezett továbbtanulás átlagos időtartama szintén megközelíti az országos átlagot a régióban, de némileg az alatt marad (5,9 év). Zala megye lényegesen elmarad a régió másik két megyéjétől: míg itt csak 5,6 év a továbbtanulás tervezett időtartama, Győr-Moson-Sopron megyében 6,0 év, míg Vas megyében 6,1 év. A Nyugat-Dunántúlon tanácsolják a szülők legnagyobb arányban gyermekeiknek, hogy érettségit szerezzenek, illetve a régióban szorgalmazzák leginkább a pályaválasztási rendezvényeken való részvételt, és itt a legkisebb azon szülők aránya, akik szerint nem

fontos a szakmaválasztás. A régióban a második legmagasabb a sporthírek, valamint az utazás iránt érdeklődő diákok aránya. Szakmacsoportonként nézve a nyugat-dunántúli diákok csak a műszaki és mérnöki munkák, valamint a gasztronómiai munkák iránt mutatnak átlag alatti érdeklődést, a többi terület esetében némileg átlag fölötti érdeklődés jellemző rájuk. A 2. fejezetben kiszámított valamennyi index esetében a Nyugat-Dunántúlon tanulók átlagértékei a régiók összátalaga körül mozog.

3.4. Dél-Dunántúl

A Dél-Dunántúlon a legmagasabb a szakképzettség és érettségi együttes megszerzését (27%), valamint a technikusi végzettséget tervező diákok aránya (5%, ez utóbbi Észak-Magyarországgal azonos mértékű), viszont itt a legmagasabb a továbbtanulást nem tervezők aránya is (1,3%). A legkevésbé e régióban tervezik a diákok, hogy szakgimnáziumi érettségit szereznek (10%). A nyugati országrészben átlagosan Dél-Dunántúlon terveznek a legrövidebb ideig (5,7 év) továbbtanulni a diákok, a megyei adatok azonban lényegesen eltérnek: Tolnában 6,1, Baranyában 5,9, Somogyban viszont mindössze 5,4 év a válaszok átlaga. Ebben a régióban javasolják a szülők legkevésbé gyermeküknek az érettségi, illetve egyetemi diploma megszerzését, viszont itt a legmagasabb azon diákok aránya, akik azt válaszolták, hogy a szüleik azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzenek, amellyel jól tudnak keresni. A gyerekek Dél-Dunántúlon érdeklődnek leginkább a divat és öltözködés, az egészséges életmód, a sporthírek, a szépségápolás, valamint a sztárok, celebek életéről szóló hírek iránt. Ebben a régióban a legnépszerűbbek a gondoskodó munkák, és jelentősen átlag feletti a műszaki és mérnöki munkák népszerűsége is. Dél-Dunántúlon csak a segítő-ápoló, és a fehérgalléros szakmacsoport népszerűsége átlag alatti. A dél-dunántúli diákok körében a legmagasabb a Szabadidő-index, valamint a Gépipar-index, és második legmagasabb az Önállóság-index, valamint a Kreativitás-index értéke.

3.5. Dél-Alföld

A megkérdezett diákok a Dél-Alföldön az országos átlaggal lényegében megegyező ideig terveznek továbbtanulni (6,1 év). Itt a legkevésbé jellemző, hogy a diákok nem szeretnék továbbtanulni (0,4%). A régióban tanuló gyerekek válaszolták legnagyobb arányban, hogy a továbbtanulás szintjének eldöntését szüleik rájuk bízzák. A szülők a Dél-Alföldön szeretnék legkevésbé, hogy gyermekük az anya foglalkozását kövesse, illetve a szülők szerint ebben a régióban a legkevésbé fontos szempont, hogy gyermekük olyan szakmát szerezzen, amivel jól tud keresni. Ezzel szemben itt, valamint Észak-Alföldön a legjelentősebb a szülők szerint, hogy gyermekük olyan szakmát tanuljon, amivel a közelben tud elhelyezkedni. A Dél-Alföldön érdeklik a gyerekeket legkisebb mértékben a sporthírek. A régióban a gyerekek az összes szakmacsoport iránt átlag alatti mértékben érdeklődnek, a műszaki, illetve a gasztronómiai munkák itt a legkevésbé népszerűek. A 2. fejezet indexeit tekintve a régióban egyik index értéke sem haladja meg a régiók átlagos értékét, s itt a legalacsonyabb a Gépipar/fémipar-index értéke.

3.6. Észak-Alföld

Az észak-alföldi régióban a legmagasabb azon gyerekek aránya, akik szakképzettség megszerzését tervezik (21%). Az itt élő gyerekek átlagosan 5,6 évig tanulnának tovább, ami a régiókat összehasonlítva a második legalacsonyabb érték. A régió megyéiben eltér a továbbtanulás tervezett időtartama: Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 5,4, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 5,6, míg Hajdú-Bihar megyében 5,9 év az átlagos érték, vagyis a régió egyik megyéjében sem éri el az országos átlagot. A szülők Észak-Alföldön támogatják leginkább, hogy gyermekük szakmát szerezzen, és legkevésbé itt jellemző, hogy gyermekükre bízzák a továbbtanulás szintjével kapcsolatos döntést. A diákok válaszai alapján a régióban szeretnék leginkább a szülők, hogy gyermekük kövesse foglalkozásukat (mind az apa, mind az anya esetében), illetve itt a legmagasabb a támogatottsága a szülők részéről annak, hogy gyermekük a család

vállalkozásában dolgozzon, emellett az is kiemelten fontos a régióban tanuló gyermekek szüleinek, hogy gyermekük olyan szakmát szerezzon, amellyel a közelben tud elhelyezkedni. Az észak-alföldi gyerekeket érdeklik leginkább az autók és motorok. Az egészséges életmód, a lakóhely építése és szépítése (Észak-Magyarországgal azonos mértékben), a művészetek, a sztárok, celebek életéről szóló hírek, valamint a természettudományos ismeretek viszont itt a legnépszerűtlenebbek. A szakmacsoportok szerinti vizsgálat viszont azt mutatja, hogy a fehérgalléros munkák kivételével az összes többi terület iránt átlag feletti érdeklődés mutatkozik a régióban. Észak-Alföldön a legmagasabb a műszaki és mérnöki munkák, a segítő-ápoló munkák, valamint a műszaki munkák iránti érdeklődés. A Gépipar-index ebben a régióban a második legmagasabb, azonban a legtöbb index esetében az észak-alföldi diákok pontszáma a legalacsonyabb: ilyen az Önállóság-, a Szabadidő- és a Kreativitás-index.

3.7. Észak-Magyarország

Észak-Magyarországon a második legnagyobb azoknak a gyerekeknek az aránya, akik szakképzettséget szeretnének szerezni (21%), viszont itt a legalacsonyabb gimnáziumi érettségit (7%), valamint a főiskolai vagy egyetemi diplomát (28%) tervezők aránya, ugyanakkor technikusi végzettséget (5%-os, a dél-dunántúlival azonos arányban) leginkább ebben a régióban terveznek szerezni a diákok. Ha a tervezett továbbtanulás átlagos időtartamát tekintjük, a régióban élő gyermekek szeretnének a legkevesebb ideig továbbtanulni (5,6 év). A megyéket összehasonlítva országosan is Heves megyében a legalacsonyabb a továbbtanulás átlagos tervezett időtartama (5,2 év), Nógrád megyében 5,7 év, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében pedig 5,8 év ez az adat, vagyis a régió egyik megyéjében sem éri el az országos átlagot. Ugyanakkor az észak-magyarországi szülők szeretnék leginkább, hogy gyermekük szakmát és érettségit is szerezzon, a szakmaválasztásnak viszont ebben a régióban tulajdonítanak a legkisebb jelentőséget a szülők. A gyerekek körében a filmek, a gazdaság és politika, a lakóhely

építése és szépítése (Észak-Alfölddel azonos mértékben), a számítástechnika és programozás, valamint az utazás témái ebben a régióban a legnépszerűtlenebbek. A fehérgalléros és a gondoskodó szakmacsoport népszerűsége a régióban a legalacsonyabb, míg a gasztronómiai munkák iránti érdeklődés itt a legmagasabb. Ebben a régióban a legalacsonyabb a Diploma-index, s a második legalacsonyabb a Kreativitás-index és az Önállóság-index átlagos értéke, de a Szabadidő-index értéke is alacsonyabb a régiók átlagánál. Egyedül a Gépipar/fémipar-index értéke haladja meg a régiók átlagát.

4. Következtetések

Tanulmányunk körbejárta a hetedik osztályos tanulók pályaválasztásról alkotott véleményét, továbbtanulási és foglalkozási terveit. 2018-as eredményeink illeszkednek a három korábbi adatfelvétel által jelzett főbb tendenciákba.

Az adatokból azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a szülők jelentős része (több, mint a kétharmada) azt szeretné, hogy gyermeke szakképzettséget, vagy szakmát és érettségit szerezzen az általános iskola után, de emellett több mint egynegyedük felsőfokú végzettséget szán neki. A szülők és gyermekeik továbbtanulási céljai általában egybeesnek; a szülők leginkább gyermekük tehetségének, érdeklődésének megfelelően alakítják ki véleményüket a továbbtanulással és a pályaválasztással kapcsolatban, de nagyon sok esetben saját szakmájuk folytatását is elvárják gyermeküktől. A szülők iskolai végzettsége sok esetben továbbörökítődik, ez mind a szakképzettséggel rendelkező, mind a diplomás szülőkre igaz. Emellett az alacsonyabb végzettségű szülők többsége a saját végzettségénél egy kategóriával magasabb szintű képzést szán gyermekének. Ezt azért is fontos megjegyeznünk, mert az adatok alapján elmondható, hogy a gyermek pályaválasztási döntésére még akkor is jelentős hatást gyakorol a szülői példa és az otthon hallott tanácsok, ha a szülők teljesen rábízzák gyermekükre a jövőjére vonatkozó fontos döntést.

Az eredményekből emellett arra következtethetünk, hogy a szülők a szakmaszerzést és a diplomaszerezést egymást kizáró továbbtanulási utaknak gondolják, holott a szakgimnázium utáni diplomaszerezés is egy lehetséges továbbtanulási mód.

A hetedik osztályos tanulók attitűdjét, terveit megvizsgálva azt láttuk, hogy jellemzően két nagyobb csoport rajzolódik ki közöttük: egyik a szellemi, másik a fizikai munkához vonzó fiatalok csoportja. Előbbiek önállóbbak, szorgalmasabbak a tanulásban, ügyesebbek a szellemi feladatok, fejtörők megoldásában, azonban kevésbé

tehetségesek a gyakorlatiasabb feladatokban (pl. barkácsolás, házimunka) és a sportban. Szüleik gyakran diplomás embernek szánják őket. Magasabb iskolai végzettségre, akár diplomára és szellemi munkára vágnak. A másik csoportba tartozó gyerekek a barkácsolás, a szerelés, a gépek iránt érdeklődnek, a tanulásra kevésbé fogékonyak, az iskolai feladatokat csoportban szeretik megoldani, és kevésbé tekinthetők önállóknak. Családjuk szakmunkás pályára szánja őket, gyakran apjuk szakmájának folytatójaként, a családi vállalkozás örököseként tekintenek rájuk. Utóbbi csoportból kerülhetnek ki a szakmunkás pályára alkalmas fiatalok.

Problémát jelenthet, hogy a szakmunkásnak szánt gyerekek nem csak érdeklődési körükben alkotnak a szellemi munkára szánt diákoktól élesen elkülönülő csoportot. Ezek a tanulók sok esetben rossz anyagi helyzetű családból származnak, szüleik gyakran alacsony végzettségű fizikai munkások, illetve segélyből élő munkanélküliek. A családi háttér nagyon nagy hátrányt jelenthet ezeknek a fiataloknak a számára, mivel alacsony motivációs szintet és önállóságot hoznak otthonról és a tanulásban gyakran elmaradnak társaiktól. Ez gyakran egyenes utat jelent a szakképzésbe, holott nem lenne szükségszerű, hogy csak az alacsonyabb tanulási képességekkel rendelkező gyerekekből váljanak szakmunkások. A jól képzett, érettségivel is rendelkező szakképzett pályakezdők számára sokkal szélesebb körű munka- és továbblépési lehetőségek nyílnának meg, akár egy későbbi szakmaváltás, továbbtanulás, vagy külföldi munkaszerzés során. Ezért lenne fontos, hogy a szakmát tanulók – korábbi esetleges hátrányaikat kompenzálандó – a szakközépiskolákban több, problémamegoldással kapcsolatos általános készséget sajátíthassanak el.

A probléma területi vonatkozásai is figyelmet érdemelnek: az adatok azt mutatják, hogy a gazdaságilag és jövedelmileg rosszabb helyzetű kelet-magyarországi régiókban a gyerekek – szüleik által is támogatott – szakmaválasztása is újratermeli az egyenlőtlenségeket, és ezáltal tovább mélyítheti a regionális leszakadást. Az eredményekből ugyanis kiderül, hogy Közép-Magyarországon és a Dunántúlon a

diákok inkább választják a szellemi munkákat, Magyarország keleti részén (főként az Alföldön) pedig a fizikai foglalkozások a népszerűbbek.

Az egyenlőtlenségek újratermelésére hívja fel a figyelmet az is, hogy az eredmények szerint a szegény környezetben felnövő gyerekek továbbtanulási, pályaválasztási ambíciói sokkal alacsonyabb szintűek, mint a jobb módú családból származóké. Így a rossz körülmények között élő fiatalok jellemzően érettségit nem adó szakközépiskolába készülnek, és csak nagyon ritkán terveznek felsőfokú tanulmányokat végezni, ami azt jelenti, hogy várhatóan alacsonyabb bérszintet fognak elérni életpályájuk során, mint hosszabb ideig tanuló társaik.

A szakképzés magyarországi helyzete, a szakmunkáshiány és az egyes területeken ezzel egy időben fennálló túlképzés felhívja a figyelmet az ebben a területben rejlő lehetőségekre és kihívásokra. Ezért is lenne érdemes minél több vizsgálatot folytatni a témában. Ez a kutatássorozat jelentheti az általános iskolások pályaaorientációjának helyzetét feltérképező folyamat első lépéseit. A témakör további vizsgálati lehetőségeket rejt, a felmérés több irányban is továbbfejleszhető. További adatfelvételek lennének szükségesek az időbeli tendenciák megismerésére, valamint egy pályakövetéses vizsgálat gazdag információt szolgáltatna a pályaválasztási tervek megvalósulásáról, megteremtve a továbbtanulási szándékok és a pályaválasztási tervek mélyebb megismerésének, az összefüggések részletesebb feltárásának lehetőségét.

Ábrajegyzék

1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2018	6
1.1. ábra: A tanulók megoszlása nemük szerint (százalék), 2018	15
1.2. ábra: A tanulók megoszlása születési év szerint (százalék), 2018	16
1.3. ábra: A tanulók megoszlása az apa iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018..	17
1.4. ábra: A tanulók megoszlása az anya iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018	18
1.5. ábra: A tanulók megoszlása az apa foglalkozása szerint (százalék), 2018.....	19
1.6. ábra: A tanulók megoszlása az anya foglalkozása szerint (százalék), 2018.....	20
1.1. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya régióként, 2018.....	20
1.2. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya megyénként, 2018	21
1.3. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya kérdező kamaránként, 2018	22
1.1.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2018.....	23
1.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat megyénként (az említések százalékos aránya), 2018, N=9071	25
1.1.2. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2018.....	26
1.1.3. ábra: A különböző iskolai végzettségű apák gyerekeinek megoszlása a szerint, hogy honnan szerzik az információkat (az említések százalékos aránya), 2018.....	27
1.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2018.....	28
1.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk megyék szerint (százalék), 2018.....	30
1.1.5. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2018.....	31
1.1.6. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek az apa iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018.....	32

1.1.3. táblázat: A tanulók megoszlása a szerint, hogy a szülők mit tanácsoltak, milyen végzettséget szerezzenek, megyék szerint (százalék), 2018.....	34
1.1.7. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek településtípus szerint (százalék), 2018.....	35
1.1.8. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek az iskola nagysága szerint (százalék), 2018.....	36
1.1.9. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról (százalék), 2018	37
1.1.10. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról az édesapa (gondviselő) iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018	39
1.1.4. táblázat: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról megyék szerint (százalék), 2018, N=9071.....	40
1.1.11. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról az iskola településtípusa szerint (százalék), 2018.....	41
1.1.12. ábra: A gyermekek megoszlása a szerint, hogy milyen tanácsokat kaptak szüleiktől a továbbtanulásról az iskola mérete szerint (százalék), 2018	42
1.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2018	43
1.2.2. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2018	44
1.2.3. ábra: A tanulók általános iskola utáni továbbtanulási terveinek megoszlása az apa iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018.....	46
1.2.4. ábra: A tanulók általános iskola utáni továbbtanulási terveinek megoszlása az apa iskolai végzettsége szerint (százalék), 2018.....	47
1.2.5. ábra: A tanulók átlagos félévi matematika és magyar irodalom jegyei a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni az általános iskola után, 2018	48
1.2.6. ábra: A különböző településtípuson iskolába járó tanulók megoszlása a szerint, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni (százalék), 2018.....	49
1.2.1. táblázat: Az adatfelvétel előző hullámában résztvevő iskolák nyolcadik évfolyamra vonatkozó beiskolázási adatai az iskolák által szolgáltatott utánkövetési adatok alapján (százalék)	50

1.2.7. ábra: A gimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen gimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2018.....	52
1.2.8. ábra: A szakgimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakgimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2018.....	53
1.2.9. ábra: A szakközépiskolát továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakközépiskolába kerülők aránya (százalék), 2018.....	54
1.3.1. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük alapján nemek szerint (százalék), 2018.....	56
1.3.2. ábra: A tanulók készségei saját nézőpontjukból – „Miben vagy ügyes?” (százalék), 2018.....	57
1.3.3. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2018.....	58
1.3.4. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyerekeinek megoszlása aszerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2018.....	59
1.3.5. ábra: Tanulók megoszlása az otthon végzett segítő tevékenységeik szerint (százalék), 2018.....	60
1.3.6. ábra: Az otthon nem segítő tanulók indokai az otthoni munka elmaradására (százalék), 2018.....	61
1.3.7. ábra: A különböző nyelveket tanuló diákok aránya (százalék), 2018.....	62
1.3.8. ábra: A különböző nyelveket tanuló diákok aránya régióként (százalék), 2018.....	63
1.4.1. ábra: A tanulók megoszlása későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveik szerint (százalék), 2018.....	64
1.4.2. ábra: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveik nemek szerint (százalék), 2018.....	66
1.4.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveik gondviselőjük iskolai végzettsége szerint (az említések százalékos aránya, N=7329), 2018.....	67
1.4.2. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveik régiók szerint (az említések százalékos aránya), N=9071, 2018.....	69
1.4.3. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveik azon településtípus szerint, ahol iskolába járnak (az említések százalékos aránya, N=9071), 2018.....	70

1.4.3. ábra: Azon diákok aránya, akik fontosnak értékelik az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék), 2018.....	71
1.4.4. ábra: A különböző nemű diákok a szerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2018.....	72
1.4.5. ábra: A különböző iskolai végzettségű apák gyermekei a szerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2018.....	73
1.4.6. ábra: A különböző településtípusokon iskolába járó tanulók aszerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2018.....	74
1.4.4. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveinek csoportosítása (a faktorelemzés eredményei), 2018.....	77
1.4.7. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége nemenként, 2018.....	79
1.4.8. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége az apa iskolai végzettsége szerint, 2018.....	80
1.4.9. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége régióként, 2018.....	81
1.5.1. ábra: Tanulók megoszlása a szerint, milyen tulajdonságokat tartanak jellemzőnek magukra (százalék), 2018.....	82
1.5.2. ábra: A különböző nemű tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen tulajdonságokat tartanak jellemzőnek magukra nézve (az említések százalékos aránya), 2018.....	83
1.5.3. ábra: A különböző iskolai végzettségű szülők gyerekeinek megoszlása a szerint, hogy mit tartanak jellemzőnek magukra (az említések százalékos aránya), 2018.....	84
1.6.1. ábra: A jövőben kollégiumban szívesen lakó tanulók aránya iskolájuk településtípusa szerint (százalék), 2018.....	85
1.6.2. ábra: A jövőben kollégiumban szívesen lakó tanulók megoszlása indokaik szerint (százalék), 2018.....	86
1.6.3. ábra: A jövőben kollégiumban nem szívesen lakó tanulók megoszlása indokaik szerint (százalék), 2018.....	87
1.7.1. ábra: A tanulók megoszlása az alapvető szükségletre vonatkozó állításokra adott válaszai szerint (százalék), 2018.....	88

1.7.2. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hány alapvető szükséglet esetében tekinthetők depriváltak (százalék), 2018	89
1.7.1. táblázat: A Deprivációs index és a továbbtanulási tervek együttes eloszlása (százalék), N=8770, 2018.....	90
2.1. táblázat: Az indexszámok legfontosabb összefoglaló statisztikai mutatói, 2018..	94
2.2. táblázat: Pearson-féle páronkénti korrelációs együtthatók az indexek között, 2018	96
2.1.1. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámái az apák iskolai végzettsége szerint, 2018.....	98
2.1.2. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámái az anyák iskolai végzettsége szerint, 2018.....	98
2.1.3. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámái az apák foglalkozása szerint, 2018	99
2.1.4. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámái az anyák foglalkozása szerint, 2018	100
2.1.5. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámái a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2018.....	101
2.1.6. ábra: Az Önállóság-index átlagpontszámái a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2018.....	102
2.2.1. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámái az apák iskolai végzettsége szerint, 2018.....	103
2.2.2. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámái az anyák iskolai végzettsége szerint, 2018.....	104
2.2.3. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámái az apák foglalkozása szerint, 2018	105
2.2.4. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámái az anyák foglalkozása szerint, 2018	105
2.2.5. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámái a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2018.....	106
2.2.6. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámái a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2018.....	107
2.2.7. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámái a tanulók tartós munkavállalással megvalósítható tervei szerint, 2018.....	108

2.2.8. ábra: A Szabadidő-index átlagpontszámai a tanulók kollégiumi elhelyezéssel kapcsolatos véleménye szerint, 2018	109
2.3.1. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2018	111
2.3.2. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók tartós munkavállalással megvalósítható tervei szerint, 2018.....	112
2.3.3. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek iskolai végzettségre vonatkozó tanácsai szerint, 2018.....	113
2.3.4. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2018	114
2.3.5. ábra: A Gépipar/fémipar-index átlagpontszámai a tanulók kollégiumi elhelyezéssel kapcsolatos véleménye szerint, 2018	115
2.4.1. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai az apák iskolai végzettsége szerint, 2018	116
2.4.2. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai az anyák iskolai végzettsége szerint, 2018	117
2.4.3. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók továbbtanulási tervei szerint, 2018	118
2.4.4. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek iskolai végzettségre vonatkozó tanácsai szerint, 2018.....	119
2.4.5. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2018	120
2.4.6. ábra: A Kreativitás-index átlagpontszámai a tanulók foglalkozási tervei szerint, 2018.....	121
2.5.1. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai az apák iskolai végzettsége szerint, 2018	123
2.5.2. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai az anyák iskolai végzettsége szerint, 2018.....	123
2.5.3. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai az apák foglalkozása szerint, 2018 ..	124
2.5.4. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai az anyák foglalkozása szerint, 2018	125
2.5.5. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a tanulók egyes pszichológiai jellemzői szerint, 2018.....	126

2.5.6. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek iskolai végzettségre vonatkozó tanácsai szerint, 2018.....	127
2.5.7. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a tanulók szüleinek továbbtanulással kapcsolatos tanácsai szerint, 2018	128
2.5.8. ábra: A Diploma-index átlagpontszámai a szerint, hogy a tanuló miben érzi ügyesnek magát, 2018.....	129
2.6.1. ábra: Az indexek átlagpontszámai az iskolának otthont adó település típusa szerint, 2018.....	130
2.6.2. ábra: Az indexek átlagpontszámai az iskola nagysága (hetedikes tanulók létszáma) szerint, 2018	131
3.1. táblázat: A tanulók továbbtanulási tervei régiók szerint (százalék), N=8859, 2018	133
3.1. ábra: A továbbtanulás átlagos tervezett időtartama megyénként (év), 2018.....	134
3.2. táblázat: A szülők gyermekeik továbbtanulására vonatkozó tanácsai megyék szerint (százalék), N=8806–9071, 2018	136
3.3. táblázat: A tanulók érdeklődése régiók szerint (az említések százalékos aránya), N=9071, 2018.....	140
3.4. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei régiók szerint (az említések százalékos aránya), N=9071, 2018	142
3.2. ábra: Az egyes foglalkozási csoportok népszerűsége régióként, 2018.....	143
3.3. ábra: Az indexek értéke régióként, 2018.....	144
M2.1. táblázat: A minta évenkénti megoszlása nemek szerint (százalék), 2014-2018	163

Melléklet 1: Mintavétel és súlyozás

Az adatfelvétel során összesen 9228 tanuló töltötte ki a kérdőívet. A minta kialakításának szempontjai a megye, a településtípus és az iskola nagysága voltak. E tulajdonságok szerint vizsgáltuk meg a hetedik évfolyamra járó diákok arányát a KIR-STAT adatbázis 2017/2018. tanévre vonatkozó adatai alapján, és ezeknek az arányoknak a figyelembevételével írtuk elő a területi kamarák részére, hogy a különböző méretű és elhelyezkedésű iskolákban hány tanulót szükséges megkérdezniük.

A súlyozás által a megkérdezett tanulók megoszlását iskoláik bizonyos jellemzői szerint igazítottuk hozzá a populációs arányokhoz. A figyelembe vett tulajdonságok a következők:

- 1) az iskola¹⁶ elhelyezkedése nagyrégiós bontásban
- 2) az iskola intézményi szintű eredménye a 2017. évi kompetenciamérésen a következő három kategória szerint:
 - i) a 6. évfolyamos diákok olvasás és matematika pontszáma is szignifikánsan elmarad az országos átlagtól
 - ii) legalább az egyik pontszám megegyezik az országos átlaggal, de nem haladja meg azt
 - iii) legalább az egyik pontszám meghaladja az országos átlagot
- 3) az iskolában tanuló hetedikes tanulók létszáma a következő két kategória szerint:
 - i) legfeljebb 30 hetedikest,
 - ii) több mint 30 hetedikest tanító iskolák

¹⁶ A súlyozásnál telephely szintű adatokat használtunk.

A KIR-STAT 2017/2018. tanévre vonatkozó adatai és az Országos Kompetenciamérés 2017. évi eredményei alapján meghatároztuk tehát, hogy hány hetedikes tanuló járt a fentebbi szempontok szerint besorolt iskolákba. Ezt követően ugyanezt megvizsgáltuk a kérdőívünket kitöltő tanulókat nézve is. Végül összehasonlítva a populációs és a mintában mérhető arányokat, az egyes kategóriákban megkaptuk a súlyozáshoz szükséges szorzókat.

Melléklet 2: A minta évenkénti megoszlása nemek szerint

M2.1. táblázat: A minta évenkénti megoszlása nemek szerint (százalék), 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Fiú	50,0	51,0	50,3	50,7	51,6
Lány	50,0	49,0	49,7	47,7	48,4
Összesen (N)	9299	8913	9009	8994	9053
Összesen (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Melléklet 3: Az adatfelvétel kérdőíve

Kérdőív azonosító sorszáma			
----------------------------	--	--	--

(A Kamara tölti ki a kérdőív kitöltése után)

Kérdőív

„Ahol a világ igénye és az egyén tehetsége találkozik,
ott van az ember munkahelye.” (Arisztotelész)

Pályaválasztási kérdőív tanulók részére

Kedves Tanuló!

Életünk egyik legfontosabb döntése a pályaválasztás. Arra kérünk, hogy töltsd ki ezt a kérdőívet, amely az érdeklődési körödről, az általános iskola utáni továbbtanulási terveidről és a munka világáról szóló kérdéseket tartalmaz.

Nevedet nem kell megadnod.

Köszönjük!

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara

1. Melyik évben születtél?

--	--	--	--

2. Nemed: a) fiú b) lány

3. Melyik városban vagy faluban laksz?

4. Melyik városban vagy faluban van az iskolád?

5. Mi az iskolád neve?

.....

6a. Mi az édesapád/nevelőapád legmagasabb iskolai végzettsége? Akivel együtt élsz, annak a végzettségét írd be.

- a) 8 általánosnál kevesebb
- b) 8 általános
- c) szakmunkásképző (szakmát szerzett, de nincs érettségije)....
- d) szakközépiskola (szakmája és érettségije van)
- e) gimnázium
- f) főiskola vagy egyetem
- g) nem lakik velünk vagy nem tudom

6b. Mi az édesanyád/nevelőanyád legmagasabb iskolai végzettsége? Akivel együtt élsz, annak a végzettségét írd be.

- a) 8 általánosnál kevesebb
- b) 8 általános
- c) szakmunkásképző (szakmát szerzett, de nincs érettségije)....
- d) szakközépiskola (szakmája és érettségije van)
- e) gimnázium
- f) főiskola vagy egyetem
- g) nem lakik velünk vagy nem tudom

7a. Mit dolgozik jelenleg az édesapád/nevelőapád? Akivel együtt élsz, annak a beosztását írd be.

- a) vállalkozó
- b) vezető beosztású.....
- c) szellemi foglalkozású (pl. orvos, ügyvéd).....
- d) irodai alkalmazott (nem fizikai munkát végez)
- e) szakmunkás
- f) segédmunkás vagy betanított munkás
- g) őstermelő (pl. méhész, borász)
- h) alkalmi munkákat végez vagy
közmunkás, nincs állandó munkahelye
- i) munkanélküli.....
- j) más okból nem dolgozik (pl. nyugdíjas)
- k) nem lakik velünk vagy nem tudom

7b. Mit dolgozik jelenleg az édesanyád/nevelőanyád? Akivel együtt élsz, annak a beosztását írd be.

- a) vállalkozó
- b) vezető beosztású.....
- c) szellemi foglalkozású (pl. orvos, ügyvéd).....
- d) irodai alkalmazott (nem fizikai munkát végez)
- e) szakmunkás
- f) segédmunkás vagy betanított munkás
- g) őstermelő (pl. méhész, borász)
- h) alkalmi munkákat végez vagy
közmunkás, nincs állandó munkahelye
- i) munkanélküli.....
- j) más okból nem dolgozik (pl. nyugdíjas)
- k) nem lakik velünk vagy nem tudom

8. Az általános iskola után mennyi ideig szeretnél tanulni?

- a) nem szeretnék továbbtanulni
- b) 3 évig, hogy szakképzettséget szerezzek.....
- c) kb. 5–6 évig, hogy szakképzettséget és érettségit
szerezzek
- d) kb. 4–5 évig, hogy szakgimnáziumi (korábbi nevén
szakközépiskolai) érettségim legyen
- e) kb. 4–5 évig, hogy gimnáziumi érettségim legyen
- f) kb. 5–7 évig, hogy technikus végzettségem legyen
- g) 7–10 évig, hogy főiskolai vagy egyetemi diplomát
szerezzek

9. Általában honnan szerzed a Téged érdeklő információkat? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) újságból
- b) televízióból
- c) rádióból.....
- d) internetről (pl. honlapokról, Facebookról)
- e) könyvekből, könyvtárból

f) barátaimtól, családtagjaimtól, ismerőseimtől

g) egyéb, éspedig:

10. Milyen témák érdekelnek? (Több választ is megjelölhetsz)

a) autók, motorok

b) sütés-főzés

c) sporthírek

d) egészséges életmód

e) szépségápolás

f) lakóhelyem építése, szépítése

g) sztárok, celebek életéről szóló hírek

h) zenehallgatás

i) filmek

j) természettudományos ismeretek

k) gazdaság, politika

l) divat, öltözködés

m) művészetek (pl. rajz, festés, tánc, zene)

n) számítástechnika, programozás

o) utazás

p) egyéb, éspedig:

11. Mi jellemző rád az alábbiak közül? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) egyedül szeretek tanulni, a munkámat elvégezni ...
- b) csoportban szeretek tanulni, dolgozni.....
- c) igyekszem betartani a játékszabályokat.....
- d) a csoportos feladatok megoldásánál irányítani szeretek
- e) szívesen vagyok felnőttek közt
- f) a legtöbb kérdésről önálló véleményem van
- g) általában megfogadom a szüleim tanácsát
- h) segítségért inkább a barátaimhoz fordulok, mint a szüleimhez
- i) gyakran segítek az időseknek és a kisebbeknek
- j) szeretek különóra, iskolai szakkörbe járni
- k) szeretek új dolgokat kipróbálni
- l) szeretek a saját ötleteim alapján tervezni, dolgozni....
- m) egyéb, éspedig:

12. Mi jellemző rád az alábbiak közül? (Minden sort jelölj!)

	Jellemző	Nem jellemző
a) naponta legalább háromszor étkezem	☐	☐
b) minden nap eszem húst vagy halat.....	☐	☐
c) minden nap eszem friss gyümölcsöt vagy zöldséget	☐	☐
	Igen	Nem
d) a tankönyveimen kívül van legalább egy saját könyvem	☐	☐
e) van olyan sportszerem, amit a szabadban tudok használni (pl. bicikli, roller, labda)	☐	☐
f) előfordult már, hogy nem tudtam elmenni egy iskolai programra, mert a szüleim nem tudták kifizetni.....	☐	☐
g) több, mint egy pár cipőm van.....	☐	☐

h) van olyan nyugodt hely otthon, ahol meg tudom írni a házi feladatomat.....

13. Miben vagy ügyes? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) barkácsolásban, szerelésben.....
- b) rajzolásban, festésben.....
- c) számítógép kezelésében.....
- d) számolásban.....
- e) idegen nyelvek tanulásában.....
- f) társasjátékokban.....
- g) házi és ház körüli munkában.....
- h) rejtvényfejtésben, logikai feladatokban.....
- i) egyéni sportágakban, pl. futás, úszás, torna.....
- j) csapatjátékokban, pl. foci, kézilabda.....
- k) kézműveskedésben, kézi munkában.....
- l) szervezésben.....
- m) mások segítségével.....
- n) zenében, táncban.....
- o) egyéb, éspedig:.....

14. Szoktál segíteni otthon? Válaszolj igennel vagy nemmel! Ha igen, miben segítesz szívesen és miben azért, mert muszáj? (Több választ is megjelölhetsz)

14.1. IGEN, SZOKTAM

- | | Szívesen | Nem szívesen,
de muszáj |
|---|--------------------------|----------------------------|
| a) barkácsolásban, szerelésben..... | ☐ | |
| b) az autónk tisztításában..... | ☐ | ☐ |
| c) házimunkában (pl. takarítás, mosogatás)..... | ☐ | ☐ |
| d) sütésben, főzésben..... | ☐ | ☐ |
| e) bevásárlásban..... | ☐ | ☐ |
| f) kerti munkában..... | ☐ | ☐ |
| g) testvéremnek a tanulásban..... | ☐ | ☐ |
| h) háziállatok gondozásában..... | ☐ | ☐ |
| i) egyéb, éspedig:..... | | ☐ |

14.2. NEM SZOKTAM

- a) mert nincs rá időm a tanulás mellett.....
- b) mert így több idő jut a hobbimra.....

- c) mert a szüleim nem kérnek meg rá.....
- d) mert nem akarok
- e) egyéb, éspedig:

15. Felnttként milyen munkát végeznél szívesen? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) gépeket szerelnék, javítanék
- b) fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék
- c) számítógéppel dolgoznék
- d) ételeket főznék.....
- e) betegeket ápolnék, idősekről gondoskodnék.....
- f) betegeket gyógyítanék.....
- g) lakásokat, házakat építenék
- h) épületeket, gépeket terveznék
- i) bútorokat készítenék
- j) járművet vezetnék
- k) irodai munkát végeznék.....
- l) süteményeket, kenyeret sütnék.....
- m) gyerekeket nevelnék, tanítanék
- n) növényeket termesztenék
- o) állatokkal foglalkoznák
- p) szépségiparban dolgoznék
- q) adnék-vennék, kereskednék
- r) művészettel foglalkoznák (pl. éneklés, tánc, színészet)
- s) sportolnék, sportoló lennék
- t) pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák
- u) segítenék másoknak személyes problémáik megoldásában ...
- v) médiában dolgoznék (pl. tévé, újság)
- w) kutatnék, tudománnyal foglalkoznák
- x) egyéb, éspedig:

**16. Mennyire fontosak neked az alábbiak a jövőbeli munkáddal kapcsolatban?
(Minden sort jelölj!)**

	nagyon fontos	fontos	inkább nem fontos	egyáltalán nem fontos
	1	2	3	4
a) sok pénzt keressek	☐	☐	☐	☐
b) érdekes legyen a munkám	☐	☐	☐	☐
c) biztos munkahelyem legyen	☐	☐	☐	☐
d) hasznos munkát végezzek	☐	☐	☐	☐
e) jó kapcsolatom legyen a munkatársaimmal	☐	☐	☐	☐
f) a munka mellett sok szabadidőm legyen	☐	☐	☐	☐
g) a szüleim, családom által elismert munkám legyen	☐	☐	☐	☐
h) ne szoruljak segélyre	☐	☐	☐	☐

17. Szívesen laknál kollégiumban? Válaszolj igennel vagy nemmel! Utána jelöld meg, miért! (Az okok közül többet is megjelölhetsz)

IGEN

NEM

17.1. Igen, szívesen laknék kollégiumban, mert...

- a) mert a társaim segíthetnek a tanulásban
- b) mert a kollégiumban együtt lehetek a barátaimmal
- c) mert így függetlenebb lehetek a szüleimtől
- d) mert nem szeretnék minden nap utazni, bejáró lenni

17.2. Nem, nem szívesen laknék kollégiumban, mert...

- a) mert a társaim akadályoznának a tanulásban
- b) mert hiányoznának a szüleim
- c) mert hiányoznának az otthoni barátaim
- d) mert a családomnak nincs rá pénze
- e) mert a kollégiumban túl nagy a fegyelem és nem lenne szabadságom

18.1. Mi a legmagasabb iskolai végzettség, amelyet a szüleid (nevelőszüleid) szeretnék, hogy elérj?

- a) azt szeretnék, hogy szakmát tanuljak.....
- b) azt szeretnék, hogy szakmát tanuljak és érettségim is legyen.....
- c) azt tanácsolják, hogy érettségim legyen
- d) azt tanácsolják, hogy diplomás ember legyek.....
- e) rám bízzák a választást.....
- f) még nem beszélgettünk továbbtanulásról.....

18.2. És mit tanácsolnak a szüleid, hogyan válassz szakmát? (Több választ is megjelölhetsz)

- a) azt szeretnék, ha az anyukám foglalkozását követném.
- b) azt szeretnék, ha az apukám foglalkozását követném.....
- c) szüleim azt szeretnék, hogy családom vállalkozásában dolgozzam
- d) azt szeretnék, hogy vegyünk részt pályaválasztási rendezvényeken, hogy együtt, könnyebben döntsünk
- e) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel szívesen foglalkoznék
- f) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel jól tudok majd keresni
- g) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel a közelben el tudok helyezkedni
- h) szerintük nem fontos a szakmaválasztás, majd kialakul.....
- i) még nem beszélgettünk a továbbtanulásról.....
- j) egyéb, éspedig:.....

19. Szóba került-e már az általános iskola 8. osztálya utáni pályaválasztásod? Válaszolj igennel vagy nemmel! (Ha igen, akkor a 19.1. pont alatti betűjeles válaszokból is válassz, itt többet is megjelölhetsz)

19.1. IGEN

- a) osztályfőnöki órán beszélgettünk róla
- b) iskolai pályaválasztási rendezvényen beszélgettünk
- c) szüleimmel beszélünk róla
- d) idősebb barátaim adtak tanácsot.....
- e) TV-ben hallottam, újságban, interneten olvastam
- f) kamarai pályaválasztási rendezvényen beszélgettünk róla
- g) egyéb, éspedig:.....

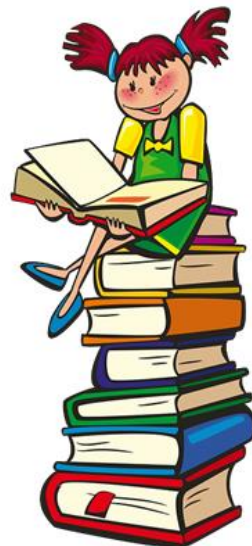
19.2. NEM

20. Hányas voltál most félévkor matekból?

21. Hányas voltál most félévkor magyar irodalomból?

22. Milyen idegen nyelvet tanulsz? Többet is megjelölhetsz!

- a) angol
- b) német
- c) francia
- d) egyéb, éspedig:

Köszönjük a válaszokat és sikeres pályaválasztást kívánunk!
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara

